

T.C.

ALANYA ALAADDİN KEKUBAT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

**ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN OLUŞTURDUKLARI HİKÂYE EDİCİ
METİNLERİN BAĞDAŞIKLIK VE TUTARLILIK BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tugay ŞAHİN

Danışman

Doç.Dr. Bora BAYRAM

**ALANYA
2024**

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN OLUŞTURDUKLARI HİKÂYE EDİCİ
METİNLERİN BAĞDAŞIKLIK VE TUTARLILIK BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Tugay Şahin

Anabilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Program Adı: Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans

Danışman

Doç. Dr. Bora BAYRAM

ALANYA

(2024)

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

.....

(İmza)

Tugay ŞAHİN

TEŞEKKÜR SAYFASI

Araştırmanın belirlenmesi, sürecin planlanması ve sonuçların ortaya konulmasında birçok kurumun ve kişinin desteği olmuştur. Çalışmanın bütün süreçlerinde bilgisi ve tecrübesi ile desteklerini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Bora BAYRAM'a sonsuz teşekkür ederim. Abant İzzet Baysal Üniversitesinde aldığım lisans eğitiminde Türkçe aşkına bizleri yetiştiren tüm hocalarıma sonsuz şükranlarımı sunarım. Çok kıymetli Dr. Öğretim Üyesi Aslıhan KÜÇÜKAVŞAR'a gönülden teşekkür ederim. Öğretmenlerin bilimsel çalışmalar ile kendilerini geliştirmesine daima destek olan Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığından Araştırma Geliştirme, Proje ve İzleme Daire Başkanı Dr. Ayhan ÖZTÜRK'e şükranlarımı sunarım. Bizleri yetiştiren değerli ilkokul öğretmenim Duran ÖZÜBERK'e gönülden teşekkürlerimi sunarım. 5 yıllık meslek hayatımda bilimsel çalışmalarla yakından ilgilenmekte, alanımızla ilgili araştırmalar yapmaktayım. Beni bu anlamda daima destekleyen meslektaşlarıma teşekkür ederim. Bu tez, uzun bir çalışma ve yorucu günlerin emeği sonucunda ortaya çıkmıştır. Süreç içerisinde yoğun olmalarına rağmen her zaman fikirlerine başvurduğum, beni destekleyen değerli meslektaşlarım Mukaddes HARPUTLU, Cemile TUĞ, ve Edip TAŞDEMİR'e teşekkür ederim. İlköğretime başladığım günden bu çalışmanın sonuçlandığı güne kadar her zaman varlıklarıyla onur duyduğum, çalışma sürecimde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürler sunarım. İyi ki varsınız.

Ekim, 2024

Tugay ŞAHİN

ÖZET

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN OLUŞTURDUKLARI HİKÂYE EDİCİ METİNLERİN BAĞDAŞIKLIK VE TUTARLILIK BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Tugay ŞAHİN

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ekim, 2024 (163 sayfa)

Metindilbilim, dilbilimin alt çalışma alanlarından biridir. Bu alanın yoğunlaştığı kapsam metin tanımının yapılması, metinsellik ölçütlerinin belirlenmesi ve metinlerin çeşitli boyutlarda incelenmesidir. Metinsellik ölçütleri sınıflandırılmasında yer alan bağdaşıklık ve tutarlılık, metinle doğrudan ilişkilidir. Bağdaşıklık, metnin yüzey yapısı ile ilgiliyken tutarlılık metnin derin yapıyla metnin anlam boyutuyla ilgilidir. Anadili eğitiminde kullanılan en önemli araç metindir. Öğrencilerin temel dil becerilerini doğru ve etkili biçimde geliştirebilmek için metinlerden yararlanılmaktadır. Dil ediniminde kullanılacak metinlerin metinsellik ölçütlerine uygun olması beklenmektedir. Bu metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden uyumlu olması öğrencilerin dil öğrenimini kolaylaştıracaktır. Metindilbilimsel ölçütlere uygun hazırlanan metinler ile bu metinlere dayalı etkinliklerin öğrencilerin dil becerilerini geliştirme süreçlerine olumlu şekilde yansıtacağı yapılan çalışmalarda belirtilmiştir. Bu çalışmanın genel amacı; Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık yönüyle incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda özel yetenekli öğrencilerden bireysel yetenekleri fark ettirme programından ve özel yetenekleri fark ettirme programından toplamda 60 öğrencinin oluşturmuş oldukları hikâye edici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık görünümleri ortaya konulmuştur. Çalışmada, nitel veri toplama yöntemlerinden belgesel tarama (doküman incelemesi), verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre özel yetenekli öğrencilerin oluşturmuş oldukları hikâye edici bağdaşıklı sağlayan unsurların yeterince kullanıldığı görülmekteyken tutarlılık unsurlarının daha az kullanıldığı tespit edilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin daha tutarlı metinler oluşturmaları adına deneysel çalışmalar yapılabilir.

Anahtar Sözcükler: Bağdaşıklık, Tutarlılık, Metin, Metindilbilim, Özel Yetenekli Öğrenciler

ABSTRACT

INVESTIGATION OF NARRATIVE TEXTS CREATED BY SPECIALLY TALENTED STUDENTS IN THE CONTEXT OF COHESION AND COHERENCE

Tugay ŞAHİN

Department of Turkish and Social Sciences Education
Alanya Alaaddin Keykubat University, Graduate Education Institute

October, 2024

Text linguistics is considered to be one of the sub-fields of linguistics. The scope of this field is to define the text, determine the criteria for textuality and examine the texts in various dimensions. Cohesion and coherence in the classification of textuality criteria are directly related to the text. While cohesion is related to the surface structure of the text coherence is related to the deep structure of the text and the semantic dimension of the text. The most essential tool used in mother tongue education is the text. Texts are often used to develop students' basic language skills in a more correct and effective way. It is expected that the texts to be used in language acquisition comply with the textuality criteria. The compatibility of these texts in terms of cohesion and coherence will facilitate students' language learning. Previous studies emphasize that texts prepared in accordance with textuality criteria and the activities based on these texts will positively reflect on the students' language skill development processes. The main purpose of this study is to examine the narrative texts created by specially gifted students studying at the Science and Art Center in terms of cohesion and coherence. For this purpose, the cohesion and consistency aspects of the narrative texts written by a total of 60 students chosen from the Individual Talent Awareness Program (ITAP) and the Special Talent Awareness Program (SPTA) were revealed. In this study, document screening (document review) was used as a qualitative data collection method and content analysis was used for the analysis of data. According to the research results, it was observed that the elements that provide narrative cohesion in the writings of gifted students were used sufficiently, while the elements of coherence were used less. Experimental studies can be conducted to ensure that gifted students create more coherent texts.

Key Words: Cohesion, Consistency, Text, Textlinguistics, Special Talented, Students

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	1
1.3. Araştırmanın Önemi	2
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	3
2.1. Metindilbilim ve Tarihsel Gelişimi.....	3
2.2. Metindilbilimin Amacı	6
2.3. Metin Kavramı	6
2.4. Metin Türleri.....	8
2.4.1. Hikâye edici metin	10
2.4.2. Bilgilendirici metin	11
2.5. Türkçe Öğretiminde Metin	12
2.6. Metinsellik Ölçütleri	15
2.6.1. Okur merkezli metinsellik ölçütleri	16
2.6.1.1. Bilgisellik (Informativity).....	16
2.6.1.2. Durumsallık (Situationality)	16
2.6.1.3. Kabul edilebilirlik (Acceptability).....	17
2.6.1.4. Metinlerarasılık (Intertextuality).....	17
2.6.1.5. Amaçlılık (İntentionality)	17
2.6.2. Metin merkezli metinsellik ölçütleri.....	18
2.6.2.1. Bağdaşıklık	18
2.6.2.1.1. Metin merkezli ölçütlerden bağdaşıklığın unsurları	20
2.6.2.1.1.1. Gönderim (Reference)	20
2.6.2.1.1.2. Eksilteli yapılar.....	31
2.6.2.1.1.3. Bağıntı unsurları (Cohesive devices).....	36
2.6.2.1.1.4. Değiş-tirim (Substitution)	39
2.6.2.1.1.5. Kelime bağdaşıklığı (Lexical cohesion)	41

2.6.2.1.1.6. Zaman	44
2.6.2.1.1.7. İşlevsel cümle yapısı	45
2.6.2.2. Tutarlılık	46
2.6.2.2.1. Özelleştirme bağıntısı	47
2.6.2.2.2. Genelleştirme bağıntısı	48
2.6.2.2.3. Neden-sonuç bağıntısı.....	48
2.6.2.2.4. Karşılaştırma bağlantısı	49
2.6.2.2.5 Karşıtlık bağlantısı	50
2.7. Metinsellik Ölçütleri ile İlgili Yapılan Çalışmalar	50
2.8. Özel Yetenek ve Özel Yetenekli Öğrenciler.....	54
2.8.1. Özel yetenek	54
2.8.2. Özel yetenekli öğrenciler ve özellikleri	55
2.8.3. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ve bilim ve sanat merkezleri	55
2.8.4. Bilim ve sanat merkezlerinde uygulanan programlar ve Türkçe eğitimi.....	56
3. YÖNTEM	62
3.1. Araştırma Modeli	62
3.2. Çalışma Grubu	62
3.3. Veri Toplama Araçları	63
3.4. Verilerin Toplanması	64
3.5. Veri Analizi.....	66
4. BULGULAR.....	67
4.1. Özel Yetenekli Öğrencilerin Oluşturdukları Hikâye Edici Metinlerde Bağdaşıklık Görünümüne İlişkin Bulgular	67
4.1.1. Gönderime ilişkin bulgular	67
4.1.2. Eksilteli yapıya ilişkin bulgular	85
4.1.3. Bağıntı unsurlarına ilişkin bulgular	88
4.1.4. Değiştirmeye ilişkin bulgular	94
4.1.5. Kelime bağdaşıklığına ilişkin bulgular	97
4.1.6. Zamana ilişkin bulgular	101
4.1.7. İşlevsel cümle yapısına ilişkin bulgular.....	103
4.2. Özel Yetenekli Öğrencilerin Oluşturdukları Hikâye Edici Metinlerde Tutarlılık Görünümüne İlişkin Bulgular	106
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	111
5.1. Sonuç ve Tartışma	111

5.2. Öneriler	117
6. KAYNAKÇA.....	119
7. EKLER.....	127
Ek 1: Etik Kurul İzni.....	127
Ek 2: MEB Araştırma İzni	129
Ek 3: Hikâye Edici Metin Senaryoları	130
Ek 4: Öğrencilerin Yazmış Oldukları Metinlerden Örnekler	132
ÖZ GEÇMİŞ	147

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan türlerin sınıf seviyelerine göre dağılım tablosu.....	9
Tablo 3.1 Öğrencilerin cinsiyet ve yaşa göre dağılımı	63
Tablo 3.2 Serbest yazma konuları ve uzmanların sınıf seviyelerine göre verdikleri puanların ortalaması.....	63
Tablo 3.3 5. sınıf serbest yazma konuları ve tercih edilme sayıları.....	65
Tablo 3.4 6. sınıf serbest yazma konuları ve tercih edilme sayıları.....	65
Tablo 3.5 7. serbest yazma konuları ve tercih edilme sayıları.....	65
Tablo 4.1 Gönderime ilişkin bulgular	67
Tablo 4.2 Eksilteli yapıya ilişkin bulgular.....	85
Tablo 4.3 Bağıntı unsurlarına ilişkin bulgular	88
Tablo 4.4 Değiştirime ilişkin bulgular	94
Tablo 4.5 Kelime bağdaşıklığına ilişkin bulgular	97
Tablo 4.6 Zamana ilişkin bulgular	101
Tablo 4.7 İşlevsel cümle yapısına ilişkin bulgular.....	103
Tablo 4.8 Özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerde tutarlılık görünümü	106

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Beaugrande ve Dressler'in (1981) metinsellik ölçütleri.....	15
Şekil 2.2 İşlevine göre bağıntı unsurları	37
Şekil 2.3 Değişirim.....	40

KISALTMALAR

TDÖP	Türkçe Dersi Öğretim Programı
TDK	Türk Dil Kurumu
TTKB	Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
BİLSEM	Bilim ve Sanat Merkezi
BYF	Bireysel Yetenekleri Geliştirme Programı
ÖYG	Özel Yetenekleri Geliştirme Programı
Akt.	Aktaran
s.	Sayfa
vd.	ve diğerleri
vb.	ve benzeri
Ö1	Öğrenci 1
Ö2	Öğrenci 2
Ö3	Öğrenci 3
Ö4	Öğrenci 4

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günlük yaşamda iletişim yazılı veya sözlü yollarla gerçekleşmektedir. Bilindiği üzere yazılı iletişim sözlü iletişimden daha zor ve karmaşıktır. Yazılı iletişimin doğru ve etkili olması belirli bir sisteme bağlı olduğu söylenmektedir. Dilin öğretilmesi ile esasında yazılı ve sözlü iletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi hedeflenir. Sosyal hayatta bireylerin doğru ve etkili iletişim kurabilmeleri dilin belli başlı kurallarının farkında olmasıyla mümkündür. Yapılan çalışmalarda yazılı anlatımın sözlü anlatımdan daha karmaşık ve zor olmasının sebebi ortaya çıkarılan yazılı ürünün hem anlam hem de şekil olarak yerli yerinde oluşturulması gereğindedir. Sözcükleri, tümceleri veya paragrafları rastgele bir araya getirerek oluşturulan bir yazının metin kabul edilmediğini bilmekteyiz. Bu yüzden bir yazıya metin denebilmesi için bazı ölçütler belirlenmiş ve bu ölçütlere de metinsellik ölçütleri denilmiştir. Metinsellik ölçütleri hem metni hem de okuyucuyu göz önünde bulundurularak merin merkezli ve okur merkezli ölçütler diye iki başlıkta incelenmiştir. Metni merkeze alan ölçütler bağdaşıklık ve tutarlılık diye adlandırılmıştır. Bağdaşıklık ve tutarlılığı sağlayan metinler anlatılmak istenilen iletinin okuyucuya daha iyi şekilde ulaşmasını sağlar. Yazılı iletişim böylelikle daha sağlıklı kurulmuş olur. Ana dili Türkçe olan örgün eğitim içerisinde temel eğitim alan çocukların ve aldığı temel eğitimin yanında belirli başlı şartları sağlayarak özel eğitime tabi tutulan özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları metinlerin de bu özellikleri taşıması gerekir.

Bu durum göz önüne alınarak araştırmanın temel problemi:

“Özel yetenekli öğrencilerin oluşturmuş oldukları hikâyeye edici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık görünümleri nasıldır?”

1.2. Araştırmanın Amacı

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğüne bağlı Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören özel yetenekli öğrenciler için Türkçe ve Edebiyat derslerine yönelik öğretim programları hazırlanmıştır. Programda, kazanımlar (öğrenme çıktısı) ve temalar yer almaktadır. Bununla beraber alanında uzman ekiplerce BİLSEM’de Türkçe ve Edebiyat derslerinde uygulanması için Bakanlık onaylı etkinlik kitapları hazırlanmıştır. Bilim ve Sanat Merkezi Türkçe ve Edebiyat Öğretim Programı ve etkinlik kitabı incelendiğinde dört temel dil becerisi alanında kazanımların daha ileri üst bilişsel hedeflerle örüldüğü fark edilmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin sözlü ve

yazılı anlatımda ortaya çıkaracakları ürünlerin nitelikli olması beklenmektedir. Yazılı ürünler açısından bakıldığında metinsellik ölçütlerini göz önüne alarak hazırlanan metinlerin daha okunabilir ve anlaşılabilir olduğu bilinmektedir. Metinsellik ölçütleri bağlamında yapılan çalışmalara bakıldığında normal gelişim gösteren öğrenci metinleri, ders kitapları, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin metinlerinin metinsellik ölçütleri açısından incelendiği görülürken özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları metinler üzerine herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Alandaki bu eksikliğı doldurmak maksadıyla yapılan bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerin oluşturmuş oldukları hikâye edici metinleri bağdaşıklık ve tutarlılık bağlamında incelemek amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de özel yetenekli öğrenciler, örgün eğitimin yanında ek olarak Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim öğretimlerine devam ederler. Bu merkezlerde, öğrenciler için uygulanması gereken etkinlikler hazırlanır. Öğrencilerin halihazırdaki potansiyellerini en ileri seviyede kullanılabilecekleri ortamlar yaratılır. Türkçe dört temel dil becerisi ediniminde de bu öğrencilerden beklenen performans daha ileri düzeydedir. Yazma becerisi ile ilgili düşünüldüğünde yazmanın biliş ötesi becerileri gerektirdiğı ve bireyin düşünme gücü ile yazma arasında doğrudan bir ilişki olduğu bilinir. Düşünme yeteneğı üst düzeyde olan bireylerden kendilerini sözlü veya yazılı şekilde daha iyi ifade edebilecekleri beklenir (Güneş, 2007). Özel yetenekli öğrencilerin üst düzey zihinsel yetilere sahip yaratıcı ve lider kişiler olduğu ifade edilmektedir. Bu öğrenciler, karşılaştıkları problemlerde daha derin ve soyut kavramlarla çözüme ulaşmayı severler. Diğer insanlara göre ilgisi bulunmayan kavramlar veya olaylar arasında mantık ilişkisi kurarlar ve her çalışmalarında estetiğı de göz ardı etmezler (Özbay, 2002). Özel yetenekli öğrencilerin sahip olduğu bu yetilerden dolayı onlara uygulanan öğretim programlarında öğrenme çıktısı olarak belirlenen maddelerin daha üst düzey olduğu görülmektedir. Yazma çalışmalarında edebi değeri yüksek, metinsellik ölçütleri açısından daha bağdaşık ve tutarlı metinler üretmeleri gerektiğı BİLSEM Türkçe ve Edebiyat Öğretim Programlarında vurgulanmıştır. Bu öğrencilere uygulanan Türkçe programlarında bunlara dikkat edilmesi ve yazma süresinde uygun eğitim yaşantılarının bu doğrultuda gerçekleştirilmesi önemli görülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin yazılı anlatımlarından beklenen bu performans daima vurgulanmıştır. Bu çalışmanın önemi de buradan yola çıkarak özel yetenekli öğrencilerin metinsellik ölçütleri bağlamında yazılı anlatımlarının bağdaşıklık ve tutarlılık yönüyle incelenmesi olmuştur.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Metindilbilim ve Tarihsel Gelişimi

Metindilbilim, tümcelerın birbiri ile bağlantılarını incelemek metin üretim sürecinde metni yapı, işlev ve anlam bağlamında analiz eden dilbilim sahasıdır (Hengirmen, 2007: 276). Metin dilbilimi aslında metin olabilmenin koşullarının neler olduğunu bildiren bir alandır (Özkan, 2004: 168). Metindilbilimin tanımı yapılırken aslında görev alanına giren başlıklardan da bahsedilerek aydınlatılmak istenmiştir. Oralış ve Özil (1992: 37) de metin dilbilimi tanımlarken edebi türleri metin yapan unsurların neler olabileceğini açıklamaya çalışarak tanımlamış ve metindilbilimin çalışma sahasını ifade etmişlerdir. Metindilbiliminin tanımı yapılırken metinsellik ölçütlerinin sınıflandırılmasına kurallar dizinini ortaya koyan bir dilbilim sahası olarak ifade edildiği de görülmektedir (Aksan, 1982: 205).

Alan'a (1994) göre metindilbilim, metinlerin taşınması gereken özellikleri belirten, metnin oluşmasında kullanılan iç ve dış yapı özelliklerini açıklayan, metnin iletisinin anlaşılır kılmasını sağlayan kurallar bütünüdür. Metindilbilim, konuşma ve yazı dilinde metin sayılabilmenin ölçütlerinde yalnızca yapı ve işlev olarak ölçütler belirlememiştir. Metin olabilmenin kriterleri arasında anlam boyutunu da göz ardı etmemiştir. Metindilbilimin bu anlamda tanımlanmasında karşımıza şöyle bir ifade çıkmaktadır. "Anlamın ortaya çıkarılmasında cümle ötesi dil çalışmalarından yola çıkarak metinsel ilişkileri bütüncül bakış açısıyla ele alır" (Coşkun, 2005, s.36). Metindilbilimi yapı boyutundan öte bir metni anlaşılabilmesi için taşınması gerektiği özellikler olarak vurgulayan bir açıklamada ise metindilbilimi, metin oluşturulma sürecinde herkesçe bilinen kuralları betimlerken bu kuralların metnin anlaşılması için önemli olduğu belirtilmiştir (Ayata-Şenöz, 2005, 22-23).

Metindilbilimin genel olarak tanımlamalarına bakıldıktan sonra metindilbilimi daha iyi anlamak için tarihi seyirde metindilbilimin gelişimine bakmak gerekmektedir. Yunanca rhetorikos Türkçede, hitabet kavramından doğmuştur. Retorik, sözün sanatla ifade edilmesi olarak bilinirken bazı toplumlarda inandırıcılık iddiası ile iyi konuşabilme olarak ifade edilmiştir. Bu bakımdan 5 ve 18. yüzyılları arasında metinlerle ilgili yapılan çalışmalarda sözlü dilde yapılan anlatımlar üzerine gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde de retorik kavramı çerçevesinde Aristoteles ve Platonu görmek mümkündür. Aristoteles "Retorik" adlı eserde retorik kavramının açıklanması yanında anlatımın biçim özelliklerini,

yazılı anlatım sanatının özelliklerini anlatmıştır. Bu bakımdan metindilbilim ile ilgili ilk ürünün bu eser olduğu kabul edilmektedir (İşimtekin ve Torusdağ, 2018: 41).

18.yüzyıla kadar metinlerin çözümlenmesi sadece sözbilim çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Yunanlılar ve Romalılar sözbilim ekseninde siyasi çalışmalarda ikna edici anlatımların yapılabilmesi maksadıyla kurallar oluşturmalarıdır. Metindilbilimin gelişim sürecinde bu noktada sözbilim çalışmalarında metin oluşturabilme modelleri şu şekildedir: “Düşünce üretme, düşünceleri düzenleme, düşünceleri ifade etme, biçimleri belirleme, öğrenme ve hatırlatma, konuşma sırasında metni sözlü olarak sunabilme... (Beaugrande ve Dressler, 1981:15).

Bu kapsamda sözlü anlatımlarda gereken koşulların yerine getirilmesini belli başlı maddelerle açıklamaya çalışan sözbilim çalışmaları metindilbilimin kapsamında yer alan metin unsurunun ele alındığı ilk çalışmalardan kabul edilebilir (Aksan, 1993: 258).

Sözbilim çalışmalarında sonra M.Ö. 2. ve 3. Yüzyıllarda filoloji sahasında İskenderiye Döneminde yazarların yazılı dili kullanarak metin üretitklerine rastlanmıştır. Bu yazılı metinlerin ilk hallerinin korunması ve gelecek kuşaklara doğru haliyle aktarılabilmesi anlamsal ve yapısal özelliklerinin korunarak çeviri yapılması konusu metin eleştirisi meselesini de gün yüzüne çıkarmış olmaktadır (Şenöz-Ayata, 2005: 15).

Sözbilim sahasındaki gelişmelerden yararlanan biçembilim, 18.yüzyıldan itibaren metinleri anlam ve işlev boyutuyla incelemeye başlamıştır. Bu bağlamda biçembilim, metin oluşturma sürecinde iletişimin doğru işlemesi adına dilsel bağlamların uygun kullanımı üzerine durma görevini yerine getirirken sözlü iletişimde etkili konuşmanın unsurlarını ortaya koymaya çalışan sözbilim ile hem sözlü hem de yazılı iletişimde kullanılan metni işlev, yapı ve anlam bakımından birlikte çözümlenmeye çalışmam metindilbilim arasında geçiş olmuştur. Biçembilim kendi kurallarını işletirken metindilbilime ihtiyaç duymaktayken metindilbilim de metin üzerine çalışırken biçembilimden yararlanmaktadır (Enkvist, 1978, 176).

İnsanlar tarafından oluşturulan metinler aynı zamanda kültürel izler barındırır. Bu bakımdan antropoloji ve metindilbilim ilişkisinden de söz etmek gerekir. Metindilbilimin gelişmesinde biçembilim gibi dil incelemelerinin yanında antropoloji alanında yapılan metin incelemelerini de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Örnek verilecek olursa Vladimir Propp akla gelmelidir (Beaugrande ve Dressler,1988: 18). Mitlerin ve halk masallarının anlatım yönüyle yapılarını incelemiştir. Masalın Biçimbilimi adlı eserinde, Rus masallarında rol alan kahramanların davranışlarını inceleyerek belli kalıp işlevleri ortaya çıkarmış ve şemalaştırmıştır (Şenöz ve Ayata, 2005: 16). Yapılan bu işlemde de

anlaşılacağı gibi yapısalcılık kuramının metin çözümlerinde kullanılmasının ilk örneğini Propp'un vermiş olduğunu söyleyebiliriz.

Sonraki dönemlerde Harris (1952), Söylem Çözümlemesi (Discourse Analysis) çalışmasında dilin tümcelerle açıklanmayacağını söylemin tümce yerine belirtilmesi gerektiğini ifade etmiş ve tümce üstü dil çalışmalarına yön vermiştir. Terim olarak da ilk defa metindilbilim adlandırılması Coseriu (1955) tarafından söylenmiştir.

1960'lı yıllardan günümüze kadar gelişmekte olan ve devam eden çalışmalar ile gelişimini sürdüren bir saha olan metindilbilim zaman içerisinde yeni bakış açılarından da etkilenmiştir. Bu dönemlerden sonra metindilbilim alanında yapılan çalışmalara bakıldığında sözcelem kuramı karşımıza çıkmaktadır. R. Jakobson ve E. Benveniste, sözcelem dilbilimini oluşturmada ilk çalışmalarını başlatmışlardır ve kuramın açıklaması olarak konuşucu-dil ve bağlam ilişkilerinin bütünüdür diye açıklamışlardır. (Kıran ve Eziler Kıran, 2007: 150). Almanya'da Hartman'ın eseri Metin, Metinler ve Metin Sınıflandırmaları adlı çalışma metindilbilimin çalışmalarının ilk adımı olarak kabul edilmiştir. Bu gelişmelerin yanında metindilbilimin tarihi sürecinde dili tümceyle sınırlayan sayıltıları bulunan üretici dönüşümsel dilbilime karşı olarak ortaya çıktığı da bilinmektedir (Aksan, 1993).

1970'li yıllara gelindiğinde yapısal dilbilim yaklaşımı ve üretici dönüşümsel dilbilgisi çalışmalarının katkısıyla metin çözümlerinde metni var eden tümceler arasında dilbilgisel ilişkileri ve bu ilişkide söz konusu olan dil öğelerini incelemek öncelik olmuştur. Bütün bu gelişmeler sürerken Halliday ve Hasan dilin düşünsel, kişilerarası ve metinsel unsuru olduğunu açıklamışlardır. Bu açıklama ile de dilin metinsel bir işlevi olduğunu söylemişlerdir (Halliday ve Hasan, 1976: 26).

1981'lere gelindiğinde metindilbilime en etkin ve bugün de geçerliliğini sürdüren metinsellik ölçütlerini oluşturan yaklaşım Beaugrande ve Dressler'in çalışmasında karşımıza çıkmaktadır. Beaugrande ve Dressler'in görüşüne göre metin, iletişimsel bir işlev taşımalı ve metinde bağlaşıklık, bağdaşıklık, kabul edilebilirlik, amaçlılık, bilgisellik, durumsallık ve metinlerarasılık ölçütleri bulunmalıdır. Yazarın oluşturduğu metinde bu birimlerden birinin eksik olması metnin iletişimsel işlevini olumsuz etkilemektedir.

2.2. Metindilbilimin Amacı

Metindilbilim çalışmaları, okuyucuya sunulan ürünlerin metin niteliği taşıyıp taşımadığını belirlemek amacıyla ölçütler geliştirir. Metin olan ile olmayanı ayırmaya yarayan bu ölçütler metnin yapı özelliklerini ve iletişimsel görevlerini inceler, böylece metin olabilmenin genel kuralları belirlenmiş olur. Metin olma koşulları sağlandıktan sonra bir de metinlerin türlerine göre ayrılırken o türe özgü birtakım özellikler barındırması gerektiğinden bahsedilir. Metindilbilim, metin olabilmenin koşullarını belirlerken aynı zamanda türlerine özgü özelliklerin neler olduğundan bahsederek bu konuya da açıklık getirebilmelidir (Beaugrande ve Dressler, 1988: 3). Metindilbilimin genel olarak amacından bahsederken Şenöz-Ayata (2005: 22)'nin Sowinski'den aktardığı bilgilere göre metindilbilimin amaçları ile ilgili 12 görüş bildirilmiştir. Bu görüşlerden birincisi metindilbilimin metin türlerini belirleyen ve metinleri sınıflandırmaya yarayan bir dilbilim alanı şeklinde olmuştur. Görüşe ek olarak da işlevsel yaklaşımı esas alan metindilbilimin önemsendiği bir diğer nokta metin dışı özelliklerden metin çalışmalarında yararlanılması gerektiği olmuştur. Bu görüş, metindilbilim incelemelerinde metnin üretim ve alımlama süreçlerinde dilbilim, biçembilim, toplumsal süreçleri de işin içine katarak sosyoloji ve alımlama sürecinden bahsediliyorsa psikoloji vb. bilim dallarıyla metindilbilimin etkileşim halinde olması kaçınılmaz olmuştur.

Metindilbilimin disiplinlerarası bir yaklaşımla farklı bilim dalları ile ilişki kurmasındaki etkenlerden biri tüm alanlarda üretilen metinleri incelemek durumunda kalmasındandır. Yazındilbilimin çalışma kapsamında yer alan romanlar, eğitim öğretim sürecinde kullanılan ders kitapları, devlet düzeninin işleyişinde yer alan kanunlar, yönetmelikler, reklâm metinleri gibi birçok alana ilişkin çalışmalarda metindilbilim yer almaktadır. Bu yönüyle, “Tüm veya belli metinlerdeki ortak bildirişimsel ve yapısal özellikler, metindilbilimin araştırma kapsamına girer” (Şenöz-Ayata, 2005: 58).

2.3. Metin Kavramı

Metin (text) kelimesi TDK'ye (2011) göre “dış yapı (biçim), anlam ve noktalama özellikleriyle meydana getirilen yazıyı oluşturan sözcüklerin bütünü” dür. Onursal (2003), metni Latince “kumaş” sözcüğünün karşılığı olarak kullanılan “texus” sözcüğünden yola çıkarak tanımlamıştır. İpliklerin birbirine bağlanarak kumaşı oluşturduğu gibi metnin de kelimelerin birbirine bağlanmasıyla metni oluşturan tüm öğelerin birleşmesiyle ortaya çıktığını söylemektedir.

Metin, kendisini oluşturan ögelerin yapı ve anlam olarak bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Metin oluşturma sürecinde hangi dilde yazılacaksa o dilin kuralları göz önünde bulundurulur. Dilin küçük yapı özellikleri bir araya getirilerek daha büyük yapılara büründürülür. Akbayır'a (2006: 2) göre, metin anlamsal bir bütünlük taşıyan yazılı ürünlerin tamamı bir metindir. Halliday (1976: 194)'in de metin tanımına bakıldığında tümcelerden oluşmamış, tümcelerle oluşturulmuş anlamsal bir birimdir.”

Alanyazında metin kavramı ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Balcı (2018:18) metni, art arda sıralanmış tümceler dizisinin yapısal kurallara uyarak anlamlı bütünlük oluşturan iletişim aracı olduğunu belirtmektedir. Harweg'e (1979: 148) göre birbirini takip eden adı bağlantıları ile birbirini takip eden dil birimlerine metin denir. Brenker'ın (1992: 17) deyişiyle metin, bağdaşıklık özelliklerini taşıyan iletişimi sağlayan ürünlerdir. Günay (2017: 47), dil yönüyle metin tümcelerinin bir araya gelerek anlamlı bütünlük oluşturması şeklinde tanımlamıştır. Güneş (2013: 606), aktarmak istenilen düşüncelerin anlatım tekniklerini göz önünde bulundurarak yazım ve noktalama kurallarına uygun şekilde bir araya getirilmesidir. Bir başka deyişle sözlü ve yazılı dilde duygu ve düşüncelerin okuyucu veya dinleyiciye anlamsal ve yapısal kurallara dikkat edilerek aktarılmasıdır. Bu kurallar tesadüfen belirtilmemiş o dildeki yapı özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Metnin bildirişim işlevini yerine getirebilmesi için o dildeki sözcükler yapısal ve anlamsal bir bütünlük sağlayacak şekilde bir araya getirilmektedir.

Metin tanımlaması yapılırken genel olarak art arda sıralanmış kelimelerin yapı ve anlam bütünlüğünden söz edilir. Metni oluşturan birimlerin anlamsal bütünlüğü sağlanması gerektiği vurgulanır. Bazı dil bilimcilere göre yukarıda verilen tanımlar metin kavramını açıklamaya yeterli bulunmamaktadır. Aksan (1993: 257)'ın metin tanımlaması “bir iletişim sırasında gerçekleşen, birbirleriyle ve dil dışı etkenlerle bağlantılı bir sözcük bütünü” şeklindedir. Metnin hem dil içi etkenlerle hem de dil dışı etkenlerle bağlantılı olduğunu vurgulayan Aksan, metin tanımında edimsel düzeyde gerçekleşen bağlam unsuruna da dikkat çekmektedir.

De Beaugrande'a göre metin yalnızca art arda gelen sözcüklerin birleşimi ile oluşmamaktadır. Bağlam kelimesine vurgu yapılarak metin tanımlaması yapılmalıdır (De Beaugrande'den Akt. M. Aksan ve Y. Aksan, 1991). Halliday ve Hasan (1976, s.1) da bu görüşe katılarak metin sadece tümcelerinin bütünü değildir demiştir. Metin tanımlaması yapılırken tümcelerinin birleşiminden oluşan bir bütün demenin yanlış olduğunu savunmaktadır. Metin oluşturulurken tümcelerinin tek başına veya birlikte incelenmesinin yeterli olmayacağını metni kendi bağlamında incelemek gerektiğini belirtmektedir.

Buradan da anlaşılacağı gibi metin bağlam içerisinde oluşturulurken iletişimi sağlayan bir araç olmaktadır. Sözcüklerin tesadüfen bir araya getirilmesiyle doğru bir iletişim gerçekleşmeyeceği bilinmektedir. Metin kavramını anlatırken iletişimden söz etmemiz gerektiği vurgulanmaktadır. İnsanlar belli bir amaca yönelik iletişim ihtiyaçlarını karşılamak için metinler oluşturmuşlardır. Sosyal yaşamda insanların iletişim kurma gereksiniminden doğan dilsel yapılara metin denir (Torusdağ ve Aydın, 2020: 66).

Metin kavramı üzerine söylenenlerden anlaşılacağı gibi metin, iletişimi sağlayan ve o dilin kurallarına dikkat edilerek oluşturulan ürünlerdir. Sözlü ve yazılı metinler, bağdaşıklık ve tutarlılık ilkelerinde yer alan ölçütleri sağlayarak mantıksal bütünlük içerisinde oluşturulur.

2.4. Metin Türleri

Metinler, türlerine ayrılırken bazı kurallara dikkat edilmektedir. Metnin yazılı veya sözlü olması, metnin okuyucuya vermek istediği iletiler, metnin gerçek veya kurguya bir anlatımla ele alınması, metinde kullanılan anlatım teknikleri, metinde dilin hangi işlevlerde kullanıldığı bu kurallar içerisinde sayılmaktadır. Metin türlerini sınıflandırmada ilk çalışmaların şiire göre yapıldığı bilinmektedir. Farklı toplumların ilk edebi metinlerini şiir türünde vermeleri bu duruma sebep oluşturmuştur (Özdemir, 1980). Şiirden sonra düz yazı türünde de eserler verilmeye başlanınca sınıflandırmalara düz yazı türündeki eserler de dâhil edilmiştir.

Güneş'e (2021) göre, metinler türlere ayrılırken düzenleme ve aktarma biçimleri göz önünde bulundurulur. İletişim sırasında gönderici ve alıcı arasında sözle aktarılanlar sözlü metin, herhangi bir amaca yönelik yazı yoluyla aktarılanlara yazılı metin, bunların dışında resimlerle, grafiklerle anlatılan metinlere de görsel metin adı verilmektedir. Metinlerin türlerine ayrılmasında düzenleme kriterinde ise mantıksal işleyiş devreye girmektedir. Bu sınıflandırmada basit mantıkla ya da sarmal mantıkla yazılmış metinler olarak iki kategori görmekteyiz. Bildirişim işlevini sağlayan metinlerde sınıflandırma yapılırken işlev göz önünde bulundurulur. İşlevsel yönüyle de metinler edebî ve öğretici metinler olarak iki grupta incelenir. Cemiloğlu, (2013) metin sınıflandırması yapılırken olayı merkeze alan metinler, düşünmeyi merkeze alan metinler ve duyguları merkeze alan metinler diye bir sınıflandırma yaparak metin türlerini üç başlıkta sınıflandırmıştır. Metin türlerini sınıflandırma konusunda başlangıçtan şimdiye kadar farklı adlandırmalar yapılsa da şiir, tiyatro, anlatı metinleri, düşünce metinleri olarak türlere ayrılmış ve sınıflandırmalarda temele alınan başlıklar bunlar olmuştur. 2019 Türkçe Dersi Öğretim

Programı'nda da bu sınıflandırma göz önünde bulundurularak metin türleri dört başlıkta incelenmiştir: şiir, öyküleyici (anlatmaya bağlı) metinler, bilgilendirici (öğretmeye bağlı) metinler, şiir ve tiyatro (MEB, 2019). Tablo 1'de Türkçe Dersi Öğretim Programında metin türlerinin sınıf seviyesine bağlı dağılımları verilmiştir.

Tablo 2.1 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan türlerin sınıf seviyelerine göre dağılım tablosu

Türler	1	2	3	4	5	6	7	8
Bilgi Verici Metinler								
Anı		+	+	+	+	+	+	+
Biyografiler, Otobiyografiler							+	+
Blog						+	+	+
Dilekçe					+		+	+
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)		+	+	+	+	+	+	+
e-posta			+	+	+	+	+	+
Günlük		+	+	+			+	+
Haber Metni, Reklam		+	+	+	+	+	+	+
Kartpostal		+	+	+				
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatname vb.)		+	+	+	+	+	+	+
Gezi Yazısı						+	+	+
Makale / Fıkra / Söyleşi /Deneme					+	+	+	+
Mektup					+	+	+	+
Özlü Sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.)	+	+	+	+				
Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)						+	+	+
Sosyal Medya Mesajları				+	+	+	+	+
Hikâye Edici Metinler								
Çizgi Roman	+	+	+	+	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+	+	+	+	+
Hikâye	+	+	+	+	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+	+	+	+	+
Masal / Efsane / Destan	+	+	+	+	+	+	+	+
Mizahi Fıkra	+	+	+	+	+	+	+	+
Roman				+	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir								
Mani / Ninni	+	+	+	+				
Şarkı / Türkü	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir	+	+	+	+	+	+	+	+
Tekerleme / Sayışmaca / Bilmece	+	+	+	+				

Sınıf seviyelerine göre metin türleri sınıflandırması incelendiğinde Türkçe dersinde tüm sınıflarda 8 tema yer alırken her temada 4 metin kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan metinlerin öğrenme alanlarına göre kullanımında ise 3 metin okuma 1 metin de dinleme/izlemede yer almaktadır. Türkçe ders kitabında 32 okuma ve dinleme/izleme metni yer almaktadır. Bu metinlerin yanında 8 serbest okuma metni yer almaktadır. Toplamda Türkçe ders kitabında 40 metin yer almaktadır.

2.4.1. Hikâye edici metin

Gerçek veya gerçekleşebilecek olan konularda, bazen tek kahramanla bazen de birden fazla kahramanla yazılan edebi türler hikâye edici metinlerdir (Megep, 2007). Hikâye edici metinler, okuru yaşadığı ortamdan daha farklı bir ortam içerisine sürükler ve okurun hayal dünyasını zenginleştirir. Çeşitli (2004), bu metinleri insanların düş dünyasını zenginleştirmenin yanı sıra merak duygusunu ortaya çıkaran, insanlara iyi vakit geçireceği fırsatlar sunan, kurgu ve estetik anlatımla belirli bir zamanda ve mekânda canlı veya cansız şahıs kadrosunun yaşadığı olayları anlatan edebiyat türü olarak tanımlamaktadır. Hatipoğlu (2003), hikâye edici metinleri yaşanmış veya yaşanması muhtemel olan hadiselerin anlatıldığı edebiyat türü olarak açıklamaktadır.

Hikâye edici metin türünde, olaylar belli bir sıraya göre okuyucuya sunulur. Yazarın vermek istediği iletiler olaylar çerçevesinde anlatılır. Okuyucu olaylar içerisinde yaşar ve hareket halinde olan metinden çıkarımlar yapar. Olayların akışı döngü içerisinde ve hareket ögesi ile bütünleşir (Güneş, 2007). Ele alınan her metin belirli bir amaca yönelik oluşturulur. Sözlü veya yazılı ürünlerde kişi konuştuklarını veya yazdıklarını hedef kitleye ulaştırmadan evvel düşünme sürecine girer. Kimi zaman verilmek istenen ileti kısa ve öz bir biçimde verilse de hikâye edici metinlerde olaylar içerisinde sezdirilerek anlatılmaya çalışılır. Bu bağlamda hikâye edici metinler, olaylar üzerine kurulu olduğundan metinden olay örgüsü çıkarıldığında geriye sözcük yığını kalmaktadır (Aktaş, 2003).

Okul öncesi dönem de dâhil eğitim öğretimin tüm kademelerinde çocukların hikâye edici metinlerle karşılaşması dil ve kişilik gelişimlerinde olumlu şekilde etkileyeceği bilinmektedir. Çocukların kendilerinin okuyacağı ya da öğretmenlerinin sesli okuma ile onlara okuyacağı hikâye edici metinlerde yer alan kahramanlar duygusal gelişimlerini de etkilemektedir. Çocuk kahraman ile kendisi arasında bir bağ kurarak kendisi ve çevresindeki bireyler ile ilgili yorumlar yapabilme fırsatını yakalamış olur. Bunun yanında hikâye edici metinler, dil gelişimi açısından da önemlidir. Çocukların

sözcük dağarcığını geliştirmeye yarayan bu metinler, dilin gücünü keşfetmelerine ve etkili bir iletişim kurabilmelerine yönelik kolaylık sağlamaktadır. Hikâye edici metinler; doğru ve etkili konuşabilme, yazabilme gibi becerilerin gelişime katkı sağlamanın yanında yer yer toplumun kültürüne dair izleri de anlattığından çocukların dil gelişiminin yanı sıra kültürel ve sosyal anlamda da gelişmelerini sağlar (Akyol, 2021).

Türkçe öğretiminde hikâye edici metinlerin kullanılması temel dil becerilerini geliştirmesi yanında çocukların bu metinler sayesinde bilgi düzeylerini de arttırdığı belirtilmiştir (Şahin, 2012). Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesi ile çocuklara ya da yetişkinlere hikâye edici metinlerin ulaştırılma şekli de farklılaşmaktadır. Çocukların okuryazarlık düzeylerinin gelişimi için elektronik hikâye kitapları yazılı anlatımla oluşturulan kitaplara alternatif olarak yaygınlaşmaktadır. Bu anlamda da çocukların ilköğretim kademesinin ilk yıllarından itibaren ilgisini daha çok yansıtan hikâye edici metinlerin teknolojik gelişmelerin ışığında çocuklara ulaştırılması önem arz eden bir mesele haline gelmektedir (Akyol, 2021).

Türkçe dersi beceri odaklı bir ders olduğundan öğrenciler, edindikleri bilgileri metinler aracılığı ile bilişsel becerilerini kullanarak anlama ulaşırlar. Bilginin yapılandırılması için de öğrencilerin tüm bilişsel becerilere hâkim olması gerektiği ifade edilmektedir (Benzer ve Yıldırım Suna, 2023).

2.4.2. Bilgilendirici metin

Bilgilendirici metinler, belirlenmiş bir konuda veya sosyal hayatta yaşanan problemler hakkında bilgiler aktaran, okuyucuya öneriler sunan yazılardır. Bu tür metinlerde okuyucuyu etkileyecek kurgulara yer verilmez, anlatılanlarda herhangi bir üslup kaygısı taşınmaz. Doğrudan anlatımla sade bir şekilde anlatım yapılır. Bilgi verici metinler oluşturulurken sözcüklerin ilk akla gelen anlamları kullanılır. Metnin içeriğini oluşturan gerçek varlıklardır. Akla uygun olan içeriklerle somut anlamlı sözcüklerle okuyucuya iletilmek istenen iletiler yer almaktadır (Özdemir, 1998; Gangi, 2004; Weaver ve Kintsch, 1991; Quandt, 1983'ten akt. Başaran ve Akyol, 2009).

Herhangi bir üslup kaygısı olmadan yazılan bilgi verici metinlerde, dil göndergesel işlevinde kullanılır. Anlatım özelliği yönüyle duygusal bir nitelik yer almaz. Durum bu şekilde olunca da anlamsal açıdan bir değer arayışı söz konusu olmaz. Okuyucu metinden edindiği bilgiyi doğrudan yaşama transfer eder. Okuduğunu aynı oranda anlayabilen kişiler bu metin türünden aynı çıkarımları yapabilmektedir. Öznel

bakış açısına göre yorumlamalara kapalı olan bu metinlerde savunulan düşüncenin doğru veya yanlış olup olmadığı tartışılabilir (Akbayır, 2006; Özdemir, 1998).

Hikâye edici metinlerin serim, düğüm ve çözüm paragrafları metnin konusu etrafında şekillenmesi gerekmezken yani bu tür metinlerde metnin konu ve ana fikrini anlatılan olaylar üzerinden anlayabilirken bilgilendirici metinlerde yer alan paragrafların her biri metnin konu tümcesini içermesi gerekir. Bu bakımdan da bu tür metinlerde daha uzun paragraflar yer alabilir. Genel olarak bilgi verici metinlerin gelişme bölümünde verilen örnekler de konuya ve hedef kitlenin düzeyine uygun olmalıdır (Akyol, 2007).

Okul öncesi dönemden ilköğretim süresine giren çocukların bilişsel gelişimleri itibarıyla bilgilendirici metin türlerini kavramalarında zorluk yaşamalarına sebep olabilir (Uygun, 2012). Ortaokul düzeyindeki öğrenciler ise bilgilendirici metinleri ilköğretime göre daha iyi anlayabilmektedirler. Burada önemli olan nokta çocukların bütün derslerde bilgilendirici metinler eşliğinde okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerileri etkinliklerine yer verilmesidir. Çocuklara bu anlamda ne kadar pratik yaptırılırsa bilgi verici metinleri de o düzeyde anlayabilmeleri kolay olacaktır. Öğrencilerin seviyelerine uygun bilgilendirici metinler seçilerek çeşitli görsel veya sözel materyaller ile anlama düzeylerinin gelişimine destek olacak bireyler ise öğretmenlerdir (Hall, Sabey ve Mcclellan, 2005).

Kendini ifade edebilmenin aracı olan yazmanın aynı zamanda bir beceri olduğu da bilinmektedir. Öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde zorlandıkları ve kaygılandıkları olan yazma becerisi ile ilgili çeşitli etkinlikler uygulanarak ilgi ve istek uyandırmak istenmektedir. Türkçe dersinde yazma etkinlikleri kapsamında ders kitabında yer alan etkinliklerin bazıları görev (eylem) odaklı yazma ilkelerine uygunken bazı etkinlikler ise bu yaklaşımdan uzak olarak sunulmaktadır. Gerek hikâye edici metin yazdırırken gerek bilgilendirici metin yazdırırken yazma öncesi süreçte öğrencileri bu metin türlerinin nasıl yazılacağı ile ilgili teorik bilgilerin de verilmesi gereklidir (Tunagür, 2020).

2.5. Türkçe Öğretiminde Metin

Dil öğreniminde çocukluk yılları kritik bir öneme sahiptir. Çocuklar, dil yapılarının kurallarından öte bağlam temelli tümcedeki işlevini doğal yollar ile öğrenirler. Türk dilinin korunmasında , gelecek nesillere doğru şekilde aktarılmasında Türkçe öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin önemi çok büyük olduğu bilinmektedir. Bu sebeple temel dil becerilerinin kazandırılmasında planlanan eğitim öğretimin sistemli ve anlamlı yürütülmesi gerekmektedir (Bulut, 2023).

Eğitim ğretim sürecinde doğal yollar ile edindikleri deneyimleri iletişimleri esnasında kullanırlar. Okula başlamadan önce aile ve çevresinden doğla yolla edindikleri dili hangi şekilde öğrenmeye başlamışlar ise okullarında da bu biçimde devam ettirilmelidir. Yani Türkçe dersini dilin kurallarını öğrenmeye yarayan ders olarak tasarlamaktan vazgeçilmeli, bu derste çocukların dil yapılarını öğrenirken metin temelli ortamlar yaratarak somut dil alıştırmalarının olduğu etkinliklere yer verilmelidir (Sever, vd., 2006: 18). Bu hususta dil öğretme sürecinde doğal yöntemden bahseden Oğuzkan'ın dil ğretim ilkeleri şu şekildedir:

“- Dil, doğal ortamlarda öğretilmelidir.

- Dil ğretimine öncelikle çocuğun kendi dilinden başlanmalıdır.

- Farklı dil çalışmaları arasında bağlantılar kurulmalıdır.

- Dil ğretimi esnasında bireysel ihtiyaçlara göre farklı materyaller kullanılmalıdır.

- Okullarda verilen tüm derslerin Türkçe alanına katkısı bulunmalıdır.” (Oğuzkan, 1994: 19).

Dil ğrenim sürecinde bireyi iletişim sürecine dâhil edecek ortamlar hazırlanmalıdır. Doğal iletişim ortamları beraberinde dil öğrenme etkinliklerine yer verilmelidir. Okul ağındaki çocukların dili yaşam içerisinde öğrenmelerini sağlamak için metinlerden yararlanılmalıdır. Türkçe ğretiminde metinler seçilirken öğrencilerin günlük yaşamda sık karşılaştıkları metinler tercih edilmelidir. Dil ğrenim metodları konusunda çeşitli açıklamalar yapılırsa iletişimin kurallarına uygun sağlanmasında sözcük ve tümcenin yerini metin almıştır. Dil ğretiminde de metinlerin kullanılması gerektiği eğitim ğretim sürecinde de derslerde kullanılan kitapları etkinliklerinde metin odaklı yaklaşımla hazırlanması gerekmektedir. Bu konuda Altay, dil ğretiminde metnin önemini şu sözleriyle açıklamıştır:

“Metinler, programda belirlenen hedeflere ulaşılmasına aracılık eden; öğrencilere dönem, tür, dil özelliği ve edebi şahsiyetle buluşturan, onlarda okuma alışkanlığını ve zevkini geliştiren vazgeçilemeyecek araçlardır. Öğretmen, metinlerden çıkış noktaları bulmak suretiyle öğrencileri çalışmanın içine çekecek, düşündürecek, bulduracak, konuşturacak, yazdıracak ve bir sonuca ulaştıracak şekilde öğrenme ortamını planlamalı ve kazandırılmak istenen hedefe metinler aracılığıyla ulaşmalıdır” (Altay, 2000: 48).

Türkçe dersinde metin merkezli yaklaşımla öğrenme ortamları yaratılmalıdır. Doğru iletişimin ve dil yapılarının kurallarını doğru anlayabilmenin en temel kuralı metin odaklı Türkçe dersi tasarlamaktır. Anlatma becerilerinden olan yazma becerisinde de metin tamamlama gibi tekniklerden yararlanmak ve öğrencilerin yazdıkları metinleri

paylaşmaları kendini ifade etmeye yarayan metin merkezli yaklaşımlardan biridir. Özbay'a (2002: 544) göre, "Türkçe dersinin amacı, temel dil becerilerini geliştirmenin yanında metinler sayesinde çocuklara düşünme gücü ve kök değerlerin sezdirilerek hayatın kendisine alıştırmaktır." Bu sebeple ders kitaplarında verilen metinlerde anlatılanların niteliği son derece önemlidir.

Dil öğreniminde metnin önemini savunmak ne denli doğruysa öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri yönüyle ders kitaplarına alınan metinlerin türleri de o denli önemlidir. Dil ediniminin amacının okuduğunu anlayıp doğru çıkarımlar yapabilmek, çevresine duyarlı nesiller yetiştirmek olduğunu söyleyen Sever, dil öğretiminde okuma kültürü ve zevki geliştirmenin kazandırılması çocukların zihinsel hazırbulunuşluk düzeylerine uygun metinlerle karşılaştırılmasıyla mümkün olduğunu vurgulamaktadır (Sever, 2008:18). Metinler seçilirken çocukların ilgi ve düzeylerinin önemli olduğu vurgulanmaktayken bir yandan da çocukların duyu ve düşünce yönünden de gelişmelerini sağlayacak metinlerin seçimini de dikkat edilmelidir.

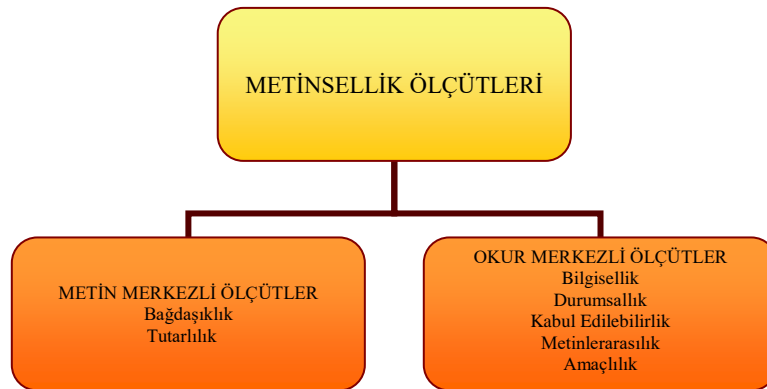
Öğrencilerin seviyelerine uygun metinlerin seçilmesi yanında seçilen metinlerin nitelikleri de önemlidir. Doğru ve etkili iletişim kurabilen öğrencilerin yetiştirilmesi onların okul döneminde nitelikli metinlerle karşılaşmasıyla mümkün olabileceği yadsınamaz. Öğrencilerin anlama düzeylerine uygun, yapı ve işlev olarak doğru şekilde şekillenmiş metinlerin Beaugrande ve Dressler (1988: 1-12), tarafından sıralanmış metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık, bilgilendiricilik, amaca uygunluk, bağlamı önceleyen durumsallık, metinlerarasılık gibi ölçütleri sağlaması ile mümkün olduğu bilinmektedir (Dilidüzgün, 2008). Bir başka deyişle ders kitabına alınan metinlerin iyi bir metin olduğunu gösteren ölçütler içerisinde metinsellik ölçütlerini sağlamasının yanında Türkçenin anlam evrenini yansıtan farklı türdeki metinlere de yer verilmesi gerekmektedir (Sever, vd., 2006: 19). Türkçe dersinde ders kitaplarında yer alan metinlerde farklı türlere yer verilmesinin gerekçesi ise farklı metin türlerini anlayabilmek farklı dil becerileri gerektirir. Böylece çocukların farklı metin türlerini anlayabilmesi de dil becerilerini geliştirecek etkinliklerle mümkün olmaktadır. Buradan anlaşılacağı gibi ders kitanında farklı metin türlerine yer vermek çocukların dil becerilerinin gelişmesine katkı sunmaktadır.

Metinsellik ölçütlerini sağlamanın yanında özgün haldeki metinlerin de kısaltılıp veya çeşitli kalemlerce yeniden düzenlenmesi de bilinçsiz bir şekilde yapılırsa Türkçe ve diğer disiplinlerde öğrenmenin en temel aracı olan metinlerin bütünlüğünün bozulmasına sebep olmaktadır.

2.6. Metinsellik Ölçütleri

Metindilbilim, metni yapısal olarak incelerken metiniçi ve metindışı öğeleri birbirinden ayrı incelemeyi çünkü metnin yüzey yapısında yer alan biçim, sözdizim, bağlam gibi unsurları metnin anlaşılabilirliğini yansıtan konuşucu-dinleyici ve metnin oluşturulduğu toplumun kültürel birikimleri birbirinden etkinlenmektedir. Metin olabilmenin belli başlı ölçütleri yapılan çalışmalarda belirtilmiştir.

İşeri (2011), metinsellik ölçütlerini metin merkezli, okur merkezli ve diğer özellikler olmak üzere üç başlıkta incelemiştir. Okur merkezli ölçütlerde “amaçlılık, kabuledilebilirlik, bilgisellik, belirgin ileti, anlaşılır ileti, uygun dil kullanımı, okunabilirlik; metin merkezli ölçütler sınıflandırmasında ise gönderimsel, değiştirmeye dayalı, bağlaçlara dayalı, eksiltiyeye dayalı, yinelemeye dayalı, eşdizimliliğe dayalı bağdaşıklık, “konu birliği/sürekliliği, başlık- içerik uyumu, paragraf- bölüm uyumu” yer almaktadır. Diğer özellikler sınıflandırmasında “yazım ve noktalama, ilgi çekicilik, MEB’in amaçlarıyla uyum, değerlerle uyum, görsel öğeler” başlıklarıyla açıklamıştır. Alanyazında bu konuda Beaugrande ve Dressler’in söylemleri dikkat çekmektedir, bir yazının metin sayılabilmesi için yazının dilbilgisel bağlantılarının yanında tutarlı bir bütün olması gerektiğinden bahsetmişlerdir. Beaugrande ve Dressler, metinsellik ölçütlerini oluşturan yedi ilkeyi ortaya atmışlardır. Beaugrande ve Dressler’e (1981: 11) göre bu yedi ölçüt şunlardır: bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgisellik, durumsallık, metinlerarasılık. Bu yedi ölçüt metin merkezli ve okur merkezli olmak üzere iki kategoriye ayrılır:

Şekil 2.1 Beaugrande ve Dressler’in (1981) metinsellik ölçütleri

2.6.1. Okur merkezli metinsellik ölçütleri

Beaugrande ve Dressler'e (1981) göre metin olabilmenin şartları arasında metin odaklı sınıflandırmada bağdaşıklık ve tutarlılık yer almaktadır. Metin bağdaşıklık koşullarını yerine getirmenin yanında kabul edilebilir, bilgisel, durumsal, metinlararasılık, belli bir amaca yönelik üretilmiş (amaçlılık) gibi ölçütleri de barındırmalıdır. Metin, sadece metin merkezli ölçütleri yerine getirmemeli iletişim işlevini yerine getirebilmesi için okur merkezli ölçütleri de yerine getirmelidir. İletişim işlevini yerine getirebilmesi için bağlam odaklı yaklaşım göz ardı edilmemelidir. Metinsellik ölçütleri metin merkezli ve okur merkezli sınıflandırma ile açıklanırken metin merkezli ölçütler metni odağa alırken okur merkezli ölçütler bağlama odaklanmakta olduğu bilinmektedir (Şenöz, 2005). Metin olabilmenin koşulları arasında bağlam unsurunu göz ardı etmeyen okur merkezli ölçütler aşağıda açıklanmıştır.

2.6.1.1. Bilgisellik (Informativity)

Okur merkezli ölçütler arasında yer alan bilgisellik, Beaugrande ve Dressler'e (1981) göre okuyucunun metin ile karşılaştığında yeni bilgilerle buluşması durumudur. Metni okuyan kişiye göre bilgisellik oranı değişim gösterebilmektedir. Metnin bilgisel olmasında yeni bir bilgi sunmasının yanında metinde anlatılanların okuyucunun hislerine bırakılmasıyla da yakından ilişkilidir. Aynı zamanda okuyucuya yeni bir bilgi vermenin yanında metni oluşturan üreticinin okuyucunun beklentilerine cevap vermesi için metni planlı bir akışta sunması da bilgiselliği ilgilendiren mesele içerisinde yer almaktadır.

2.6.1.2. Durumsallık (Situationality)

Durumsallık ölçütü metnin amacına, konusuna, türüne, hedef kitlesine uygun şekilde üretilmesini ifade etmektedir. Ögeyik'e (2008: 20) göre durumsallığın işlevi şu şekilde açıklanmaktadır: Metinde yaşanan olayların nerede olduğu, hangi zamanda yaşandığı ve olaylar hangi şartlar altında gerçekleştiği okur tarafından öğrenilmesini sağladığından metnin okurun zihinde uygun şekilde örüntülendirmesine yardımcı olmaktadır. Durumsallık ölçütünü bir örnekle açıklayan Beaugrande ve Dressler, yolda geçerken trafik levhasında görülen "YAVAŞ ÇOCUKLAR OYUNDA" yazısının araç kullananlar için önemli bir ileti olurken yayalar için önem arz etmemektedir. Sürücüler açısından önemli olan bu uyarı üretici tarafından kısa anlaşılır şekilde yazılmıştır bu yönüyle sınırlı bir vakti olan sürücüye de kolaylık sağlamıştır. Metni duruma uygun hale

getirmenin bu şekilde anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir (Beaugrande ve Dressler, 1981: 10).

2.6.1.3. Kabul edilebilirlik (Acceptability)

Okuru merkez alan bu ölçütte; metnin içeriğinin oluşturulmasında metni üreticinin dünya görüşü, hedefleri, planlamaları etkili olduğu bilinmektedir. Metnin kabul edilebilir olması metin dışı gönderimlerin doğru olup olmadığıyla ilgili olmazken metne ulaşan okuyucuların bakış açılarının birbiri ile uyumuna bağlıdır (Beaugrande ve Dressler 1981: 179-180). Metinler okuyucuları tarafından kendi dünya görüşleri ile ilişkilendirilip anlamlandırılır. Okuyucunun yaşadığı kültür, toplumun dinamikleri ve ilgi duyduğu konular metnin algılanmasında yani kabul edilmesinde etkilidir (Torusdağ ve Aydın, 2020: 18-19). Bir başka açıdan bakıldığında bir metnin kabul edilebilir olması sadece dil göstergelerinin uyumlu bir bütün oluşturmasında değil aynı o metnin iletişimsel görevlerini tamamlayan okuyucunun kendinden bir şeyler bulabilmesi, dünya görüşünden izleri metinden yakalayabilmesine bağlıdır (Dilidüzgün, 2008: 38).

2.6.1.4. Metinlerarasılık (Intertextuality)

Okuyucunun metinden anlam çıkarırken diğer metinler üzerindeki bilgisinin metinlerarasılık terimini ortaya çıkardığı ifade edilmektedir (Beaugrande ve Dressler 1981: 179-180). Aslında metinlerarasılık, metin üretilirken daha önce okunan metinlerden esinlenmekle beraber, esas oluşturmak istenen bağlamdan kopulmadan yeni bir evren yaratmaktır yani okunan metinlerin esintisi ile esas oluşturulmak istenen metnin oluşturulmasıdır. Torusdağ ve Aydın'a (2020) göre, metinlerarasılık ölçütü kültürel mekân, alıntılar ve gönderimde bulununan metinlerle ilgilidir. Okuyucunun hâlihazırdaki metinden anladıkları ile daha önceki karşılaştığı metinlerden çıkardığı anlamın bağı ne kadar büyükse iletişim o kadar sağlıklı gerçekleşmektedir. Aktulum'a göre 'Her söylem, başka bir söylemi yineler, her metin daha önce yazılmış metinlerle ilişki içerisindedir. Her metin açık veya örtük olarak önceki metinlerden izler taşımaktadır ve dolayısı ile metinlerin bağımlı bir ilişkisi bulunmaktadır.' (Aktulum, 2018: 237).

2.6.1.5. Amaçlılık (Intentionality)

Metinler kendince bir amaç taşır ve bu amaca erişebilmek için okuyucusu ile etkileşime geçerek bilgiler sunup okuyucu üzerinde bir etki oluştururlar. Metni oluşturan kişi, metinde vermek istediği iletiyi, amaçladığı şeyleri gerçekleştirmek adına bu ölçütü temele alır. Amaçlılık, metni oluşturanın ulaşmak istedikleri ile ilişkilidir.

Metni oluşturan metinde yalnızca metin merkezli ölçütlerden bağdaşıklık ve tutarlılık ile ilgilenmeyip iletiyi açık anlaşılır bir şekilde doğruluk ilkelerini de sağlayarak vermelidir (Beaugrande ve Dressler, 1981: 113).

Günay'a (2007) göre metni oluşturan kişinin niyeti aynı zamanda metnin işlevini ortaya koymaktadır. Metin üreticisi, amacını yerine getirirken anlatıbiliminin olanaklarından yararlanır, olayları okuyucuya sunarken kendi bilgi birikimleri ve bakış açısıyla bilgiler sunar, metin üreticilerin bazen bir metinde birden fazla amaca yönelik aktarımlar yapabileceği de bilinmelidir.

2.6.2. Metin merkezli metinsellik ölçütleri

Bağdaşıklık ve tutarlılık, sözcüklerin art arda sıralanmasıyla oluşan yığınları değil bu sözcüklerin birbiri ile bağ kurmasını sağlayan dil bilgisel etkileşimlerini incelemektedir. Bu bakımdan metinsellik ölçütlerinde bağdaşıklık ve tutarlılık metin merkezli ölçütler olarak kabul edilmektedir. Metnin oluşması için tümce ve paragrafların dil bilgisel ve anlamsal ilişkilerle örülmesi aynı zamanda metnin bütünlüğüne etki edip bildirim işlevini yerine getirmesi gerekmektedir.

Metin merkezli ölçütler arasında yer alan bağdaşıklık ve tutarlılık aslında metnin okuyucu tarafından anlamlandırılmasına da hizmet etmektedir. Toklu (2013: 129), yaptığı çalışmada metin merkezli ölçütler ve okur merkezli ölçütleri ayırmanın temel sebebinin art arda sıralanmış cümlelerin metin sayılabilmesi için gereken kriterleri açıklamak olduğunu savunmaktadır.

2.6.2.1. Bağdaşıklık

Metin merkezli ölçütlerden olan bağdaşıklık, Halliday ve Hasan'a (1976) göre, bir metinde bir sözcüğün yorumlanmasının başka bir sözcüğe bağlı olmasıdır. Günay (2007, s.57) "bir yazının metin olmasını sağlayan metin içi ilişkileri kuran dille ilgili özelliklerin tümü" diye tanımlarken, Ayaz'a (2007) göre bağdaşıklık kavramı "metin içerisindeki anlamsal ve sözdizimsel ilişkilerin, cümlelerin ve cümle üstü yapıların birbirine bağlanması, sıralanması, düzenlenmesidir". Toklu'ya (2013) göre, çeşitli koşulların yerine getirilmesi ile oluşan metinde yer alan ifadelerin sözdizimsel açıdan birliktelik taşımasıdır.

Metinde bağdaşıklık unsurlarının yerli yerinde kullanılması okuyucunun metni anlamlandırmasında etkili olmaktadır. Bağdaşıklık, metindeki sözdizimsel bütünlüğü ifade etse de metnin okuyucu tarafından doğru anlaşılmasını sağlamaktadır. Yani metnin

vermek istediği iletiyi okura ulaştırabilmesi yalnızca okur merkezli ölçütlere dayandırılarak değil metni merkeze sağlamaların da yapılmasına bağlıdır. Bu bakımdan Onursal'ın (2003: 121-132) da ifade ettiği gibi bağdaşıklığı meydana getiren tüm ölçütler metnin anlamlı olmasını sağlar ve bağdaşıklık unsurları arasında yer alan gönderim, bağlama ögeleri de metni anlaşılır kılmada rol sahibidir. Gönderimler ve bağıntı ögeleri sözcükler arasında dil bilgisel bağlar kurulmasını ve sözcüklerin anlamlı bir bütün hale gelmesinde etkili olmaktadır.

Metni oluşturan sözcük ve tümceler birbiri arasında bağ kurmaktadır. Bu bağın kurulması sırasında çeşitli anlamsal gönderimler oluşmaktadır. Metnin yüzey yapısında yer alan bileşenler dil bilgisi kurallarına göre dizilmekte ve bağdaşıklık da bu bağlara dayanarak oluşmaktadır Beaugrande ve Dressler (1981: 11-14). Bu bağın sağlanmasında metinde anlamsal bütünlüğün sağlanması anlatılanların birbiri ile ilişkili olmasına dayanmaktadır. Metin merkezli ölçütlerden olan bağdaşıklık, kurgusal olarak sağlam metinlerde anlatılanların tam olarak anlaşılmasını ve metinde yer alan sözcük ve tümcelerin kendinden önceki veya sonraki sözcük ve tümcelerle ilişkili olduğunu açıklamaktadır (Balyemez, 2011: 24).

Metnin yüzey yapısındaki etkileşimlerle ilişkili olan bağdaşıklık metnin anlaşılmasına katkı sağlar. Bu bağlamda bir metinde bağdaşıklık unsurlarının yerli yerinde doğru bir biçimde kullanmanın anlatımı nasıl etkilediğini açıklamak gerekir. (Can, 2012) çalışmasında bu durumu maddeler halinde sıralamaktadır:

- 1) Anlatımın gereksiz yere uzatılmasının önler.
- 2) Bir kelimenin tekrar tekrar söylenmesini önleyerek anlatımda sıradanlığı engeller.
- 3) Birbiri ile ilişkili birimlerin anlaşılmasına yardımcı olur.
- 4) Anlamsal ilişki ve bağlar sayesinde (gönderim, değiştirim, eksilteli yapı) önceden verilmiş olan bilgilerin yeniden sunulmasını engeller.
- 5) Okuyucunun metni okuduktan sonra zihninde ön bilgileri ile yeni edindiği bilgileri bütünleştirmesine yardımcı olarak anlam belirsizliği gibi durumlarının yaşanmasını önler
- 6) Belirli bir sınır çizilerek metinde anlatılan bilgilerin hangisinin hangisine bağlı olduğunu göstererek metni anlaşılır kılar.
- 7) Metinde anlatım bozukluğu yapılmasını engelleyerek verilmek istenen iletinin açık, anlaşılır verilmesini sağlar.

Okuyucu tarafından metnin anlaşılması bağdaşıklık ögelerinin bütüncül bakış açısıyla değerlendirilmesiyle mümkündür. Metinde bağdaşıklık ögelerinin yerli yerinde kullanılması metnin vermek istediği iletinin okur tarafından doğru anlaşılmasını sağlar.

Metinler oluşturulurken okur merkezli ölçütler de göz önünde bulundurulduğundan amaçlılık ilkesinde her metnin bir yazılış amacı olduğu belirtilmektedir. Bağdaşıklık öğelerinin etkin kullanılması oluşturulan metnin amacına ulaşmasında önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bu bakımdan bağdaşıklık, metnin içerdiği bütünlüğü biçim yönünden kanıtlaması ve anlama olan katkısı ile metinsellik ölçütlerinin temeli sayılmaktadır (İşeri, 2011).

Alanyazında metin merkezli ölçütlerden olan bağdaşıklığın sınıflandırılması konusunda farklı görüşler yer almaktadır. Halliday ve Hasan (1976, s. 4), Günay (2007, ss. 57-88), Onursal (2003, ss. 121- 132), Uzun (1995) ve Balcı (2018, ss. 33) bağdaşıklığı birbirlerinden farklı sınıflandırmışlardır. Halliday ve Hasan'ın (1976) sınıflandırılmasını "Cohesion in English" adlı eserde belirtmiştir. Bu eserde yer alan sınıflandırmada bağdaşıklık unsurlarını gönderim, eksilteli anlatım, değiştirim, bağıntı öğeleri, kelime bağdaşıklığı olmak üzere beş başlıkta sıralamaktadır. Torusdağ (2020), bu başlıklara ek olarak zaman uyumu ve görünüş, işlevsel cümle yapısı, örtük anlatımı da bağdaşıklık unsuru olarak kabul etmiştir. Bu çalışmada Halliday ve Hasan (1976) ile Torusdağ'ın (2020) sınıflandırmasından hareketle bağdaşıklık sınıflandırması kullanılmıştır. Bu alt başlıklar şu şekildedir: Gönderim, bağıntı ifadeleri, değiştirim, eksilti, kelime bağdaşıklığı, işlevsel cümle yapısı ve zaman.

2.6.2.1.1. Metin merkezli ölçütlerden bağdaşıklığın unsurları

Bu çalışmada özel yetekenli olan ve normal gelişim gösteren öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık bağlamında incelenmiştir. Buna göre öğrenci metinlerinde incelenen bağdaşıklık unsurları ve görünümleri aşağıda açıklanmıştır:

2.6.2.1.1.1. Gönderim (Reference)

Metin oluşturulurken tekrara düşmemek amacıyla bir sözcük yerine başka kelimeler kullanılır. Okuyucunun metni okurken daima aynı sözcüklerle karşılaşmasını engellemek adına metin üreticisi gönderimlere başvurabilmektedir. Gönderim, metin oluştururken bir varlığı ya da durumu anlatmaya çalışan sözün aynı tümce içerisinde veya metindeki başka tümcede tekrar söylenmesi yerine başka bir sözcüğün, sözcük grubunun bazen de ekin kullanılması ile yapılır (Coşkun, 2005).

Gönderim metin üreticisini aynı sözcükleri kullanmak zorunda olmaktan kurtararak metinde gereksiz uzatmaların yapılmasını önlemektedir. Uzun (2006: 699),

gönderim ile ilgili açıklamasında “Metin varlıkları arasında gönderim ağları kurma, gerek konu sürekliliği sağlama, gerekse varlıkları konusal rolleri açısından birbirleriyle ilişkilendirmede araç rolü yüklenen metinsel bir eylemdir.” Metnin oluşturulma sürecinde her öge başka bir öge ile yorumlanıp anlamlandırılacak bir bağlam ilişkisi ile sözcükler bir araya getirilir. Sözcüklerin bir araya gelip metin niteliğine erişmesinde akıcılık önemli kriterlerdendir. Akıcı bir metinde gereksiz uzatmaların yerine Türkçede gönderim ögesi olarak kullanacağımız zamir, sıfat ve ekler yer almaktadır. Akıcı bir metin ve gönderim ilişkisi üzerine Dilidüzgün (2017: 51), şu açıklamayı yapmaktadır: Metinde dilin akıcı bir şekilde kullanımı, metin üreticisinin konu bütünlüğünü sağlayabilmesi, anlatılmak istenen düşüncelerin farklı dilsel ögelerle yinelenmesi sürecindeki yinelenen bu ögeler, gönderim olarak bilinmelidir. Metnin bir bütünlük göstermesi adına metinde kullanılan sözcük, kavram, okuyucuya iletilmek istenen fikirlerin aynı veya farklı şekilde kullanılmaktadır. Metin üreticileri, her metinde başka ögelerle anlamlandırılacak art gönderimsel veya ön gönderimsel birimleri kullanmaktadır (Günay, 2007 s.61-62).

Gönderimi sağlayan unsurlara bakıldığında Halliday ve Hasan’a (1976: 31-33) göre metin içinde bulunan bir gönderim unsuru ise iç gönderim, metin dışında bulunan bir gönderim dış gönderim olarak adlandırılmaktadır. İç gönderim art ve ön gönderim olarak başlıklandırılmıştır. Ön gönderim, gönderim kendisine gönderimde bulunacak ögeden önce kullanılır. Art gönderimde ise daha evvel bahsi geçen bir ögeye yapılan gönderimdir. İç gönderim bu şekilde açıklanırken dış gönderim ise metinde hiç yer verilmeyen bir şeyden metin üreticisinin bahsetmesiyle oluşmaktadır. Çalışmamızda Halliday ve Hasan’ın bu sınıflandırılması esas alınacaktır.

a. Dış gönderim

De Beaugrande ve Dressler’e (1981: 13) göre, okuyucu bazen metin dışında yer alan ifadenin karşılığını metinde doğrudan göremez fakat bağlamdan yola çıkarak anlam çıkarır. Metin içi ve metin dışı gönderide metnin bağlamı içerisinde anlama ulaşılması gerekmektedir. Yazar, metinde anlattıklarını daha inandırıcı kılmak adına dış gönderimlere başvurduğu bilinmektedir. Yazarın metnin içerisinde yer almayan okuyucusu ile bağ kurmak amacıyla da dış gönderimlere başvurduğu savunulmaktadır. Bir metinde dış gönderim genel olarak “işaret zamiri, işaret sıfatı ve kişi zamirleri” ile yapılmaktadır.

“Sabahleyin Ali’nin bir semaver, bir de fabrikanın önünde bekleyen salep güğümü hoşuna giderdi. Sonra sesler. Halıoğlu’ndaki askeri mektebin borazanı, fabrikanın uzun

ve bütün Haliç'i çınlatan düdüğü onda **arzular** uyandırır, **arzular** söndürürdü.” (Semaver, Sait Faik Abasıyanık, s. 2).

Abasıyanık'ın Semaver adlı eserinden alınan bu paragrafta arzular kelimesi ile dış gönderim yapılmıştır. Tümcede kastedilen arzu kelimesi Ali karakterinin anlatılanların dışında yer alan arzularına bir gönderim yapmaktadır.

“Ben **o zamanlar** malların istif edildiği imalathanenin üstündeki bölmede yatardım. Odam ne güzeldi. Hele mehtaplı gecelerde ne şirin olurdu.” (İpekli Mendil, Sait Faik Abasıyanık, s.41).

Abasıyanık'ın İpekli Mendil adlı eserinde yer alan bu bölümde o zamanlar kelimesi ile dış gönderim yapılmıştır. Burada kastedilen zaman kitapta anlatılan zamanın dışında başka bir zamandır.

b. İç gönderim

Metinler oluşturulurken ögeler birbiri ile anlamsal yönden ilişki kurar. Metni ele alan yazar, bu ilişkinin kurulmasında gönderimleri kullanılır. Gönderimi oluşturan unsurlar metnin içinde yer alıyorsa buna iç gönderim adı verilir. Gönderimi oluşturan ögelerin nerede kullanıldığı da gönderimin ön ya da art gönderim olmasını belirler. Metinde gönderimi oluşturan öge kendinden önceki ögeye gönderimde bulunursa ön gönderim, kendinden sonraki ögeye gönderimde bulunursa art gönderim olarak adlandırılır. Ön gönderimde metnin içerisinde önce bahsedilmeyen fakat daha sonra sunulacak unsurlara yapılan gönderim söz konusudur (Dilidüzgün, 2008: 62). Art gönderimde ise bir sözcük veya anlatılanların metin içinde kendinden önce söylenmiş başka sözcük ve anlatılanları işaret etmesi söz konusu olmaktadır (Balyemez, 2011: 30).

Art gönderim ve ön gönderim Günay'a (2017: 80-81) göre, çoğunlukla zamirler aracılığıyla yapılmaktadır. Ön ve art gönderim genellikle dönüşlülük zamiri, şahıs zamiri, işaret zamiri ve sıfatı; iyelik ekleri, belirtme durumu eki ve kişi ekleri ile yapılır.

b.1. Ön gönderim:

Edebi metinlerde yazar, okuyucunun metne ilgisini çekmek amacıyla ön gönderimlere başvurur. Ön gönderimde kendisinden sonra söylenecek olan ifadelere, olaya veya şahsa gönderimde bulunmaktır. Türkçede şu ve şunlar sözcükleri ile ön gönderimlerin sık yapıldığı bilinmektedir. Yazarın edebi metinlerde bu sözcüklerle ön gönderimde bulunmasının sebebi de okurun ilgi ve merakını canlı tutmaktır (Ozil ve Şenöz 1996: 32).

“Yalnızlık dünyayı doldurmuş. Sevmek, bir insanı sevmekle başlar her şey. **Burda** her şey bir insanı sevmekle bitiyor. **Güzel yer, güzel yer Alemdağ.** (Alemdağ'da Var Bir Yılan, Sait Faik Abasıyanık, s.25).

Güzel yer, güzel yer Alemdağ kelimesi bir önceki tümcede geçen işaret zamiri görevindeki burda kelimesine ön gönderim yapmaktadır.

b.2. Art gönderim:

Gönderim ifadesinin gönderimde bulunulan unsurdan sonra geldiği yani metin içinde önceden söylenen ifadelerle doğru anlam ilişkisi kuran gönderim şeklidir (Coşkun, 2005: 56-57). Edebi metinlerde bir sözcük, kişi, olay önce açıkça söylenir ve daha sonra bu unsurlarla gönderimde bulunulur (Torusdağ ve Aydın, 2020: 39). İmer, Kocaman ve Özsoy (2019: 33) ise art gönderimi, dilsel ifadenin önceden okuyucuya aktarılan dilsel ifadeye gönderimde bulunulması olarak tanımlar.

Metin oluşturulurken sürekli aynı kelimelerin kullanılması anlatım bozukluklarına yol açar. Bu bağlamda art gönderim, metinde aynı kelimelerin tekrarının önüne geçerek metnin anlamsal açıdan iyi bir metin olmasını sağlar. Bunun yanında, metinde ele alınan konunun daha sürükleyici olmasını ve okuyucunun da metni daha iyi anlamlandırmasına katkıda bulunur.

Alanyazında metinde art gönderimi sağlayan unsurların neler olduğuna dair farklı sınıflandırmalar yer almaktadır. Günay (2017: 82), art gönderimi şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Zamir kullanımı ile art gönderim
2. Sözcüksel art gönderim
3. Gösterenin yinelenmesi ile art gönderim
4. Göndergenin yinelenmesi ile art gönderim
5. Gösterilenin yinelenmesi ile art gönderim
6. Belirteçle yapılan art gönderim
7. Çağrışımsal art gönderim
8. Ortak göndergesi olan art gönderim
9. Önvarsayımsal art gönderim
10. Çok bağımlı art gönderim

Torusdağ ve Aydın (2020) ise çalışmalarında art gönderimi şu başlıklar altında ele almışlardır:

1. Kişi Adı ile Yapılan Öncül Art Gönderim

2. Gösterme Adılları ile Yapılan Öncül Art Gönderim
3. Gösterme Sıfatları ile Yapılan Öncül Art Gönderim
4. Dönüşlülük Adılları ile Yapılan Öncül Art Gönderim
5. İyelik Eki ile Yapılan Ardıl Art Gönderim
6. Belirtme Durumu Eki ile Yapılan Ardıl Art Gönderim
7. İlgı Adılı -ki ile Yapılan Ardıl Art Gönderim
8. Anlamsal Gönderim

Yapılan sınıflandırmalardan yola çıkılarak çalışmada art gönderimi sağlayan unsurlar tasnif edilmiş ve örnekler verilmiştir:

b.2.1. Zamirlerle yapılan art gönderim:

İsimlerin yerine kullanılan veya isimlerin yerini farklı şekillerde tutan sözcüklere zamir adı verilir. Korkmaz (2009: 399)' ın tanımında zamir, insan veya nesnelere temsili ve işaret yoluyla tutan sözcüklerdir. Sözlü veya yazılı dilde zamir kullanmak kelime tasarrufu sağlamaya yarar. Anlatılmak istenen sözcüklerin sık sık tekrar edilmesi yerine onu karşılayan zamirin kullanılması aynı zamanda anlatımın akıcılığını da olumlu yönde etkiler. Bu bağlamda zamirlerin esas işlevi adları tekrar etmekten kurtarıp anlatımın daha akıcılığını da sağlamaktır (Demirci, 2014: 93). Gerek sözlü anlatımlarda gerekse yazılı anlatımlarda en sık kullanılan art gönderim unsurları olan zamirler, kişi ve farklı kavramların isimlerini devamlı tekrar etmeyi engeller ve dilin karmaşık bir hâl almasının önler. Dil öğretiminde ders kitaplarının içerisinde yer alan metinleri bağdaşık kılmanın yollarından biri olan zamirler, metnin içerisinde aynı isimleri sürekli tekrar etmek yerine uygun şekilde kullanıldığında çocukların metinden daha çok zevk almasını sağlamaktadır. Metindilbilimsel açıdan zamirlerden faydalanırken dil bilgisi öğretiminde de zamirlerden faydalanılır. O halde zamirler, bir metnin bağdaşıklık unsurlarını yerine getirmesinde ve dil bilgisi öğretimine katkı sağlar. Böylece yazılan metinlerin de metinselliğini de etkilemektedir.

.Şahıs zamirleri ile yapılan art gönderim

İnsan isimlerinin yerine kullanılan zamirler şahıs zamirleridir. Şahıs zamirlerinin tekil ve çoğul kullanımları bulunmaktadır. Metinsellik ölçütleri açısından ben, sen, o tekil şahısları ile biz, siz, onlar çoğul şahısları gönderimi sağlayan unsur olarak kullanılmaktadır. Yazılı bir metinle karşılaştığımızda aynı isimlerin sürekli tekrar etmesi okuyucuda sıkılma duygusu yaratacağından burada devreye şahıs zamirleri ile yapılan gönderimler girmektedir. Şahıs zamirleriyle yapılan art gönderimlerde birbirini

tamalayacak unsurlar anlam ve dil bilgisel olarak birleşir. Bu bakımdan metinlerde şahıs zamirleriyle yapılan art gönderimlerin kullanılması metnin bağdaşıklığına katkı sağlar.

İçime akşam garipliğiyle beraber, bir de korku çökmeğe başlamıştı. İki saatten beri devam eden tekerlek tamirini bitirememek, geceden evvel şehri bulamamak korkusu.

Şoföre:

Yaya gidilirse Adanaya'ya kaç saatte varılır? Diye sordum.

O, evvela ciddi bir tavırla...

Eh, sabaha karşı varılır! Dedi. (Anadolu Notları, Reşat Nuri Güntekin, s.13).

Yukarıdaki örnekte “O” kişi zamiri ile kastedilen bir önceki tümcede yer alan şoför olduğundan burada bir art gönderim bulunmaktadır.

“Fakat ne ziyarı var! Gönüller şen olsun. Bu araba, mihneti **kendine zevk etmiş peygamber ahlâklı Anadolu fakirinin** arabasıdır. **Ona** içindeki insan, yüreğini kemiren şifasız speeleni lüks otomobilinde, husui yatında dolaştıran İngiliz milyonerlerden, zihni hesap ve hırsla dolu zengin iş adamından çok daha şen, sakin ve mesuttur.” (Anadolu Notları, Reşat Nuri Güntekin, s.35).

Yukarıdaki örnekte “Ona” kişi zamiri ile kastedilen bir önceki tümcede yer alan kendine zevk etmiş peygamber ahlâklı Anadolu fakiri olduğundan burada bir art gönderim bulunmaktadır.

. İşaret zamirleri ile yapılan art gönderim

Varlıkların isimlerini işaret yoluyla karşılayan zamirler, işaret zamiri olarak belirtilmektedir. İşaret zamirleri, metinsellik ölçütleri bakımından gönderimi sağlayan unsurlardan biri olarak kabul edilmektedir. Yine metin içerisinde işaret zamirlerine yer vermek aynı ifadelerin sık kullanılmasının önüne geçerek bağdaşıklığın sağlanmasına katkı sunar. Türkçede sık kullanılan işaret zamirleri “bu, şu, o, bunlar, şunlar, öteki, beriki...” dir. Metinde varlıkların adlarını işaret yoluyla tutan bu zamirlerden o ve onlar bazen şahıs zamiri olarak da kullanılmaktadır. Metnin bağlamından hareketle işaret zamiri mi, şahıs zamiri mi olduğunu anlamak gerekir. İnsanın yerine kullanılıyorsa şahıs, insan dışındaki varlıkların yerine kullanılıyorsa işaret zamiri olarak gönderimi sağlayan unsur olarak kabul edilir.

Yusuf evin içindeki bu anlaşılmaz hallere şaşkın şaşkın bakıyordu. Anasıyla babası arasında da **kavga** olurdu ama **bunlara** kavgadan ziyâde babasının herhangi bir şeye kızıp acısını anasından çıkarması demek daha doğruduydu. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s. 16).

Buradaki örnekte “Bunlara” işaret zamiri ile kastedilen kendinden önce kullanılan “kavga” kelimesi olduğundan burada bir art gönderim bulunmaktadır.

En sonra, **korkak veya suya sabuna dokunmayan zavallı birtakım çocuklar** gelir ki, kimse bunlarla meşgul olmaya tenezzül etmez; herkes tarafından rahat bırakılırlar. Çünkü **bunlar**, feleğin sillesini yemiş, ya boğaz tokluğuna bir nalbant veya kahveci yanında çalışan ve böylece günün on sekiz saatini işbaşında geçiren fukaralar yahut da yazın tarlada, kışın zeytinde çalışıp anasını beslemeye uğraşan yetimşerdir; herkes **bunlara** merhamet ve çekingenlikle bakar. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s. 23).

Buradaki örnekte “Bunlar ve Bunlara” işaret zamirleri ile kastedilen kendilerinden önce kullanılan “korkak ve suya sabuna dokunmayan zavallı birtakım çocuklar” olduğundan burada bir art gönderim bulunmaktadır.

. Dönüşlülük zamirleri ile yapılan art gönderim

Bağdaşıklığı sağlayan gönderim unsurlarından biri de dönüşlülük zamiridir. Bu unsur kullanılırken işi yapan ve etkilenenin aynı olduğu durumlarda kullanılır. Türkçede dönüşlülük zamirleri olarak öz ve kendi kelimeleri kullanılır. Eraslan dönüşlülük zamirlerinin aslında birer ad olduğunu ifade etmektedir (Eraslan, 2012: 256). Dönüşlülük zamirinin kullanımı ile önceden kullanılan ifadelerin tekrar kullanılmasının önüne geçilir. Böylelikle metinde art gönderimi sağlayan öge olarak kabul edilir. Metinde art gönderimi sağlamanın yanında akıcılığını da sağlayan dönüşlülük zamirleri metne estetik bir görünüm de kazandırır. Bazı durumlarda insan dışındaki varlıklara insan özelliği kazandırma sanatı yani kişileştirme yaparken de dönüşlülük zamiri kullanılarak art gönderim ilişkisi kurulur.

“ Yağmur bulutlarının birazdan kendisini göstereceği söyleniyor.”

“ Gecenin ilerleyen saatlerinde yıldızlar kendilerini hissettirdi.”

Hep Şinasi'nin vakur ve muztarip yüzünü hatırladı. Büyük bir utançla başı yastığın çukuruna batıyordu. Izdırabın verdiği intibah zamanlarında, **kendi kendini** aldatmak, başkalarını kandırmak kadar basit değildir ve insan **kendi** içindeki adaletten ürkmeye başlar. (Fatih Harbiye, Peyami Safa, s. 23).

Neriman'ın gözleri dolmak üzereydi, hemen yataktan atlayarak pencereye doğru sebepsiz yürüdü ve **kendini** Gülter'e daha fazla göstermek istemedi. (Fatih Harbiye, Peyami Safa, s. 24).

Yukarıda Peyami Safa'nın Fatih Harbiye adlı eserinden alınan bölümlerde “kendi” sözcüğü ile art gönderimin yapıldığı görülmektedir.

- **Belgisiz zamir ile yapılan art gönderim**

İsimlerin yerlerini belli belirsiz tutan zamirlere belgisiz zamir denilmektedir. Belgisiz zamirler hangi ismin veya neyin yerini tuttukları tam olarak belli olmayan zamirlere verilen isimlerdir (Ediskun, 1988: 166; Gencan, 1979: 265). Okuyucu metinle karşılaştığında belgisiz zamirin hangi ismi karşıladığını anlaması gerekir. Belgisiz zamirler ile yapılan art gönderimler, metnin nitelikli olmasına katkı sağlamaktadır. Tümce ve paragraflar arası ilişki kurularak art gönderim gerçekleştirildiğinden okuyucunun metne daha çok odaklanmasını ve zihnini aktif hale getirmesini sağlar. Türkçede hepsi, herkes, hiçbiri, kimse, birkaçı gibi sözcükler belgisiz zamir görevinde kullanılır. Bu zamirlere yapılan art gönderimde aynı ifadelerin sık sık kullanılmasının önüne geçerek metnin akıcılığına da katkı sağlanmış olur.

Resmi işlerini uzun senelerin verdiği itiyatla yapıyor, bunların **bir kısmını**, pek bunalırsa hahribat kâtibine bırakıyor ve eve gidip sokak üstündeki loş odanın bir minderine uzanıyor ve hayatını teşkil eden boş seneleri gözünün önünden geçiriyordu. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s. 130).

Bu örnekte “Bir kısmını” kelimesi ile kastedilen kendincen önce kullanılan resmi işlerdir. Resmi işler kelimesinin yerine bir kısmını belgisiz zamiri kullanılarak art gönderim yapılmıştır.

Gözünü yumduğu zaman **bir sürü dağ, fundalıklı bayır, kerpiç, ahşap veya kağır evli kasaba bir sürü de insan** görünüyor, fakat bunların **hiçbiri** onun alakasını çekmiyordu. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s. 132).

Bu örnekte “hiçbiri” kelimesi bir sürü dağ, bayır, kerpiç, ahşap veya kağır evli kasaba bir sürü de insan kelimelerinin yerine kullanılmıştır. Bu kelimeleri tekrar kullanmak yerine hiçbiri belgisiz zamiri ile art gönderim yapılmıştır.

b.2.2.-ki aitlik eki ile yapılan art gönderim:

Metinlerde kelime tekrarının önüne geçmek amacıyla isimlere ve zamirlere -ki aitlik eki getirilir. Türkçede isim tamlamalarında tamlayanın yerine aitlik eki olan -ki kullanılır. Anlatımın daha kısa olmasını sağlar. Korkmaz’ın (2003: 14) da ifade ettiği gibi “Adlardan zamir ve sıfat olarak kullanılan adlar yapan içinde bulunma, bağlılık ve aitlik görevleri taşıyan -ki ekidir.” -Ki aitlik eki, metinlerde isimlerin sürekli olarak tekrarını önüne engeller ve akıcı bir anlatımın olmasına katkı sağlar. Akıcı bir metin oluşturmada -ki aitlik eki bağdaşıklığın sağlanmasında art gönderim işlevi görür.

Arkadaşı bütün bu sözlere belki onuncu defa dinlediği için pek kulak asmamış, gözlerini etrafta gezdirmeye ve kafasında birtakım fikirleri toparlamak ister gibi ara sıra kaşlarını çatarak mırıldanmaya devam etmişti. **Yanıdaki** nutku bitince manalı bir tebessümle:

“Ömer” dedi. “Paran var mı bu akşam bir şeyler içelim.” (Sabahattin Ali, *İçimizdeki Şeytan*, s. 7).

Yukarıda yer alan örnekte “yanındaki” kelimesinde yer alan -ki aitlik eki, arkadaş kelimesinin yerine kullanılarak art gönderim yapılmıştır.

Stelyanos sabahtan beri çaparı hazırlıyordu. Tamir ettiği ağlar çoktan bozulmuş yazın hazırladığı oltalar kopmuş kayığın boyları dökülmüş evin içi çoktan karmakarışık olmuştu. Bu sene balık yoktu. **Bu seneki göçler** evvelki **senekiler** gibi bol keseden para harcamamışlardı. (Sait Faik Abasıyanık, *Semaver*, s.7).

Yukarıda yer alan örnekte “seneki” kelimesindeki -ki aitlik eki, göç kelimesinin yerine kullanılarak art gönderim yapılmıştır.

b.2.3. İyelik ekleri ile yapılan art gönderim:

İyelik ekleri, Türkçe öğretimi amacıyla ders kitaplarında sıkça yer alır. İyelik grupları oluşturulurken tamlayan düştüğünde bağdaşıklığın sağlanması için iyelik eki ile art gönderim yapılır. Metinde iyelik eki yer almasa da okur, metnin bağlamından hareketle tamlanan unsurunda yer alan iyelik ekini fark eder ve metni anlamaya çalışır. O halde iyelik eki yüzey yapıda yer almasa da okurun zihinde tuttuğu tamlayan ile bağlantı kurmasıyla anlama gerçekleşir. Metni bağdaşık kılmanın bir yolu olarak kullanılan iyelik ekleri, aynı isimlerin tekrarının önüne geçer ve yine metnin akıcı olmasına katkı sağlar. Dil öğrenen kişilere iyelik ekleri gönderimler sayesinde sezdirilerek metin bağdaşıklığı sağlanmış olur. Metnin sürükleyici olmasını sağlayan iyelik ekleri ile yapılan gönderimler dil bilgisi öğretiminde de sıkça kullanılmaktadır.

Helvacıların geçtiği saat. Her şey susar ve yalnız onların **sesleri** duyulur.

Neriman, evin kapısına bir anahtar dokulduğunu duydu ve babasının geldiğini anlayarak yerinden fırladı. (Fatih Harbiye, *Peyami Safa*, s. 41).

Bu örnekte helvacıların ve sesleri kelimeleri arasında art gönderim bulunmaktadır.

b.2.4. Belirtme durum ekleri ile yapılan art gönderim:

Türkçede isimlerin sonuna gelen belirtme durum ekleri sözcüğün belirtili nesne görevinde kullanılmasını sağlar. Belirtili nesne görevinde kullanılan bu sözcükler kelimenin işler hale gelmesini sağlar. Hatipoğlu'nun (1972: 21) açıklamasında belirtme durum eki, isim olarak kullanılan sözcüğün taşıdığı kavramın etkilendiğini bildirir.

Metinde anlatılanlar arasında bağdaşıklık sağlanması için belirtme durum eki kullanılır. Metin oluşturulma sürecinde metin merkezli ölçütleri sağlarken yazan kişi belirtme durum eki sayesinde metnin yüzey yapısında metin içi gönderimler ile bağlantı kurar. Bu bağlantılar sayesinde metnin bağdaşıklığının sağlanması kolaylaşır.

Mesela **gazeteci** bir başka gazetecinin kendisiyle boş koşmağa kalktığını gördü mü **gazetesini** büyütüyor, sayfa sayısını sekizden yirmi sekize çıkarıyor; resimlerini türlü renklere boyuyor. (Anadolu Notları, Reşat Nuri Güntekin, s. 38).

Bu örnekte “gazetesini” kelimesinin sonuna gelen “i” belirtme durum eki ile “gazeteci” kelimesi arasında art gönderim bulunmaktadır.

Ali, günlerce evin boş odalarında gezinirdi. **Gece** ışık yakmadan otururdu. **Geceyi** dinledi. Anasını düşündü. Fakat ağlayamadı. (Semaver, Sait Faik Abasıyanık, s. 5).

Bu örnekte “geceyi” kelimesinin sonuna gelen “i” belirtme durum eki ile “gece” kelimesi arasında art gönderim bulunmaktadır.

b.2.5. Şahıs ekleri ile yapılan art gönderim:

Eylemlerin sonuna getirilen şahıs ekleri metinlerin bağdaşıklığını sağlayan unsurlar olarak bilinmektedir. Metinler oluşturulurken kullanılan şahıs ekleri, okuru metne dâhil ederek metin merkezli bağdaşıklık ölçütlerinin sağlanmasının yanında okur merkezli unsurların sağlanması da katkı sağlar. Metin belirli bir amaç dâhilinde okunur ve okurun zihninde yeni bilgilerin doğmasına katkı sağlar. Bu bağlamda şahıs ekleri ile yapılan art gönderimler demetin yüzey yapısında olmayan ama derin yapıda var olan özneyi okur kendi zihninde tamamlar ve okuma sürecince daha aktif rol almış olur. Bir yandan da şahıs ekiyle art gönderim yapılarak her tümcede aynı öznenin kullanımının önüne geçilir ve metinde kelime yığınlarının oluşması engellenmiş olur. Uzun’a (1995: 54) göre, şahıs ekleri ile gönderimin sağlanmasında öznenin yüzey yapıda yer alıp almaması önemlidir. Özne yüzey yapıda yer alıyorsa şahıs ekleri özneyle beraber derin yapıda yer alıyorsa şahıs ekleri tek başına gönderimi sağlar.

Stelyanos Hrisopulos hem balık ağlarını **örüyor**, hem şarkı **söylüyordu**. (Semaver, Sait Faik Abasıyanık, s. 11).

Yukarıdaki örnekte örüyor ve söylüyor eylemlerini gerçekleştiren 3. tekil şahıs eki ile Stelyanos Hrisoulos kişisi arasında art gönderim bulunmaktadır.

Bir gün adanın sahilinde bir soğan yüklü kayık gelip demirlendi. **Adamın muhtekir ve obur esnafı**, bu kocaman kayıktaki bütün malı kaldıramayacaklarına müteessir kayığın demirlediği limanda kocaman adımlarla dolaşip **duruyorlardı**. (Semaver, Sait Faik Abasıyanık, s. 25).

Yukarıdaki örnekte duruyorları eylemini gerçekleştiren 3. çoğul şahıs eki ile adamın muhkekir ve obur esnafı arasında art göndrim bulunmaktadır.

b.2.6. Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim:

Sıfatlar, isimleri farklı yönlerden niteleyen sözcüklerdir. Türkçede sıfatlar, isimlerin niteliklerini belirlemeye yarayan dil birimleri olarak açıklanmaktadır. Metinlerin bağdaşıklık olmasını sağlayan bir gönderim ögesi olarak da sıfatlar kabul edilir. Sıfatlar ile yapılan art gönderimler sayesinde metinlerde oluşacak sözcük yığınlarının önüne geçilmiş olunur. Sıfatlar yardımıyla sözcükler arasında anlamlı ilişkiler kurulur ve metnin okuyucu açısında daha sürükleyici bir hale gelir.

. İşaret sıfatları ile yapılan art gönderim

İsimlerin önüne gelerek onu işaret yoluyla belirten sözcüklere işaret sıfatı adı verilmektedir. Metinde bağdaşıklığın sağlanması amacıyla işaret sıfatları kullandıkları adla beraber sözcük grubu oluşturur. Oluşturulan kelime grubu metinde daha önce kullanılan kavramlar veya şahıslara gönderimde bulunarak bağdaşıklığın sağlanmasına katkı sağlar. Art gönderim ilişkisi kurulurken işaret sıfatı kullanımı metinde tümceler arasında anlamsal bağın kurulmasını sağlar. Metinler çok uzun ifadelerle oluşturulduğunda okuyucunun belirli bir süre sonra metinden kopmasına sebep olur. Bu durumun yaşanmaması adına işaret sıfatları kullanılarak art gönderimler yapılır.

Bizim çocukluğumuzda “hırsız” kelimesi, büyük küçük hekesin baş umacıydı. **O zamanlar** bu kelimenin özü değil, sözü bile sinir oynatırdı. Şimdi kim bilirdi kaç yanyınızda oturuyor, kaç beraberimizde geziyor, kaçıyla iş görüyoruz? (Falaka, Ahmet Rasim, s.3).

Verilen örnekte o zamanlar işaret sıfatı ile bizim çocukluğumuz tamlaması arasında art gönderim bulunmaktadır.

Dilfeza Kalfa'nın bana karşı muamelesi değişti. Daha bir iki gün öncesine kadar birinden biri eliyle bana yemek yedirirken, kendi elimi silecekler artık “Gel buraya!” emri kalktı. Kim silecekse elinde sabunlu elbezi; bir tarafıyla sini kenarında, boynumda, sıkı sıkı boğazıma sarılı havlu, sanki biri “Teslim ol!” demiş de olmuş olduğumu göstermek için yukarıya kaldırmışım gibi **havalandırdığım ellerimi birer birer bileklerinden tutup siler, diğer tarafıyla da ağzımı, burnumu, çenelerimi parlatırdı**. Şimdiki gençler **bu ilginin** manasını anlayamazlar! (Falaka, Ahmet Rasim, s. 13).

Verilen örnekte bu ilgi işaret sıfatı ile kastedilen havalandırdığım ellerimi birer birer bileklerinden tutup siler, diğer tarafımı ile ağzımı, burnumu, çenelerimi

partatmasıdır. Bu kelimeleri tekrar söyleme yerine bu ilgi diyerek işaret sıfatı ile art gönderim ilişkisi kurulmuştur.

. Belgisiz sıfat ile yapılan art gönderim

İsimleri, açık bir şekilde değil de belli belirsiz olarak belirten sıfatlar belgisiz sıfatlardır. Türkçede bazı, birkaç, çoğu, pek çok gibi sözcükler belgisiz sıfat olarak kullanılır. Varlıkların önüne gelerek onları kesin bir şekilde belirtmeyen bu sıfatlar da bağdaşıklığı sağlayan art gönderim unsuru olarak kullanılır. Metinde art gönderim olarak kullanıldığında kendisinden daha önce kullanılmış sözcüğe belgisizlik yolu ile gönderim yapılır.

İkinci bir aralıktan cümbür cemaat geçerek bir kapıdan daha girdik ki o tarihte **üyelerinden biri olduğum** “yeni nesil” den **küçük bir topluluk** burada toplanmış; bütün cüzleri kapalı, yüzleri bize dönük bir halde oturuyor. (Falaka, Ahmet Rasim, s. 32)

Buradaki örnekte küçük bir topluluk sıfat tamlamasında yer alan bir topluluk belgisiz sıfat görevindedir. Bir topluluk belgisiz sıfatı bir önceki tümcede yer alan üyelerinden biri olduğum diye belirtilen kelime grubu arasında art gönderim ilişkisi bulunmaktadır.

Yakup Hoca'nın sakinlik, nezaketi ve teşvikini; bunlardan da en önemlisi, bazen ders esnasında eniştem teftişe çıktıkça, Maşallah... Bu kadar ummazdım! Nasara'yı bitirdi, gelecek derste de nasara, nasarâyı bitirecek. Eli de yazıya iyice kırıldı. Geçen ders ba beb...i'i verdim. Rakam yazmaya da başladı, gibi sözlerle methetmesini; eniştemin de nasılsa yüzüme gülerek, **“Öyleyse bugün üç gündelik hak etti,”diyerek üç çil kuruş vermesini; halamın kendisini ziyaretlerini kabul ettikçe kadıncağzın , “Rasim'in nesi eksikse, ne lazımsa alınız!”gibi emirler vermesinin; tüm bu tevecüh ve övgüler bizim evde karşılığını bulur.** (Falaka, Ahmet Rasim, s. 73).

Buradaki örnekte tüm bu tevecüh ve övgüler belgisiz sıfatı ile kendinden önce söylenen övgü sözleri arasında art gönderim ilişkisi bulunmaktadır.

2.6.2.1.1.2. Eksiltili yapılar

Metin oluşturulurken tümcelerde bazı unsurların kullanılmaması, eksilti olarak tanımlanır. Metinde eksiltiye başvurma sebebi olarak yazarın anlatımda tasarruf yapmak istemesi veya olduğundan daha etkili bir anlatıma yer vermek istemesi gösterilir (Üstünova, 1999: 93-105).

Yazar, metni oluştururken gereksiz tekrarların önüne geçmek ister. Eksilti bu anlamda yazara kolaylık sağlar. Okucu açısından bakıldığında eksilti, okuyucunun metin

üzerinde dikkatini yoğunlaştırmasını sağlar. Okuyucu, eksiltili yerleri metnin bağlamından hareketle zihninde tamamlar ve anlama ulaşır. Bu durum dinleyici açısından da aynı şekilde gerçekleşir. Açık, anlaşılır bir metinde kullanılan eksilteler okuyucu ve dinleyicinin metinden kopmasını önlediği bilinir. Balyemez'in (2011: 112) ifadesine göre, eksiltide hem anlam hem de yapı yönü bulunur. Anlam yönüne bakıldığında iletinin okuyucuya eksiksiz ulaştırılması, yapı yönünden ise tümcedeki bir unsurun düşürülmesi ile ilgilidir. Okur metinle karşılaştığında yüzey yapıda bir eksiklik ile karşılaştığında bunu derin yapıdan hareketle tamamlar. Zihninde eksik yapıları tamamlayamıyorsa bu eksiltili yapı ile değil eksiklik olarak ifade edilir (Üstünova, 1999: 93).

Halliday ve Hasan'a (1976: 142) göre, metinde yer bulmayan kavramların okur tarafından anlaşılması eksiltidir. Türkçe metinlerde kullanılan ögelerin eksikliği etkilediği açıklanır. Bu ögelerden özne yüklemdeki şahsı etkilediğinden öge eksiltisini belirler.

Ele alınan metinde, yazar anlattıklarını doğru ve etkili bir şekilde okuyucuya ulaştırmak ister. Bu süreçte metnin açık ve anlaşılır olmasını göz ardı etmez. Eksiltili yapıları bu durumda kullanan yazar bazen bir eki bazen de bir sözcüğü kullanmaz. Eksiltiye başvurduğunda da her şeyi uzun uzadıya anlatmaktansa daha az sözcük kullanma yolunu seçer. Eksiltili yapı dediğimiz bu işlem bir ögenin, cümlenin ve ekin eksik kullanımı olmak üzere üç başlıkta incelenir.

a. Öge eksiltisi

Cümleler, yargı bildiren ifadeler ile oluşur. Cümcede oluşturulan bu yargılar oluşturulurken çeşitli ögeler kullanılır. Cümlenin ögelerinin sınıflandırılmasında çeşitli görüşler yer almaktadır. Karahan'ın (2010: 13) sınıflandırması şu şekildedir: yüklem, özne, yer tamlayıcısı ve zarf. Bu sınıflandırmada yer alan yüklem cümlenin kurucu ögesi olarak kabul edilir. Şimşek'in (1987: 46) sınıflandırılması ise özne, dolaylı tümleç, belirteç tümleci, nesne ve yüklem şeklindedir. Metinde bağdaşıklığın sağlanmasında kullanılan eksiltide cümle kurulumunda bazı ögelerin kullanılmadığı görülür. Bu durumlarda ögenin eksik olduğu okur tarafından anlaşılır ve zihninde eksik ögeyi tamamlama yapar. Öge eksiltisi başlığı içerisinde yüklem, özne, nesne ve tümleç eksikliği yer almaktadır.

b. Yüklem eksiltisi

Neriman ve Şinasi, hiçbir gün, bu konağın kapısının açıldığını görmediler. Senelerden beri önünden geçtikleri bu binanın içinde ne bir ayak sesi... (vardı), ne bir pencere açılıp kapanması... (vardı), ne bir öksürük... (vardı). (Fatih Harbiye, Peyami Safa, s. 66).

Bu örnekte yazar, tümcelerin sonuunda vardı yüklemine kullanmayarak okuyucunun zihninde tamamlamasını tercih etmiştir. Ek fiilin isme gelerek onları yüklem yapma görevini kullanmayarak yüklem eksiltisine başvurmuştur.

Ah, insanlar niçin her şeyi anlamıyorlar? Beş daika, on dakika, yarım saat kendilerini unutsalar, kendilerini karşılardakinin yerine koysalar, tam onun gibi fakat hiç eksiksiz ve tam onun gibi duysalar, her şey ne kadar yerli yerinde olacak. Hayır! İllâki zıdiyeler, öfkeler, yanlış anlaşmalar, kıskançlıklar, inatlar, şüpheler, hâkim olmak arzuları... (var).

Bu örnekte yazar, tümcenin sonunda örnekleri sıralamış ve yüklem kullanmayarak başka örneklerin de yer alabileceğini okuyucuya sezdirmiştir. Var yüklemine kullanıp tümceyi bitirmekten ziyade yüklem eksiltisine başvurmuştur.

c. Özne eksiltisi

Neriman da o günü hatırlıyor. **(Onlar)** Kuruçeşme'den arabaya binmişler, **(Onlar)** Sultanahmet taraflarında bir konağa gelmişlerdi. (Fatih Harbiye, Peyami Safa, s. 66).

Verilen bu örnekte Neriman da o günü hatırlıyor tümcesinde eylem 3.tekil şahıs eki ile çekimlenmiştir. Öznesi de Neriman'dır. Burada bir özne eksiltisi yer almazken diğer tümcelerde arabaya binmişler ve konağa gelmişler eylem çekimlerinde şahıs eki 3.çoğul şahıs ekidir. Bir önceki tümcedeki özne ile ortaklık kurmamaktadır. Bu tümcelerin başında kişi adlarına veya 3.çoğul şahıs çekiminde kullanılan onlar öznesine yer verilmediğinden özne eksiltisi bulunmaktadır.

Neriman o gün Şinasi'yi mektepte aradı, buldu ve **(Neriman ve Şinasi)** beraber çıktılar. (Fatih Harbiye, Peyami Safa, s. 85).

Bu örnekte aramak ve bulmak eylemlerinde bulunan kişi Nerimandır ve özne görevinde kullanılacak şekilde tümce kurulmuştur. Bir sonraki tümcede beraber çıktılar eyleminde çoğul bir yapı kullanılmış özne burada Neriman olmayacağından tümcenin başına Neriman ve Şinasi öznesi getirilmediğinden tümcede özne eksiltisi bulunmaktadır.

d. Nesne eksiltisi

Şinasi iki üç kere Neriman'ın elini tutmuş ve (Neriman'ı) okşamak istemişti. (Fatih Harbiye, P. Safa, s. 71).

Yukarıdaki örnekte Neriman'ın elini tutmuş tümcesinin ardından gelen okşamak istemişti kelime grubu ve bağlacı ile birbirine bağlanmıştır. Neriman'ın elini tutması tümce kurulum yönüyle doğru bir yapıdayken Neriman'ın okşamak istemişti tümcesi

anlamsal ve yapısal bozukluğa neden olacağından tümcenin başında Neriman'ı belirtili nesne ögesi kullanılması gerekir. Bu yönüyle örnekte nesne eksiltisi bulunmaktadır.

Neriman hali bir başkalaştı, diyorlar. Mektebe gitmiyormuş, bir iki kere yalnız başına (Neriman'ı Beyoğlu'nda görmüşler, eskisinden daha iyi giyiniyormuş. (Fatih Harbiye, P. Safa, s. 94).

Yukarıdaki örnekte Neriman başkalaştı, Neriman gitmiyormuş tümceleri arasında özne yüklem arasında bir uyum söz konusuysen bir sonraki tümcede aynı özne kullanıldığına Neriman Beyoğlu'nda görmüşler tümcesi ortaya çıkmaktadır. Bu tümcenin başında Neriman'ı belirtili nesne ögesi getirilmeyerek nesne eksiltisine başvurulmuştur.

e. Tümleç eksiltisi

Neriman, nihayet onu, müdüriyet kapısı önünde muallimlerden birisiyle konuşurken gördü ve (**ona**) biraz yaklaşarak durdu. (Fatih Harbiye, P. Safa, s. 61).

Bu örnekte onu nesnesi ile gördü eylemi tümce yapısı bakımından doğruysen onu biraz yaklaşarak durdu yapısı doğru olmayacağından biraz yaklaşarak durdu tümcesinden önce dolaylı tümleç görevinde kullanılabilecek ona şahıs zamiri kullanılmayarak tümleç eksiltisine başvurulmuştur.

Şinasi'nin sesinde öfke ile sevgi. Neriman (**Şinasi'den**) daha basit bir sual beklemişti. Kendi tahmini ile bu sualler arasındaki farkın uyandırdığı komik duygusu geçinceye kadar şaşkın durdu, sonra düşünmeye başladı. (Fatih Harbiye, P. Safa, s. 69).

Bu örnekte Neriman Şinasi'nin daha basit bir sual beklemişti tümcesinin anlam ve yapısal bozukluğa neden olacağından Şinasi'den dolaylı tümleç ögesini kullanılması gerekiyor. Tümcede kullanılmayarak tümleç ekisikliğine başvurulmuştur.

f. Ek eksiltisi

Yazar metni oluşturma esnasında bazen bazı ekleri kullanmaz. Bu işlemi yaparken de metinde anlam kaybı oluşmamasına gayret eder. Yazarın metinde ek eksiltisine yer vermesi metnin etkili olmasına katkı sağlar. Dilidüzgün'ün (2017: 57) söyleminde bir metin oluşturulurken yazarın eskilti kullanmaması okurun metni okurken daha fazla enerji harcamasına sebep olur. Bu durumda zaman kaybına yol açar. Yazarın, metnin yüzey yapısında bilinçli olarak bıraktığı eksiltelerde oluşan ek boşluğunu okurun okuma sırasında tamamlanması beklenir.

Bu yeşil, sarı, larcivert bayrak sizin bayrağımız. Komşu kabilenin bayrağı aynı renkte, aynı şekilde fakat üzerinde dokuz yıldız var (**dır**). (Semaver, Sait Faik Abasıyanık, s. 101).

Verilen örnekte isme gelerek onlara yüklem görevi üstlendiren ek fiil eki düşürülerek ek eksiltisine başvurulmuştur.

Gece saat on ikiyi geçiyor (**muş**). Taksim’de saatin altında tramvay bekliyorum. Öyle olmasa da bu kadar ince eleyip sık dokumaya lüzum görmez vakit gece yarısını geçmişti, derdim. (Semaver, Sait Faik Abasıyanık, s. 101).

Verilen örnekte çekimli eylemlere gelerek basit zamanlı eylemi birleşik zamanlı eylem görevi üstlendiren ek fiil eki düşürülerek ek eksiltisine başvurulmuştur.

g. Cümle eksiltisi

Metin oluşturulurken diğer eksiltilere nazaran cümle eksiltisine daha az yer verilir. Karşılıklı konuşmlara dayanan göstermeye bağlı edebi metinlerde cümle eksiltisine sıkça yer verildiği görülür. Yazar her daim derin yapıda yer alan anlamları yüzey yapıya çıkarmak istemez burada bir tasarrufa gider. Cümle eksiltisine yer vererek okuyucunun eksik cümleyi kendi zihninde tamamlamasını bekler. Burada amaç metinde akıcılığı sağlamaktır. O halde bağdaşıklığı sağlayan cümle eksiltisi de metnin niteliğini etkilemektedir.

Babam bana bir mesele açtı, dedi.

Şinasi anlamıştı. Gene sesini çıkarmıyordu.

Neriman devam etti:

-Bilmem sana da açtı mı?

Şinasi kısaca:

-Evet, (**Meseleyi bana da açtı**).

(Fatih Harbiye, P. Safa, s. 85).

Bu örnekte karşılık konuşmada Şinasi meseleyi bana da açtı tümcesini kullanmak yerine evet diyerek Neriman’ın sorusuna cevap vererek cümle eksiltisine başvurulmuştur.

Tam bu sırada, kapı açıldı ve eşikte Faiz Bey görüldü.

-Ayol! Dedi. Şinasi’yi epeydir görmez olduk. Geçen gece bir uğradı, bir daha görünmedi. Nerelerde? Hasta filan olmasın,

-Hasta değil... Ben onu görüyorum. Bugün gör de söyle. Buraya uğrasın. Göreceğim geldi. Bana bir peşrev notası getirecekti.

-Peki, (Gördüğüm zaman sana peşrev notası getirmesini söylerim)

(Fatih Harbiye, P. Safa, s. 85).

Bu örnekte Faiz Bey’in konuştuğu kişiye Şinasi’yi gördüğünde bir peşrev notası getirmesini istediğini söylemesini isterken karşısındaki konuşan kişi, Şinasi’yi gördüğüm

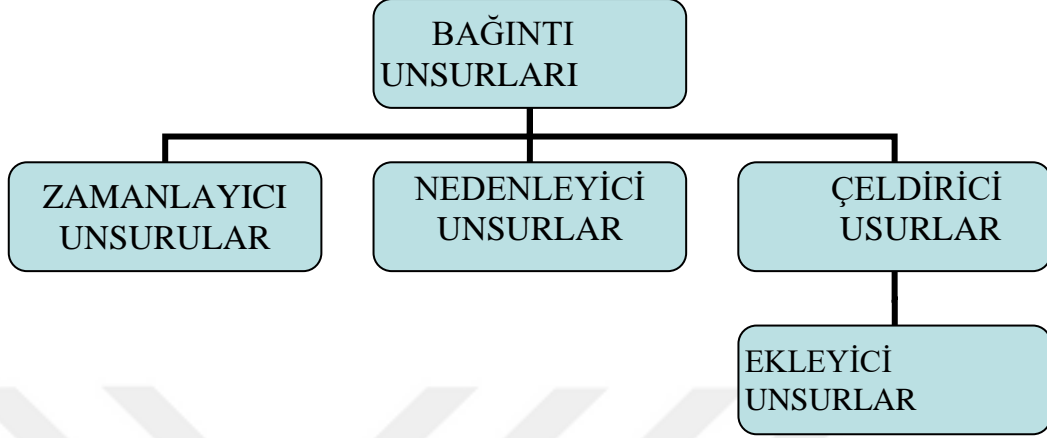
zaman sana peşrev notası getirmesini söylerim tümcesini kullanmak yerine peki diyerek cümle eksiltisine başvurulmuştur.

2.6.2.1.1.3. Bağntı unsurları (Cohesive devices)

Tümlelerin anlamsal ve sözdizimsel bütünlük göstermesi metinleri oluşturur. Metin oluşturulma sürecinde okuyucuya verilmek istenen iletiler uygun tümceler ile uygun bağlamda bir araya getirilir. Vardar'a (2002: 30) göre bağlam, dil öğelerinin öncesinde ve sonrasında ifade edilen dil birimleriyle kurduğu iletişim sonucunda meydana çıkan bütünlüktür. Banguoğlu'nun (2004: 390) ifadesiyle ise bağlam; iki kavramı, aynı işlevde iki cümle yapısını, iki paragrafı bağlamaya yarayan sözcüklerdir. Okuyucunun metinden doğru çıkarımlar yapabilmesi, okuduklarını yorumlayabilmesi, okuduklarından hareketle özgün fikirlere ulaşabilmesi metnin sözcük ve tümcelerinin mantıksal yönden birbiri ile bağlı olmasına bağlıdır. Türkçede bu bağlanıyı sağlayacak birçok dil birimi bulunmaktadır. Metin üreticisi metin oluşturma sürecinde her tümcenin öncesi ve sonrasında bulunan ifadelerle sözdizimsel ilişki oluşturabilme yanında anlamsal bütünlüğü sağlayacak ilişkileri de kurması gerekmektedir (Hirik, 2020: 231).

Metnin bağdaşıklığını sağlayan unsurlardan biri olan bağntı unsurları, metindeki anlamı değiştirebilmenin yanında anlama güçlülük de katar. Çocuk edebiyatı ürünleri oluşturulurken birçok ilke göz önünde bulundurulur. Çocuğa yönelik ilkesi bunlardan biridir. Hedef kitlenin yaş, ilgi, bireysel farklılığı çocuk kitabı yazarlarının göz önünde bulundurması gereken çocuğa yönelik kriterlerindedir. Diğer yazarlar gibi çocuk edebiyatı yazarları da çocuk edebiyatına bir metin veya bir kitap kazandırırken bağntı unsurlarını yalnızca yüzey yapıda görünenin ardında metni anlamsal yönden etkilediğinden derin yapıdaki etkisini de göz önünde bulundurur. Yazar, bağntı unsurlarını kullanarak mantıksal, anlamsal ve sözdimsizmsel açıdan metne tutarlılık özelliği kazandırmış olur. Çocuk edebiyatı yazarı çocuğun hazırbulunuşluk seviyesine göre metinde yer vereceği tümceyi seçeceği gibi seçilen tümcenin dil bilgisel ve mantıksal açıdan da kendi deneyimlerinden yararlanır ve ürünü ortaya koyar. Çocuklar yazılan metin ya da kitapla karşılaştığında rahat bir şekilde anlamalandırabilmeleri gerekir, bu noktada da bağlayıcı unsurlar art arda gelen tümcelerin okur tarafından kolayca anlamlandırmasını sağlar ve okuyucuyu okuma sürecinde rahatlatır. Böylece bağntı öğelerinin yerli yerinde kullanılması metnin bağdaşıklığını destekler.

Halliday ve Hasan'a (1976: 242-243) göre bağıntı ögeleri bağdaşıklık kapsamında işlev bakımından "ekleyici, çeldirici, nedenleyici ve zaman bildiren" olmak üzere dört başlıkta incelenir.

Şekil 2.2 İşlevine göre bağıntı unsurları

a. Zamanlayıcı bağıntı unsurları

Metin üreticisi tümceler arasında yer alan zaman ilişkilerini gösterme adına zamanlayıcı bağıntı unsurlarına başvurur. Metin oluşturulma sürecinde zamanlayıcı bağıntı unsurlarını kullanmak metnin bağdaşıklıkını olumlu yönde etkiler. Genel olarak kullanılan zamanlayıcı bağıntı unsurları sonunda, daha sonra, önce, sonra, öncelikle, aynı anda, artık, kadar, nihayet, sonradan gibidir. Aşağıdaki örneklerde bu unsurun kullanımı gösterilmiştir.

Neriman, şen bir sesle:

-Haydi kalk, bize gidelim, dedi. Nezahet de gelecek.

Şinasi, **önce**, Neriman'ın sırf kendisini çağırmak için evinden geldiğini sandı ve bu davette, kızın yakın mazisine karşı azabından, uzak bir istikbale kadar giden kuvvetli bir teminatını bulur gibi oldu. (Fatih Harbiye, P. Safa, s. 38).

Bu sözler, Neriman'ı Macit'e karşı **o günden beri** biraz daha fazla uyandırmıştı; fakat **o günden beri**, Macit Neriman'a bütün şahsiyetini tam bir ahenk halinde bulunduran bir samimiyet göstermişti. (Fatih Harbiye, P.Safa, s. 106).

b. Nedenleyici bağıntı unsurları

Metinde bulunan yargıların herhangi birinin sebebi belirtilirken neden bildiren bağıntı unsuru kullanmaya başvurulur. Metin üreticileri bu anlamda genel olarak çünkü, bundan dolayı, bu nedenle, bunun için, bu sebepten, bu yüzden, nedeniyle, dolayı, diye

gibi nedenleyici bağıntı unsurlarını kullanır. Aşağıdaki örneklerde bu durum gösterilmiştir.

Neriman bu kadarına tahammül edemedi. Kendi kendine cevap veriyordu: “Niçin mi? **Çünkü**, artık ben bir Fatih kızı olmak istemiyorum, anlıyor musun? (Fatih Harbiye, P.Safa, s. 69).

Neriman toplandı:

-Evet.

Ve bu sefer aklına hep balo geliyordu. Baloya ait birçok şeyler konuşmaya mecburmuş gibiydi.

Fakat bu dalgınlığının **sebebini** de izah etmeye mecburmuş gibi herhangi bir yalan arıyordu. (Fatih Harbiye, P.Safa, s. 105).

c. Çeldirici bağıntı unsurları

Cümlede yer alan yargıların birbirlerini olumsuzladığı, aslında yargıların birinin gerçekleşirken diğerinin gerçekleşmediğini belirten bağıntı unsuru çeldirici bağıntı unsurudur (Balyemez, 2010: 161). Metin üreticisi metni oluştururken olumlu bir durumu anlatırken olumsuz bir duruma ya da olumsuz bir durumdan bahsederken olumlu bir duruma geçmek isteyebilir. Bu durumlarda çeldirici bağıntı unsurları kullanılır. Bu bağıntı unsurunu sağlayan ek veya kelimeler şunlardır: ama, fakat, lakin, ancak, buna rağmen, halbuki, ne var ki, oysa gibi çeldiriciler sıklıkla kullanılır ve düşüncenin yönünü değiştirir. Aşağıdaki örneklerde bu durum anlatılmıştır.

Şinasi, Neriman’ın sesindeki bütün perdeleri mübalağa ile ifade edilmiş küçük bir tessürden hakikî ve büyük bir fevrana giden ses merdiveninin her basamağını bilirdi. Neticeyi şimdiden görüyordu **fakat** Şinasi, ekseri zamanlar en son mecburiyet anı gelmedikçe hiçbir minakaşayı kabul etmeyen ve muarızın hücumlarına içinden cevap vererek yalnız kendine karşı hesap veren insanlardandı. (Fatih Harbiye, P.Safa, s. 66).

Neriman Gülder’in yüzüne bakamıyordu. **Fakat** onun derin bir gönül rahatlığı içinde olduğunu tasavvur etti. (Fatih Harbiye, P.Safa, s. 111).

d. Ekleyici bağıntı unsurları

Metinde ilişkili olan sözcük, sözcük grubu ve tümcelerinin bütünlük sağlaması adına ekleyici bağıntı unsurları kullanılır. Ekleyici bağıntı unsurlarının kullanılması metnin bağdaşıklığının sağlanmasında etilidir. Ekleyici bağıntı unsurlarının sağlanmasında ve, veya, da, ne...ne, hem...hem, gerek...gerek, özellikle, örneğin, ya da,

ayrıca, yani, hatta, mesela gibi ek veya kelimelerin kullanıldığı bilinmektedir. Aşağıdaki örneklerde bu durum gösterilmektedir.

Ve gene Gazali diyordu ki:

“Arz kayalar, denizler hattâ parlak yıldızları, ve emelleri ve dehası veya bunaklığıyla, beşerin ruhu, cümleten, bütün asumanın göğsünde kaybolmaya mahkûmdur.” (Fatih Harbiye, P.Safa, s. 127).

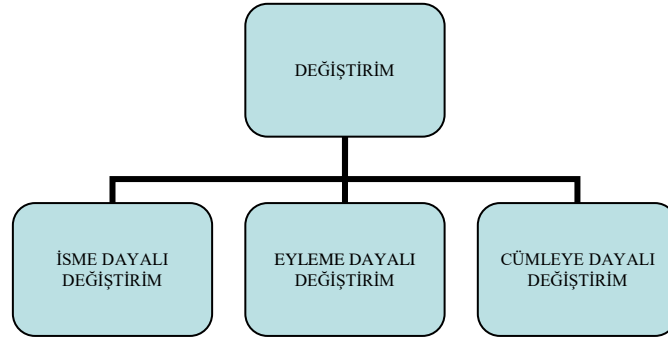
Neriman, Gülter haber verdiği zaman **da** biraz gayritabî bulduğu bu davetin hakikî sebepleri üzerinde anî bir kuruntuya kapıldı. Belki **de** bu münakaşalar, ona ağır bir ders vermek için tertip edilmiş gizli bir mukaddime idi. (Fatih Harbiye, P.Safa, s. 119).

2.6.2.1.1.4. Değişiririr (Substitution)

Metin üretim sürecinde değiştiririr de bağdaşıklığı sağlayan unsur olarak kullanılır. Metinde değiştiririr isim, fiil veya cümleinin yerine başka öğelerin kullanılması ile yapılmaktadır. Burada amaç anlatılanların okuyucuya kısa ve etkili şekilde ulaştırılmak istenmesidir. Değiştiririr, bir metinde aynı sözcüklerin tekrarına sık sık yer verilmesinin önüne geçer. Değiştiririr yapılırken metindeki anlamdan ziyade sözcüklerle ilgilenilir. İmer, Kocaman ve Özsoy’a (2019: 84) göre değiştiririr, metinde yer alan bazı yapıların yerine başka yapıların kullanılmasıdır. Bir yapının yerine başka yapı yani öge kullanılırken anlatılanlara etkisi de olup olmadığı kontrol edilebilir. İçerikte bir değişiklik yaratıp yaratmadığı göz önünde bulundurulur. Uzun’a (1995: 63) göre, bir metinde bağdaşıklığın sağlanması için kullanılan değiştiririrlerde ismin, fiilin veya cümleinin yerine başka öğelerin kullanılması gerekir. Bu anlamda değiştiririri sağlayan unsurlar isim, fiil ve cümleye bağlı bulunduğundan üç tür değiştiriririnden söz edilmesi mümkündür.

Bir metin bağdaşıklık yönüyle incendiğinde eksilteli yapı ve gönderim ile değiştiririri birbirinden ayırt etmek gerekir. Değiştiririr yapıldığında değiştiririlen ögenin yeri başka bir öge ile doldurulur. Eksilteli yapıda ise boş kalır. Gönderimde anlama odaklanılır, sözcüklerin birbiri ile olan ilişkisinden yola çıkılarak gönderimin yapılp yapılmadığı anlama bakılarak karar verilir. Değiştiririrde durum bu şekilde değildir, anlamdan ziyade kelimeler arasında geçen sözcüksel ve dilbilgisel bağlantılara dikkat edilir (Torusdağ ve Aydın, 2020: 138). Bağdaşıklığı sağlayan bu araçların ortak noktası ise metinde yer alan öğeler arasında bağ kurmalarıdır. Değiştiririrde bu bağ kurulurken sözcüğün yerine başka sözcük kullanılır. Metinler oluşturulurken değiştiririr birimi çok

fazla kullanılmaz. Halliday ve Hasan'a (1976: 91) göre "aynısı, böyle, şöyle, yapmak" gibi kelimelerde değiştirimlerin yapıldığı belirtilmektedir.

Şekil 2.3 Değiştirim

a. İsmeye dayalı değiştirim

Bizim küçük Anadolu şehirlerimizde bu **müzmin evlenme hastalığı** daima hüküm sürmektedir. En kuvvetliler bile bir iki sene dayanabildikten sonra **bu amansız mikroptan** yakalarını kurtaramazlar ve kör gibi, önlerine ilk çıkanla evlenirler. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, sf. 11).

En sonra, korkak ve **suya sabuna dokunmayan zavallı birtakım çocuklar** gelir ki kimse bunlarla meşgul olmaya tenezzül etmez; herkes tarafından rahat bırakılırlar. Çünkü bunlar, feleğin sillesini yemiş, ya boğaz tokluğuna bir nalbant veya kahveci yanında çalışan böylece günün on sekiz saatini iş başında geçiren **fukaralar** yahut da yazın tarlada, kışın zeytinde çalışıp anasını beslemeye uğraşan **yetimlerdir**; herkes bunlara merhamet ve çekingenlikle bakar. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, sf. 23).

b. Eyleme dayalı değiştirim

"Abla dedi, "şimdi bir figür var, sen onu biliyor musun? Bak öyle, lallal lalatırran tirillalala talalalm, tilalallalalm..." "O yeni mi? Bardaki Arabın figürü." Ben Arabı marabı **bilmem**, bu daha yeni çıktı. Bizim mektepte bir çocuk var, o **yapıyor**." (Esendal, İki Ziyaret, 57.).

Kız, anasına gösterecek surette homurdandı. Bkasanıza işte **böyle** söylenir. (Esendal, İki Ziyaret, 42.).

c. Cümleye dayalı değiştirim

Yabancı kuvvetler İstanbul'a girdi. Kasvetli bir günün şafağında, yabancı kuvvetler bir hastane koğuşunda mı, bir karakolda mı yatmakta olan silahsız günahsız askerleri uykularında süngüleyerek öldürdü. Böylelikle şehirdeki işgal

kuvvetlerinin ne kadar kuvvetli olduğu gösterildi ve İstanbul işgal edildi. (Halikarnas Balıkcısı, Mavi Sürgün, s. 16).

Yeğenimin oğlu Behçet’e geçenlerde böyle sahte pırlanta iğneli kuyruklunun biri çarpmış da oğlan üzüntüsünden kendini az kaldı bahçedeki dut ağacına asıyordu. Yazık değil mi? Yirmi ikisinde tosun gibi delikanlı.

Bedriye Hanım:

Şimdi öyle şeyler düşünülecek zaman değil. (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, s. 15).

2.6.2.1.1.5. Kelime bağdaşıklığı (Lexical cohesion)

Metin, kelimelerin anlamsal ve yapısal olarak bir bütün oluşturarak bir araya gelmesiyle oluşur. Kelimeler metinlerin oluşturulmasında önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda kelimelerin de metin oluşturma sürecinde sağlayacakları bağdaşıklık önemli bulunmaktadır. Metin üreticisi, uygun kelimeleri seçerek birleşince belli bir anlamı ifade eden cümleler oluşturur. Cümlelerin bir araya gelmesiyle de metinler meydana gelir. Metni oluşturan kişinin metnin bağdaşıklık seviyesini arttırmak amacıyla aynı kavram alanına giren kelimelerden yararlanabilir. Aynı kavram alanına giren kelimeleri kullanmanın yanında Hirik’e (2020: 232) göre “Aynı, benzer ve zıt anlamlı kelimelerin kullanımı veya alt-üst anlamlılık ilişkisi bulunan kelimelerin kullanımı ile metinde sağlanan bağdaştırma yolu, kelime bağdaşıklığı” olarak açıklanmaktadır. Bununla beraber bir metinde birbirini çağrıştıran kelimelerin kullanımı ile eşdizim oluşturduğu kabul edilmiştir.

Okuyucular, metinle karşılaştıklarında bazen aynı olay, kişi veya nesnenin tekrar tekrar karşısına çıktığını fark eder.

Yapılan bu tekrarları metin üreticisi bilinçli yapabilmektedir. Burada amaç, okuyucunun metni daha iyi anlaması ve anladıklarının zihninde kalıcı olmasını sağlamaktır. Aynı kelimelerin sık tekrar edilmesi metin üreticisinin veya sözlü anlatım yapan kişinin dil açısından yetersiz olduğu anlaşılabilir (Özünü: 1987). Metni üretenin her ne kadar okuyucunun metni daha iyi anlamasını sağlamayı hedeflediği bilirse de gereksiz tekrarları önlemek amacıyla başka bağdaşıklık unsurlarını devreye soktuğu bilinmektedir. Metinde bağdaşıklığı sağlamak adına bütün bu bağdaşıklık unsurları birbirinden etkilendiği, birbirini desteklediği haliyle yapısal ve anlamsal bütün oluşturarak metni meydana getirmede araç olduğu belirtilmektedir. Bağdaşıklığı sağlayan unsurlardan biri olan kelime bağdaşıklığı, bir kelimeyi karşılayan başka kelimenin aynı anlamı verecek şekilde metinde yer bulmasıdır (Hirik, 2020: 232). Kelime bağdaşıklığını

sağlayan aynı kelimelerin tekrar edilmesi ile okuyucunun zihninde bazı kelimelerin yer etmesini sağlamak, tekrar eden kelime aracılığıyla bazı çağrışımlar yaratmak hedeflenmiş olabilir. Metin üreticisinin tekrar yer vermesinin bunun gibi işlevleri yer almaktadır (Aksan, 2003: 152). Yazar, metinde aynı kelimelerin tekrarına sık yer vermesi aynı zamanda hedef kitleye ulaştırmak istediği konunun bir bütün halde verilmesini de sağlar. Tekrar eden bu kelimeler sayesinde ana fikre ulaşmada okuyucuya kolaylık sağlanır. Okuyucuya sağladığı bu yararın yanında metnin bağdaşıklığını arttırmada önemli role sahiptir.

Kelime bağdaşıklığı 4 alt başlıkta sınıflandırılmıştır.

1. Aynı Kelimenin Tekrarı
2. Eş veya Yakın Anamlı Kelimelerin Tekrarı
3. Üst ve Alt Anlam İlişkisi Bulunan Kelime Kullanımı
4. Eşdizimli Kelimelerin Kullanımı

1. Aynı kelimenin tekrar edilmesi:

Kelime bağdaşıklığını sağlamak amacıyla bazı metinlerde aynı kelimelerin sık sık tekrar edildiği görülür. Metin üreticisi burada vermek istediği iletiye dikkat çekmek amacıyla aynı kelimelerin tekrar tekrar kullanır. Aynı kelimenin tekrar edilmesi durumuna okur açısından bakıldığında bazı kavramların zihinlerinde daha kalay kalmasını sağlar. Metinden öğrendikleri bilgilerin kalıcılığının sağlanmasında da etkilidir. Bazı durumlarda yazılı veya sözlü anlatımda anlatılmak istenenlerin daha net ve güçlü anlatılmasını sağlamak amacıyla yapılır. Aynı kelimelerin sık sık tekrarıyla metnin bağdaşıklığı sağlanmak istenir. Aynı kelimelerin sık tekrar edilmesi metinde bağdaşıklığı sağlaması yönüyle olumlu katkılar sunsa da kelimelerin işlevlerinin dışında sık sık tekrar etmesi metnin bilgiselliğini olumsuz etkiler (Beaugrande, Dressler: 1981: 54). Yani Ahmet bugün karne aldı, Ahmet karne günü çok heyecanlıydı. Ahmet karnesindeki notlarını arkadaşlarına gösterdi ve Ahmet başarısını kutlamak için ailesiyle tatile çıktı. Cümlesinde tekrar eden “Ahmet” öznesi metinselliğin sağlanması açısından olumsuz bir durumdur.

Macide ablasının da, annesinin de ne biçim insanlar olduğunu bilirdi. Büyükçe bir manifatura tüccarı olan eniştesi ise **Macide'nin** en sevmediği insanlardandı. Ve **Macide** bu muhabbetin karşılıklı olduğunun farkındaydı. (Sabahattin Ali, İçimizdeki Şeytan, s. 88).

Kufeye girmekle bu belanın bir çaresi bulunsa bizim yumurta **kufeleri** birer meciyeye satılırdı ya! Hepimiz birer **kufeye** fuçuya dihulup otururduh. (Hüseyin Rahmi Gürpınar Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, s. 23).

2. Eş veya yakın anlamlı kelimelerin tekrar edilmesi:

Her metin üreticisi okuyucusuna etkileyici bir metin ulaştırmak ister. Bu amaçla da metinde eş ya da yakın anlamlı kelimeler kullanır. Burada amaç ise metnin anlamsal evreninde bütünlük sağlamaktır. Anlam evreninde bütünlük sağlarken cümleler arasında bağın kurulması da bu sayede gerçekleşmiş olur. Metin üreticisinin kelimelerin eş ya da yakın anlamını kullanmakla aynı zamanda kelime dağarcığının ne kadar zengin olduğunu da okuyucuya göstermiş olur. Okuyucu bu sayede daha akıcı bir metinle karşılaşır ve okuma süreci zevkli hale gelir.

Şehirden ve gelip geçen vasıtalarından dökülen sarı, fersiz ışıklar etrafı adamakıllı görmeye mâni oluyor ve suları **kirli** ve ürtükücü bir renge boyuyordu. Macide elini sandalın kenarından uzatacak oldu fakat yapışkan ve **pis** bir şeye dokunmuş gibi derhal geri çekti. (Sabahattin Ali, İçimizdeki Şeytan, s. 90).

Ve bu bana kendi meselemi unutturuyor, ruhumda daha büyük muammalara doğru **genişlemek, yayılmak** için bir tebahur başlıyor, zihnim boş hiçbir şey düşünmeden, fakat içim dolu ağır ağır etrafıma bakınarak biraz da sendeleyerek yürüyorum. (Peyami Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, s. 13).

3. Üst veya alt anlamlı sözcüklerin kullanımı:

Metnin anlam bütünlüğünü sağlamak amacıyla bazı kelimeler ile üst ve alt anlam ilişkisine giren kelimeler metin içerisinde tekrar edilir. “Meslekler ve Türkiye’deki istihdam alanları ile ilgili seminer vermek istediğinden öncelikle öğretmenlik ile ilgili araştırma yapmaya karar verdi.” Bu cümlede “Meslekler” üst anlamı ile “Öğretmenlik” alt anlamı arasında anlamsal ilişki kurmak istenmektedir. Bazen üst anlamı ifade eden kelime alt anlamdan sonra da kullanılabilir. Kelime bağdaşıklığını sağlamada cümlede önce üst anlamı ifade eden kelime de geçebilir alt anlamı sağlayan kelime de. Üst ve alt anlamı ifade eden sözcük kullanımı metnin bağdaşıklığını sağlarken metne sözcüksel zenginlik katmaktadır.

“ Bu evren içinde benim de benliğim, varlığımın haddi ne ise o kadardan ibarettir; benim dışındaki her şey benden değil demektir. Fakat benim, varlığımı hissettiğim nasıl olur da benliğin dışında olabilir?” derdi. Sonra kitapları önüne açar “ **Ratonalite, Realite, Consience, Le Moi, et non Moi**” gibi **kelimeleri** açıklayacağım diye denizler içinde bunalırdı. (Hüseyin Rahmi Gürpınar, Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, s.32).

4. Eşdizimli kelimelerin kullanımı:

Metin üretim esnasında belirli bir sistem içerisinde sözcüklerin birbirini çağrıştıracak şekilde kullanılmasına eşdizimlilik denir. Hirik'e (2017:722) göre, bir cümlede yan yana kullandıklarında belirli bir anlam alanına işaret eden eşdizimlik, hedef kelime kullanıldığında diğer kelimeyi çağrıştıran seçimlik ilişki eşdizimliliktir. Halliday (1996) da eşdizimliliği, kelimeler arasında olan ve kelimelerin anlamlarından bağımsız olan sebepsiz çağrışım ilişkileri olarak ifade etmektedir (Akt. Eken,2016:32). Demirgüneş, Çelik ve İşeri'nin (2015: 4) söylediği gibi eşdizimlilikte çağrışım devreye girer ve okur bu uzak veya yakın çağrışımlar sayesinde metni anlamlandırır. Okur metni eşdizimli kelimeler sayesinde anlamlandırırken metnin bağlamı burada devreye girer. Metinde eşdizim içerisinde kullanılan kelimeler, belli bir konu etrafında yer alarak metin üreticisinin vermek istediği iletiler ile okuyucu arasında görev alır. Metnin yazarı eşdizimli kelimelere yer vererek aslında metinde anlamak istediklerine yönelik okura sezdirimler yapar yani zihninlerinde bir örüntü oluşturur.

Fındıklı taraflarına yürüdüler. Ortalık kararmıştı. **Kayık** kiralanan bir yer bulmak için bir hayli dolaştılar. Ara sıra **denize** doğru sapan dar sokaklardan birine dalıp **sahile** çıkıyorlar, sandala benzer bir şey göremeyerek tekrar dönüyorlardı. Bir hayli yürüdükten sonra yol birdenbire deniz kenarına takibe başladı buralarda büyükçe ve **havuz** gibi yerler ve bunların içinde küçük biçimsiz **tekneler** gördüler. (Sabahattin Ali, İçimizdeki Şeytan, s. 89).

Ömer ise Macide'den **sıkılmak** şöyle dursun, diğer taraflarda **bunaldıkça** ona gidip **durdini** dökmeyi, ona yanaklarını okşatmayı düşünerek kuvvet bulmaya, birçok şeylere **tahammüle** çalışıyordu. (Sabahattin Ali, İçimizdeki Şeytan, s. 137).

2.6.2.1.1.6. Zaman

Yazar, metin öncesi hazırlık evresinde metninde kullanacağı zamanı da belirler. Metinlerde kullanılan zaman metnin bağdaşıklığını etkilmektedir. Yazarın metninde kullandığı zaman okurun metninde yer alan olayları anlamlandırmasında önemli rol üstlenmektedir. Metinde geçen zamana göre zihninde olayların sınırını çizen okuyucu, metninde farklı zamanların da kullanılmasını bekler. Nihayetinde metninde aynı zamanların kullanılması metne karşı ilginin azalmasına sebep olur. Metninde farklı zamanların kullanılması fiillerde yer alan şahısların ne durumda olduğunun anlaşılmasında,

bahsedilen olayların mantıklı ve tutarlı şekilde anlaşılmasını sağlar. (Aydın ve Torusdağ, 2014: 124).

Planlı yazma sürecinde metin kurgulanırken metnin zamanı da planlanır. Zaman burada metinde geçecek olan olayların kurgulanmasına da yön verir. Metinde yer alan cümlelerde zamanı ifade eden sözcüklerle cümlenin yüklemde yer alan zamanın birbiriyle uyum içerisinde olması metnin akıcı ve kusursuz olmasını sağlar. Akıcı ve kusursuz bir metin ile karşılaşan okuyucu metni daha iyi anlamlandırır ve doğru çıkarımlar yapar. Bu bağlamda metinde uygun zaman kullanımını metnin dil bilgisel bağdaşıklığının sağlanmasında önemlidir. Kıran ve Kıran'ın (2007: 61) da ifade ettiği gibi metin üreticisi metinde anlattıklarını belli bir zamana dayandırması gerekir.

Yakup Hoca konağa döndüğünde macerayı enişteme **anlatmış**. Anlatır anlatmaz, bizim yeniçeri ağası hükmü **vermiş**:

Öyle şey mi **olurmuş**! Yarın mutlaka **gidecek**!

Mesele **çatallanmış**. Halam, annem eteğine **kapanmışlar**. (Ahmet Rasim, Falaka, s.63).

“Sen bütün büyük laflarına ve dillere destan olan zekâna rağmen asla ciddi bir insan **olamayacaksın!**” **dedi**. (Sabahattin Ali, İçimizdeki Şeytan, s. 10).

2.6.2.1.1.7. İşlevsel cümle yapısı

Kurallı cümlelerde yüklem sonda yer alırken devrik cümlelerde yüklem ya baştadır ya da ortadadır. Türkçe ile yazılan metinlerde bakıldığında yüklem genelde kurallıdır. Yazar bazı durumlarda anlatmak istediğini vurgulamak veya anlattıklarını pekiştirmek için devrik cümle yapılarına yer verebilir. Metinde kullanılan devrik cümleler, o cümleye işlev kazandırmak adına yapılır (Torusdağ ve İşimtekin, 2020: 59). Yüklem, cümlede geçen işi yapan varlığa işaret eden ögedir. Bu işi yapan kişiyi işaret eden eyleyici de cümlede yer alır (Hirik, 2017: 414). Eyleyici görevini de özne üstlenir. Yüklem ve özne cümlenin temel öğeleridir. Genelde yüklem özneden sonra kullanıldığı görülse de bazen yazar, etkili bir anlatım yapma amacıyla yüklemi özneden önce verebilir. Hatta özne vurgulanmak istendiğinde yüklem hemen önüne getirilir. Yüklem kendisi vurgulanmak istenirse de yüklem ad olan cümlelere yer verilir. İşlevsel cümle yapısı anlatılırken yüklem cümlede bulunduğu yer ve isim mi eylem mi olduğu da göz önünde bulundurulur. Metnin bilgisellik seviyesinden bahsedilirken de öğelerin yerine de bakılır (Beaugrande ve Dressler, 1981: 75).

Türkçede cümle kurarken “özne-tümleç-yüklem” kalıbı sık kullanılır. Metni üreten vurgulamak istediği ögeyi baş unsura yakın verir, önünde kullanır. Örneğin “Notlarım dün okulda kaldı.” cümlesi yüklem sonda olduğundan kurallı cümledir. Dün okulda notlarım kaldı.” diye yazarsak “not” öznesine dikkat çekmiş oluruz. Böylelikle okur not sözcüğüne odaklanır. Dilidüzgün’e (2017: 62) göre, bir metinde devrik cümle kullanımı o metnin daha tonlu ve vurgulu olmasını sağlar. Sözlü anlatımda bu durum ses tonu ve ezgisi ile sağlanırken yazılı metinlerde öğelere verilen görevler ile bu işlev yerine getirilir. Aynı zamanda devrik cümle kullanımı metnin daha duygulu olmasını sağlar. Şiirsel anlatımlarda karşılaşılan bu cümle yapıları ile yazarın okuyucuya hissettirmek istediği duygu sezdirilmiş olur. Düzyazıda ise duygudan ziyade okuyucunun dikkatini o kelime üzerine çekmek amaçlan Karahan’a (2010: 100) göre yazar, metinde devrik cümlelere yer vererek o cümlenin daha vurgulu ve dikkat çekici olmasını sağlar.

a. Kurallı cümle

Nüzhet’in doktorla evlenmesi ihtimalini **düşündüm**. Aklımla bunu tabii **buluyordum**. Hiçbir zaman benden dört yaş büyük bir kızla evlenmeyi **kurmamıştım** ve onun günün birinde başka biriyle evleneceğine kıskanmadan **düşünmüştüm**. (Peyami Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, s. 28).

b. Devrik cümle

Ha 1 Ha! Tıpkısı be! Gözümün önüne **geliyor** Paris. Enstitü binası... Sonra Cumhuriyet heykeli vardır. **Yamandır** Paris. Bir daha görmeyeceğiz. İnşallah sen gidersin de görürsün. Benden geçti artık. (Peyami Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, s.46).

2.6.2.2. Tutarlılık

Yazarın anlatmak istediği düşünceleri mantık çerçevesinde okuyucuya iletmesi tutarlılık olarak adlandırılır. Tutarlı bir metinde anlamsal bir akış bulunması beklenir. Metinde ele alınan konunun bütünlüğü için tutarlılığın sağlanması gerekmektedir. Karatay’a (2010: 375) göre tutarlılık, metinde yer alan bilgilerin belli bir birlik ve bütünlük içinde zihinde anlamsal olarak bir şema yaratması, canlanması, metinde işlenen konu etrafında adeta kalıplaşarak şekil almasıdır. Vargina’ya (2003:29) göre ise tutarlılık, metnin başından sonuna kadar mantıksal örgüler ile örülmesidir.

Onursal (2003: 135), bir metinde tutarlılık metinde aktarılan bilgilerle okurun kendi zihninde yer alan bilgilerin anlamsal ve mantıksal açıdan uyumu ile sağlanacağını belirtmektedir. Yani okur, dünya görüşünü, ön bilgilerini, okuma amacını

metindeki anlatılanlarla birleştirerek anlama sürecine kendisini dâhil eder. Her bireyin bilgi birikimi, yaşantıları, içinde bulunduğu duygudurum hâli birbirinden farklı olduğundan okuduklarından çıkardıkları anlam da farklı olmaktadır. Sözlü dil ya da yazılı dil fark etmeksizin iletişim esnasında insanların verilen iletileri aynı şekilde anlayıp çıkarımlar yapması mümkün değildir. O halde bir metnin tutarlılık göstermesini yalnızca metin merkezli ölçütlerde aramayıp okur merkezli ölçütlere de bakılmalıdır. Okurun metinden hareketle yaptığı muhakemelerle ilgilidir (Alan, 1994: 175). Hirik'in (2020: 222) de söylediği gibi iletişimin bir değer kazanabilmesi ancak gönderici ve alıcının ortak kodlarla bir araya gelmesi ile mümkündür. Bu durum tutarlılık açısından da böyledir, metinde yer alan tümce ve paragfarlar arasında bir bütünlük bulunmazsa okur açısından o metin anlamsız bir hale bürünür. Metinde anlamsal ve mantısal bağı sağlamak için de nasıl ki iletişimde gönderici ve alıcı arasında bir bağ kurulması gerekiyorsa metinde yer alan ögeler arasında da çeşitli kodlar ile bir bağın kurulması gerekmektedir.

Tutarlı bir metinden bahsetmek istiyorsak metinde anlatılanlar arasında mantıksal bir bütünlük göstermesi gerekir. Metinde yer alan bilgiler arasındaki bütünlüğü sağlayan unsur da sıralanarak anlamlı bir bütünü oluşturan tümcelerin belli bir düzene göre oluşturulmasından geçmektedir. Yazar metni oluşturmadan evvel belirli planlamalar dâhilinde hangi tümcenin nerede ne ifadeceğini iyi hesaplamalıdır. Anlatmak istedikleri bilgilerin birbiriyle çelişkili olmamasına da dikkat etmelidir. Metnin yapısal ve anlamsal birliğinden bahseden tutarlılık okurun kafasında oluşacak soru işaretlerinin önüne geçer. Metinde yer alan bilgilerden hareketle okurun zihninde oluşan bilgilerin birbirini tamamlaması gerekmektedir. Metinde yer alan her bölüm diğer bölümlerle tutarlılık göstermesi beklenir. Bu noktada Uzun'a (1995: 112) göre, metnin bir bölümünde yer alan tutarsızlık metnin diğer bölümünü etkiler ve bu durum okuyucu açısından da problem yaratır.

Ele aldığımız bu çalışmada, Yılmaz'ın (2010) Dijk'in (1983) düşüncelerini göz önünde bulunduran Uzun'a (1995) dayandırarak bahsettiği tutarlılık bağlantıları şu şekildedir:

2.6.2.2.1. Özelleştirme bağıntısı

Özelleştirme bağıntısı, metinlerin tutarlılık görünümünün sağlanmasında sık kullanılır. Yazar metnini oluştururken kelime ve cümleler arasında bağ kurma amacıyla anlattığı olayların, kişilerin, mekânın, durumların veya nesnelerin detayına girer. Özelleştirme bağıntısı kurarken sözcüğün karşılığını aynı cümlede verebilirken kimi

zaman da cümleler arasında vererek bağlantı oluşturur. Özelleştirme bağlantısı sayesinde okurun zihninde yorumlayabileceği bir alan oluşur. Metnin tutarlılığını sağlayan özelleştirme bağlantısı kelime bağdaşıklığını sağlayan üst- alt anlamlı sözcükler ile ilişki kurmaktır.

1903 senesi sonbaharında ve yağmurlu bir gecede **Aydın**'ın **Nazilli kazasına** yakın **Kuyucak köyünü** eşkıyalar bastılar ve bir karı kocayı öldürdüler. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s. 5).

Köye yaklaştıkça yolun kenarlarındaki **ağaçların** cinsi değişti. Şimdi birçok yerlerde **incir** ve **ceviz ağaçları**, yolun kenarlarında koyu yeşil iki duvar gibi yükseliyor, hatta bazı yerlerde iri cevizler tabii bir kemer vücuda getiriyorlardı. . (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s. 5).

2.6.2.2.2. Genelleştirme bağlantısı

Metinlerin tutarlılığını sağlamada ayrıntılı bilgiler vermeden geniş bir anlamı açıklayan genelleştirme bağlantısından da yararlanır. Yazarın belli bir temada metinde geçen kavramların genelini karşılayacak bir kavramı kullanırsa bu bağlantı kurulmuş olur. Aslında metin üreticisinin metinde vermek istediği ana düşünceyi okura somutça iletme istediğinde genelleştirme bağlantısından yararlanır (Yılmaz, 2021: 37).

Gider miyim Atikali'ye gecenin bu saatinde, giderim. Atladım şoförün yanına. Dere tepe düz gittik. Otomobilin buğulu, damlalı camlarında **kırmızı, sarı, yeşil** türlü ışıklar görerek bir **renk** dalgası içinde Aktikali'ye vardık. (Alemdağda Var Bir Yılan, Sait Fik Abasıyanık, s. 1).

Damlaların yosun tutan ve kararın kiremitlerini nihayetsiz **dut, erik ve iri yapraklı incir ağaçları** örtmeye çalışıyor; derelerin kenarını beyazımtırak yapraklarıyla uzun kavaklar, bazı yerlerde kopan bir şerit hâlinde ve yalnız kenar mahallerde takip ediyor; bunların arasında belki yirmiden fazla minare, bembeyaz yükseliyor ve uzaktan bakan bir göze, tıpkı kavak ağaçlarını gibi hafif hafif sallıyor hissini veriyor. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s. 21).

2.6.2.2.3. Neden-sonuç bağlantısı

Bir metnin tutarlılık görünümünü incelerken karşımıza çıkan bir diğer bağlantı unsuru neden-sonuçtur. Yazar, metinde gerçekleşen bir olayı veya durumu bir nedene dayandırır. Olayın ve durumun gerçekleşmesine dair gerekçeler sunarak metnin anlamsal bütünlüğünü sağlamış olur. Metinde daha önce anlatılanlara dair hatırlatma işlevi de

gören neden sonuç bağıntısı okurun metne yönelik anlam sürecini etkiler, okur zihninde gerekçeli bağlarla anlatılanları birleştirir.

En sonra, korkak ve suya sabuna dokunmayan zavallı birtakım çocuklar gelir ki, kimse bunlarla meşgul olmaya tenezzül etmez; herkes tarafından rahat bırakırlar. **Çünkü** bunlar, feleğin sillesini yemiş, ya boğaz tokluğuna bir nalbant veya kahveci yanında çalışan ve böylece günün on sekiz saatini işbaşında geçiren fukaralar yahut da yazın tarlada, kışın zeytinde çalılıp annesini beslemeye uğraşan yetimlerdir; herkes bunlara merhamet ve çekinginlikle bakar. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s. 23).

Dersleri bırakmaktan asıl ve sahiden üzülen Muazzezdi. Mürüvvet Hanım'ın evi pek eğlenceli ve kalabalıktı. Şen, kurnaz ve çokbilmiş kızlar hep orada toplanırdı. Ne çare ki Yusuf'a meram anlatmak imkânsızdı ve Muazzez'in bu üzüntüsünü ancak Yusuf ağabeyinin sözünü dinlemiş olmak zevki biraz hafifletebiliyordu. Yusuf'un bütün bu aksiliğinin **sebebi** ise Mürüvvet Hanım'ın evi hakkında Hacı Rifat'ın İhsan'dan duyduğu birkaç münasebetsiz rivayetti. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s. 32).2.6.2.2.4. Karşılaştırma bağlantısı

Okur metinle karşılaşmadan önce metne yönelik tahminler yapar. Okuma öncesi stratejilerden olan tahmin etme stratejisinde okurun metinde anlatılacaklara yönelik tahminler yapması istenir. Bazen metnin başlığı ve görsellerinden hareketle bu metnin bize ne anlatmak istediği sorusu sorulur. Okuma öncesi zihni okumaya hazır hale getirmek amaçlanır. Metinde karşılaştırma bağlantısına yer verilerek okurun metinden anlatılmak istenen iletiyi somut şekilde algılayabilmesi sağlanır. Karşılaştıma bağlantısı ile okurun okuma öncesi, sırası ve sonrasında metne dair değerlendirmeler yapabilmesi sağlanır, yani okurun artalan bilgisi devreye sokulmak istenir (Yılmaz, 2021: 38). Yazarın metni yazma amacına bağlı olarak metnin tamamını anlamsal yönde destekleyen karşılaştırmalar kullanılır.

Yusuf koyu yeşil şeytan bezinden elbisesi, basık ölçekli tulumbacı pabuçları ve arkaya doğru atılan fesi ile pırıl pırıl parlıyordu. **Fakat içlerinde en sıkları şüphesiz Muazzezdi.** Sirtında mor atlastan ve güneşin altında pırıltısı gözleri alan bir elbise, ayağında iri tokalı rujan iskarpinler, iki örgü arkaya bırakılan saçlarının ucunda geniş, kırmızı kurdeleler vardı. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s.35).

Tramvayda hiç kimse yoktu. Neriman oturdu ve yüzlerinin pudrasını, dudaklarının kırmızısını tazelemek için her yalnızlığını fırsat bilen birçok kadınlar gibi hemen çantasını açtı, aynısını çıkardı ve gözlerine yakından baktı. (Fatih Harbiye, P.Safa, s. 103).

2.6.2.2.5 Karşıtlık bağlantısı

Metin üreticisi, iletmek istediği ileti ile bazı kavramlar arasında karşıtlık ilişkisi kurar ve bu kavramları okura sunarak karşıtlık bağlantısını sağlamış olur. Metinde tutarlılığı sağlayan bu bağlantıda karşıtlık ilişkisi ile metni yazan, metni okuyan kişinin onayına başvurur. Böylelikle metni üreten karşıt kavramları bir arada kullanarak metni okuyan kişinin dikkatini metne daha çok çekmiş olur ve anlatmak istediklerini daha rahat anlatır (Yılmaz, 2021: 39).

Şinasi'nin sesinde öfke ile sevgi. Neriman daha basit bir **soru** beklemişti. Kendi tahmini ile bu **sorular** arsındaki farkın uyandırdığı komik duygusu geçinceye kadar şaşkın durdu, sonra düşünmeye başladı. Onun da aklına sayısız **cevaplar** geliyordu. Fakat hespini ayrı ayrı teftiş etmeden o da söylemek istemedi. (Fatih Harbiye, P.Safa, s. 69).

Kadın uzun müddet durdu, kızına baktı, tekrar başladı:

“Bu olmasa hiçbir şeyi tasa etmezdim, lakin babası gidince kızcağızım elime bakar oldu. O zamana kadar da bolluk içinde değildik ama şükür Allah’a **darlık** da görmemiştik. Seyit Efeciğim gideceği güne kadar bir şeyimizi eksik etmemişti. (Kuyucaklı Yusuf, Sabahattin Ali, s. 48).

2.7. Metinsellik Ölçütleri ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Metinsellik ölçütlerinden metin merkezli ölçütler içerisinde yer alan bağdaşıklık ve tutarlılık ile ilgili Türkiye’de ve dünyada hem kuramsal hem de uygulamalı çalışmaların yapıldığına rastlanmaktadır. Kuramsal çalışmalara bakıldığında daha çok Türk edebiyatı eserlerinin incelenmesi çalışmaları ağırlıktayken uygulamaya dönük çalışmalarda ise öğrencilerin oluşturmuş oldukları metinler üzerine incelemeler yapılmıştır. Yapılan çalışmalara genel olarak bakıldığında yabancı dil öğrenen kişilerin üretmiş oldukları metinler üzerine bağdaşıklık ve tutarlılık düzeyinin incelendiği görülmektedir.

Kaplan (2023), “6.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Metinsellik Ölçütlerinden Bağdaşıklık ve Bağdaşıklık Bağlamında İncelenmesi” adlı tezinde 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılında 6.sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabında yer alan 6 bilgilendirici, 6 hikâye edici, 6 şiir türündeki toplam 18 metni metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık ve bağdaşıklık unsurlarına göre incelemiştir. Çalışmanın sonucunda bazı metinlerin bağdaşıklık ve bağdaşıklık açısından gerekli yeterliliğe sahipken bazı metinlerde bu ölçütlerin bulunmadığını ifade etmiştir.

Alemin (2021), çalışmasında Hasan Ali Topbaş'ın "Kuşlar Yasına Gider" adlı eserini metindilbilimsel yönden incelemiştir. Bağdaşıklığı sağlayan gönderim unsurlarından zamirin sıkça kullanıldığını belirtmiştir.

Hirik (2020), çalışmasında Sebahattin Ali'nin "Kürk Mantolu Madonna" yapıtını bağdaşıklık öğeleri çerçevesinde incelemiştir. Metinde daha çok bağdaşıklığı sağlayan gönderim unsurlarına yer verildiği tespit edilirken eksilteli yapılardan kaçınıldığı bulunmuştur. Bu eserde kelimelerin tekrarı ile kelime bağdaşıklığı sağlama yoluna sıkça başvurulduğu ifade edilmiştir.

Erdoğan (2020), "Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öyküleyici Metinlerin Metinsellik Özelliklerinin İncelenmesi" adlı tezinde 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılında kullanılan ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki 30 hikâye edici metni 'bağdaşıklık' açısından incelemiştir.

Bozok (2019), "Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Bağdaşıklık ve Tutarlılık Yönünden İncelenmesi" adlı tezinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında kullanılması için MEB tarafından hazırlanan 8. Sınıf Türkçe ders kitabındaki bilgilendirici metinleri incelemiştir.

Genç (2019), Talim Terbiye Kurulunca uygun görülen ve okullarda Türkçe derslerinde kullanılan ders kitaplarında yer alan okuma metinlerini okuma yeterliliği açısından metindilbilimsel açıdan çözümlenmiştir. Çalışmanın sonucunda ders kitabında yer alan okuma metinlerinde okur merkezli ölçütler içerisinde yer alan bilgiselliğin yeterli düzeyde bulunmadığı tespit edilmiştir.

Gözlet (2018), "6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metinlerin Bağdaşıklık ve Tutarlılık Özellikleri" adlı tezinde, 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılında kullanılması için hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinleri, metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık ve tutarlılık yönüyle incelemiştir.

Gürgün (2018), çalışmasında Göktürk harfleriyle oluşturulmuş yazıtları metindilbilimsel açıdan incelemiştir. Yazıtlardaki bağdaşıklık öğeleri tespit edilerek yazıtların metin özelliği taşıyıp taşımadığı araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda yazıtların metinsellik ölçütlerini yeterli düzeyde taşıdığına ulaşılmıştır. Yazıtlarda, bağdaşıklık öğelerinin yerinde kullanıldığı bildirilmiştir. Okura vermek istediği iletiler göz önünde bulundurularak yazılan bu metinlerin metin olabilmenin belli kuralları göz önünde bulundurularak yazıldığı ifade edilmiştir.

Çoban ve Karadüz (2015), çalışmalarında 7. sınıf öğrencilerinin yazdıkları öyküleyici metinleri tutarlılık ve bağdaşıklık açısından incelemiştir. Bu çalışmada

sosyo-ekonomik düzeyi farklı olan öğrencilerin ürettikleri metinler analiz edilmiştir. Metinlerde bağdaşıklığı sağlayan unsurlardan en fazla gönderimin kullanıldığı en az ise değiştirimin kullanıldığına rastlanmıştır. Değişken yönünden bakıldığında sosyo-ekonomik düzeyi farklı öğrencilerin bağdaşıklık unsurlarını kullanmada eksilteli yapı, gönderim, değiştirim unsurlarının oranının birbirinden farklı olduğunu bildirmiştir.

Güven (2014), “7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Metinsellik Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı tezinde, 7.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinleri çözümlenmiştir. İlgili çalışmada İşeri’ nin (2011) metinsellik ölçütleri başlıkları dikkate alınmıştır. Bu çalışmanın sonucunda hikâye edici ve bilgilendirici metinlerin metinsellik ölçütlerine uygun olduğuna ulaşılmıştır.

Aydın ve Torusdağ (2014), “Türkçe Öğretimi Çerçevesinde Yazınsal Bir Metin Çözümleme Örneği Olarak Refik Halit Karay’ın Bir Garip Hediye’si” isimli makalelerinde, öyküyü bağdaşıklık açısından incelemiştir. Metnin Türkçe öğretiminde kullanılabilir bir metin olduğu sonucuna ulaşımlardır.

Çoban ve Karadüz (2012), “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Oluşturdukları Öyküleyici Metinlerin Bağdaşıklık ve Tutarlılık Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmada tek bir değişkeni esas alarak öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları ile ürettikleri metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Uygulamaya dönük bu çalışmada ilişki tarama modeli ile metinlerde yer alan bağdaşıklık ve tutarlılık düzeyleri tespit edildikten sonra ulaşılan sonuçta sosyo-ekonomik açıdan farklı öğrencilerin ürettiği metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık düzeyinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığını tespit etmiştir.

Yılmaz (2012), tarafından yapılan “11. Sınıf Öğrencilerine Ait Öyküleyici Metinlerin Bağdaşıklık ve Tutarlılık Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada metinlerde yer verdikleri bağdaşıklık ve tutarlılık oranları ile öğrencilerin okul türleri, ailenin gelir düzeyi, öğrencinin cinsiyeti, okudukları kitap sayıları ve sosyal medyada zaman geçirme süreleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Metinlerde yer alan bağdaşıklık ve tutarlılık unsurları belirlenirken (Coşkun,2005) tarafından yapılan ölçek kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda 11.Sınıf öğrencilerinin hikâye edici metinlerinde bağdaşıklık oluşturma oranı ile ailenin gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığını, diğer değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı farkın bulunduğunu tespit etmiştir.

Balyemez (2011), “Dede Korkut Hikâyeleri’nin Metin Dil Bilimsel Yapısı” adlı çalışmada Dede Korkut Hikâyeleri’nin bağdaşıklık ve tutarlılık özelliklerini incelemiştir. Bu incelemeyi yaparken Halliday ve Hasan (1976)’ın metinsellik ölçütleri

sınıflandırmasından yararlanmıştır. Ulaştığı sonuçta Dede Korkut Hikâyeleri'nde bağdaşıklığı sağlayan gönderim, eksilteli yapı ve değiştirim ögelerine sıkça yer verildiğini bildirmiştir.

Köçer (2010), “Metin Çözümlemesi Millî Eğitim Bakanlığınca Önerilen 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Metinsellik Ölçütleri Bağlamında Çözülmesi” adlı tezinde, 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan tüm metinleri, metinsellik ölçütleri bağlamında incelemiştir. Çalışmanın sonucunda metinlerde tutarlılık anlamında problem görülmezken bağdaşıklık açısından bazı metinlerde eksikliklerin olduğunu bildirmiştir.

Karatay (2010), Türkçe öğretmenliği birinci sınıfta öğrenim gören üniversite öğrencilerinin yazmış olduğu metinleri üzerine bağdaşıklık ve tutarlılık bağlamında incelemiştir. Bu çalışmada ulaşılan sonuçta üniversite öğrencileri oluşturdukları metinlerde bağdaşıklık ögelerini yeterli düzeyde kullanan öğrencilerin metinlerinde tutarlılık düzeyinin de iyi seviyede olduğuna ulaşmıştır.

Lüleci (2010) tarafından yapılan “Yeni Bir Disiplin Olarak Metin Dilbilim ve Türk Edebiyatına Metin Dilbilimsel Bir Yaklaşım” adlı çalışmada dört eser üzerinden bağdaşıklık, tutarlılık ve metinler arasılık incelemelerinde bulunmuş. Çalışmanın sonucunda metin dilbilim çalışmalarında ele alınan metne hem dilbilgisi hem de metinselliği sağlayan ilkeler yönüyle bütün açıdan bakılması gerektiğinin önem arz ettiğini belirtmiştir.

Parlak (2009), “Kutadgu Bilig’in Metindilbilimsel Yapısı” adlı çalışmasında eserin tamamını değilse de bir bölümünü bağdaşıklık ve tutarlılık bağlamında incelemiştir. Ulaştığı sonuçta, Kutadgu Bilig’in bağdaşıklık ve tutarlılık unsurlarının metne sağladığı katkıyı, metnin işlevsel olmasındaki yerini, anlatıma yansıdığı etkilerden bahsetmiştir.

Dilidüzgün (2008), “Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Bağlamda Uygulamalı Bir Yaklaşım” adlı çalışması kuramsal boyuttadır. Metin dilbilimin kural boyutundan hareketle metin yapıları üzerinde bağdaşıklık ve tutarlılık modelleri ortaya koymuş. Metin dilbilimin ilkelerini göz önünde bulundurarak Türkçenin öğretiminde işlevsel boyutların göz önünde bulundurulmasına katkılar sunmuştur.

Coşkun (2005), “İlköğretim Öğrencilerinin Öyküleyici Anlatımlarında Bağdaşıklık, Tutarlılık ve Metin Elementleri” adlı çalışmasında öğrencilere verdiği konu havuzundan ilgilerine yönelik olanı seçmelerini ve metin yazmaları istenmiştir. Ortaya çıkan metinler üzerinden bağdaşıklık ve tutarlılık sorunlarını incelemiştir. Çalışmanın

sonucunda öğrencilerin sınıf seviyeleri, sosyo-ekonomik düzeylerinin bağdaşıklık ve tutarlılık açısından istatistiksel yönden anlamlı farklar yarattığına ulaşılmıştır.

Akçataş'ın (2001) “Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Romanı Üzerine Bir Metin Dil Bilim Çözümlemesi” adlı doktora tezinde metinlerin oluşum sürecine etki eden unsurların neler olduğu ve bu unsurlar arası ilişkilerin incelenmesine yer verildiği görülmektedir. Yapılan bu doktora çalışmasında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: Metin, parçaların birbiriyle uyumu neticesinde meydana gelir. Metnin yüzey ve derin yapılarını oluşturan öğeler dengeli dağılmaktadır.

Jin (1998), Çinli öğrencilerin oluşturmuş oldukları metinlerin tutarlılığı üzerine çalışmıştır. Ulaştığı sonuçlarda üretilen metinlerin genel anlamda tutarlı olduğunu bildirmiştir.

Beverton (1988), bağdaşıklık öğeleri üzerine çalışmış. Yapılan bu çalışmada metnin akılda kalıcılığının sağlanmasında bağdaşıklığın rolü üzerinde durulmuştur. Bağintı unsurlarının bu anlamdaki rolleri açıklanmıştır.

Halliday ve Hasan (1976), “Cohesion in English” adlı eserde bağdaşıklık konusunu derinlemesine incelemiş ve bağdaşıklık unsurlarının detaylarına yer vermiştir. Metin merkezli ölçütlerinden bağdaşıklık ölçütlerini sınıflandırmakla birlikte metdindilbilim ve metin ilişkisi açıklanmıştır. Bu eserde aynı zamanda bir metnin sahip olması gereken nitelikleri üzerinde durulmuştur.

2.8. Özel Yetenek ve Özel Yetenekli Öğrenciler

2.8.1. Özel yetenek

Eğitim öğretim sürecinde çocuğun özel yetenekli olup olmadığı ortaya çıkardığı somut bir ürün ile fark edilebileceği gibi çocukta var olan yeterlilik şeklinde de ortaya çıkabilmektedir.

Özel yetenekli çocuklar belirlenirken bu alanlarda gösterebileceği davranış ve tutumları göz önünde bulundurulur. Çocuklarda yaratılıştan ötürü çeşitli potansiyeller vardır. Bazı çocuklarda bu potansiyeller yeteneğe dönüşürken bazı çocuklarda yeteneğe dönüşecek kadar yeterlilik bulunmayabilir. Yani her çocuğun var olan potansiyeli üstün veya özel yeteneğe dönüşmesi mümkün olmayabilir. Çocuğun çevresindeki bireylerle de var olan durum ender olamayacağından özel yetenek olarak görülmeyecektir (Sak, 2017).

2.8.2. Özel yetenekli öğrenciler ve özellikleri

Özel yetenekli öğrenciler, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı hem temel eğitim düzeyinde eğitim öğretim görürler hem de Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğüne bağlı Bilim ve Sanat Merkezlerinde belirli bir program çerçevesinde eğitim öğretime tabi tutulurlar. Normal gelişim gösteren akranları ve “Bilim ve Sanat Merkezinde” bulunan akranlarıyla eğitim öğretim gören bu çocukların eğitim öğretim sürecinde yeni fikirleri ortaya atabilecekleri, farklı çözüm yollarını devreye sokabilecekleri sınıf ortamı yaratılmalıdır. Yaratıcı çalışmalar ile özel yetenekli öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine fırsat verilirken süre sınırı koyulmamalıdır. Öğrenme sürecinden onları haberdar edip ulaşmak istedikleri seviyeleri için motivasyonları sağlanmalıdır. Bu süreç onlarda öğrendiklerini yeni çalışmalara transfer etme kazanımı sağlayacaktır (Göğüş, 1978).

Bildiren’e (2018) göre özel yetenekli öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrencilere göre okuduklarını anlama, konuları kavrama yetenekleri, öğrenme stilleri farklılık gösterebilir. Bu sebeple onların eğitimlerinin farklılaşması da olası bir durumdur. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim düzenekleri zenginleştirilmiş olmalıdır. Yaşıtlarının daha ileri düzeyde potansiyele sahip bu öğrencilerin eğitim öğretim süreci zengin içerikler ile örülmeli ve bu öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin de alanında donanımlı olması gerekmektedir.

2.8.3. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ve bilim ve sanat merkezleri

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinde normal gelişim gösteren öğrencilerin eğitiminden farklı uygulamalara yer verilir. Özel yetenekli öğrencilere uygulanan eğitim programında üç kavrama dikkat çekilir: Hızlandırma, zenginleştirme gruplama. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde hızlandırma farklılaştırmada kullanılan bir stratejidir. Bu öğrencilerin yaşıtlarına göre erken öğrendikleri bilindiğinden hızlandırmanın kullanıldığı söylenmektedir (Eryılmaz, 2021). Yapılan hızlandırmalar konu temellidir. Farklılaştırmada ise zenginleştirme kullanılır. Zenginleştirme ise eğitimin içeriği ile ilgilidir. Özel yeteneklilerin eğitiminde kullanılan yöntem tekniklerin, ders materyallarının, ölçme değerlendirme süreçlerinin öğrencilerin bireysel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak içerik zenginleştirilir (Clark, 2012). Zenginleştirme etkinliklerinde özel yetenekli öğrencilerin rol model alacağı akademik destek ile beraber, duygusal desteğini de esirgememesi gerektiği bilinmektedir (Sak, 2017). Gruplama ise özel yetenekli öğrencilerin akranlarından farklı okullarda farklı gruplarla eğitim öğretim

almasını demektir (Alevli, 2019). Ülkemizde özel yetenekli öğrencilerin eğitim gördüğü bu kurumlar bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM) olarak bilinir. Özel yetenekli öğrencilerin akranlarından farklı bir kurumda farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim etkinlikleri ile yetiştikleri BİLSEM’lerin kuruluş ve Türkçe dersi bağlamında işlevlerine değinmekte fayda görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Daire Başkanlığı özel eğitim gereksinimleri olan öğrencilerin eğitimi konusundaki çalışmaların yürütülmesi ile ilgili olarak 1992 yılında kurulmuştur. Özel Yetenekliler Şubesi özel eğitim kapsamında özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili faaliyetlerin Bakanlık düzeyinde yürütüldüğü birimdir (Alevli, 2019; Bilgili, 2000).

2.8.4. Bilim ve sanat merkezlerinde uygulanan programlar ve Türkçe eğitimi

Bilim ve Sanat Merkezlerinin kurulmasından bu yana Türkçe dersleri bu kurumlarda verilmektedir. Önceleri herhangi bir öğretim programı ve ders kitabı kullanılmazken ülke çapında BİLSEM’lerin yaygınlaşması ile öğretim programının gerekli kılmasıdır. Bu sebeple Türkçe dersinde kullanılmak üzere “Türkçe Dersi Çerçeve Programı” ve “Türkçe Etkinlik Kitabı” hazırlanmıştır (Alevli, 2019, s. 15). Hazırlanan çerçeve programda “Destek Eğitimi” ve “Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme” programları için kazanımlar sıralanmıştır (MEB, 2021). Bunun yanında Türkçe dersi etkinlik kitabı da öğretmenlere rehberlik etmesi adına etkinlik örnekleriyle yayımlanmıştır. Temel Eğitim ve Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullarda olduğu gibi sınıf düzeyi ve eğitim kademelerine dayalı programların uygulanmadığı BİLSEM’lerde uygulanan programlar; uyum programı, destek eğitimi programı, bireysel yetenekleri fark ettirme programı (BYF), özel yetenekleri geliştirme programı (ÖYG) ve proje üretimi ve yönetimi programıdır (MEB, 2021).

a. Uyum programı:

Uyum programında BİLSEM’e yeni kaydolmuş öğrencilere, üç alanda eğitim öğretim verilir: Genel yetenek, müzik ve görsel sanatlar. Burada amaç, özel yetenekli öğrencilerin kuruma uyum sağlaması ve ilgi ve yetenek alanlarını daha yakından tanımasını amaçlanır (MEB, 2021).

b. Destek eğitim programı:

Destek eğitimi programında, uyum programını tamamlayan öğrencilere zihinsel yetenek alanında temel becerilerin edinmesi sağlanır. Bu temel beceriler arasında iletişim, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcı düşünme problem çözme gibi beceriler yer almaktadır.

Bunun yanında çağın gereklerine uygun teknoloji ve medya okuryazarlığı da kazandırılacak beceriler arasındadır (MEB, 2021).

Destek eğitim programında; iletişim, iş birliği, grupla çalışma, öğrenmeyi öğrenme, problem çözme, bilimsel araştırma, girişimcilik, eleştirel ve yaratıcı düşünme, etkili karar verme, teknoloji okuryazarlığı, sosyal sorumluluk ve kaynakları etkin kullanma becerilerinin alana özgü beceriler ile ilişkilendirilerek kazandırılması hedeflenmiştir. BİLSEM Türkçe Öğretim Programında Destek ve BYF Eğitim Programı kazanımlarını içermektedir. Destek Eğitim Programında ilkokul öğrencilerine uygulanır. Bu programda dört temel dil becerisine (dinleme, okuma, konuşma, yazma) yönelik öğrenme alanları ve kazanım sayıları belirlenmiştir. Dinleme becerisinde öğrenme alanı ikiye ayrılmaktadır. Dinleme/izleme yöntem teknikleri öğrenme alanında 4 kazanım, dinlediklerini izledikleri anlama öğrenme alanında 19 kazanım verilmektedir. Toplamda 23 kazanım programda yer almaktadır. Okuma becerisinde 4 öğrenme alanı belirlenmiştir. Okuma yöntem teknikleri alanında 5 kazanım, okuduklarını anlamlandırmada 12 kazanım, okuduklarını incelemede 5, okuduklarını yapılandırmada 5 kazanım verilmektedir. Toplamda 27 okuma kazanımı yer almaktadır. Konuşma becerisinde 4 öğrenme alanı belirlenmiştir. Etkili ve güzel konuşmada 5 kazanım, beden dilinde 5 kazanım, hazırlıksız konuşmada 8 kazanım, hazırlıklı konuşmada 6 kazanım verilmektedir. Toplamda 24 kazanım yer almaktadır. Yazma becerisinde 3 öğrenme alanı belirlenmiştir. Öyküleyici metinlerde 9 kazanım, bilgilendirici metinlerde 12 kazanım, şiirde 4 kazanım verilmektedir. Toplamda 25 kazanım yer almaktadır.

c. Bireysel yetenekleri fark ettirme programı (BYF):

Bireysel yetenekleri fark ettirme (BYF) programı, destek eğitim programından sonra gelmektedir. Destek eğitim programında öğrenimini tamamlayan öğrenciler bu programa geçer. Bireysel yetenekleri fark ettirme programında öğrenciler tüm dersleri en az bir kere alır. Her dönemde gruplar farklı disiplinde eğitim alır ve bireysel yeteneklerini fark eder (MEB, 2021).

Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programında öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre ileri düzey çalışmalar yapabilecekleri alanları belirlemek adına ana diline özgü etkinlikler planlanır. Alan öğretmeni tarafından planlanan bu etkinlikler sayesinde özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerini fark etmeleri sağlanır. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı, BYF1 (5.sınıf) ve BYF2 (6.sınıf) şeklinde ikiye ayrılır. Millî Eğitim Bakanlığı BİLSEM Öğretim Programında Türkçe Programı, Destek ve BYF1 Eğitim Programı kazanımlarını içermektedir. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim

Programında ise BYF 2 (6.sınıf), ÖYG 1 (7.sınıf) ve ÖYG 2 (8.sınıf) seviyelerine yönelik öğrenme alanları ve kazanımlar yer almaktadır.

Destek Eğitim Programında ilkokul öğrencilerine uygulanırken BYF1 Eğitim Programı 5.sınıf öğrencilerine uygulanır. Bu programda dört temel dil becerisine (dinleme, okuma, konuşma, yazma) yönelik öğrenme alanları ve kazanım sayıları belirlenmiştir. Dinleme becerisinde öğrenme alanı destek eğitim programında olduğu gibi ikiye ayrılır. Dinleme/izleme yöntem teknikleri öğrenme alanında 1 kazanım, dinlediklerini izledikleri anlama öğrenme alanında 13 kazanım verilmektedir. Toplamda 14 kazanım yer almaktadır. Okuma becerisinde 3 öğrenme alanı belirlenmiştir. Okuma yöntem teknikleri öğrenme alanında 1 kazanım, söz varlığı alanında 1 kazanım, anlamada 12 kazanım verilmiştir. Toplamda 14 kazanım yer almaktadır. Konuşma becerisinde 3 öğrenme alanı belirlenmiştir. Etkili ve güzel konuşmada 3 kazanım, hazırlıklı konuşmada 7 kazanım, hazırlıksız konuşmada kazanım verilmektedir. Toplamda 13 kazanım yer almaktadır. Yazma becerisinde 2 öğrenme alanı belirlenmiştir. Yazma yöntem ve teknikleri öğrenme alanında 9 kazanım, metin türlerinde 2 kazanım verilmektedir. Toplamda 11 kazanım yer almaktadır (MEB, 2021).

Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme (BFY 2) Programının içeriği Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında yer almaktadır. 6.sınıf seviyesinde bulunan özel yetenekli öğrenciler BYF 2 Programına uygun eğitim öğretime tabii tutulur. BYF 2 Programında dört temel dil becerisi (okuma, dinleme, konuşma ve yazma) modül olarak yer almış. Beceriye yönelik konular belirlenmiş ve kazanımlar sıralanmıştır. Bu programda okuma beceri alanına yönelik 15 kazanım, dinleme beceri alanına yönelik 12 kazanım, konuşma beceri alanına yönelik 9 kazanım, yazma beceri alanına yönelik 27 kazanı verilmiş toplamda 63 kazanım yer almaktadır.

d. Özel yetenekleri geliştirme programı (ÖYG):

Özel yetenekleri geliştirme (ÖYG) programında öğrencilere dönem sonlarında, ders öğretmenleri tarafından tanılama işlemleri yapılmaktadır. Bu tanılamalar eşliğinde özel yetenekleri geliştirme programına geçiş yapılır. Bu programda öğrenciler, kendi istekleri ve ders öğretmen/danışmanlarının tanılamaları ile eğitim sürecine tabii tutulur (MEB, 2018).

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında ÖYG 1 (7.sınıf) ve ÖYG 2 (8.sınıf) seviyelerine yönelik kazanımlar, Destek Eğitim Programı ve Bireysel Yetenekleri Fark Etme Programında olduğu gibi beceri alanlarına göre verilmemiştir. Program incelendiğinde ÖYG 1 (7.sınıf) seviyesinde, metin türleri modül olarak ele alınmış metin

türlerine yönelik öğrenme alanları belirlenmiş ve kazanımlar sıralanmıştır. Dört temel dil becerisi alanlarına yönelik kazanımlar ayrı ayrı sıralanmamıştır. ÖYG 1 Programına bakıldığında modül birde metin türü olarak hikâye yer almıştır. Öğrenme alanı olarak hikâyenin özellikleri, hikâye türleri, hikâyenin kurgusu, hikâyenin diğer türlerle karşılaştırılması, Türk ve Dünya Edebiyatındaki önemli temsilcileri yer almıştır. Bu öğrenme alanlarına yönelik dil becerilerini geliştirmeyi hedefleyen 24 kazanım sıralanmıştır. Modül ikide metin türü olarak roman yer almaktadır. Öğrenme alanı olarak romanın özellikleri, türleri, kurgusu, diğer türlerle karşılaştırılması Türk ve Dünya Edebiyatındaki önemli temsilcilerinin kimler olduğunun öğretilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda 13 kazanım sıralanmıştır. Modül üçte bilgilendirici metinler başlığı yer alır. Bu başlık için öğrenme alanı olarak bilgilendirici metin türleri ve türün özellikleri, bilgilendirici metin türlerinin diğer türlerden farklarına değinilmesi istenilmiş. Buna yönelik toplam 13 kazanım sıralanmıştır. Modül dörtte metin türü olarak şiir bulunmaktadır. Bu modülün öğrenme alanları; şiirin kapsamı, türleri ve özellikleri, şiir akımları ve temsilcileri, şiirin duygu aktarımındaki önemi şeklinde sunulmuştur. Bu öğrenme alanına yönelik 14 kazanım sıralanmıştır. Modül beşte göstermeye bağlı edebî metinler yer alır. Öğrenme alanı olarak ise göstermeye bağlı edebî metinler (tiyatro metinleri) verilmiştir. Burada 10 kazanım sıralanmıştır. Modül altıda Osmanlı Türkçesi başlığı yer alır. Bu modülde öğrenme alanı olarak Osmanlı Türkçesi ile yazılmış metinlerin öğretilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda 15 kazanım sıralanmıştır.

ÖYG 2 (8.sınıf) Programında da kazanımlar beceri alanlarına göre verilmemiştir. Modül adları verilmiş ve konuların içerisinde dört temel dil becerisinin kazanımına yönelik kazanımlar yer almıştır. Modül birde Türk Edebiyatı Dergileri bulunur. Bu modülün öğrenme alanında Türk Edebiyatı Dergilerini Kronolojik Olarak İnceleme ve Tanıma, Edebiyat Dergilerine Yazınsal Katkıda Bulunma ve Edebiyat Dergisi Çıkarabilme yer almaktadır. Bu öğrenme alanlarına yönelik 5 kazanıma yer verilmiştir. Modül ikide Dil Dilimi yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Dil Bilimi Kavramı bulunur. Bu öğrenme alanlarına yönelik 6 kazanıma yer verilmiştir. Modül üçte Yapay Diller yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Yapay Dilleri Tanıma bulunur. Bu öğrenme alanına yönelik Bu öğrenme alanına yönelik 4 kazanıma yer verilmiştir. Modül dörtte Edebiyat Kuramları yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Yapay Dilleri Tanıma bulunur. Bu öğrenme alanına yönelik 4 kazanıma yer verilmiştir. Modül beşte hikâye yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Hikâyenin Türk ve Dünya Edebiyatındaki Tarihsel Gelişimini, Dil ve Kurgusal Özelliklerini

Kavrayabilme bulunur. Bu öğrenme alanına yönelik 9 kazanıma yer verilmiştir. Modül altıda Türk Mitolojisi yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Mitoloji Kavramını Genel Özellikleriyle Tanıma Türk ve Dünya Mitolojisindeki Ürünleri İnceleme ve Karşılaştırma bulunur. Bu öğrenme alanında 7 kazanıma yer verilmiştir. Modül yedide Türk Destan Geleneği yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Destan Kavramını Genel Özellikleriyle Tanıma ve Türk ve Dünya Edebiyatındaki Destanları İnceleme ve Karşılaştırma bulunur. Bu öğrenme alanında 6 kazanıma yer verilmiştir. Modül sekizde Göstergebilim (Semiyoetik, Semiyooloji) yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Göstergebilim Disiplinini Genel Özellikleri İle Tanıma, Göstergebilim Disiplini Yardımı İle Metnin Analizi Yapma bulunur. Bu öğrenme alanında 8 kazanıma yer verilmiştir. Modül dokuzda Söylem Kavramını ve Teorilerini Tanıma bulunmaktadır. Bu öğrenme alanında 7 kazanıma yer verilmiştir. Modül onda Romanın Özellikleri, Türleri, Kurgusu, Diğer Türlerle Karşılaştırması ve Türk ve Dünya Edebiyatındaki Önemli Temsilcileri bulunur. Bu modülün öğrenme alanında 19 kazanıma yer verilmiştir. Modül on birde Estetik yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Estetik Kavramının Konusunu, Yöntemini Kavrama Estetiğin İlişkili Olduğu Alanları Belirleme bulunur. Bu öğrenme alanında 15 kazanıma yer verilmiştir. Modül on ikide Dil Felsefesi yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Dili kavram, Köken Bakımından Değerlendirme ve Dil ve Felsefe İlişikisini Belirleme bulunmaktadır. Bu öğrenme alanına yönelik 5 kazanıma yer verilmiştir. Modül on üçte Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bulunur. Bu modülün öğrenme alanında Türk Lehçelerini Tanıma ve Türk Dünyasında Kullanılan Alfabeler bulunur. Bu öğrenme alanına yönelik 9 kazanıma yer verilmiştir. Modül on dörtte Metindilbilim yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Bağımsız Bir Disiplin Olarak Metinbilim bulunur. Bu öğrenme alanına yönelik 9 kazanıma yer verilmiştir. Modül on beşte Dil ve İletişim yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Dil ve İletişim, İletişim Türleri, İletişim Dili bulunur. Bu öğrenme alanına yönelik 9 kazanıma yer verilmiştir. Modül on altıda Halk Bilimi yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Halk Bilimi Disiplini, Sözlü ve Yazılı Kültür Geleneği, Derleme Amaçlı Saha Çalışmaları bulunmaktadır. Bu öğrenme alanına yönelik 11 kazanıma yer verilmiştir. Modül on yedide Yeni Türk Edebiyatı yer almaktadır. Bu modülün öğrenme alanında Yeni Türk Edebiyatının Doğuşu, Yeni Türk Edebiyatının Gelişimi bulunmaktadır. Bu öğrenme alanına yönelik 8 kazanıma yer verilmiştir.

e. Proje programı:

Proje üretimi ve yönetimi programında özel yetenekli öğrenciler BİLSEM’den mezun olana kadar bu programda eğitim alır. Bu programda öğrenciler her yıl en az bir tane proje hazırlar. Bilimsel çalışma sürecine adapte olur. Eğitim öğretim sürecinde öğrenciler ve danışman öğretmenleri o yıl içerisinde iki defa proje raporu hazırlar ve sunarlar (MEB, 2021).

Bilim ve Sanat Merkezlerinde Türkçe öğretmenleri özel yetenekleri fark ettirme, proje üretim derslerinde uyum programı, destek eğitim programı ve bireysel yetenekleri fark ettirme programında derslere girebilmektedirler. Mili Eğitim Bakanlığı 2020 yılında BİLSEM Türkçe dersleri için yeni program hazırlamıştır. Bu programda öğretmenlere rehberlik edecek zenginleştirme ve hızlandırma stratejilerine yer verilmiştir. Programda yer alan öğrenme çıktıları, sarmal şekilde yapılandırılmış ve üst düzey düşünme becerilerine katkı sağlanacak şekilde hazırlanmıştır (MEB, 2021).

Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Öğretim Programında dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında destek eğitim programında 156, bireysel yetenekleri fark ettirme programında 31 olmak üzere toplamda 197 kazanım yer almaktadır (MEB, 2021).

Çalışmamızda Bireysel Yetenekleri Fark 5, 6 ve 7.sınıf öğrencilerinin oluşturdukları hikâye edici metinler bağdaşıklık ve tutarlılık bağlamında incelendiğinden BİLSEM’de “Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme (BYF) Programı ve Özel Yetenekleri Geliştirme Programı (ÖYG 1) gruplarında eğitim öğretim gören öğrencilerin ürettikleri metinler incelenmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Özel Yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık bağlamında incelendiği bu çalışma nitel bir çalışmadır.

Nitel araştırmalar; araştırılmak istenen bir olayın, olgunun ya da materyalin yalnızca istatistiksel verilerini ortaya koymayı değil onun etkililiğinin, diğer olgularla ilişkisinin ve niteliğinin incelendiği çalışmalardır. Nitel araştırmalar geleneksel istatistik yöntemleri ile cevap bulunamayacak durumlarda tercih edilerek detaylı inceleme olanağı sunabilmektedir. Bunun yanında nitel araştırmalar basit istatistiksel veriler içerebileceği gibi nicel araştırma yöntemleri ile beraber de kullanılabilir (Büyüköztürk vd., 2020, s. 252-253).

Araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak veri toplama aracından belgesel tarama (doküman analizi) tekniğine başvurulmuştur. Bu veri toplama tekniği, araştırmacının elinde var olan her türlü kayıt ve belgeden yararlanılarak amaca uygun olguların elde edilmesini sağlamaktadır. İki farklı belgesel tarama tekniği mevcuttur. Bunlardan birincisi araştırmaların literatür bölümü oluşturulurken kullanılan genel tarama tekniğidir. İkincisi de bir kitabın veya yazılı ürünün derinlemesine çözümlenmesinde kullanılan içerik çözümlemesi tekniğidir (Karasar, 2016, s. 229- 231). Mevcut çalışmada kullanılan doküman analizi tekniği içerik çözümlemesidir. Elde edilen veriler detaylandırılarak çeşitli başlıklar altında toplanıp detaylıca analiz edildiğinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni, Antalya ili Alanya ilçesinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim ve Rehberlik Genel Müdürlüğüne bağlı “Bilim ve Sanat Merkezinde” 5,6,7. sınıfta öğrenim gören 60 öğrenci oluşmaktadır. Bu öğrenciler, Bilim Sanat Merkezinde kayıtlı oldukları programa göre eğitime tabii tutulmaktadır. 5 ve 6.sınıf öğrencileri (Bireysel Yetenekleri Fark Etme) programı çerçevesinde eğitim öğretim görmekteyken 7 ve 8.sınıf öğrencileri (Özel Yetenekleri Geliştirme) programında eğitim öğretim görmektedirler. Çalışmaya 8.sınıf öğrencileri dâhil edilmemiştir. Bu durumun sebebi ise öğrencilerin Liselere Geçme Sınavı (LGS) hazırlıkları bulunmasıdır.

Tablo 3.1 Öğrencilerin cinsiyet ve yaşa göre dağılımı

Cinsiyet	Yaş		Toplam	
	10-11 Yaş	12-13 Yaş		
Kadın	34	14	20	34
Erkek	26	12	14	26
Toplam	60	26	34	60

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veriler öğrencilere sunulan serbest yazma formu ile toplanmıştır. Serbest yazma formunda öğrencilere sunulan yazma konularından oluşmaktadır. Öğrencilerden seçecekleri bir konu ile ilgili hikâye edici metin yazmaları istenmiştir. İçerik ve şekil itibariyle hikâye edici metin formatına uygun olması adına öğrencilerle pilot yazma uygulaması yapılmıştır. Araştırmacı tarafından yazılacak metinler için her sınıf seviyesine on konu sunulmuştur. Konular belirlenirken yaş ve özel yetenekli öğrencilerin ilgilerini çekecek şekilde olmasına dikkat edilmiştir. Öğrencilerin yazmak istememe ya da yazamayacaklarını düşünme nedenlerinin “yazma konusunda kendilerine güvenmemeleri, yazmayı sıkıcı bulmaları veya konu hakkında yazacak bir şey bulamamaları” (Koç, 2015: 176) olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle yaşama yakınlık ilkesine dikkat edilerek konular belirlenmiştir. Yani günlük yaşamın içerisinde çoğu kez rastlanabilecek nitelikte (Erkuş, 2016: 378) olması göz önünde bulundurulmuştur.

Araştırmacı tarafından belirlenen konuların puanlanması amacıyla Türkçe eğitimi alanında uzman iki doktor öğretim üyesi ve iki Türkçe öğretmeninden oluşan uzman grup oluşturulmuştur. Uzmanlar, konuları çalışmanın amacını dikkate alarak öğrencilere uygunluğu açısından puanlamışlardır. Alınan puanlama ışığında her sınıf seviyesine üçer konu sunulmuş ve verilen üç konu üzerinden öğrencilerin seçtikleri bir konuda hikâye edici metin yazmaları istenmiş. Öğrencilerin yazdıkları metinlere kelime sınırlaması getirilmemiş metinlerin en az bir sayfayı bulması için yönlendirmeler yapılmıştır. Araştırmacı tarafından belirlenen ve uzmanlara uygunluğu için sunulan konular ve alınan puanlar tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3.2 Serbest yazma konuları ve uzmanların verdikleri puanların ortalaması

Konular	Ortalama
Ormanda yaşayan hayvanlar üzerine belgesel film çekmek isteyen bir grup insanın bir haftada yaşadıklarını anlatan bir hikâye yazınız.	0,93
Bir okulda çevre bilinci geliştirme adına yapılacak tiyatro gösterimi gününde yaşananları hikâyenizde anlatınız.	0,92
Ankara’da ünlü bilim insanlarının tanıtılacağı sergiye katılacak olan bir okulun Antalya’dan yola çıkışı, Ankara’daki sergi gününü anlatan bir hikâye yazınız.	0,88
Arkadaşlarıyla izcilik kulübünün düzenlediği kampa gelen çocuğun başından geçen olayları anlatan bir hikâye yazınız.	0,86
Çok sevdiği kitabını kaybeden bir çocuğun onu ararken başından geçen olayları anlatan bir hikâye yazınız.	0,75
Ülkesinden çeşitli sebeplerle Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan Fatma ve ailesinin göç sürecini anlatan bir hikâye yazınız.	0,90
Çocuklar üzerine kitap yazan yazarların bir okulda imza gününü ve o gün okulda yaşanan olayları anlatan bir hikâye yazınız.	0,95
Tatile gitmeyi çok seven Aslı’nın arkadaşları ile birlikte hiç bilmedikleri bir ülkeye tatile gittiklerinde yaşadığı olayları anlatan bir hikâye yazınız.	0,84
İçinde “çocuk, yolculuk, bahar, bisiklet, yarışma” olan bir hikâye yazınız.	0,94

Öğrencilerden verilen konulardan birini seçip hikâye edici metin yazmaları istenmiştir. Barın’ın (2006), öğrencilerin verilen konular içerisinde yazmaları konusundaki görüşü şu şekildedir: Bir konu vererek yazmalarını istemek yerine, kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri en az üç konu belirleyip öğrenciye hangisini daha rahat anlatabilecekse onu seçme imkânı verilmelidir.”

3.4. Verilerin Toplanması

Çalışmada veriler toplanmadan önce uzmanların vermiş oldukları puanlama neticesinde seçilen serbest yazma konuları her sınıf seviyesinde üç tane sunulmuştur. Öğrencilerle pilot bir yazma çalışması yapılmıştır. Pilot yazma çalışmasında amaç, çalışma hikâye edici metinler üzerinden bağdaşıklık ve tutarlılık incelemesi olduğundan öğrencilerin pilot uygulamada hikâye edici metin özelliklerine uygun metin yazıp yazmadıklarını kontrol etmek ve güvenilirliği sağlamaktır. Pilot uygulamada alınan dönütler doğrultusunda öğrencilere serbest yazma için elli dakika verilmesi uygun görülmüştür. Ancak süresi yetmeyen öğrencilere süre hususunda esneklik tanınmıştır.

Veriler kurumun (Alanya Bilim ve Sanat Merkezi) eğitim öğretim takvimine uygun olacak şekilde toplanmıştır. Kurum yöneticilerinden izin yazıları alınmıştır. Veri toplama araçları dağıtıldıktan sonra, katılımcılar bu çalışmanın amacı konusunda bilgilendirilmiştir. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü Bilim ve Sanat Merkezi ders yönetmeliği çerçevesinde açılan “Yaratıcı Yazarlık” atölyesinde öğrenciler hikâyelerini yazmışlardır. Öğrencilere yazacakları metinlerin herhangi bir şekilde

puanlanarak not amacıyla kullanılmayacağı, yalnızca bu çalışma kapsamında kullanılacağı ve isimlerinin gizli kalacağı hususları duyurulmuştur. Öğrencilere bu çalışmaya katılmalarının gönüllülük esasına dayalı olduğu ve istedikleri takdirde çalışmadan ayrılacakları aktarılmıştır.

Öğrencilere çalışma kapsamında verilen serbest yazma konularının tercih edilme durumları tabloda verilmiştir:

Tablo 3.3 5. sınıf serbest yazma konuları ve tercih edilme sayıları

Konular	Tercih Eden Öğrenci Sayısı
Tatile gitmeyi çok seven Aslı'nın arkadaşları ile birlikte hiç bilmedikleri bir ülkeye tatile gittiklerinde yaşadığı olayları anlatan bir hikâye yazınız.	6
İçinde "çocuk, yolculuk, bahar, bisiklet, yarışma" olan bir hikâye yazınız.	10
Çok sevdiği kitabını kaybeden bir çocuğun onu ararken başından geçen olayları anlatan bir hikâye yazınız.	4

Tablo 3.4 6. sınıf serbest yazma konuları ve tercih edilme sayıları

Konular	Tercih Eden Öğrenci Sayısı
Ormanda yaşayan hayvanlar üzerine belgesel film çekmek isteyen bir grup insanın bir haftada yaşadıklarını anlatan bir hikâye yazınız.	5
Arkadaşlarıyla izcilik kulübünün düzenlediği kampa gelen çocuğun başından geçen olayları anlatan bir hikâye yazınız.	11
Çocuklar üzerine kitap yazan yazarların bir okulda imza gününü ve o gün okulda yaşanan olayları anlatan bir hikâye yazınız.	4

Tablo 3.5 7. serbest yazma konuları ve tercih edilme sayıları

Konular	Tercih Eden Öğrenci Sayısı
Bir okulda çevre bilinci geliştirme adına yapılacak tiyatro gösterimi gününde yaşananları hikâyenizde anlatınız.	4
Ankara'da ünlü bilim insanlarının tanıtılacağı sergiye katılacak olan bir okulun Antalya'dan yola çıkışı, Ankara'daki sergi gününü anlatan bir hikâye yazınız.	7
Ülkesinden çeşitli sebeplerle Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan Fatma ve ailesinin göç sürecini anlatan bir hikâye yazınız.	11

3.5. Veri Analizi

Bu çalışmada, veriler analiz edilirken Halliday ve Hasan (1976) ile Torusdağ'ın (2020) sınıflandırmasından hareketle bağdaşıklık sınıflandırması kullanılmıştır. Bu alt başlıklar şu şekildedir: Gönderim, bağıntı ifadeleri, değiştirim, eksilti, kelime bağdaşıklığı, işlevsel cümle yapısı ve zaman. Özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinleri tutarlılık açısından incelerken ise Yılmaz'ın (2010) Dijk'in (1983) düşüncelerini göz önünde bulunduran Uzun'a (1995) dayandırarak bahsettiği tutarlılık bağlantıları kullanılmıştır. Çalışmada kullanılacak verilerin araştırma amaçlarına uygun biçimde toplanması amacıyla doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma materyalinden toplanan verilerin tasnif edilerek daha detaylı incelenebilmesi için veri toplama araçlarından yararlanılmıştır. Veri toplama araçlarının ilgili bölümlerine yerleştirilerek tasnif edilen veriler nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. İçerik analizi, sosyal bilimlerde çokça başvurulan bir tekniktir. Bu teknikte belirli kurallara bağlı yapılan kodlamalarla amaca uygun olarak belirlenmiş sözcük veya olgular metnin bütünlüğü içerisinde tespit edilebilmektedir. Objektif ve yenilenebilir bir teknik olan içerik analizi tekniğine bir metnin detaylı incelemesi yapılırken başvurulabileceği gibi görüşme ve gözlem yapılırken de kullanılabilir (Büyüköztürk vd., 2020, s. 259-260).

Çalışmada elde edilen verilerin ve analiz sürecinin güvenilirliğinin sağlanması amacıyla üç metin türü içerisinde rastlantısal olarak seçilen üçer metin, dilbilim alanında uzman bir araştırmacıya kodlatılmıştır. İkinci kodlayıcı ile çalışmayı yürüten araştırmacının aynı metinler üzerinde yaptıkları kodlamalar Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülüne tabii tutulmuştur. (Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)) Bu hesaplamanın 0.70 üzerinde olması bir çalışmanın güvenilirliği için yeterlidir (Miles ve Huberman, 1994). Bu çalışmada kodlayıcılar arasındaki uyum oranı 0.92 olarak tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu oran çalışmanın güvenilirliğinin sağlandığını göstermektedir.

4. BULGULAR

4.1. Özel Yetenekli Öğrencilerin Oluşturdukları Hikâye Edici Metinlerde Bağdaşıklık Görünümüne İlişkin Bulgular

4.1.1. Gönderime ilişkin bulgular

Tablo 4.1 Gönderime ilişkin bulgular

Gönderim Unsurları	Sınıflar									
	5. Sınıf			6. Sınıf			7. Sınıf			
	n	f	%	n	f	%	n	f	%	
Dış Gönderim	20	23	2,6	20	15	1,15	20	5	0,3	
İç Gönderim	Ön Gönderim	20	40	4,6	20	60	4,6	20	34	2,5
	Zamirlerle yapılanlar	20	85	9,8	20	205	15,7	20	163	12,1
	“-ki” aitlik ekiyle yapılanlar	20	4	0,4	20	8	0,6	20	0	0
	İyelik ekiyle yapılanlar	20	206	23,7	20	223	38,2	20	377	28,1
	Art Gönderim	20	115	13,2	20	200	15,3	20	189	14,1
	Belirtme durum ekiyle yapılanlar	20	338	38,9	20	504	38,7	20	488	36,4
	Şahıs ekiyle yapılanlar	20	56	6,4	20	86	6,6	20	84	6,2
Sıfatlarla yapılanlar	20	56	6,4	20	86	6,6	20	84	6,2	
Toplam	867			1301			1340			

Tablo 4.1’e göre araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan gönderim unsurları “dış ve iç gönderim” olarak iki ana kategoride incelenmiştir. İç gönderim ise “ön ve art” gönderim olarak iki alt kategoride ele alınmıştır. Toplamda (f=43) tane dış gönderim, (f=3508) iç gönderim tespit edilmiştir. Dış gönderim unsurları sınıflar bazında (f=23) ile en fazla 5.sınıfta tespit edilmiştir. Bunu sırayla (f=15) ile 6.sınıf, (f=5) ile 7.sınıf izlemektedir. İç gönderimi sağlayan ön gönderim unsurları toplamda (f=134) iken art gönderim unsurları (f=3.374) adet bulunmuştur. Bağdaşıklığı sağlayan iç gönderimin alt kategorisinde yer alan ön gönderime sınıf bazında bakıldığında en fazla (f=60) ile 6.sınıfta tespit edilmiştir. Bunu

sırayla (f=40) ile 5.sınıf, (f=34) ile 7.sınıf izlemektedir. İç gönderimi sağlayan art gönderim kategorisinde ise (f=1340) ile en fazla 7.sınıfta art gönderime rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=1301)ile 6.sınıf, (f=867)ile 5.sınıf izlemektedir. Zamirlerle yapılan art gönderim unsurları toplamı (f=453) bulunmuştur. Sınıf bazında art gönderimi zamirle sağlayan ögeye en fazla (f=205) ile 6.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=163) ile 7.sınıf, (f=85) ile 5.sınıf izlemektedir. –Ki aitlik ekiyle yapılan art gönderim unsurları toplamı (f=12) bulunmuştur. Sınıf bazında art gönderimi –ki aitlik ekiyle art gönderimi sağlayan ögeye en fazla (f=8) ile 6.sınıfta rastlanmıştır. 5.sınıfta (f=4) adet bulunurken 7.sınıfta –ki aitlik ekiyle art gönderimi sağlayan ögeye rastlanmamıştır. İyelik ekiyle yapılan art gönderim unsurları toplamı (f=806) bulunmuştur. Sınıf bazında iyelik ekiyle art gönderimi sağlayan ögeye en fazla (f=377) ile 7.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=223) ile 6.sınıf , (f=203) ile 5.sınıf izlemektedir. Belirtme durum ekiyle yapılan art gönderim unsurları toplamı (f=504) bulunmuştur. Sınıf bazında belirtme durum ekiyle art gönderimi sağlayan ögeye en fazla (f=200) ile 6.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=189) ile 7.sınıf , (f=115) ile 5.sınıf izlemektedir. Şahıs ekiyle yapılan art gönderim unsurları toplamı (f=1330) bulunmuştur. Sınıf bazında şahıs ekiyle art gönderimi sağlayan ögeye en fazla (f=504) ile 6.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=488) ile 7.sınıf, (f=338) ile 5.sınıf izlemektedir. Sıfatlarla yapılan art gönderim unsurları toplamı (f=226) bulunmuştur. Sınıf bazında sıfatlarla art gönderimi sağlayan ögeye en fazla (f=86) ile 6.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=84) ile 7.sınıf, (f=56) ile de 5.sınıf izlemektedir.

Özel yetenekli 5,6 (BYF Grubu) ve 7.sınıf (ÖYG Grubu) öğrencilerin hikâye edici metinlerinde bağdaşıklığı sağlayan gönderim unsurlarına dair cümleler aşağıda verilmiştir:

“ *Sergiye vardıklarında kapının önünde **bir sürü insan** varmış. İçeri girmişler, içerdeki tablolar Bahar’ı çok etkilemiş.*” (5.sınıf, Ö.1 Dış Gönderim)

“ *Düşündüğüm gibi olmadığı için çok şanslıyım. Ama ülkemden ayrı kaldığım için ise bir o kadar üzgünüm. **Siz çok şanslısınız çünkü ülkenizde mutlu bir yaşam sürüyorsunuz. Unutmayın ki insanın en değerlisi kendi ülkesi.***” (7.sınıf, Ö.1 Dış Gönderim)

“ *Herkes geleceğimizi düşündüğünde hepsinin yüreklerine dokundu. Ayşe de hem öğretmeni hem arkadaşları tarafından büyük takdir gördü. Ayşe gibi **birçok insan** böyle düşünse dünyamız belki de daha farklı olabilirdi.*” (7.sınıf, Ö.6 Dış Gönderim)

“ Son gün ise belgeselini çektiğimiz tüm hayvanların bilgilerini not ettik. Tüm işlerimizi bitirdikten sonra her şeyimizi toplayıp geri döndük. Bu gerçekten **şu ana kadar en eğlenceli geçen ilk haftamızdı.**” (6.sınıf, Ö.2 Dış Gönderim)

“ Hem bir maceraya atılmış hem de bu ilginç maymunu keşfetmiştik. Bunları bir araya getirerek bir film yapmaya karar verdik. Birkaç gün sonra orada kalıp videolar çektik, maymun hakkında bilgiler edindik. Eve döndüğümüzde videoları düzenleyip filmimizi bitirdik. Bu film, **en çok izlenen filmler** arasına girdi. Bu, bizi çok mutlu etmişti.” (6.sınıf, Ö.3 Dış Gönderim)

“ Merhaba benim adım Ahmet. İsterseniz önce **siz**e kendimden bahsedeyim.. Ben, altıncı sınıf öğrencisiyim, küçük ve çok tatlı bir kız kardeşim var, adı ise Nehir.” (6.sınıf, Ö.8 Dış Gönderim)

“ Asya adında bir çocuk varmış. Bu çocuk çok iyi niyetli birisiymiş. **Yaştlarına** göre fizik olarak daha ufakmış. Bu nedenle arkadaşları ona zorbalık yapıyormuş. İçine kapanık ve çekingen biriymiş.” (6.sınıf, Ö.9 Dış Gönderim)

“Aslı ve arkadaşları uçağa bindi ve yola çıktı. Aslı çok heyecanlıydı arkadaşlarıyla ilk kez yurt dışına çıkacaktı. 7 saat boyunca yolculuk yaptılar ve nihayet uçaktan indiler, **burası Almanyaydı.**” (5.sınıf Ö.2 Ön Gönderim)

“ Halil biraz kuzeniyle konuştuktan sonra kuzeni Halil’e bana en sevdiğin kitap setini verebilir misin? Diye sordu ve devamında şöyle dedi: Hocamız bize **bir proje** verdi **bu proje** kapsamında okumuş olduğumuz bir kitabı değerlendirmemiz gerekiyor.” (5.sınıf Ö.5 Ön Gönderim).

“Merhabalar, bu Aslı. Kendisi tatile gitmeyi çok sever. **Bunlar da onun arkadaşları; Mehmet ve Ali.**” (5.sınıf Ö.7 Ön Gönderim)

“ Garip bir şekilde ormanın içinden **yarışmanın** başlamasına son 10 dakika diye sesler geliyormuş. Zeynep ne **yarışması** olduğunu çok merak edip annesine anne lütfen gidip bakalım, lütfen diyip bağıırıyormuş. Annesi dayanamayıp kabul etmiş. O çok merak ettikleri yere varmışlar. Zeynep çok şaşırılmış çünkü bu bir **bisiklet yarışmasıymış.**” (5.sınıf Ö.8 Ön Gönderim)

“ Tanem bir gün **en sevdiği kitap** olan **Oh Ne Ala Memleket** adlı kitabını kaybetmişti.” (5.sınıf Ö.9 Ön Gönderim)

“Aslı’nın aklına **bir fikir** gelmişti. **Dünya haritasına gözleri kapalı bir ok atacaklardır ve çıkan ülkeye gideceklerdi.**” (5.sınıf Ö. 10 Ön Gönderim)

“ Alper, 7.sınıfa giden bir çocuğu. **Hobisi bisiklet sürmektir.**” (5.sınıf Ö.11 Ön Gönderim)

“ Ailesiyle beraber yaşayan Alican bisiklet sürmeyi çok sever. Arkadaşı ile birlikte okula doğru yol alırken **bir afiş** görür ve **bu afişte** bahar yolculuğu ödüllü bisiklet yarışması yazıyordu.” (5.sınıf Ö.13 Ön Gönderim)

“ 6 saatin sonunda **gidecekleri ülkeye** gelmişlerdi, ve buranın **İsviçre** olduğunu anlarlar.” (5.sınıf Ö.14 Ön Gönderim)

“ Bir süre sonra Zülal, internette manzarasıyla **insanları büyüleyen bir tatil merkezi buldu**. Fakat **bu tatil merkezinin** fiyatı çok uygundu.” (5.sınıf Ö.15 Ön Gönderim)

“Sonunda **o gün** gelmişti. **Grupça bir belgesel çekeceğimiz gün**.” (6.sınıf Ö.2 Ön Gönderim)

“ Tam o sırada içlerinden biri kırmızı, parlak ve uçan bir kuş işaret etmiş. Hepsi bakmış ve **bunun bir Zümrüdü Anka kuşu** oladupunu görmüşler.” (6.sınıf Ö.5 Ön Gönderim)

“ **Bir yazar** vardı bu yazarın adı **Yavuz Bahadıroğluydu**.” (6.sınıf Ö.6 Ön Gönderim)

“ O gün uyandığımda çok heyecanlıyım. Çünkü bugün Alanya Belediyesi tarafından çocuklar için bisiklet sürme yarışması vardı. Normalde daha önce olacaktı ama baharda yapılıns diye **bahar aylarından biri olan mart** ayında yapılacaktı. (6.sınıf Ö.7 Ön Gönderim)

“ Merhaba benim adım Ahmet. İsterseniz önce size kendimden bahsedeyim. Ben altıncı sınıf öğrencisiyim, **küçük ve çok tatlı bir kız kardeşim** var adı ise **Nehir**.” (6.sınıf Ö.8 Ön Gönderim)

“ **Asya** adında bir çocuk varmış. Bu çocuk çok **iyi niyetli birisiymiş**.” (6.sınıf Ö.9 Ön Gönderim)

“ Bütün kitaplarını alıp koşa koşa geri geldim. Ama yazar gitmişti. İçimden ben niye geç kaldım, ben ne yaptım derken arkadan **birisi** dokundu bir baktım **yazar**.” (6.sınıf Ö.13 Ön Gönderim)

“ O gün çok sıradan başlamıştı. Üzerimi giyindim, saçımı taradım, yemeğimi yedim ve okula gittim. Türkçe öğretmenimiz bize **şöyle bir duyuru** yaptı: **Buğün okulumuza kitapları farklı dillere çevrilmiş ve çocuk kitapları yazan bir yazar olan Şermin Yaşar gelecek**.” (6.sınıf Ö.15 Ön Gönderim)

“ Tam arkamızda bir timsah sürüsü varken bir anda timsahlar mızrak atışıyla geri nehre dönüyorlardı. Biz ise çok şaşırmıştık. Meğerki kurtarma ekipleri yerlilere haber vermiş. **Onlar** bizi korurken kurtarma helikopterini görüp hepimiz çok sevinmiştik.

Kurtarma ekipleri yerlilere teşekkür ettikten sonra bizi alıp havalimanına götürdüler.”
(6.sınıf Ö.16 Ön Gönderim)

“ Merhaba **ben Fatma**. Ben ve ailem bugün yola çıkacağız çünkü ülkemizde bir savaş var ve ülkeyi acilen terk etmemiz gerekiyor.” (7.sınıf Ö.1 Ön Gönderim)

“ Sonunda Ankara’ya varmıştık. Öncelikle otele gittik ve eşyalarımızı bırakarak biraz dinlendik. **Bizim odada Feyza, Züleyha, Melis ve ben vardım.**” (7.sınıf Ö.3 Ön Gönderim)

“ Biz 3 belgeselciydik. **Sunucu İsmail, sebebini bilmediğimiz halde sürekli bizimle gelen Osman ve ben yani Kameraman Halil.**” (7.sınıf Ö.5 Ön Gönderim)

“ Saat yedi gibi vardığımızda herkes tiyatro salonundaydı. Perdenin arasında **bana bakan bir çift yeşil göz** tanıdık geliyordu. Evet! O **Elif** olmalıydı.” (7.sınıf Ö.7 Ön Gönderim)

“ 2 gün sonra Fatma şöyle anlatıyor: **Sınıra geldik. Maalesef buraya gelmek bile çok zor oldu ve maalesef kedim öldü. Bunu söylemek çok acı ama gerçekten yaşandı. Neyse artık savaşta n kurtulup yeni bir hayat kuracağımı umut ediyorum.**” (7.sınıf Ö.8 Ön Gönderim)

“ Dersin yarısında müdür gelmişti ve konuşmaya başladığında çok heyecanlanmışım. Çünkü dönem başından beri bahsedilen **o okul gezisi** hakkında konuşuyordu. Sınıfça çok heyecanlanmıştık. **Gezi** bir hafta sonraydı. Bize şimdiden izin kağıtlarını dağıtmışlardı.” (7.sınıf Ö.9 Ön Gönderim)

“ Mina içeri girip ellerini yıkadı ve kurulamak için peçete aldı. Peçetenin sol alt köşesinde küçük bir yazıyla **şunlar** yazıyordu: **Sessiz ol!** Mina anlayamamıştı.” (7.sınıf Ö.10 Ön Gönderim)

“ Selam, **ben Fatma**. Ben 10 yaşındayım. Ben ülkemdeki iç savaş nedeniyle Türkiye’ye göç etmek zorunda kaldım. Bu arada ben Suriye’den geldim. Şu an Antalya’da yaşıyorum, ve burada 4.sınıf öğrencisi olarak okuyorum. Okulumda ilk olarak **öğretmenim Ayşe Hanımla** tanıştım.” (7.sınıf Ö.13 Ön Gönderim)

“ **Güneşli bir gündü.** Oldukça enerjik bir şekilde uyandığım **bu güzel günde** yaşanacak olanları merak ettiğimden dolayı hemen güne başlamak istiyordum.” (7.sınıf Ö.17 Ön Gönderim)

“ Zaman hızla geçmişti tiyatro gününden önceki gün yapılan son tiyatro bitmişti herkes dağılırken **çok kötü bir şey oldu. Alt katlardan ses geliyordu. Ahmet merdivenlerden düşmüştü .**” (7.sınıf Ö.18 Ön Gönderim)

“**Can, Melis ve Damla** uyudu **ben** de kitap okudum. Yolculuk bitti. **Biz** Türkçe, insanlar ise Bulgarca konuşuyordu.” (5.sınıf Ö.10 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“Yarışma gününde **Ege** sondan 3.olmuştu. Süleyman **ona** hem sinirlenmişti hem üzülmüştü. Ege ise annesi ve babasından azar işitmişti, çünkü **bunu** gizlice yapmıştı.” (5.sınıf Ö.3 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“**Murat**’a annesi bu yarışmayı kazanırsa **onu** ormana götüreceğini söylemiş.” (5.sınıf Ö.4 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Halil’in durumu çok kritikti. Allah’tan sonradan **Halil’in durumu iyi oldu.** Fakat **bunun** da getirdiği sonuçlar vardı. Halil yaklaşık bir ay hastanede yattı.” (5.sınıf Ö.5 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“Ertesi gün Bahar hemen kahvaltısını yaptı. Cerenler’in arabasını görünce de annesiyle vedalaşıp valizini Cerrenler’in arabasına koydu. Arabada sınıf arkadaşlarından Aleyna, Zeynep, Beren ve Nur vardı. Bahar Nur’u pek sevmezdi çünkü **Nur**, sürekli en iyinin **kendisi** olduğunu düşünürdü.” (5.sınıf Ö.1 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Merhabalar, bu **Aslı. Kendisi** tatile gitmeyi çok sever. Bunlar da **onun** arkadaşları: Mehmet ve Ali.” (5.sınıf Ö.7 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“Annesi biraz düşünse de **kızına** kıyamamış ve kabul etmiş. Daha sonra **onu** yarışa kaydetmişler. **Zeynep**, yarış için yerini almış ve yarış başlamış. **O** ,çok iyi giidyormuş fakat o kadar heyecanlanmış ki bisikletin gidonu elinden bir anda kayar gibi olmuş ama sakın olup yarışa odaklanmış.” (5.sınıf Ö.8 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Tanem birgün en sevdiği kitap olan Oh Ne Ala Memleket adlı **kitabını** kaybetmişti. Tanem tabiki **bunu** okuldan döndüğünde fark etti.” (5.sınıf Ö.9 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“**Azra** Cuma günü okula giderken hala üzgündü, sınıfa girdi. Yanında oturan arkadaşı Meryem **ona kitabını** uzattı. Azra çok şaşırıldı. **Bunu** nerde bulduğunu sordu. **Meryem** benim çantamdaki kitapların arasına karışmış dedi. **Azra bu** nasıl oldu ki beden dersine en son **biz** indik. **Meryem:** Siz indikten sonra **ben** okuma kitabımı sınıfa koymak için çıktım meğersem ikisini birden almışım.” (5.sınıf Ö.6 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Yarış başlamıştı, önde bisikletli iki arkadaşı vardı. Geçmeye çalışıyordu, **öndeki biri** alay ederken pedalı çevirmeyi unutup yavaşlamaya başladı. **Onunkini** de geçip yarışı 1.olarak kazandı. Ertesi gün motoruyla geziyordu, **kendisiyle** gurur duyuyordu.” (5.sınıf Ö.11 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“Hostesin duyurusunda ağzından Almanya değil, **Sihir ülkesi** çıkmıştı. Aslı ve Eda çok korkmuştu. Uçak indiğinde ise her yerde sihir yapan cadılar, periler, elfler vardı. Bu manzara onları büyülemişti. Canlı cansız her şey hareket ediyordu hatta ve hatta sihir yapıyordu. **Burada** insan yoktu.” (5.sınıf Ö.12 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“Alican gözlerine inanamadı. Ama yarış pisti çok uzundu. İçindeki umutsuzluk şimdi artmıştı. **Alican** okuldan eve döndüğünde yaşadığı olayları ailesine anlattı ve ailesi **onu** bu konuda destekledi.” (5.sınıf Ö.13 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Aslı'nın arkadaşları akşam hazırlanıp **Aslı'nın evine** gidip oyun oynayıp eşyaları hazırlayıp yattılar. Ertesi gün olduğunda Aslı ailesi ve arkadaşlarıyla arabaya atlayıp **ordan** havalimanına gittiler.” (5.sınıf Ö.14 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Çevresinde bu kadar ucuz tatil merkezi yoktu. Bu merkezin gerçekte var mı yok mu olduğunu iyice araştırdıktan sonra bu merkezin varlığını **arkadaşları ve o kanıtladı**. Artık hazırlıklara başlayabilirlerdi. **Herkes** evlerine dağıldı ve üç gün sonra havalimanında buluştular.” (5.sınıf Ö.15 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Zehra 10 yaşındaki bir çocuktur. Kitap okumayı çok severdi. **Zehra** günde 100 sayfa okurdu. **Bu sayı gittikçe artardı. Bunu** gören annesi **onu** kitap yarışmalarına yazdırmaya başladı.” (5.sınıf Ö.16 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Bahar yeni gelmişti. **Sare** son zamanlarda bisiklet sürmeyi çok istiyordu. Babasına söyledi ve birkaç gün sonra babası **ona** bisiklet sürmeyi öğretti.” (5.sınıf Ö.17 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Aslı gözlerini açtığı anda kendisine tuhaf bir şekilde bakan tuhaf kişiler gördü, onlar Aslı'yı garip bir mağaraya götürdüler orada **onun** elini halatlarla bağladıktan sonra garip sesler çıkarıp oradan uzaklaştılar.” (5.sınıf Ö.18 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Yarışma başladı, Ada önde ilerliyordu. Son anda bir çocuk onun önüne geçti. Ada vazgeçmeyecekti. Annesi tezahürat yapıyordu. **Ada** bu sesleri duyunca **kendine** güveni arttı ve hızlanarak çocuğun önüne geçti. Bitiş çizgisine çok yaklaşmıştı veeee... **Ada** birinci olmuştu. Sevinçten havalara uçtu. Annesi **ona** sarılıp, yapabileceğini biliyordum, dedi.” (5.sınıf Ö.19 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ En öndeki çocuk, pistin bitimine az kala rakipleriyle dalga geçmek için teker kaydırmaya başlar. **Tekeri kaydırırken düşer ve bayılır. Abdulrezzak bunu** fırsat bilip bisikleti daha hızlı sürer, az bir farkla birinci olur.” (5.sınıf Ö.20 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“**Zeynep** bir sabah uyandı. Çok heyecanlıydı çünkü bugün okuluna en sevdiği yazar gelecekti. Okul için hazırlandıktan sonra servise bindi. Okula vardı ve sınıfına çıktı. Arkadaşları da **onun** gibi heyecanlıydı.” (6.sınıf Ö.1 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Çekim yaparken **birisi aniden Sena'nın üzerine atladı** ama **Sena** koalaları çok sevdiği için sorun değildi aksine **bu onun** için çok mutlu edici bir şeydi.” (6.sınıf Ö.2 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Bugün **ormana** gidip kamp kuracak ve **oradaki** canlılarla alakalı bir belgesel hazırlamaya çalışacaktık. Bizim evin önünde buluşup ormana doğru yola koyulduk. Dört kişiydik. Ormana vardığımızda **herkes** çok acıkmıştı. Hemen çantamızdan yanımıza aldığımız atıştırmalıklardan birazını yedik. Yiyeceklerimizi sınırlı tüketmeliydik çünkü **burada** rn az iki gün daha kalmayı planlıyorduk.” (6.sınıf Ö.3 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ **Yağmur** o gün 1 hafta sürecek olan izcilik kulübü için bavulunu hazırlıyordu. Çok heyecanlıydı **acaba yeni arkadaşlar edinebilecek miydi? Yoksa 1 hafta yalnız mı kalacaktı. O, bunları** düşünürken annesi odaya girdi sen hala yatmadın mı? Sesi duyunca Yağmur arkasındaki annesini fark etti.” (6.sınıf Ö.4Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ O sırada **ormanı araştırmaya çıkan grup** gördükleri hayvanları kamerayla çekiyorlarmış. **Kendilerini** o kadar kaptırmışlar ki saatin farkına varamamışlar.” (6.sınıf Ö.5 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ **Yazar** bu kargaşaya neden olduğunu düşünüp üzülmüş ve gitmeye karar vermişti, eve giderken hursu için okula gidip çocukların **onun** yüzünden birbirine zarar verdiğini düşününce daha da üzüldü.” (6.sınıf Ö.6 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ O günün tarihi 21 Mart 2024'tü. Bugün harika bir gündü. Çünkü okulumuza ünlü yazar gelecekti. Okul müdürüne **arkadaşlarım Büşra ve Alara'yla** çok yalvarmıştık. Çünkü **biz** acayip kitap delisiydik. Kitap okumadan duramıyorduk.” (6.sınıf Ö.10 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Akşamleyin saat 7'yi geçerken anneler geldiler. Eve varınca her şeyi anlattım. Gerçekten **harika vakitler geçirdik.** Ertesi gün okula gidince tüm gün **bunu** konuştuk.” (6.sınıf Ö.8 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“**Babam ve annem** arkadan gelip bana sarıldılar. Bende **onlara** sarılıp teşekkür ettim. Hemen üzerimi değiştirdim ve ailecek yola çıktık. Birkaç dakika sonra yarış yerine varmıştık.” (6.sınıf Ö.7 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“Lakin annesi böyle düşünmemiş. Sosyalleşmesi ve bir şeyler öğrenmesi için onu **zorla izcilik kulübüne yazdırmış. Asya bunu** duyunca çok üzülmüş. Akşam olunca annesi

onu erkenden yatırmış çünkü sabah ormana gidecekmış.” (6.sınıf Ö.9 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“Yanlarına su matarası biraz yiyecek ve kameralarını alıp çıktılar. Ardından **Kenya’daki ormanlardan birini** ziyaret ettiler. **Burası** Türkiye’den çok farklıydı.” (6.sınıf Ö.11 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“Sabah erkenden yola çıkacaktık. O yüzden erken kalktım ve hemen hazırlandım. Yanıma: **kamera, su, yiyecek, kıyafet,çadır vb. eşyalar** aldım. Orada **bunların** lazım olabileceğini düşündüm.” (6.sınıf Ö.12 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Hakan arkadaşları ile izcilik kampına gitmeye karar verir. Arkadaşları ile anlaşmışlar sonra ailelerinden izin isterler ama **bazı aileler** zorluk çıkartmıştı. Sonra ne yapıp ettiler **onları** da ikna etmeyi başardılar. Aslında bir hafta sonra gideceklerdi ama **olumsuz hava şartları nedeniyle bir ay daha uzamıştı. Bunu** duyunca **hepsi** üzülse de kabullendiler.” (6.sınıf Ö.14 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Bütün arkadaşlarım çok sevinmiş gibi görünüyorlardı fakat **herkesin** arasında sıraya uzanmış üşengeç arkadaşım **Feyza** duruyordu. Bu sevincimi Feyza ’nın bozmasına izin veremedim o yüzden **onu** düşünmeyi bıraktım ve aklıma hangi kitabı alsam acaba düşüncesi kapıldı.” (6.sınıf Ö.15 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Şimdi yola çıktık. Acaba nerelerden geçeceğiz. Muhtemelen **kardeşim** birazdan ağlamaya başlayacak, annem **onu** susturmaya çalışacak.” (7.sınıf Ö.1 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ **Burak ve Talha** karavanın en üstünde o açık alanda kalırlar. Biz genelde o kısmı pek tercih etmesek de **onlar** bayıla bayıla uzanırlar. Biz de bazen **onların** yataklarında bazen **kendi** yataklarımızda uzanır sefamızı süreriz.” (7.sınıf Ö.2 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Arkadaşım **Feyza ve Züleyha’yı** görünce hemen yanlarına gittim. **Onlar** da **benim** kadar heyecanlılardı. Hocamız **bizi** otobislere bindirdi ve yolculuk başladı.” (7.sınıf Ö.3 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Elif verilen 30 dk boyunca doya doya gezmişti. Bu sürenin sonunda ise **arkadaşlarına** geldiğini haber vermek için telefonuyla **onları** aramak istediğinde telefonunun cebinde olmadığını fark etti. İlk başta hiç paniklemeden **çantasını** aradı fakat telefonunu **orada** da bulamadı ve panikledi.” (7.sınıf Ö.4 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Yaşlı adam kızı yanına çağırdı:
—Bak kızım **doğa** bizim için çok önemli, **onu** gözümüz gibi korumalı , zarar vermemeliyiz.” (7.sınıf Ö.7 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“**Fatma savaş olduğunu** kavramayı koşarken başarmıştı ancak **bunu** anlamasının bir önemi yoktu.” (7.sınıf Ö.8 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Dönem başından beri bahsedilen o okul gezisi hakkında konuşuyordu. **Sınıfça** çok heyecanlanmıştık. Gezi 1 hafta sonraydı. **Bize** şimdiden izin kağıtlarını dağıtmışlardı. Sabırsızlıkla okul çıkışını bekledim.” (7.sınıf Ö.9 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Bir **odadaydı**. Rüyasında ya da kabusundaki **odadaydı**. Ama **buraya nasıl gelmişti? Mina'nın bundan** önce düşünmesi gereken şeyler vardı. Çünkü **onu** bayıltan adam tam karşısında duruyordu.” (7.sınıf Ö.10 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ İlk olarak öğretmenim **Ayşe Hanımla** tanıştım. **Kendisi** çok saygılı ve güzel bir öğretmen. Öğretmenimi çok seviyorum. **O**, benim burada yabancılık çekmemem için çabalıyor, öğrencilerini tembihliyor ve başarılı da oluyor.” (7.sınıf Ö.13 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ O gün tiyatro gösteriminde yer alacak **herkes** gibi Ayşe de **çok heyecanlıydı**. **Bunun** sebebi, birçok veli ve öğretmenin izleyeceği çevre bilinci konusunda okul tiyatrosunda bir rolü olmasıydı.” (7.sınıf Ö.6 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Türkiye'ye gelen **Fatma ve ailesi** mülteci kampına gittiler **Türkiye onlara** kol kanat gerdi **onlara** çok iyi baktı. **Fatma orada** eğitimini de tamamladı. Evlendi, çocukları oldu. Yaşlandı çocuklarının çocukları oldu. Türkiye **onun** memleketi oldu.” (7.sınıf Ö.11 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Tiyatroda bir oyuncu eksik olduğu için gösteri iptal olacaktı. Aniden bana döndü ve **Hazal, sen** tiyatro izlemeyi seversin. O oyuncu yerine oyanamaya ne dersin? Dedi.” (7.sınıf Ö.17 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Gösteri bitiminde mikrofonu eline alan **Kaan arkadaşları Ahmet'in** yaptığı kararlılığı ve fedakarlığı seyircilere bahsetti. Tüm seyirciler **onları** alkışladılar ve beğendiler.” (7.sınıf Ö.18 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Tiyatronun kısaca özeti şöyleydi. **Bir adam** balık tutarken tüm çöplerini denize atıyordu ve diğer balıkçılar **onu** uyarıyordu, denize çöp atmasının balık tutamamasını sağlayacağını söylediler.” (7.sınıf Ö.12 Zamirle Yapılan Art Gönderim)

“ Yarış başlamıştı, **önde bisikletli iki arkadaşı** vardı. Geçmeye çalışıyordu, öndeki biri alay ederken pedalı çevirmeyi unutup yavaşlamaya başladı. **Onunkini** de geçip yarışı 1.olarak kazandı. Ertesi gün motoruyla geziyordu, kendisiyle gurur duyuyordu.” (5.sınıf Ö.11 –ki Aitlik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Arkadaşlarımla** bugün ormana gidip kamp kuracak ve oradaki canlılarla alakalı bir belgesel hazırlamaya çalışacaktık. **Bizimkilerle** evin önünde buluşup ormana doğru yola koyulduk. “(6.sınıf Ö 3 –ki Aitlik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Mert, Fatih ve Samet** aynı çadırda yattılar. **Bizimkiler** saat 10.59’da uyandılar.” (6.sınıf Ö.17 –ki Aitlik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Aslı’nın arkadaşlarının isimleri** Can, Berk, Melis, Damla idi.” (5.sınıf Ö.10 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ 7.sınıftı ve **yaz tatiline** az zaman kalmıştı aradan 1 ay geçti **karne günü** gelip çatmıştı.” (5.sınıf Ö.2 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Bir mart ayında **Ege** diye bir çocuk bisiklet yarışmasına katılmak istedi. Bunun için **annesi** ve **babasından** izin istemişti.” (5.sınıf Ö.3 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Birgün Aslı ile onun arkadaşları** tatile gitmek istemişlerdi.” (5.sınıf Ö.18 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Antalya’nın kalabalık sokaklarından** birinde **Halil** diye bir çocuk yaşarmış.” (5.sınıf Ö.5 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“**Bahar’ın arkadaşının babasının** Paris’te **resim sergisi** vardı ve açılış için **arkadaşının babası** Bahar ve **Bahar’ın arkadaşlarından** birkaç kişiyi de götürecekti.” (5.sınıf Ö.1 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Aslı ve arkadaşları** bu fırsatı değerlendirerek adada 2-3 hafta kaldılar.3. haftada bir tekne gördüler. **Teknenin sahibinden** yardım isteyerek evlerine geri döndüler.” (5.sınıf Ö.7 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Zeynep** yarış için yerini almış ve yarış başlamıştı. O, çom iyi gidiyormuş fakat o kadar heyecanlanmış ki **bisikletin gidonu** elinden bir anda kayar gibi olmuş.” (5.sınıf Ö.8 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Azra** o gün okula en sevdiği kitabını götürecekti. **Kitabının ismi** “Uzaya Yolculuk” idi.” (5.sınıf Ö.6 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Alican gözlerine** inanamadı. Ama **yarış pisti** çok uzundu. İçindeki umutsuzluk şimdi artmıştı.” (5.sınıf Ö.13 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Zeynep** bir sabah uyandı. Çok heyecanlıydı çünkü bugün **okuluna** en sevdiği yazar gelecekti.” (6.sınıf Ö.1 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Bu sefer koalaların çekimlerini** yapıyorduk gerçekten de fotoğraflarda görüldüğü kadar tatlı hayvanlardı.” (6.sınıf Ö.2 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Buğün **benim** için çok önemli bir gündü. Sabah heyecanla uyanıp **yatağımdan** kalktım. **Kahvaltımı** yaptım ve **odama** çıkıp **ekipmanlarımı** aldım.” (6.sınıf Ö.3 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Onları **kamp evlerine** götürdüler. 5 kişilik ranzalı odalar vardı. Herkes odalarına yerleşti ve Ayşe Hanım odaya girdi.” (6.sınıf Ö.4 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Ormanın girişinin önünde** üzerinde tırmık izi olan bir tabela görmüşler. **Tabelanın üzerinde** burata girmek yasaktır, yazıyormuş.” (6.sınıf Ö.5 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Bir yazar vardı, bu **yazarın adı** Yavuz Bahadıroğlu’ydu. Bu yazar, **vaktinin çoğunu** çocuklara kitap yazarak geçiriyordu.” (6.sınıf Ö.6 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Artık **kampın sonuna** gelmiştik. Çok eğlenceli ve unutulmaz bir hafta sonu geçirmiştik.” (6.sınıf Ö.8 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Arkadaşları onun uyuduğundan emin olunca **çadırın kapısını** kilit ile kilitlemişler. 5-10 dk sonra Asya fark etmiş ve uyanmış.” (6.sınıf Ö.9 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Uçakta sohbet ettiler. Farklı ırklardan kişiler vardı. **Kenya’nın başkentine** iniş yaptılar.” (6.sınıf Ö.11 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Arabaya bindim ve yola çıktık. Ormana giderken yolda gördüğümüz **hayvanların fotoğraflarını** belgesele eklemek için çektik.” (6.sınıf Ö.12 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Şu an **Türkiye’nin Hatay şehrindeyiz**. Tahmin ettiğim gibi olmadı. Yeni bir ev tuttuk. Yeni bir okula başladım.” (7.sınıf Ö.1 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Büyük bir şevkle müzeyi gezdikten sonra **dönüş yoluna** koyulmak için otele geri döndük. **Otelin kapısının önünde** girmeyi beklerken Semih birden dengesini kaybetti ve Zümra’ya çarptı.” (7.sınıf Ö.14 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Sabah erkenden öten **alarmın sesiyle** uyanımdım. Normalde sabah 8’de bile uyanamayan ben, bugün saat 6’da uyanmıştım. Neden mi? Çünkü bugün haftalardır beklediğim gezi vardı.” (7.sınıf Ö.3 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Beraber topladığımız odunları bir araya getirerek bir ateş yaktık ve etrafına kurulduk. O meşhur **korku hikâyelerinden** anlattık.” (7.sınıf Ö.1 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Uzun süre başımı koyduğum **yaprakların altında** bir vaşak yatıyormuş. Korkuyla fırlayıp buraya geldim ve **şans eseri** sizi buldum.” (7.sınıf Ö.5 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Sergi alanında** hocaları birbirlerinden ayrılmamaları hakkında onları uyardı. **Hocalarının önderliğinde** sergiyi gezmeye başladılar.” (7.sınıf Ö.4 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Sahnede aniden bir **siren sesi** duyuldu. Herkes hızlı adımlarla salonu terk ediyordu.” (7.sınıf Ö.7 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Savaş 2 ay önce başlamıştı. Almanya **Rusya'nın tehdidi** altında kaldı, fakat pes de etmiyordu. İki taraf da hırslı ve pes etmeyecek gibiydi.” (7.sınıf Ö.8 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Artık **dönüş zamanı** gelmişti ve Ali çok üzgündü. Fakat **sınıfın, hocaların, sergi müdürünün, Ali'nin ailesinin ve son olarak Aziz Sancar'ın bir sürprizi** vardı. (7.sınıf Ö.15 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Ayşe artık emindi. Birçok **sorunun kaynağı** çevre bilinçsizliği ile başlıyordu.” (7.sınıf Ö.6 İyelik Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Aslı ve arkadaşları tatile gidecekleri yeri seçeceklerdi.**” (5.sınıf Ö.10 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Aslı çok mutluysa **karnesi** çok güzel gelmişti üstelik takdir almıştı, **karnesini** almıştı ve annesiyle eve doğru yola çıktılar.” (5.sınıf Ö.2 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Ve o gün geldi çatı. **Oyuncular yerlerini** almıştı. Alican heyecanlıydı. Hakem yarışını başlattı ve **Alican rüzgâr gibi bisikletini** sürdü.” (5.sınıf Ö.13 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Son süratle üstlerine gelen atlardan kaçarken atlar, **Aslı ve Eda'yı ezdiği sırada kendilerini** çığırarak yataklarında buldular.” (5.sınıf Ö.12 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Abdürrezak bir bahar gününde bisikletiyle gezerken yerde bir **cüzdan** bulur. **Cüzdanı** açtığında içinde adres yazan bir not bulur.” (5.sınıf Ö.20 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Madalya** töreni yaptılar ve Ada'ya **madalyasını** verdiler. Otele gidip uyudular ve sabah Aydın'dan ayrılıp şehirlerine doğru yola çıktılar.” (5.sınıf Ö.19 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“İlk üçe ödülleri verildi ve birinciye 500 liralık **çek** hediye edildi. Sare Antalya’ya dönünce kırtasiyeye gidip **çeki** kullanacaktı.” (5.sınıf Ö.17 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Burada bir **labirent krokisi** vardır ve **bu labirenti** izlediklerinde çıkışa ulaşacaklardır. Krokiye göre çıkışa ulaşırlar ve bu macera onlar için büyük bir travma olur.” (5.sınıf Ö.15 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Zeynep çok şaşırılmış çünkü bu bir **bisiklet yarışmasıymış. Yarışmaya katılmayı** çok istiyormuş.” (5.sınıf Ö.8 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ **Azra’nın en sevdiği kitabı** masada yoktu. Yere baktı yok. Dolaplara baktı yok. Azra çok üzülmüştü. Eve giderken **kitabını** düşündü, taşı görmediği için yere düştü neyse ki bir şeyi yoktu.” (5.sınıf Ö.6 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Sabah kalktılar. **Kahvaltıya** gittiler. **Kahvaltılarını** yedikten sonra yarışmaya gitmek için hazırlandılar.” (5.sınıf Ö.19 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Yolumuza devam ettik ve karşımıza bir **geyik** yavrusu çıktı. **Onu** kameraya çekmek için eğildik ve kamerayı açtık.” (6.sınıf Ö.12 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“En önde gidiyordum. Sonra biri beni geçti. İkimiz de 1. olmak için yarıştık. En sonunda **onu** geçtim ve kazandım.” (6.sınıf Ö. Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Ülkemize dönerken ne kadar **heyecanlı bir macera** olduğunu düşünüyorum. **Bu macerayı** ömrümün sonuna kadar unutmayacağıma emindim.” (6.sınıf Ö.16 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Günlerden bir gün önüme **bir kitap** geldi. Kitabın kapağı çok ilgimi çekti. **Kitabı** çok merak ettiğim için bir tane satın aldım.” (6.sınıf Ö.13 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ O gün böylece bitmişti. Yazarlar çocukları inceledikleri için kendi kitaplarını bitirmişlerdi. Kitabın adı da **Çocukların Dünyası’ydı**. Kim bilir belki de bir sonraki imza gününde çocuklar **bu kitabı** yazarlara imzalatacaklardı.” (6.sınıf Ö.18 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Öğretmenimiz sınıfa girdi ve bize şöyle dedi: Çocuklar, sizi üzdiğüm için özür dilerim. Şermin Yaşar bugün okulumuza gelemedi fakat **yarın** gelebileceğini söyledi. **Yarını** heyecanla bekliyordum.” (6.sınıf Ö.15 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“İmza töreninin bitmesine yakın yetişebildi imzalatmaya. Yanında iki **kitabı** vardı ve **onları** da imzalatıp yukarı çıktı çünkü ders başlayacaktı.” (6.sınıf Ö.1 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Birkaç gün daha orada kalıp **videolar** çektik. Maymun hakkında bilgiler edindik. Eve döndüğümüzde **videoları** düzenleyip filmimizi bitirdik.” (6.sınıf Ö.3 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Akşam olduğunda herkes mağaradaymış ama ormanı **araştıran iki kişi** hariç. Diğerleri **onları** merak edip ellerine bir kamera alarak aramaya başlamışlar.” (6.sınıf Ö.5 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Çocuklar o gün okula heyecanla gittiler **ama yazarın hasta olduğu için gelemeyeğini duyunca çok üzüldüler**. Lakin **bunu** fırsat bilen o yazarın düşman yazarı hemen okula imza dağıtmak için gitti.” (6.sınıf Ö.6 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Tiyatro yapacak sınıfın belirlenmesi için bir **kura** çekilecekti. Bu **kurayı** okulun müdürü Evren Bey yapmış ve 7/D sınıfı çıkmış.” (7.sınıf Ö.12 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Tiyatronun kısaca özeti şu şekildeydi: **Bir adam** balık tutarken tüm çöplerini denize atıyordu ve diğer balıkçılar **onu** uyarıyordu.” (7.sınıf Ö.12 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Sonunda artık otobüsten inmiştik, yavaş yavaş **sergi** alanına giriyorduk. Gözüme takılan ilk şey ünlü bilim insanlarından Albert Einstein oldu. Gün boyu **sergiyi** gezdikten sonra epey yorulmuştuk.” (7.sınıf Ö.9 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Fatma'nın kuzenleri Erdal ve Kemal ise onu **soru yağmuruna** boğdular ve Fatma **hepsini** yanıtlamaya tam başlayacaktı ki annesi geldi ve onları yemeğe çağırdı.” (7.sınıf Ö.8 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Elif'i **telefonundan** onlarca kez aradılar ama Elif hiçbir zaman **telefonu** açmadı. Bu arayışın sonunda Elif yanında sergide görevli olan güvenlikle arkadaşının yanına gitti.” (7.sınıf Ö.4 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Şimdi yola çıktık. Acaba nerelerden geçeceğiz. Muhtemelen **kardeşim** birazdan ağlamaya başlayacak, annem **onu** susturmaya çalışacak ve en sonunda kardeşim uykuya dalacak.” (7.sınıf Ö.1 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Tam provadan çıkacakken aklına **bir fikir** geldi. Hemen öğretmenine danıştı. Öğretmeni de **bu fikri** beğenmişti. (7.sınıf Ö.6 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Evet, okulumuzda bugün çevre bilincini geliştirmek için bir **tiyatro** yapılacaktı. Ben **tiyatroları** pek sevmediğimden dolayı kalmayı tercih etmemiştim.” (7.sınıf Ö.17 Belirtme Durum Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“**Ada** hemn çıkışa doğru **koştı**. Oradan bir taksiye binip kalacakları otele **gittiler**.” (5.sınıf Ö.19 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“**Zehra** 10 yaşındaki bir çocuktı. Kitap okumayı çok **sevdi**. Zehra günde 100 sayfa **okurdu**.” (5.sınıf Ö.16 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“**Aslı ve arkadaşı Eda** telefonda Almanya’ya bilet **almışlardı**. Tatil için hazırlıklara **başlamışlardı**. Bu akşam havalimanına **gittiler** ve çok erken geldiklerini **fark ettiler**.” (5.sınıf Ö.12 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Sonunda o gün geldi **herkes** Aslı’nın evinde **toplandı**. Gitmeye hazırдық fakat **Can** biletini evde **unutmuştu**. Can’ın evine **uğradık** bileti aldık havaalanının yolunu **tuttuk**.” (5.sınıf Ö.10 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Yarışmaya son 1 gün kalmıştı ve **Alican** başvurmasını **yaptı** ve çalıştı, hem de günlerce! **Alican** çok ama çok **istiyordu** kazanmayı.” (5.sınıf Ö.13 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Okul bittiğinde **Zeynep** servise **bindi**. Servisteki diğer arkadaşlarına da kitaplarını **gösterdi**. Zeynep çok **mutlu olmuştu**. Eve gittiğinde annesine o gün olanları **anlattı** ve kitaplarını ona **gösterdi**.” (6.sınıf Ö.1 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Bir yaz günü **bir arkadaş grubu** Kenya’daki doğa yaşamını öğrenmek için çantalarını toplayıp biletlerini alıp uçağa **bindiler**.” (6.sınıf Ö.11 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“**Hakan** arkadaşları ile izcilik kampına gitmeye **karar verir**. Arkadaşları ile anlaştıktan sonra ailelerinden izin isterler ama **bazı aileler** zoruluk **çıkartır**.” (6.sınıf Ö.14 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“**Nermin Hanım**’ın yanına **Ali ile birlikte** gidip hem bu etkinlik hakkında bilgi istediğimizi hem de katılmak istediğimizi söylemek için **gittik**. **Nermin Hanım bize** kısaca ne olacağından **bahsetti**.” (6.sınıf Ö.8 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“(Biz) Ormanın biraz daha iç kesimlerine gidince bir ses **duyduk**. Bu ses yaprak huşurtısına benziyordu. Üstümüzdeki ağaca bakınca ağacın dalından sarkan bir yılan

ile **göz göze geldik** hepimiz çılgık atıp **kaçtık**.” (6.sınıf Ö.12 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Karavanımız oldukça geniş ve ferah, yazın gittiğimiz görevlerde bazen **Burak** ve **Talha** karavanın en üstünde o açık alanda **kalırlar**. Biz genelde o kısmı pek tercih etmesek de **onlar** bayıla bayıla **uzanırlar** ve **vakit geçirirler**.” (7.sınıf Ö.2 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“**Birçok bilim insanı ve mühendis geldi**, bize projelerini **anlattılar**. Hepsine hayran kalmıştım. İnanılmaz şeyler **anlattılar**. Hatta bana başka projeler için ilham bile **vermişlerdi**.” (7.sınıf Ö.3 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“ Çünkü **biz** şu anda ülkemizdeki savaş yüzünden başka bir ülkeye **göç ediyoruz**. Gittiğimiz ülkede mülteci muamelesi **göreceğiz** ve çadırlarda **kalacağız**.” (7.sınıf Ö.1 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“İşte o gün gelmişti. **Öğrenciler** her ne kadar gergin de olsalar mutlulardı. Çünkü Ankara'daki Bilim İnsanları Tanıtımı Sergisi için 2 haftadır **bekliyorlardı**.” (7.sınıf Ö.4 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Akşam saat altı gibi **ben ve arkadaşım Nehir**, Alanya BİLSEM'de olacak tiyatro için hazırlanıp **yola çıktık**.” (7.sınıf Ö.7 Şahıs Eki İle Yapılan Art Gönderim).

“Alican bisiklet sürmeyi çok sever. Arkadaşı ile birlikte okula doğru yol alırken bir **afiş** görür ve **bu afişte** Bahar Yolculuğu Ödüllü Bisiklet Yarışması yazıyordu.” (5.sınıf Ö.13 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“ Ayşe'nin aklına çok sıradışı bir fikir gelir. Bu yaz **tatile** hep beraber gidecekler ve **bu tatilleri** iki ay sürecektir. ” (5.sınıf Ö.15 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“Ada önde ilerliyordu. Son anda **bir çocuk** onun önüne geçti. Ada vazgeçmeyecekti. Annesi tezahürat yapıyordu:

Ada , Ada, Ada!

Ada bu sesleri duyunca kendine güveni arttı ve hızlanarak **o çocuğun** önüne geçti.” (5.sınıf Ö.19 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“ Mehmet'in duyduğu **sesten** sonra ani **bir patlama sesi** geldi ve Aslı ile arkadaşlarının gözleri kapandı.” (5.sınıf Ö.7 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“ Otelimize yerleştik. Ben, Melis ve Damla **bir odada**; Can ve Berk ise **başka bir odada** kalıyordu. ” (5.sınıf Ö.10 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“Bahar yeni gelmişti. Sare son zamanlarda **bisiklet sürmeyi** çok istiyordu. Babasına söyledi ve birkaç gün sonra babası ona bisiklet sürmeyi öğretti. Tabi **bu iş** kısa sürmedi.” (5.sınıf Ö.17 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“ Arabaya bindim ve yola çıktık. Ormana giderken yolda gördüğümüz hayvanların fotoğraflarını belgesele eklemek için çektik. **Bir sürü hayvan** gördük.” (6.sınıf Ö.12 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“Aramızda şakalaşırken etraftan **sesler** gelmeye başladı. Hava da yavaş yavaş kararıyordu. **Bu ürpertici sesler** karşısında korkmadık da değil fakat hemen kameradan kaydedip **bu sesleri** kaydettik daha sonra hızlıca kamp alanına gittik.” (6.sınıf Ö.3 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“**Bir yazar** vardı **bu yazarın** adı Yavuz Bahadıroğluydu. **Bu yazar** vaktinin çoğunu çocuklara kitap yazarak geçiriyordu.” (6.sınıf Ö.6 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“ O gün uyandığımda çok heyecanlıydım. Çünkü bugün Alanya Belediyesi tarafından çocuklar için **bisiklet sürme yarışması** vardı. Normalde daha önce olacaktı ama baharda yapılsın diye bahar aylarından biri olan mart ayında yapılacaktı. Ben de **o yarışa** katılacaktım.” (6.sınıf Ö.7 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“ **Asya adında bir çocuk** varmış. **Bu çocuk** çok iyi niyetli biriymiş. Yaşitlarına göre fizik olarak daha ufakmış. Bu nedenle arkadaşları ona zorbalık yapıyormuş.” (6.sınıf Ö.9 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“Kitabın adı da **Çocukların Dünyasıydı**. Kim bilir belki de bir sonraki imza gününde çocuklar **bu kitabı** yazarlara imzalatacaklardı.” (6.sınıf Ö.18 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“O gün tiyatro gösteriminde yer alacak herkes gibi Ayşe de çok **heyecanlıydı**. Bunun sebebi birçok veli ve öğretmenin izleyeceği çevre bilinci geliştirme konusunda okul tiyatrosunda bir rolü olmasıydı. Aslında **bu heyecana** biraz son dakika öğretmen tarafından seçilmesiyle oluşan sorumluluk heyecanı ve sahne korkusu katkıda bulunmuştu.” (7.sınıf Ö.6 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“ O manzaradan sonra **ormandan** çıkmaya emindik. Ve yarım saat boyunca koştuk. Nihayet **ormandan** çıkmıştık. Ülkemize dönmeden önce bir daha **o ormana** girmeyeceğimize yemin etmiştik.” (7.sınıf Ö.5 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“Tam provadan çıkacakken aklına **bir fikir** geldi. Hemen öğretmenine danıştı. Öğretmeni de **bu fikri** beğenmişti.” (7.sınıf Ö.6 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“ Bir gün Türkiye'nin Antalya ilinde **bir okul** varmış. 2023 Kasım'da bu okul çevre bilincini geliştirme adına bir tiyatro hazırlamaya karar vermiş.” (7.sınıf Ö.12 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“ Askerlerin nöbet değişim vakti geldiğinde çabucak koşarak sınırı geçtiler ama askerler onu fark edip **yaylım ateşi** açtılar. **Bu ateş** sonucunda Fatma oğlunu kaybetti.” (7.sınıf Ö.16 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

“ **Güneşli güzel bir gündü.** Oldukça enerjik bir şekilde uyandığım **bu güzel günde** yaşanacak olanları merak ettiğimden dolayı hemen güne başlamak istiyordum.” (7.sınıf Ö.17 Sıfatlarla Yapılan Art Gönderim).

4.1.2. Eksiltili yapıya ilişkin bulgular

Tablo 4.2 Eksiltili yapıya ilişkin bulgular

Eksiltili Yapı	Sınıflar								
	5. Sınıf			6. Sınıf			7. Sınıf		
	n	f	%	n	f	%	n	f	%
Öge	20	90	79,6	20	175	84,9	20	223	93,3
Ek	20	23	20,3	20	25	12,1	20	15	6,2
Cümle	20	0	0	20	6	2,9	20	1	0,7
Toplam		113			206			239	

Tablo 4.2’ye göre araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan eksiltili yapılar öge, ek ve cümle eksiltisi kategorilerinde incelenmiştir. Toplamda (f=558) eksiltili yapı tespit edilmiştir. Bu toplam içerisinde sınıf bazında bakıldığında en fazla eksiltili yapıya (f=239) ile 7.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=206) ile 6.sınıf, (f=113) ile de 5.sınıf izlemektedir. Eksiltili yapı kategorisinde yer alan öge eksiltisi en fazla (f=223) 7.sınıfta görülmüştür. Sınıf bazında bakıldığında bunu sırayla (f=175) ile 6., (f=90) ile 5.sınıf izlemektedir. Ek eksiltisine en fazla (f=25) ile 6.sınıfta bulunmuştur. Bunu sırayla (f=23) ile 5., (f=15) ile 7.sınıf izlemektedir. Cümle eksiltisi en fazla (f=6) ile 6.sınıfta görülmüştür. 7.sınıfta ise (f=1) cümle eksiltisine rastlanırken 5.sınıfta cümle eksiltisine rastlanmamıştır.

Özel yetenekli 5,6 (BYF Grubu) ve 7.sınıf (ÖYG Grubu) öğrencilerin hikâye edici metinlerinde bağdaşıklığı sağlayan eksiltili yapı unsurlarına dair cümleler aşağıda verilmiştir:

“ Ankara’daki tuttukları otele gittiler. Yarışmaya çok az zaman kalmıştı. Tam bir gün! Gece oldu ve heyecanla uyudu. Kalktığına annesi (**ona**) hemen üstünü giyip kahvaltı yapmasını söyledi çünkü saat 12.00’ydi. (5.Sınıf Ö.17 Öge Eksiltisi)

“ Zehra artık ümidini kaybetmeye başlamıştı. Komşularının evine bile bakmıştı ama **(kitap)** yok, yok, yok! (5.Sınıf Ö.16 Öge Eksiltisi)

“ Bu merkezin gerçekte var mı yok mu olduğunu iBu merkezin gerçekte var mı yok mu olduğunu iyice araştırdıktan sonra bu merkezin varlığını kanıtladılar. Artık hazırlıklara başlayabilirlerdi. Herkes evlerine dağıldı ve **(hepsi)** üç gün sonra havalimanında buluştular. (5.Sınıf Ö.15 Öge Eksiltisi)

“ Azra o gün okula en sevdiği kitabını götürecekti. Kitabının ismi Uzaya Yolculuktu. Bundan dolayı çok heyecanlıydı **(kitabını)** arkadaşlarına göstermek için sabırsızlanıyordu.” (5.Sınıf Ö.6 Öge Eksiltisi)

“ Ada bu sesleri duyunca kendine güveni arttı. Ve hızlanarak o çocuğun önüne geçti. Bitiş çizgisine çok yaklaşmıştı veeee.... Ada **(yarışmada)** 1. Olmuştu. Sevinçten havalara uçmuştu.” (5.Sınıf Ö.19 Öge Eksiltisi)

“ **(Ben)** ülkemize dönerken ne kadar heyecanlı bir macera olduğunu düşünüyorum. Bu macerayı ömrümün sonuna kadar unutamayacağıma emindim.” (6.Sınıf Ö.16 Öge Eksiltisi)

“ O bunları düşünürken annesi odaya girdi:

_Sen hâlâ yatmadın mı?

Sesi duyunca Yağmur, arkasındaki annesini fark etti ve yarınki izcilik kulübünün düzenlediği geziye hazırlanıyorum, dedi. Annesi bunun üzerine **(ona)** hemen yatmazsan yarınki gezi için erken kalkamayacağını söyledi. ” (6.Sınıf Ö.4 Öge Eksiltisi)

“ Adaya vardıklarında odanın ikiye bölünüp bir tarafının otel olarak diğer tarafının orman olarak kullanıldığını görmüşler. Otele gidip yerleştiklerinde hemen açık büfeye inmişler ve **(orada)** gördüklerine inanamamışlar.” (6.Sınıf Ö.5 Öge Eksiltisi)

“ Arkadaşları onun uyuduğundan emin olunca çadırın kapısını, penceresini kapatıp ellerindeki kiltile kitlemişler. 5-10 dk sonra Asya **(bunu)** fark etmiş ve uyanmış.” (6.Sınıf Ö.9 Öge Eksiltisi)

“ Sonunda o gün gelmişti. Grupça bir belgesel çekeceğimiz gün. Buluşma yerimize gene ilk gelen bendim. Ah bir kere de **(onlar)** erken gelseler nolacak!” (6.Sınıf Ö.2 Öge Eksiltisi)

“ Bu teklifi karşısında ne söyleyeceğimden emin olmadığım için sadece iyi de **(ben)** tiyatroyu oynamayı değil, izlemeyi seviyorum diye kısaca aklımdakileri söyledim.” (7.Sınıf Ö.17 Öge Eksiltisi)

“ Yaşlı adam kıza:

_Bak kızım doğa bizim için çok önemli, onu gözümüz gibi korumalı, (ona) zarar vermemeliyiz.” (7.Sınıf Ö.7 Öge Eksiltisi)

“ Fatma ve annesi son hızla diğer göçebelerle Türkiye’ye gitmeye çalışıyorlardı ancak uçak dolmuştu ve (uçakta) son bir kişilik yer vardı.” (7.Sınıf Ö.8 Öge Eksiltisi)

“ Oraya vardığımızda birçok farklı bilim insanının söyleşisine katıldık. Bu alanlar ile ilgili müzeleri gezdik. Bol bol sohbet (ettik) ve gülüşmeler (yaşadık).” (7.Sınıf Ö.14 Öge Eksiltisi)

“ Ormanda yürürken kayda değer bir an olabileceği için kameramı elime almıştım. İsmail ile ben öndeydim. Osman ise arkamızdan homurdanıyordu. Çalılardan bir ses geldi. Kontrol ettiğimde (orada) hiçbir şey yoktu.” (7.Sınıf Ö.5 Öge Eksiltisi)

“Kitabı okumak için ona tam tamına bir aylık süre verdiler. Zehra, kitabı tam okuyacakken ne görsün, kitap yok(tu).” (5.Sınıf Ö.16 Ek Eksiltisi)

“ Bu sefer hiç bilmedikleri bir tatil merkezi bulup oraya gideceklerdi. Hemen araştırmaya koyuldular. Bir süre sonra Zülal ve arkadaşları internette manzarası ile insanları büyüleyen bir tatil merkezi buldu(lar)” (5.Sınıf Ö.15 Ek Eksiltisi)

“ Yarışmaya son 1 gün kalmış(tı) ve Alican başvurusunu yaptı ve çalıştı, hem de günlerce! Alican çok ama çok istiyordu kazanmayı.” (5.Sınıf Ö.13 Ek Eksiltisi)

“ Biz ise çok şaşırmiştık. Meğerki kurtarma ekipleri yerlilere haber vermiş(ti). Onlar da bizi kurtarmak için yola çıkmışlar(dı).” (6.Sınıf Ö.16 Ek Eksiltisi)

“ Neyse o gün okula Meral Atmaca geldi. Herkes güzelce sıraya girmiş bazıları kitap imzalatıyor(du) bazıları fotoğraf çekiliyordu.” (6.Sınıf Ö.10 Ek Eksiltisi)

“Rehberimiz sırtarak bana baktı. Boracığım, kampta yapacaklarınız sürpriz olacak(tır) eğer söylersem heyecanı kaçmaz mı?” (6.Sınıf Ö.20 Ek Eksiltisi)

“ Akşam yatmadan önce telefonda arkadaşlarını görüntülü aradı ve fikirlerini istedi. Sınıf sonunda bir karara vardı gösteri ertelenmeyecek(ti). Ahmet tekerlekli sandalye ile gösteriye çıkacaktı.” (7.Sınıf Ö.18 Ek Eksiltisi)

“ Araştırmaya başlayınca çevre bilincinde olmanın dünyaya kötü etki eden birçok duruma engel olduğunu gördü. En basit örneklerinden biri de arabalardan çıkan egzoz gazlarının küresel ısınmaya sebebiyet vermesi(dır).” (7.Sınıf Ö.6 Ek Eksiltisi)

“ Şimdi yola çıktık. Acaba nerelerden geçeceğiz. Muhtemelen kardeşim birazdan ağlamaya başlayacak(tı), annem onu susturmaya çalışacak(tı) ve en sonunda kardeşim uykuya dalacak(tı).” (7.Sınıf Ö.1 Ek Eksiltisi)

“ Yağmur otobüse bindiğinde bir de ne kimi görsün o Elifti. Yağmurun en yakın arkadaşı. Hemen yanına gidip sende mi gelecektin diye sordu. Elif onu görünce şok oldu ve evet (**ben de geleceğim**) dedi.” (6.Sınıf Ö.14 Cümle Eksiltisi)

“ Otobüsün arkası çok sarsıntılıydı. Bir anda yüksek bir kükreme sesiyle irkildi. Bu İbrahimdi. Otobüs daha da çok sallanmaya başlamıştı. Şoför:

_Tövbe Bismillah! Noluyor?

Fatih:

_Yuh! Bu kadar olmaz arkadaş!

Samet:

_Tabii (**Haklısın bu kadar olmaz.**)” (6. Sınıf Ö.17 Cümle Eksiltisi)

“ 1-2 saat sonra Almanya’ya geldik. Uçaktan indik ve artık Berlin’deydik. Ben kayıt olacağım kamerayı ayarlıyordum. İsmail mikrofonu takıyor. Osman ise boş boş geziniyordu. Otobüse binmeden önce Osman’a sordum:

_Tuvaletin felan yok dimi? Sonra uğraştırma bizi.

Osman gülererek:

Hayır. (**Hayır, tuvaletim yok**)” (7.Sınıf Ö.5 Cümle Eksiltisi)

4.1.3. Bağıntı unsurlarına ilişkin bulgular

Tablo 4.3 Bağıntı unsurlarına ilişkin bulgular

Bağıntı Unsurları	Sınıflar								
	5. Sınıf			6. Sınıf			7. Sınıf		
	n	f	%	n	f	%	n	f	%
Ekleyici	20	104	65,8	20	120	53,5	20	177	66,7
Zamanlayıcı	20	9	5,6	20	30	13,3	20	36	13,5
Çeldirici	20	32	20,2	20	44	19,6	20	30	11,3
Nedenleyici	20	13	8,2	20	30	13,3	20	22	8,3
Toplam		158			224			265	

Tablo 4.3’e bakıldığında araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan bağıntı unsurları ekleyici, zamanlayıcı, çeldirici, nedenleyici kategorilerinde incelenmiştir. Toplamda (f=647) bağıntı unsuru tespit edilmiştir. Bu toplam içerisinde sınıf bazında bakıldığında en fazla bağıntı unsuru

(f=265) ile 7.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=224)ile 6.sınıf, (f=158) ile de 5.sınıf izlemektedir.

Bağıntı unsurlarının kategorisinde yer alan ekleyici bağıntı unsuru en fazla (f=177) ile 7.sınıfta görülmüştür. Sınıf bazında bakıldığında bunu sırayla (f=120)ile 6, (f=104) ile 5.sınıf izlemektedir. Zamanlayıcı bağıntı unsuru en fazla (f=36) ile 7.sınıfta bulunmuştur. Bunu sırayla (f=30) ile 6, (f=9) ile 5.sınıf izlemektedir. Çeldirici bağıntı unsuru en fazla (f=44)ile 6.sınıfta görülmüştür. Bunu sırayla (f=32)ile 5, (f=30) ile 7.sınıf izlemektedir. Nedenleyici bağıntı unsuru en fazla (f=30) ile 6.sınıfta bulunmuştur. 7.sınıfta (f=22) nedenleyici bağıntı unsuru tespit edilmişken en az nedenleyici bağıntı unsuru (f=13) ile 5.sınıflarda bulunmaktadır.

Özel yetenekli 5,6 (BYF Grubu) ve 7.sınıf (ÖYG Grubu) öğrencilerin hikâye edici metinlerinde bağdaşıklığı sağlayan bağıntı unsurlarına dair cümleler aşağıda verilmiştir:

“ Yarışmaya son 1 gün kalmıştı **ve** Alicav başvurusunu yaptı **ve** çalıştı hem **de** günlerce.” (5.Sınıf Ö.13 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“ Merhabalar bu Aslı. Kendisi tatile gitmeyi çok sever. Bunlar **da** onun arkadaşları: Mehmet **ve** Ali. Mehmet **ve** Ali **de** evde kalıp telefonda sanal ortamda takılmayı sever.” (5.Sınıf Ö.7Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“Annesi biraz düşünse de kızına kıyamamış kabul etmiş. Daha sonra onu yarışa kaydetmişler. Zeynep yarış için yerini almış **ve** yarış başlamış.” (5.Sınıf Ö.8 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“ Ondan sonra kuzenigil gittikten bir saat sonra aklına en sevdiği kitap setiyle kendisinin **de** bir projesi olduğu aklına geldi fakat ne yazık ki annesi **ve** babası uyumuştur.” (5.Sınıf Ö.5 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“ Madalya töreni yaptılar **ve** Ada'ya madalyasını verdiler. Otele gidip uyudular **ve** sabah Aydın'dan ayrılıp şehirlerine doğru yola çıktılar.” (5.Sınıf Ö.19 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“ Sare son zamanlarda bisiklet sürmeyi çok istiyordu. Babasına söyledi ve birkaç gün **sonra** babası ona bisiklet sürmeyi öğretti.” (5.Sınıf Ö.17 Zamanlayıcı Bağıntı Unsuru)

“ Hemen kalacakları otele gidip otelde havuza girip yemek yiyip en **sonunda** uyuyup günleri biter. 1 hafta **sonra** ellerinde anılar ile geri evlerine dönerler.” (5.Sınıf Ö.14 Zamanlayıcı Bağıntı Unsuru)

“ Yarışma sonraki hafta Pazar günüydü. Başvuru süresi ise bu haftanın **sonuna kadardı**. Süleyman da yarışmaya Cuma günü başvurup cumartesi günü whatsaptan bilgilerini Ege'ye göndermişti.” (5.Sınıf Ö.3 Zamanlayıcı Bağıntı Unsuru)

“ Aslı çok heyecanlıydı arkadaşlarıyla ilk kez yurt çıkacaktı. 7 saat boyunca yolculuk yaptılar ve **nihayet** uçaktan indiler.” (5.Sınıf Ö.2 Zamanlayıcı Bağıntı Unsuru)

“ Ses bittikten **sonra** içeri 10 tane adam girer, çocukların şaşkınlıklarına fırsat vermeden bayılırlar. Çocuklar gözlerini açtıklarında kendi bisikletlerini bir pistte görürler.” (5.Sınıf Ö.20 Zamanlayıcı Bağıntı Unsuru)

“Halil dersin almıştı **artık** ailesine haber vermeden dışarı çıkmayacaktı.” (5.Sınıf Ö.5 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“ Alper, yarışa girsem mi diye düşünüyordu **ama** girersem belki hayalim olan motoru alabilirim diyerek ayın on beşini beklemeye başladı.” (5.Sınıf Ö.11 Çeldirici Bağıntı Unsuru)

“ Ayşe'nin aklına çok sıra dışı bir fikir gelir. Bu yaz tatile her beraber gidecekler ve bu tatilleri iki ay sürecekti. **Fakat** fikrin fantastik yönü bunlar değildi.” (5.Sınıf Ö.15 Çeldirici Bağıntı Unsuru)

“ Voleybol oynamaya başladılar. Zil çalınca sınıfa çıktılar **ama** Azra'nın en sevdiği kitabı masada yoktu. Yere baktı yok. Dolaplara baktı yok. Azra çok üzülmüştü.” (5.Sınıf Ö.6 Çeldirici Bağıntı Unsuru)

“Alican gözlerine inanamadı, **ama** yarış pisti çok uzundu. İçindeki umutsuzluk şimdi artmıştı.” (5.Sınıf Ö.13 Çeldirici Bağıntı Unsuru)

“ Zeynep yarış için yerini almış ve yarış başlamış o, çok iyi gidiyormuş **fakat** o kadar heyecanlanmış ki bisikletin gidonu elinden bir anda kayar gibi olmuş **ama** sakin olup yarışa odaklanmış.” (5.Sınıf Ö.8 Çeldirici Bağıntı Unsuru)

“ Yarışma gününde Ege sondan 3.olmuştu. Süleyman ona hem sinirlenmişti ve üzülmüştü. Ege ise annesi ve babasından azar izitmişti. **Çünkü** bunu gizlice yapmıştı.”
“Halil dersin almıştı artık ailesine haber vermeden dışarı çıkmayacaktı.” (5.Sınıf Ö.3 Nedenleyici Bağıntı Unsuru)

“Bahar çok heyecanlıydı **çünkü** ertesi gün arkadaşlarıyla Paris'e gideceklerdi.” (5.Sınıf Ö.1 Nedenleyici Bağıntı Unsuru)

“ Biraz kestirmeye karar verdiler **çünkü** çok erken gelmişlerdi. Uyandıklarında ise çok acele ettiler, yeni uyandıkları için gözleri kamaşıyordu. **Bu nedenle** saati çok görmeseler de uçağa bindiler.” (5.Sınıf Ö.12 Nedenleyici Bağıntı Unsuru)

“ Artık nereye gideceklerine karar vermişlerdi. Uçak bileti aldılar. Bileti yarına almak istediler ama Berk’in yarın hastaneye gitmesi gerekiyormuş **bu yüzden** bir sonraki güne almak zorunda kaldık.” (5.Sınıf Ö.10 Nedenleyici Bağıntı Unsuru)

“ Annesi dayanamayıp kabul etmiş. O çok merak ettikleri yere varmışlar. Zeynep çok şaşırmiş **çünkü** bir bir bisiklet yarışmasıymış.” (5.Sınıf Ö.8 Nedenleyici Bağıntı Unsuru)

“ Yağmuru müdür yardımcısı karşıladı ve Yağmur’u kamp müdürü Pelin Hanım ile tanıştırdı.” (6.Sınıf Ö.4 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“ İlginç kısım ise her meyve ağacının altında meyvesinin yenmiş ve kabuğunun yere atılmış olmasıydı. Bu **da** bu hayvanın ağaca tırmanabildiğini kanıtlıyordu.” (6.Sınıf Ö.3 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“ Otele gidip yerleştiklerinde hemen açık büfeye inmişler ve gördüklerine inanamamışlar. Büfede ne ararsan varmış.” (6.Sınıf Ö.5 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“ Ben tam beş tane balık avladım. Ali ise 6 tane avladı. Akşam mangal hazırlanırken biz **de** çok eğlenceli oyunlar oynadık.” (6.Sınıf Ö.8 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“ Orada çok güzel vakit geçirmiştik ve işimizi **de** güzel yapmıştık. Çok mutluyduk.” (6.Sınıf Ö.12 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“ En önde gidiyorum **sonra** biri beni geçti. İkimiz de birinci olmak için yarışıyoruz. En **sonunda** onu geçtim ve kazandım. Çok mutluydum.” (6.Sınıf Ö.7 Zamanlayıcı Bağıntı Unsuru)

“ Tüm işlerimizi bitirdikten sonra her şeyimizi toplayıp geri döndük bu gerçekten şu **ana kadar** en eğlenceli geçen ilk haftamızdı.” (6.Sınıf Ö.2 Zamanlayıcı Bağıntı Unsuru)

“ Başlarından geçen olayı anlatınca rozet aldılar. O **günden sonra** izcilik kampının en iyileri onlar oldu.” (6.Sınıf Ö.14 Zamanlayıcı Bağıntı Unsuru)

“ Telefonu açtım. Biraz sohbet ettik. **Daha sonra** telefonu kapattık. Emre, beni kahvaltıya çağırdı. Mutfağa indim. Beraber oturduk ve yemeye başladık.” (6.Sınıf Ö.20 Zamanlayıcı Bağıntı Unsuru)

“ Kapıdan çıkarken Feyza’ya baktım o hâlâ tembellik yapıyordu. **Sonra** en alt kata indim ve Şermin Yaşar’ın gitmiş olduğunu gördüm ve hayal kırıklığına uğradım.” (6.Sınıf Ö.15 Ekleyici Bağıntı Unsuru)

“Bu etkinliğe katılmak isteyenler ve daha fazla bilgi edinmek isteyenler müdür yardımcısı Nermin Hanım’ın yanına gidebilirler **fakat** sadece izcilik kulübüne kayıt olanlar bu etkinliğe katılabilir.” (6.Sınıf. Ö.8 Çeldirici Bağntı Unsuru)

“ Çekim yaparken aniden birisi Sena’nın üstüne atladı **ama** Sena koalları çok sevdiği için sorun değildi aksine bu onun için çok mutlu edici bir şeydi.” (6.Sınıf. Ö. 2 Çeldirici Bağntı Unsuru)

“ Çocuklar o gün okula heyecanla gittiler **ama** yazarın hasta olduğunu duyunca çok üzüldüler. **Lakin** bunu fırsat bilen o yazarın düşman yazarı o gün sürpriz bir kararla hemen okula imza dağıtmak için gitti.” (6.Sınıf. Ö.6 Çeldirici Bağntı Unsuru)

“ Derken dünkü sesler yine geldi **fakat** çok daha yakından. Bu çok büyük bir maymundu ve elleri meyve doluydu hepsini bir bir yedi.” (6.Sınıf. Ö.3 Çeldirici Bağntı Unsuru)

“ Yapacağımız her şey dışarda yapılan aktivetelerdendi **ancak** yağmur yağdığından bu aktiviteleri yapamazdık.” (6.Sınıf. Ö.20 Çeldirici Bağntı Unsuru)

“ 5. ve 6. Gün haftasonu olduğu için temizlik yapacaklardı **bu yüzden** sabahları çadırı toplamaları gerekti.” (6.Sınıf. Ö.17 Nedenleyici Bağntı Unsuru)

“Ödülüm bir tabletti. Ama zaten benim bir tabletim vardı. **Bu yüzden** o tableti satıp parasını hayır kurumuna bağışladık.” (6.Sınıf. Ö.7 Nedenleyici Bağntı Unsuru)

“ Bir gün sınıfta izcilik kulübü gezisi yapılacağı açıklanmış. Tabiki gitmek istememiş **çünkü** orada tek başına kalıp zorbalanacağını düşünmüş.” (6.Sınıf. Ö.9 Nedenleyici Bağntı Unsuru)

“ Biraz tropikal bir bölgeydi burası. **O yüzden** her taraf meyvelerle doluydu.” (6.Sınıf. Ö.3 Nedenleyici Bağntı Unsuru)

“ Zeynep bir sabah uyandı. Çok heyecanlıydı **çünkü** bugün okuluna en sevdiği yazar gelecekti.” (6.Sınıf. Ö.1 Nedenleyici Bağntı Unsuru)

“ Araştırmaya başlayınca çevre bilincinde olmanın dünyaya kötü etki eden birçok duruma engel olduğunu gördü. En basit örneklerinden biri **de** arabalardan çıkan egzoz gazlarının küresel ısınmaya sebebiyet vermesi.” (7.Sınıf Ö.6 Ekleyici Bağntı Unsurları)

“ Biz 3 belgeselciydik. Sunucu İsmail, sebebini bilmediğimiz halde sürekli bizimle gelen Osman ve ben **yani** Kahraman Hamit.” (7.Sınıf Ö.2 Ekleyici Bağntı Unsurları)

“ Fatma ne yapacağını, nasıl hissedeceğini bilmiyordu artık çünkü evet canını kurtardı **fakat** o evde anıları ve babası vardı.” (7.Sınıf Ö.8 Ekleyici Bağntı Unsurları)

“ Ayşe **de** hem öğretmeni hem arkadaşları tarafından büyük takdir gördü, Ayşe gibi daha birçok insan böyle düşünse dünyamız belki de daha farklı olabilirdi.” (7.Sınıf Ö.6 Ekleyici Bağıntı Unsurları)

“ Artık Elif **de** geldiğine göre Antalya’ya geri dönüş yolculuklarına geçme zamanları gelmişti. Sergiden çıkarken Elif güvenlge teşekkür edip oradan öyle ayrıldı.” (7.Sınıf Ö.4 Ekleyici Bağıntı Unsurları)

“ Akşam hazırladığım çantamı yanıma alıp içeriye geçtim. Tatlı sohbet eşliğindeki kahvaltım bittikten **sonra** babam beni okula bıraktı.” (7.Sınıf Ö.14 Zamanlayıcı Bağıntı Unsurları)

“ Selim Hoca’nın etkili konuşması herkese büyük bir cesaret vermişti, **artık** haftasonları bunun için çalışılacaktı.” (7.Sınıf Ö.18 Zamanlayıcı Bağıntı Unsurları)

“**Ondan sonra** Elif yanıma gelip yaptıkları hakkında özür diledi. Sarılıp barıştık. O günden sonra Elif ve diğer arkadaşarımla birlikte oyunlar oynayıp güzelce geçinip arkadaşarımla kaynaştık.” (7.Sınıf Ö.13 Zamanlayıcı Bağıntı Unsurları)

“Yolculuk şimdiye **kadar** oldukça keyifliydi. Bolca sohbet ve müzik eşliğinde de devam ediyordu. **Sonra** bir anda beklenmedik bir şey oldu ve otobüs durdu.” (7.Sınıf Ö.14 Zamanlayıcı Bağıntı Unsurları)

“Hoca Talha ve Zeki’yi haksız buldu ve arkadaşına o paranın iki katını ödemesi gerektiğini söyledi. **Artık** dönüş zamanı gelmişti ve Ali çok üzgündü.” (7.Sınıf Ö.15 Zamanlayıcı Bağıntı Unsurları)

“ İki haftadır bekliyorlardı. Bu bekleyişin sonu sonunda bugün gelmişti. Gece yola çıkacaklardı. **Fakat** Antalya-Ankara arası mesafe uzun olduğu için sabah anca varacaklardı. “(7.Sınıf Ö.4 Çeldirici Bağıntı Unsurları)

“ Fatma ve annesi son hızla diğer göçebelerle Türkiye’ye gitmeye çalışıyorlardı. **Ancak** uçak dolmuştu ve son bir kişilik yer vardı **ancak** pilot ikisini de alabileceğini söyleyince onlara belirli bir süre vermiş ve sonra ise yola koyulmuşlardı.” (7.Sınıf Ö.8 Çeldirici Bağıntı Unsurları)

“ Sonra da Tesla’nın mühendisi geldi. Tesla, yakında uçan araba çıkaracakmış. Bu güzel bir şeydi **fakat** benim ilgimi çekmemişti.” (7.Sınıf Ö.3 Çeldirici Bağıntı Unsurları)

“ Sonunda ormanın derinliklerie varmıştık. Fakat bir anormallik vardı. Uzun süredir Osman’dan ses yoktu. İsmail etrafı kolaçan etmek için durdu.” (7.Sınıf Ö.5 Çeldirici Bağıntı Unsurları)

“ Ceylanlar onları terk eder etmez kaçısmaya başladılar. **Ancak** bire iki durumu olunca ceylanın kaçacak yeri kalmadı ve yirticular için güzel bir öğlen yemeği oldu. Yavruyu saymıyorum çünkü o birine bile yetmez.” (7.Sınıf Ö.2 Çeldirici Bağıntı Unsurları)

“ Şimdi yola çıktık. Acaba nerelerden geçeceğiz. Muhtemelen kardeşim birazdan ağlamaya başlayacak annem onu sustrumaya çalışacak ve en sonunda da kardeşim uykuya dalacak. Ama şu an neler yaşadığımızı bilseydi uykuya dalmaz ağlamasını yol boyunca sürdürürdü. **Çünkü** biz şu anda ülkemizdeki savaş yüzünden başka bir ülkeye göç ediyoruz.” (7.Sınıf Ö.1 Nedenleyici Bağıntı Unsurları)

“ Aslında bu çok iyi olmuştu **çünkü** çevreyi kirletmemeyi tiyatronun yanı sıra yanlışlıkla da olsa çevreyi kirletmemenin önemini bir kez daha göstermişlerdi.” (7.Sınıf Ö.12 Nedenleyici Bağıntı Unsurları)

“ Arkadaşım Hazan, tiyatroda yer alıyordu ve **bu yüzden** heyecanlıydı. Gösteriye az kaldığından salona gitti.” (7.Sınıf Ö.17 Nedenleyici Bağıntı Unsurları)

“ Aziz Sançar, bunu sergi müdürü ayarladı benim bir arkadaşımın kuezni sergi müdürüydü. O da seni çok sevmiş ve **bu sebepten** benden bunu rica etti, dedi.” (7.Sınıf Ö.15 Nedenleyici Bağıntı Unsurları)

4.1.4. Değiştirime ilişkin bulgular

Tablo 4.4 Değiştirime ilişkin bulgular

Değiştirim	Sınıflar								
	5. Sınıf			6. Sınıf			7. Sınıf		
	n	f	%	n	f	%	n	f	%
İsme Dayalı	20	23	88,4	20	23	54,7	20	3	37,5
Eyleme Dayalı	20	2	7,6	20	10	23,8	20	2	25
Cümleye Dayalı	20	1	3,8	20	9	21,4	20	3	37,5
Toplam		26			42			8	

Tablo 4.4'e bakıldığında araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan değiştirim unsurları isme dayalı, eyleme dayalı ve cümleye dayalı kategorilerinde incelenmiştir. Toplamda (f=76) değiştirim tespit edilmiştir. Bu toplam içerisinde sınıf bazında bakıldığında en fazla değiştirim unsuru (f=42) ile 6.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=26) ile 5.sınıf (f=8) ile de 7.sınıf

izlemektedir. Değişiririr unsurlarının kategorisinde yer alan isme dayalı değişiririr (f=23) ile 5 ve 6.sınıfta aynı sayıda tespit edilmiştir. 7.sınıfların hikâye edici metinlerinde ise (f=3) adet isme dayalı değişiririr bulunmuştur. Eyleme dayalı değişiririr (f=10) ile en fazla 6.sınıfta rastlanmıştır. 5 ve 7.sınıfların yazdığı hikâye edici metinlerinde (f=2) eşit sayıda eyleme dayalı değişiririr cümlesine rastlanmıştır. Cümleye dayalı değişiririr en fazla (f=9) ile 6.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=3) ile 7.sınıf (f=1) ile 5.sınıf izlemektedir.

Özel yetenekli 5,6 (BYF Grubu) ve 7.sınıf (ÖYG Grubu) öğrencilerin hikâye edici metinlerinde bağdaşıklığı sağlayan değişiririr unsurlarına dair cümleler aşağıda verilmiştir:

“ Arabada **sınıf arkadaşlarından Aleyna, Zeynep, Beren ve Nur** vardı. Bahar Nur’u pek sevmezdi çünkü Nur sürekli en iyinin kendisi olduğunu düşünürdü.” (5.Sınıf Ö.1 İsmeye Dayalı Değişiririr)

“ Bir mart ayında **Ege** diye **bir çocuk** bisiklet yarışmasına katılmak istedi.” (5.Sınıf Ö.3 İsmeye Dayalı Değişiririr)

“ Tanem bir gün **en sevdiği kitap** olan **Oh Ne Ala Memleket** adlı kitabını kaybetmişti.” (5.Sınıf Ö.9 İsmeye Dayalı Değişiririr)

“ Sare bir gün markete giderken bir **poster** gördü. Posterde Çocuk Bisiklet Yarışması yazıyordu. Son başvurusu yarındı. Sare eve gidince hemen anne ve babasına **bu posteri** gördüğünü, yarışmaya katılmak istediğini söyledi.” (5.Sınıf Ö.17 İsmeye Dayalı Değişiririr)

“ Bu sefer hiç gitmedikleri bir **tatil merkezi** bulup oraya gideceklerdi. Hemen araştırmaya koyuldular. Bir süre sonra Zülal, internette manzarasıyla büyüleyen bir tatil merkezi buldu. Fakat bu tatil merkezinin fiyatı çok uygundu. Çevresinde bu kadar **ucuz tatil merkezi** yoktu.” (5.Sınıf Ö.15 İsmeye Dayalı Değişiririr)

“ Süleyman da yarışmaya Cuma günü **başvurup** cumartesi günü whatsabından bilgilerini Ege’ye **göndermişti**. Süleyman ve Ege yarışmaya hazırlıklarını **yapmışlardı** ve yarışmaya hazırlardı.” (5.Sınıf Ö.3 Eyleme Dayalı Değişiririr)

“ Halil biraz kuzeniyle konuştuktan sonra kuzeni Halil’e bana en sevdiğin kitap setini verebilir misin? Diye sordu ve devamında **şöyle** dedi: **Hocamız bize bir proje verdi bu proje kapsamında kendimizin okumadığı bir tanıdığımızın okumuş olduğu kitabı değerlendirmemiz gerekiyor.**” (5.Sınıf Ö.5 Cümleye Dayalı Değişiririr)

“ Merhaba, benim adım Ahmet. İsterseniz önce size kendimden bahsedeyim. Ben, altıncı sınıf öğrencisiyim. **Küçük ve tatlı bir kız kardeşim var adı ise Nehir.** Ne kadar güzel bir **isim** değil mi?” (6.Sınıf Ö.8 İsme Dayalı Değişirir)

“ Hemen bilgisayarını açıp değişik adaların bilet fiyatlarına bakmışlar ve **Morrisot Adası** adında **bir adaya** karar vermişler. (6.Sınıf Ö.5 İsme Dayalı Değişirir)

“Alanya Belediyesi tarafından çocuklar için bisiklet sürme yarışması vardı. Normalde daha önce olacaktı ama baharda yapılsın diye **bahar aylarından biri** olan **mart** ayında yapılacaktı.” (5.Sınıf Ö.7 İsme Dayalı Değişirir)

“ Bir pazartesi sabahı uyanan **Selin** adındaki **yazar**, kahvaltısını yapıp **Aybüke** adındaki **yazar** ile buluşup okula doğru yol almışlar.” (6.Sınıf Ö.18 İsme Dayalı Değişirir)

“ Kitabın adı da **Çocukların Dünyasıydı.** Kim bilir belki de bir sonraki imza gününde çocuklar **bu kitabı** yazarlara imzalatacaklardı.” (6.Sınıf Ö.18 İsme Dayalı Değişirir)

“ Aralarında iş bölümü **yapmışlar.** İki kişi ateş yakmak için çalı çırpı **toplayacak** ve **ateş yakacak,** iki kişi yemek için meyve **toplayacak** ve iki kişi de ormanı **araştıracakmış.**” (6.Sınıf Ö.5 Eyleme Dayalı Değişirir)

“ Rehberimiz bana söz verdi. Kampta yapacaklarımız sürprizdi aslında ama **çalı toplayacağız, doğayı keşfedeceğiz, izci ateşi yakacağız** bütün bu **yapacağımız** şeyleri plandık.” (6.Sınıf Ö.20 Eyleme Dayalı Değişirir)

“ Ben **Batu**'yla bir haftalık biletleri hazırladık biz çadırda kalacaktık. **İhtiyaç** listesindeki her şeydi almıştık. **Sonra o zaman gelmişti uçağa bindik.** Böylece bizim maceramız başlamıştı.” (6.Sınıf Ö.19 Eyleme Dayalı Değişirir)

“ Mert ve arkadaşları çıldırıp iş bölümü yapar. **Yavuz evine gidip çadır getirecek, Samet evinden yiyecek ve içecek getirecek, Yasin sıkılmalarını önleyecek oyuncaklar getirecek, İbrahim herkesin ailesine haber verecek, Fatih nöbette kalmak için kahve ve Mart sırayı tutacaktı.** Böylece Mert, Fatih, İbrahim, Yasin, Samet ve Yavuz okulda kamp yapacaklardı.” (6.Sınıf Ö.17 Eyleme Dayalı Değişirir)

“ Her şey dün sabah başlamıştı, biz tam da son dersteyken nöbetçi öğrenci sınıfa girip tam da şöyle dedi: **Dersinizi böldüysem özür dilerim ama bir duyuru yapabilir miyim? Okulumuzda izcilik kulübünün düzenlemiş olduğu bir kamp etkinliği vardır.**” (6.Sınıf Ö.8 Cümleye Dayalı Değişirir)

“ Şifrelerin normalde altlarına yazıldığını bildiğimden ilk olarak cihazların altına baktım. Altında bir not vardı. Üstünde şöyle yazıyordu: **Burada ineternet yok! Ne demek internet yoktu?** (6.Sınıf Ö.20 Cümleye Dayalı Değişiririr)

“ Sabah uyandıığımızda hazırlandık ve otobüslere bindik. Bir buçuk saatlik yolun ardından **büyük bir alana** vardık. Burası bir **fuar alanına** benziyordu.” (7.Sınıf Ö.3 İsrre Dayalı Değişiririr)

“ Sonunda artık otobüsten inmiştik, yavaş yavaş sergi alanına gidiyorduk. Gözüme takılan ilk şey **ünlü bilim insanlarından Albert Einstein** oldu.” (7.Sınıf Ö.9 İsrre Dayalı Değişiririr)

“ Evet arkadaşlar hepinizin malumudur bir ay sonra olacak çevre bilinci tiyatrosunu bizim sınıf yapması gerekiyor. Hepimize zor görevler düşüyor, **sahne hazırlığı için çalışmak, rol dağıtmak, neredeyse her gün provalara gelmek** ama biz 7/E sınıfı olarak bunları **yapabiliriz.**” (7.Sınıf Ö.18 Eyleme Dayalı Değişiririr)

“ **Türkiye sınırlarına vardılar askerler onları fark edip onlara sıcak yemek ve su verdiler. Böylece Fatma ve ailesinin hikâyesi son buldu.**” (7.Sınıf Ö.16 Cümleye Dayalı Değişiririr)

4.1.5. Kelime bağdaşıklığına ilişkin bulgular

Tablo 4.5 Kelime bağdaşıklığına ilişkin bulgular

Kelime Bağdaşıklığı	Sınıflar								
	5. Sınıf			6. Sınıf			7. Sınıf		
	n	f	%	n	f	%	n	f	%
Aynı Kelimelerin Tekrarı	20	21	43,7	20	38	44,7	20	26	63,4
Eş/Yakın Anlamlı Kelimelerin Tekrarı	20	1	2,0	20	5	5,8	20	1	2,4
Üst/Alt Anlamlı Kelimelerin Tekrarı	20	8	16,6	20	20	23,5	20	4	9,7
Eş Dizimli Kelimelerin Tekrarı	20	18	37,5	20	22	25,8	20	10	24,3
Toplam		48			85			41	

Tablo 4.5’e bakıldığında araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan kelime bağdaşıklığı unsurları aynı kelimelerin tekrarı, eş-yakın anlamlı kelimelerin tekrarı, üst-alt anlamlı kelimelerin tekrarı ve eş dizimli kelimelerin tekrarı kategorilerinde incelenmiştir. Toplamda (f=174) kelime bağdaşıklığı tespit edilmiştir. . Bu toplam içerisinde sınıf bazında bakıldığında en

fazla kelime bağdaşıklığı unsuru (f=85) ile 6.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=48) ile 5.sınıf (f=41) ile de 7.sınıf izlemektedir. . Kelime bağdaşıklığı unsurlarının kategorisinde yer alan aynı kelimelerin tekrarına dayalı kelime bağdaşıklığı en fazla (f=38)ile 6.sınıfta bulunmaktadır. Bunu sırayla (f=26) ile 7, (f=21) ile de 5.sınıf izlemektedir. Kelime bağdaşıklığını sağlayan eş-yakın anlamlı kelimelerin tekrarına en fazla (f=5) ile 6.sınıfta rastlanırken 5ve 7.sınıfta (f=1) ile aynı sayıda bulunmaktadır. Üst-alt anlamlı kelimelerin tekrarı en fazla (f=20) ile 6.sınıfta bulunurken bunu (f=8) ile 5.sınıf, (f=4) ile de 7.sınıf izlemektedir. Eş dizimli kelimelerin tekrarına en fazla (f=22) ile 6.sınıfta bulunmaktadır. Bunu sırayla (f=18)ile 5.sınıf, (f=10)ile de 7.sınıf izlemektedir.

Özel yetenekli 5,6 (BYF Grubu) ve 7.sınıf (ÖYG Grubu) öğrencilerin hikâye edici metinlerinde bağdaşıklığı sağlayan kelime bağdaşıklığını unsurlarına dair cümleler aşağıda verilmiştir:

“ *Aslı ailesi ile birlikte geniş bir evde yaşıyordu.7.sınıftı ve yaz tatiline az zaman kalmıştı aradan 1 ay geçti **karne** günü gelip çatmıştı. Aslı çok mutluydu **karnesi** çok güzel gelmişti üstelik takdir almıştı, **karnesini** almıştı ve annesiyle eve doğru yola çıktılar. Aslı babasına ve annesine **karnesini** gösterdi, babası çok mutlu olmuştu.*” (5.Sınıf Ö.2 Aynı Kelimelerin Tekrarı)

“ *Tanem bir gün en sevdiği **kitap** olan Oh Ne Ala Memleket adlı **kitabını** kaybetmişti. Tanem tabiki bunu okuldan döndüğünde fark etti. Tanem çok üzülmüştü çünkü **kitabı** en heyecanlı yerinde bırakmıştı. Tanem hemen dedektif gibi giyinip eline büyütecini aldı ve **kitabı** kimin aldığını bulmaya hazırdı.*” (5.Sınıf Ö.9 Aynı Kelimelerin Tekrarı)

“ *Bu sefer hiç gitmedikleri bir **tatil merkezi** bulup oraya gideceklerdi. Hemen araştırmaya koyuldular. Bir süre sonra Zülal, internette manzarasıyla insanları büyüleyen bir **tatil merkezi** buldu fakat bu **tatil merkezinin** fiyatı çok uygundu. Çevresinde bu kadar ucuz **tatil merkezi** yoktu.*” (5.Sınıf Ö.15 Aynı Kelimelerin Tekrarı)

“*Bisiklet yarışması başlama tarihi 15.03.24. **Ödüller**: 3.olana 3 yıldızlı otelde 4 hafta, 2.olana 5 yıldızlı otelde 5 hafta, 1.olana ise Kawasaki motor **hediye**.*” (5.Sınıf Ö.11 Eş-Yakın Anlamlı Kelimelerin Tekrarı)

“ *Aslı **ailesi** ile birlikte geniş bir evde yaşıyordu.7.sınıftı ve yaz tatiline az zaman kalmıştı aradan 1 ay geçti karne günü gelip çatmıştı. Aslı çok mutluydu karnesi çok güzel gelmişti üstelik takdir almıştı, karnesini almıştı ve annesiyle eve doğru yola çıktılar. Aslı **babasına** ve **annesine** karnesini gösterdi, babası çok mutlu olmuştu.*” (5.Sınıf Ö.2 Üst-Alt Anlamlı Kelimelerin Tekrarı)

“ Alper 7.sınıfa giden bir çocuktur. **Hobisi bisiklet sürmekti.**” (5.Sınıf Ö.11 Üst-Alt Anlamli Kelimelerin Tekrarı)

“ Hostesin duyurusunda Almanya değil, **Sihir Ülkesi** çıkmıştı. Aslı ve Eda çok korkmuştu. Uçak indiğinde ise her yerde sihir yapan **cadular, periler, elfler** vardı. Bu manzara onları büyülemişti.” (5.Sınıf Ö.12 Üst-Alt Anlamli Kelimelerin Tekrarı)

“ Eysel Kulesi gezileri de bitince otele geri dönmüşler. Akşam **yemeğinde** de Fransa usulü **kruvasan ve çikolata** yemişler ve uyumuşlar. Ertesi gün de eve dönmek için arabaya binip dönüş yolculuğuna başlamışlar.” (5.Sınıf Ö.1 Üst-Alt Anlamli Kelimelerin Tekrarı)

“ Abdulrezzak uyandığında ilk olarak **karakola** giderek **ihbarda** bulunur. **Polisler** de kısa bir **soruşturmadan** sonra **çeteyi** çökertip diğer çocukları kurtarırlar.” (5.Sınıf Ö.20 Eş Dizimli Kelimelerin Tekrarı)

“ Aslı ve arkadaşı Eda telefonda Almanya'ya **bilet** almışlardı. **Tatil** için hazırlıklara başlamışlardı. Bu akşam **havaalanına** gittiler ve çok erken geldiklerini fark ettiler.” (5.Sınıf Ö.12 Eş Dizimli Kelimelerin Tekrarı)

“ Annesi ve babası onu gururla izliyordu çünkü Sare en öndeydi ve **yarışma** bitmek üzereydi. Bir anda bir kız Sare'yi geçti. Fakat sonra Sare yine geçti birinciliğe. Çok çekişmeliydi ve yarışma bitti, **düdük** çaldı. Sare birinci olmuştu! O kadar mutluydu ki resmen uçacaktı. Annesi ve babası çok duygulandı **ilk üç ödülleri** verildi ve **birinciye** 500 liralık **çek hediye** edildi.” (5.Sınıf Ö.17 Eş Dizimli Kelimelerin Tekrarı)

“ Arkadaşları ve nöbetçi öğretmen **çocuğu** fark edince endişelenir fakat **çocuğun** canı pek acımamış gibiydi. Çünkü **çocuk** yere düştükten birkaç saniye sonra hemen ayağa kalkıp oyuna devam etmişti. Neyseki **çocuğun** başına bir şey gelmemişti.” (6.Sınıf Ö.18 Aynı Kelimelerin Tekrarı)

“ Sonra analdık ki yağmurdan kaçarken doluya yakalanmışız. Gölün içi **timsah** doluydu. Hepsi bizi fark etmişlerdi. Korku ile kaçmaya başladık. Neyse ki kurtarma ekipleri yola çıkmışlardı. Tam arkamızda bir **timsah sürüsü** varken bri anda **timsah sürüsü** bir mızrak atışıyla nehre dönüyorlardı.” (6.Sınıf Ö.16 Aynı Kelimelerin Tekrarı)

“ O bunları düşünürken **annesini** fark etti ve yarınki izcilik kulübünün düzenlediği geziye hazırlanıyorum, dedi. **Annesi** bunun üzerine hemen yatmazsan yarınki gezi için erken kalkamayacağını söyledi.” (6.Sınıf Ö.4 Aynı Kelimelerin Tekrarı)

“ Bizim Tavgi adında bir grubumuz var. Bu gruptaki herkes birbiriyle sınıf arkadaşı. Grubumuzda toplam 4 kişi var. Ben Ahmet, Batu, Kıvanç ve Ali. Biz uzun

zamandır bir **macereya** çıkmak istiyoruz. Biz bu **serüven** hakkında konuşken Ali'nin aklına bir fikir gelir.” (6.Sınıf Ö.19 Eş-Yakın Anlamli Kelimelerin Tekrarı)

“Bugün harika bir gündü. Çünkü okulumuza ünlü **yazar Meral Atmaca** gelecekti.” (6.Sınıf Ö.10 Üst-Alt Anlamli Kelimelerin Tekrarı)

“ Bugün okulumuza kitapları farklı dillere çevrilmiş ve çocuk kitapları yazan bir **yazar olan Şermin Yaşar** gelecek.” (6.Sınıf Ö.15 Üst-Alt Anlamli Kelimelerin Tekrarı)

“ Bu sevincimi Feyza'nın bozmasına izin veremezdim. O yüzden onu düşünmeyi bıraktım ve aklıma hangi **kitabı** alsam acaba düşüncesi kapıldı. Ders boyu bunu düşündüm ve zilin çalması ile aklıma bir fikir geldi: Bu **kitap Cingo**.” (6.Sınıf Ö.15 Üst-Alt Anlamli Kelimelerin Tekrarı)

“İki **yazar** arakadaş, **çocuklar** hakkında bir **kitap** yazmak için çocukları incelemeye karar verir. Bunun için bir ortaokulda **imza günü** düzenlerler.” (6.Sınıf Ö.18 Eş Dizimli Kelimelerin Tekrarı)

“ Öğlen olmuştu, **sahile** gidip **belgesellerini** çekeceğimiz **caretaları** kayıt altına aldık, tam tamına 4 saat sürmüştü. **Çekimlerimiz** bittikten sonra akşam olmadan **ormanlık bir yere** gidip **çadırlarımızı** kurmaya başladık. Ben ve Aylin **çadırları** kurarken Zeynep de yiyecekleri hazırlıyorlardı.” (6.Sınıf Ö.2 Eş Dizimli Kelimelerin Tekrarı)

“Zeynep bir sabah uyandı. Çok heyecanlıydı çünkü bugün **okuluna** en sevdiği yazar gelecekti. Okul için hazırlandıktan sonra servise bindi. Okula vardı ve **sınıfına** çıktı. Arkadaşları da onun gibi heyecanlıydı. Yazarlar öğlen gelecekti. Dördüncü **dersleri matematikti** ve ders bitmişti öğlen olmuştu.” (6.Sınıf Ö.1 Eş Dizimli Kelimelerin Tekrarı)

“Fatma'nın **kuzenleri** burada yaşıyordu ve izin vermeyeceğini de düşünmüyordu. Tahmin ettikleri gibi de olsun kuzenleri ve **teyzesi** onları memnietle evlerine aldı ve güler yüzle karşıladı. Fatma'nın **kuzenleri** Erdal ve Kemal ise onu soru yağmuruna boğdular. Fatma hepsini yanıtlamaya tam başlayacaktı ki annesi geldi ve onları yemeğe çağırdı. **Teyzesine** de annesi sorunca annesi anlattı ve **teyzesi** de çok üzüldü çünkü hayal etmesi bile kötüyken nasıl bunları yaşayabilirlerdi.” (7.Sınıf Ö.8 Aynı Kelimelerin Tekrarı)

“ Bir **odadaydı** Mina, kapısı ve penceresi olmayan simsiyah bir **odada**. Karşısındaki duvarda anıları beliriyor, ardından bir bir kayboluyorlardı. Ama Mina'yi en çok korkutan son görüntüydü. Videoda **kendisi** vardı, otobüste uyuyan **kendisi**.” (7.Sınıf Ö.10 Aynı Kelimelerin Tekrarı)

“ **Sergi alanında** hocaları birbirlerinden ayrılmamaları hakkında onları uyardı. Hocalarının önderliğinde sergiyi gezmeye başladılar. **Sergi alanı** çok dikkat çekiciydi.

Asya ve arkadaşları **sergi alanında** aydınlatma, yerleştirme ve alanın renkliliğine bayıldılar.” (7.Sınıf Ö.4 Aynı Kelimelerin Tekrarı)

“ Daha önce de bu tür yolculuklara çıktığımız için yolculuğun **keyifli** geçeceğinden hiç şüphem yoktu. Yol bol anılı, **eğlenceli** ve şarkılı geçecekti ve biz oraya vardığımızda tüm yorgunluğumuzu dindirmek için mükemmel bir uyku çekecektik. Her ormana gidişimizde moralim oldukça yüksek ve **mutlu** olurum tabi.” (7.Sınıf Ö.2 Eş-Yakın Anlamli Kelimelerin Tekrarı)

“ Sonunda artık otobüsten inmiştik, yavaş yavaş sergi alanına giriyorduk. Gözüme takılan ilk şey **ünlü bilim insanlarından Albert Einstein** oldu.” (7.Sınıf Ö.9 Üst-Alt Anlamli Kelimelerin Tekrarı)

“ Biz şu anda ülkemizdeki **savaş** yüzünden başka bir **ülkeye göç** ediyoruz. Gittiğimiz ülkede **mülteci** muamelesi göreceğiz ve **çadırlarda kalacağız.**” (7.Sınıf Ö.1 Eş Dizimli Kelimelerin Tekrarı)

“ Selam ben Fatma. Ben 10 yaşımdayım. Ben **ülkemdeki iç savaş** nedeniyle **Türkiye’ye göç** etmek zorunda kaldım. Bu arada ben **Suriye’den** geldim. Şu an Antalya’da yaşıyorum.” (6.Sınıf Ö.13 Eş Dizimli Kelimelerin Tekrarı)

“ İyi de **tiyatro** oynamayı değil, izlemeyi seviyorum diye kısaca aklımdakileri söyledim. Hazan, bu konuda ısrarcı olmaya devam ediyordu. En sonunda dayanamadım ve kabul ettim. Bu duruma çok sevinen Hazan, beni de yanına alarak **sahneye** yürüdü. Eksik **oyuncunun replikleri** kolaydı. Bu yüzden yarım saat içinde rahatlıkla **ezberleyebilirdim.**” (6.Sınıf Ö.17 Eş Dizimli Kelimelerin Tekrarı)

4.1.6. Zamana ilişkin bulgular

Tablo 4.6 Zamana ilişkin bulgular

Zaman	Sınıflar								
	5. Sınıf			6. Sınıf			7. Sınıf		
	n	f	%	n	f	%	n	f	%
Toplam	20	495		20	667		20	610	

Tablo 4.6’ya bakıldığında araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan zaman unsurları incelenmiştir.

Özel yetenekli 5,6 (BYF Grubu) ve 7.sınıf (ÖYG Grubu) öğrencilerin hikâye edici metinlerinde bağdaşıklığı sağlayan zaman unsurlara dair cümleler aşağıda verilmiştir:

“Çetenin adamları **gelir** ve Abdulrezak’ı bayıltarak cüzdanı bulduğu yere geri **götürürler**. Abdulrezak uyandığında ilk olarak karakola giderek ihbarda **bulunur**. Polisler de kısa bir soruşturmada sonra bu çeteyi çökertip diğer çocukları **kurtarırlar**.” (5.Sınıf Ö.20 Zaman)

“ Bahar yeni **gelmişti**. Sare son zamanlarda bisiklet sürmeyi çok **istiyordu**. Babasına **söyledi** ve birkaç gün sonra babası ona bisiklet sürmeyi **öğretti**.” (5.Sınıf Ö.17 Zaman)

“ Aslı ve arkadaşı Eda, telefonda Almanya’ya bilet **almışlardı**. Tatil için hazırlıklara **başlamışlardı**. Bu akşam havaalanına gittiler ve çok erken geldiklerini **fark ettiler**. Biraz kestirmeye **karar verdiler**.” (5.Sınıf Ö.12 Zaman)

“ Sonunda o gün geldi herkes Aslı’nın evinde **toplandı**. Gitmeye hazırдық fakat Can, biletini evde **unutmuştu**. Can’ın evine uğradık bilet **aldık**, havaalanının yolunu **tuttuk**.” (5.Sınıf Ö.10 Zaman)

“ Zeynep bir bahar günü ailesiyle birlikte bir yolculuğa **çıkmuşlar**. Bu yolculuğun ne zaman biteceğini **bilmiyorlarmış**, nereye gideceklerini de. Bir gün yollarını **kaybetmişler**. Bir bakmışlar ormanın içindeler.” (5.Sınıf Ö.8 Zaman)

“Aramızda şakalaşırken etraftan sesler gelmeye **başladı**. Hava da yavaş yavaş **kararıyordu**. Bu ürpertici sesler karşısında korkmadık da değil fakat hemen kameradan kayda başlayıp bu sesleri **kaydettik** daha sonra hızlı bir şekilde kamp alanına **gittik**.” (6.Sınıf Ö.3 Zaman)

“ Akşama doğru ormanda **buluştuk**. İlk gün çok eğlenceli **geçmedi**. Görevli abiler mangalı hazırlarken biz de kurallardan **bahsettik**. Bir çadırda en fazla iki kişi kalabileceği için ben ve Ali gece birlikte **uyuyacaktık**. Akşam yemeklerimizi **yedik** ve çadıra **geçtik**.” (6. Sınıf Ö.8 Zaman)

“ Ertesi sabah otele geri **dönmüşler**. Evlerine geri dönmek için bilet alıp yola **çıkmuşlar**. Vardıklarında hemen evlerine güdp belgeseli **düzenlemişler** ve **yayınlamışlar**. Belgeselleri çok **sevilmiş**, emeklerinin karşılığını **almışlar**.” (6.Sınıf Ö.5 Zaman)

“ Artık kampın sonuna **gelmiştik**. Çok eğlenceli ve unutulmaz bir haftasonu **geçirmiştik**. Yediğimiz yemekler gerçekten çok lezzetliydi. Akşamleyin saat 7’yi geçerken anneler **geldiler**. Eve varınca her şeyi **anlattım**.” (6.Sınıf Ö.8 Zaman)

“ Kitabın kapağı çok ilgimi **çekti**. Kitabı çok merak ettiğim için bir tane satın **aldım**. İlk günden okumaya **başladım**. Kitabı hiç **birakamıyordum**.” (6.Sınıf Ö.13 Zaman)

“ Okula vardığımda gösteriye iki saat **kalmıştı**. Gösteri dolayısıyla okulda ders işlenmeyeceği için tiyatro salonunun hemen yanındaki sınıfımıza **girdim** ve arkadaşlarımla konuşmak üzere yanlarına **gittim**. Arkadaşım Hazan, tiyatrodaki yer **alıyordu** ve bu yüzden **heyecanlıydı**. ” (7.Sınıf Ö.17 Zaman)

“ Sonunda Ankara’ya **varmıştık**. Öncelikle otele gittik ve eşyalarımızı bırakarak biraz **dinlendik**. Bizim odada Feyza, Züleyha, Melis ve ben **vardım**. Hep beraber yemek salonuna **indik**. Yemekleri yedikten sonra hocamız **geldi** ve programı **anlattı**. ” (7.Sınıf Ö.3 Zaman)

“ Eve geldiğimde bu konuyu annemle **konuştum**. Annem bir hafta sonra gidebileceğini **söyledi**. Hemen en yakın arkadaşımı **aradım**. Gezi hakkında **konuştuk**. İkimiz de Ankara’daki sergiyi çok merak **ediyorduk**. ” (7.Sınıf Ö.9 Zaman)

“ Otobüsün hareket etmesiyle herkes heyecanla konuşmaya **başlamıştı**. Gece olmasına rağmen kimse uykulu **görünmüyordu**. Aksine etrafta oldukça fazla uğultu **vardı**. Mina ve arkadaşları ise çoktan derin bir sohbe **dalmışlardı**. ” (7.Sınıf Ö.10 Zaman)

“ Ondan sonra Elif yanıma gelip yaptıkları hakkında özür **diledi**. Sarılıp **barıştık**. O günden sonra Elif ve diğer arkadaşlarımla birlikte oyunlar oynayıp güzelce geçinip arkadaşlarımla **kaynaştık**. ” (7.Sınıf Ö.13 Zaman)

4.1.7. İşlevsel cümle yapısına ilişkin bulgular

Tablo 4.7 İşlevsel cümle yapısına ilişkin bulgular

İşlevsel Cümle Yapısı	Sınıflar								
	5. Sınıf			6. Sınıf			7. Sınıf		
	n	f	%	n	f	%	n	f	%
Kurallı Cümle	20	549	98,5	20	850	97,9	20	879	97,5
Devrik Cümle	20	8	1,4	20	18	2,0	20	22	2,4
Toplam		557			868			901	

Tablo 4.7’ye bakıldığında araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan işlevsel cümle yapısı kurallı cümle ve devrik cümle kategorilerinde incelenmiştir. Toplamda (f=2326) işlevsel cümle yapısı tespit edilmiştir. Bu toplam içerisinde sınıf bazında bakıldığında en fazla işlevsel cümle yapısı unsuru (f=901) ile 7.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=868) ile 6.sınıf (f=557) ile de 5.sınıf izlemektedir. İşlevsel cümle yapısı unsurlarının kategorisinde yer

alan kurallı cümle en fazla (f=879) ile 7.sınıfta bulunmaktadır. Bunu sırayla (f=850) ile 6.sınıf (f=549) ile 5.sınıf izlemektedir. Devrik cümle ise 6 ve 7.sınıfta (f=20) ile eşit sayıda rastlanırken en az (f=8) ile en az 5.sınıfta tespit edilmiştir.

Özel yetenekli 5,6 (BYF Grubu) ve 7.sınıf (ÖYG Grubu) öğrencilerinin hikâye edici metinlerinde bağdaşıklığı sağlayan sağlayan işlevsel cümle yapısı unsurlara dair cümleler aşağıda verilmiştir:

“ Bir gün Aslı ve onun arkadaşları tatile gitmek **istemişlerdi.**” (5.Sınıf Ö.18 Kurallı Cümle)

“ Sare Antalya'ya dönünce kırtasiyeye gidip çeki **kullanacaktı.**” (5.Sınıf Ö.17 Kurallı Cümle)

“Aslı ve arkadaşı Eda telefonda Almanya'ya bilet **almışlardı.** Tatil için hazırlıklara **başlamışlardı.** Bu akşam havaalanına **gittiler** ve çok erken geldiklerini **fark ettiler.**” (5.Sınıf Ö.12 Kurallı Cümle)

“ Altı saatin sonunda gidecekleri ülkeye **gelmişlerdi** ve buranın İsviçre olduğunu **anlarlar.** Hemen kalacakları otele gidip otelde havuza girip yemeli yiyip en sonunda günlerini **bitirirler.** Bir hafta sonra anılarıyla evlerine geri **dönerler.**” (5.Sınıf Ö.14 Kurallı Cümle)

“ Ada hemen çıkışa doğru **koştı.** Oradan bir taksiye binip kalacakları otele **gittiler.** Otele vardılar ve kalacakları odaya **yerleştiler.** Aydın'da tam 1 gün **kalacaklardı.** Günün yorgunluğuyla **uyuyakaldılar.**” (5.Sınıf Ö.19 Kurallı Cümle)

“ Garip bir şekilde ormanın içinden yarışmanın başlamasına son 10 dakika diye sesler **geliyormuş.** Zeynep ne yarışması olduğunu merak edip annesine: Anne lütfen gidip bakalım lütfen diye **bağırıyormuş.**” (5.Sınıf Ö.8 Kurallı Cümle)

“ Sonunda o gün geldi herkes Aslı'nın evinde **toplandı.** Gitmeye hazırдық fakat Can biletini evde **unutmuştu.** Can'ın evine **uğradık** bileti **aldık** havaalanının yolunu **tuttuk.** Uçağa **bindi.**” (5.Sınıf Ö.10 Kurallı Cümle)

“ Azra ve Derya sıraya **girdiler,** sıradan sonra koşu koşudan sonra ısınma ve nihayet oyun zamanı **geldi.** Voleybol oynamaya **başladılar.** Zil çalınca sınıfa **çıktılar** ama Azra'nın en sevdiği kitabı masada **yoktu.**” (5.Sınıf Ö.6 Kurallı Cümle)

“ Antalya'nın kalabalık sokaklarından birinde Halil diye bir çocuk **yaşarmış.** Halil, genellikle dışlandığı için yaşlılarından çok kitaplarıyla **ilgilenirmiş.** Bu yüzden tek dostu **kitaplardı.**” (5.Sınıf Ö.5 Kurallı Cümle)

“ Sergiye vardıklarında kapının önünde bir sürü insan **varmış**. İçeri girmişler. İçerdeki tablolar Bahar’ı çok **etkilemiş**. Her tablonun teker teker fotoğrafını **çekmiş**.” (5.Sınıf Ö.1 Kurallı Cümle)

“ Yarışmaya son 1 gün kalmıştı ve Alican başvurusunu **yaptı** ve **çalıştı** hem de günlerce. Alican çok ama çok **istiyordu** kazanmayı.” (5.Sınıf Ö.13 Devrik Cümle)

“ Artık uçağa binmişlerdi. Dördü de çok heyecanlıydı. Tatil merkezine vardıklarında aileleri otele yerleşmeye **başlamışlardı** bile.” (5.Sınıf Ö.15 Devrik Cümle)

“ Rehberimiz önde biz arkada sohbet ede ede **gidiyorduk**. Tam yürürken yüksek bir ses **duyuldu**. Ses, çalıkların arasından **geliyordu**. Herkes çok korkmuş **görünüyordu**. Ben tabi ki **korkmamıştım** ben asla **korkmam!** “(6.Sınıf Ö.20 Kurallı Cümle)

“ Ertesi sabah otele geri **dönmüşler**. Evlerine geri dönmek için bilet alıp yola **çıkmuşlar**. Vardıklarında hemen belgeseli düzenleyip **yayınlanmışlar**. Belgeselleri çok **sevilmiş**. Emeklerinin karşılığını **almışlar**.” (6.Sınıf Ö.5 Kurallı Cümle)

“ Yazar bu kargaşaya neden olduğunu düşünüp **üzülmüş** ve gitmeye karar **vermişti** eve giderken hırsı için okula gidip çocukların birbirine zarar vermesine sebep olduğunu düşününce daha da **üzülmüş**. Ardından bir daha böyle bir şeye sebep olmayacağına **yemin etti**.” (5.Sınıf Ö.6 Kurallı Cümle)

“ Ödülüm bir **tabletti**. Ama zaten benim bir tabletim **vardı**. Bu yüzden o tableti satıp parasını hayır kurumuna **bağışladık**. Günün sonunda herkes **mutluydu**.” (6.Sınıf Ö.7 Kurallı Cümle)

“ İki yazar arkadaş çocuklar hakkında bir kitap yazmak için çocukları incelemeye **karar verir**. Bunun için ortaokulda imza günü **düzenlerler**.” (6.Sınıf Ö.18 Kurallı Cümle)

“ Görevliler bizi sakinleştirip önemli eşyalarımızı alarak uçaktan atlamamız gerektiğini **söyledi**. İlerideki düzlük alana doğru atlama **yaptık** fakat bizi bir sürpriz **bekliyordu** düzlüğün etrafında bir sürü aslan **vardı**. Hepimizi bir korku **kapladı**.” (6.Sınıf Ö.16 Kurallı Cümle)

“ Olaylar daha fazla büyümeden zil **çalınıştı**. Çocuklar sınıflarına **girdiler** ve derslerini **işlediler**. Yazarlar çok **heyecanlıydı**. Çünkü imza saati çok **yaklaşmıştı**. Diğer teneffüs **oldu** ve işte o an imza **başlamıştı**.” (6.Sınıf Ö.18 Kurallı Cümle)

“ Evet yıllardır bu mesleği yapıyorum fakat hayvanların ayak izlerini araştırmak pek de dikkatimi çekmemişti. Ayak izinin fotoğrafını çekip etrafı araştırdık. Biraz **tropikal bir bölgeydi** burası. “(6.Sınıf Ö.3 Devrik Cümle)

“ İki kişi ateş yakmak için çalı çırpı toplayacak ve ateş yakacak, iki kişi de yemek için meyve toplayacak ve iki kişi de ormanı araştıracaktı. Herkes işinin başına

koyulmuş. Akşam olduğunda herkes **mağaradaymış** ama ormanı araştıran iki kişi hariç.” (6.Sınıf Ö.5 Kurallı Cümle)

“ O gün tiyatro gösteriminde yer alacak herkes gibi Ayşe de çok **heyecanlıydı.**” (7.Sınıf Ö.6 Kurallı Cümle)

“ Akdeniz üzerinden Türkiye’ye gelen Fatma ve ailesi mülteci kampına **gittiler.** Türkiye onlara **kol kanat gerdi** ve onlara çok iyi **baktı.** Fatma orada eğitimini de **tamamladı.**” (7.Sınıf Ö.11 Kurallı Cümle)

“ Okula vardığımızda gösteriye iki saat **kalmıştı.** Gösteri dolayısıyla okulda ders işlenmeyeceği için tiyatro salonunun hemen yanındaki sınıfa **girdim** ve arkadaşlarımla konuşmak üzere yanlarına **gittim.**” (7.Sınıf Ö.17 Kurallı Cümle)

“ Aslında bu çok iyi **olmuştu** çünkü tiyatro sayesinde çevreyi kirletmemenin önemini bir kez daha **göstermişlerdi.**” (7.Sınıf Ö.12 Kurallı Cümle)

“ Bugün son müzemizi gezip dönüş yoluna **koyulacaktık.** Otelde güzel bir kahvaltı yaptıktan sonra müzeye **geçtik.**” (7.Sınıf Ö.14 Kurallı Cümle)

“ Ankara’ya vardıklarında ise karşılarında sergi **duruyordu.** Serginin ismi “ Ankara Bilim İnsanları Sergisi” olduğunu **gördü.**” (7.Sınıf Ö.19 Kurallı Cümle)

“ Fatma ve annesi son hızla diğer göçebelerle Türkiye’ye gitmeye **çalışıyorlardı** ancak uçak dolmuştu ve son bir kişilik yer **vardı.** Pilot ikisini de alabileceğini söyleyince onlara belli bir süre **verdi** ve sonra **yola koyuldular.**” (7.Sınıf Ö.8 Kurallı Cümle)

“ Gösteriye az kaldığından ötürü salona girdi. Ben diğer arkadaşlarımla konuşmaya devam ederken Hazan sınıfa **girdi** üzgün bir şekilde.” (7.Sınıf Ö.17 Devrik Cümle)

“ Seminerlerine katılacağımız bilim insanları hakkında araştırma yapan Umut bize onlar hakkında **başladı** bilgi vermeye.” (5.Sınıf Ö.14 Devrik Cümle)

4.2. Özel Yetenekli Öğrencilerin Oluşturdukları Hikâye Edici Metinlerde Tutarlılık Görünümüne İlişkin Bulgular

Tablo 4.8 Özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerde tutarlılık görünümü

Tutarlılık	Sınıflar								
	5. Sınıf			6. Sınıf			7. Sınıf		
	n	f	%	n	f	%	n	f	%
Özelleştirme Bağıntısı	20	12	30,7	20	21	20,7	20	7	12,9
Genelleştirme Bağıntısı	20	2	5,1	20	16	15,8	20	3	5,5
Neden-Sonuç Bağıntısı	20	17	43,5	20	39	38,6	20	36	66,6

Karşılaştırma Bağlantısı	20	7	17,9	20	22	21,7	20	7	12,9
Karşıtlık Bağlantısı	20	1	2,5	20	3	2,9	20	1	1,8
Toplam		39			101			54	

Tablo 8' e bakıldığında araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları hikâye edici metinlerde tutarlılık, özelleştirme, genelleştirme, neden-sonuç, karşılaştırma, karşıtlık bağlantısı kategorilerinde incelenmiştir. Toplamda (f=194) tutarlılığı sağlayan unsur tespit edilmiştir. Bu toplam içerisinde sınıf bazında bakıldığında tutarlılığı sağlayan en fazla unsura (f=101) ile 6.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla (f=54) ile 7, (f=39) ile 5.sınıf izlemektedir. Tutarlılığı sağlayan özelleştirme bağlantısına (f=21) ile 6.sınıfta rastlanırken bunu sırayla (f=12) ile 5, (f=7) ile 7.sınıf izlemektedir. Genelleştirme bağlantısı en fazla (f=16) ile 6.sınıfta bulunurken bunu sırayla (f=3) ile 7, (f=2) ile 5.sınıf takip etmektedir. Neden sonuç bağlantısı sınıf bazında en fazla (f=39) ile 6.sınıf metinlerinde tespit edilmiştir. 7.sınıfta (f=36) genelleştirme bağlantısı bulunurken (f=17) ile en az 5.sınıfta rastlanmıştır. Karşılaştırma bağlantısı (f=22) ile en fazla 6.sınıf metinlerinde bulunurken 5 ve 7.sınıfta (f=7) ile eşit sayıda tespit edilmiştir. Karşıtlık bağlantısı yine en fazla (f=3) ile 6.sınıf metinlerinde yer alırken 5 ve 7.sınıfta (f=1) ile eşit sayıda bulunmaktadır.

Özel yetenekli 5,6 (BYF Grubu) ve 7.sınıf (ÖYG Grubu) öğrencilerin hikâye edici tutarlılık unsurlara dair cümleler aşağıda verilmiştir:

*“ Bir gün Murat doğa yürüyüşü yapmaya giderken bir afiş görmüş ve afişte şu yazıyormuş: Ödüllü Bisiklet Yarışması. Murat, çok heyecanlanmış ve **ödüllere** bakmış. 1.ye elektrikli bisiklet, 2.ye 3 günlük masrafları karşılanmış Ankara gezisi, 3.ye de yeni bir bisikletmiş.” (5.Sınıf Ö.4 Özelleştirme Bağlantısı)*

*“ Eyfel Kulesi gezileri de bitince otele geri dönmüşler. Akşam **yemeğinde** de Fransa usulü kruvasan ve **çikolata** yemişler ve uyumuşlar.” (5.Sınıf Ö.1 Özelleştirme Bağlantısı)*

*“Sare birinci olmuştu. O kadar mutluydu ki resmen uçacaktı. Annesi ve babası çok duygulandı ilk üçe **ödülleri** verildi ve birinciye **500 liralık çek** hediye edildi.” (5.Sınıf Ö.17 Özelleştirme Bağlantısı)*

*“ Bir gün Aslı ve onun arkadaşları tatile gitmek istemişlerdi. Ancak nereye gideceklerine karar veremiyorlardı. Aslı'nın aklına **Afrika'nın en çok bilinen ülkesi Kenya**'ya gitmek geldi.” (5.Sınıf Ö.18 Özelleştirme Bağlantısı)*

“ Uçakta havayı izleyip sabırsızlıkla gidecekleri yeri hayal etmeye başlarlar. 6 saatin sonunda gidecekleri **ülkeye** gelmişlerdi ve buranın **İsviçre** olduğunu anlarlar.” (5.Sınıf Ö.14 Genelleştirme Bağıntısı)

“ Garip bir şekilde ormanın içinden yarışmanın başlamasına son 10 dakika diye sesler geliyormuş. Zeynep ne yarışması olduğunu merak edip annesine: Anne lütfen gidip bakalım lütfen diye bağırtıyormuş. Annesi dayanamayıp kabul etmiş. O çok merak ettikleri yere varmışlar. Zeynep çok şaşırılmış **çünkü** bu bir bisiklet yarışmasıymış. ” (5.Sınıf Ö.8 Neden-Sonuç Bağıntısı)

“ Öğle vakitlerinde turizm otobüsüne binip müzeye giderken otobüs birden durdu **çünkü** tekerlek patlamıştı.2 saat beklediler ve yardım geldi.” (5.Sınıf Ö.2 Neden- Sonuç Bağıntısı)

“ Yarışma sonunda Ege sondan 3.olmuştu. Süleyman ona hem sinirlenmişti hem üzülmüştü. Ege ise annesi ve babasından azar işitmişti **çünkü** bunu gizlice yapmıştı.” (5.Sınıf Ö.3 Neden-Sonuç Bağıntısı)

“ Yaklaşık 15 dakika sonra yarışma başladı. Sare ilk önce çok heyecanlıydı sonradan alıştı. Annesi ve babası onu gurula izliyordu çünkü **Sare en öndeydi** ve yarışma bitmek üzereydi.” (5.Sınıf Ö.17 Karşılaştırma Bağıntısı)

“ Aniden çalan düdük sesi ile çocuklar yarışa başlar. **En öndeki çocuk** pitin bitimine az kala rakipleriyle dalga geçmek için teker kaydırmaya başlar.” (5.Sınıf Ö.20 Karşılaştırma Bağıntısı)

“ Halil yolda karşıdan karşıya geçerken **sağına ve soluna** bakmadığı için çok hızlı gelen bir motor Halil’e çarpmıştı. Halil çok yaralıydı ambulans geldi.” (5.Sınıf Ö.5 Karşıtlık Bağıntısı)

“ Bir **yazar** vardı bu yazarın adı **Yavuz Bahdıroğlu**’ydu. Bu yazar, vaktinin çığunu çocuklara kitap yazarak geçiriyordu.” (6.Sınıf Ö.6 Özelleştirme Bağıntısı)

“ O gün böylece bitmişti. Yazarlar çocukları inceledikleri için kendi kitaplarını bitirmişler. **Kitabın** adı da **Çocukların Dünyası**’ydi. Kim bilir belki de bir sonraki imza gününde çocuklar bu kitabı yazarlara imzalatacaklardı.” (6.Sınıf Ö.18 Özelleştirme Bağıntısı)

“Tam o sırada içlerinden kırmızı, parlak ve uçan bir **kuşu** işaret etmiş. Hepsi bakmış ve bunun bir **Zümrüdü Anka** kuşu olduğunu görmüşler. Hemen kamerayı açıp çekmişler. Artık çekmek istedikleri belgesel için yeterli video ve görsel elde etmişler.” (6.Sınıf Ö.5 Özelleştirme Bağıntısı)

“Ailem koşarak yanıma geldi ve bana sarıldılar. 15 dakika sonra ödül töreni için çağırdılar. **Ödülüm** bir tabletti. Ama zaten benim bir tabletim vardı. Bu yüzden o tableti satıp parasını hayır kurumuna bağışladık.” (6.Sınıf Ö.7 Özelleştirme Bağıntısı)

“ Bu sefer **koalaların** çekimlerini yapıyorduk gerçekten de fotoğraflarda görüldüğü kadar tatlı hayvanlardı. Çekim yaparken birisi aniden Sena'nın üstüne atladı ama Sena koalaları çok sevdiği için sorun değildi aksine bu onun için çok mutlu edici bir şeydi. Diğer günler de hemen hemen aynı geçmişti. Son gün ise belgesini çektiğimiz tüm **hayvanların** bilgilerini not etmiştik.” (6.Sınıf Ö.2 Genelleştirme Bağıntısı)

“Ormana vardığımızda herkes çok acıkmıştı. Hemen çantamızdan yanımıza aldığımız **atıştırma malzemelerinden** birazını yedik. **Yiyeceklerimizi** sınırlı tüketmeliydik çünkü burada en az iki gün daha kalmayı planlıyorduk.” (6.Sınıf Ö.3 Genelleştirme Bağıntısı)

“ Zeynep bir sabah uyandı. Çok heyecanlıydı **çünkü** bugün okuluna en sevdiği yazar gelecekti.” (6.Sınıf Ö.1 Neden-Sonuç Bağıntısı)

“ Başka kitap ararken en sevdiğim kitabın yazarı bizim okula gelecekmiş. O gün çivi uyuyamadım. Elbette o gün geldi. Aceleden her şeyi unuttum. Okula geldiğimde kitaplarımı unutmuşum. Eve gidip gelsem yetişemem. Ama yazarı bir daha görme şansım olmayacaktı. **O yüzden** hemen koş koş eve gittim. Bütün kitaplarımı alıp koş koş geri geldim.” (6.Sınıf Ö.13 Neden-Sonuç Bağıntısı)

“ Tüm işlerimizi bitirdikten sonra her şeyimizi toplayıp geri döndük. Bu gerçekten şu ana kadar **en eğlenceli** geçen ilk haftamızdı” (6.Sınıf Ö.2 Karşılaştırma Bağıntısı)

“ **Bu diğer maymunlara benzemiyordu.** Ayakları çok garipti tarif edilemez şekildedeydi. Daha sonra onu rahat bırakıp kamp alanına geri döndük ve kaydettiğimiz şeyleri bir araya getirdik.” (6.Sınıf Ö.3 Karşılaştırma Bağıntısı)

“Mert çok **üzülmüştü**, ailesi işe gitmişti. Mert, arkadaşlarının nerede olduğunu düşündü. Tam düşünüyorken kapıdan Fatih girdi. Mert, arkadaşlarından birini gördüğü için çok mutlu **sevinmişti.**” (6.Sınıf Ö.17 Karşıtlık Bağıntısı)

“ Yolculuğun başlamasına 5 dk kala tabiki de Elif geldi. Arkadaşlarına selam verip yerine geçti. Yolculuk başladı. İlk başta herkes beraber **oyunlar** oynadılar: **kelime türetmece, adam asmaca, isim şehir...**” (7.Sınıf Ö.4 Özelleştirme Bağıntısı)

“ Sonunda artık otobüsten inmiştik, yavaş yavaş sergi alanına giriyorduk. Gözüme takılan ilk şey ünlü **bilim insanlarından Albert Einstein oldu.**” (7.Sınıf Ö.9 Özelleştirme Bağıntısı)

“ *Şu an Türkiye'nin Hatay şehrindeyiz. Tahmin ettiğim gibi olmadı. Yeni bir ev tuttuk. Yeni bir okula başladım. Sınıf arkadaşlarımdan hepsi çok tatlı.*” (7.Sınıf Ö.1 Özelleştirme Bağlantısı)

“ *Yusuf, Talha, Burak, Yankı ve Aslı'dan oluşan ekibimizle yine güle oynaya çalışma sahamıza gelmiş ve güzel bir uyku çekmiştik. Sabah oldu, gün ağardı ve biz güzel bir kahvaltudan sonra kameralarımızı hazırlamaya başladık.*” (7.Sınıf Ö.2 Özelleştirme Bağlantısı)

“ *Ortalık tam bir kargaşa halindeyken jandarma elinde mikrofonla yanıma geldi. Çocuklar, acil durumlarda 112'yi aramalısınız. Telaş halinde unutabilirsiniz diye söylüyorum. Bu bir tatbikattı. Katılımınız için teşekkür ederim.*” (7.Sınıf Ö.7 Neden-Sonuç Bağlantısı)

“ *Aziz Sancar, bunu sergi müdürü ayarladı benim bir arkadaşımın kuzeni sergi müdürüydü. Seni çok seviyor bu sebepten benden rica etmişlerdi, dedi. Ali bunu duyunca ailesiyle eve gitti. Evde Ali'nin etekleri zil çalıyordu. Ali'nin ailesi bu durumu görünce çok sevindi.*” (7.Sınıf Ö.15 Neden-Sonuç Bağlantısı)

“ *Ali azimli, meraklı ve güzel huylu bir çocuktü. Arkadaşları da Ali'nin kopyası gibiydi.*” (7.Sınıf Ö.15 Karşılaştırma Bağlantısı)

“ *Ama ülkemden ayrı kaldığım için bir o kadar üzgünüm. Siz çok şanslısınız çünkü ülkenizde mutlu bir yaşam sürüyorsunuz. Unutmayın ki insanın en değerlisi kendi ülkesi.*” (7.Sınıf Ö.1 Karşılaştırma Bağlantısı)

“ *Kimse böyle bir otobüs arızalanması gibi bir şey beklemiyordu. Ağlayacak halimize gülerken Melik Hoca bir çözüm arıyordu. Çözüm arayışları son bulup bir tamirci geldiğinde öğretmenler dışında herkes yere oturmuş konuşuyordu.*” (7.Sınıf Ö.14 Karşıtlık Bağlantısı)

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın sonuçlarına göre özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinler en sık kullandıkları bağdaşıklık aracı gönderim; en az kullandıkları bağdaşıklık aracı ise değiştirimdir. Gönderim unsurlarının öğrenciler tarafından en sık kullanılan bağdaşıklık ögesi olması yazdıkları metinlerin okuyucu tarafından anlaşılır olmasında etkili olacağı düşünülmektedir. Onursal (2003)'a göre, bağdaşıklığı meydana getiren tüm ölçütler metnin anlamlı olmasını sağlar ve bağdaşıklık unsurları arasında yer alan gönderim, metni anlaşılır kılmada önemli bir rol oynar.

Özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerde bağdaşıklık öğelerinin incelenmesine yönelik sonuçlara bakıldığında gönderim başlığında iç gönderimin dış gönderimden daha fazla kullanıldığına ulaşılmıştır. İç gönderim sınıflandırılmasında yer alan ön gönderimin art gönderimden daha az kullanıldığı tespit edilmiştir. Ön gönderimin sınıf bazında bakıldığında en fazla 6.sınıfta kullanıldığı görülmekte iken en az 7.sınıfta kullanıldığı görülmektedir. 7.sınıf seviyesindeki özel yetenekli öğrencilerin hikâye edici metinlerinde ön gönderim unsurlarının daha az kullanılması öğrencilerin sınıf seviyesi ilerledikçe metin üretme sürecinde motivasyonlarının düşmesiyle ilgili olabileceği düşünülmektedir. Art gönderimi sağlayan unsurlar içerisinde tüm sınıf seviyelerinde en fazla şahıs ekleriyle yapılan art gönderimin yer aldığı görülmektedir.

Öncel (2023)'in yaptığı çalışmada art gönderimin ön gönderimden fazla kullanılması çalışmamızla örtüşmekte iken Öncel, en fazla art gönderim unsurunun zamirlerle yapıldığını tespit etmiştir. Aynı zamanda 8.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan bilgilendirici metinleri bağdaşıklık ve tutarlılık bağlamında inceleyen Eken (2018)'de en çok kullanılan artgönderim unsurunun zamirlerle yapıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Karakoç, Öztürk ve Dağistanlıoğlu (2018), ile Yıldırım (2016)'ın çalışmalarında da kişi adlarının diğer gönderin öğelerinden daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bununla beraber Coşkun (2005)'un yaptığı çalışmada ortaokul öğrencilerinin yazdıkları metinlerde gönderim unsurları en fazla kişi adlarıyla yapılmıştır. Lise ve üniversite öğrencilerinin metinlerini bağdaşıklık açısından inceleyen ve değerlendiren Seçkin vd.'nin (2014)'te yine kişi adlarının gönderim unsuru olarak en fazla kullanıldığını belirtilir. Ulaşılan bu sonuçlar çalışmamızda öğrencilerin yazmış oldukları metinde en fazla gönderim unsurunun şahıs ekleriyle yapılmasından ötürü farklı görülmektedir. Özel

yetenekli öğrencilerin oluşturmuş oldukları hikâye edici metinlerde en fazla gönderim unsurunun şahıs ekleri ile yapılması öğrencilerin yazılı anlatımlarında gönderim unsuru kullanımının farklılaştığını göstermektedir. Yazılı anlatımlarda şahıs ekinin sık kullanılması metinde birbirini tamamlayan ögelerin anlamsal ve dilbilgisel olarak birleşmesini sağlar. Özel yetenekli öğrencilerin şahıs zamiri aracılığı ile art gönderimi sık kullanmaları aynı isimlerin sık sık tekrarının önüne geçerek metnin daha akıcı olmasını sağlamaktadır.

Genel olarak yapılan çalışmalarda gönderimin bağdaşıklığı sağlayan unsurlar arasında en fazla kullanılan öge olduğu sonucu bildirilmiştir. Gönderimin sık kullanılması, metnin akıcı olmasını sağlaması sağlarken başka ögelerin yerine kullanılan art ve ön gönderimler, bağlamsal bir durumu ifade ederek özellikle sıralı tümcelerde dilin ekonomik kullanımına katkı sağlamaktadır (Günay, 2007: 76).

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin oluşturdukları metinlerde bağdaşıklığı sağlayan unsurlar içerisinde en az değiştirim ögesini kullandıkları tespit edilmiştir. Sınıf bazında bakıldığında en fazla değiştirim unsurunun 6.sınıfta kullanıldığı, bunu sırayla 5 ve 7.sınıf öğrencilerinin izlediği görülmektedir. Can (2012)'de doktora tezinde lise öğrencilerinin oluşturdukları metinlerde yer alan bağdaşıklık ve tutarlılık düzeylerini incelemiş ve öğrencilerin değiştirim unsuruna en az yer verdiğini bildirmiştir. Keklik ve Yılmaz'ın (2013) yine lisede öğrenim gören öğrencilerin oluşturdukları metinleri bağdaşıklık ve tutarlılık yönüyle incelemiş ve en az kullanılan bağdaşıklık unsurunun değiştirim olduğunu tespit etmiştir.

Bozok (2019), Doğan (2018), Yıldırım (2016) ve Yılmaz (2012) da yapmış oldukları çalışmalarında bağdaşıklığın sağlanmasında gönderim, işlevsel cümle yapısı, eksilteli anlatım gibi unsurların değiştirimden fazla kullanıldığını değiştirimin en az başvurulan bağdaşıklık ögesi olduğunu belirtmişlerdir. İngilizcede yapılan çalışmalar da durumun bu şekilde olduğu görülmektedir. Bae (2001) ve Ramadan (2003)'ün çalışmaları bu tespiti desteklemektedir. Ramadan'ın (2003) çalışmasında bağdaşıklığı sağlayan değiştirim ögesine hiç rastlanmamıştır.

Genel olarak yapılan çalışmalarda değiştirim, bağdaşıklık ögeleri içerisinde kullanımı en az olan ögedir. Ana dili Türkçe olan dil kullanıcılarının yazdıkları metinler ile ilgili çalışmalar, yabancı dil olarak Türkçe ve yabancı dil olarak İngilizce öğretimi üzerine yapılan çalışmalarda da durum bu şekildedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler (Karakoç, Öztürk ve Dağıstanlıoğlu, 2018; Manti, 2017; Yıldırım, 2016) ve

ana dili Türkçe olanlarla (Can, 2012; Coşkun, 2005; Çoban, 2012; Çocuk ve Kanatlı, 2012; Karadeniz, 2015; Seçkin vd., 2014) yapılan farklı çalışmalarda da metinlerde değiştirim kullanımının diğer kategorilere oranla en az düzeyde olduğu ortak olarak tespit edilen bir bulgudur. Anlama ve anlatma becerilerinin gelişiminde söz varlığını geliştirilmesi önemlidir. Söz varlığı geliştirilince farklı dil yapılarının kullanımı da keşfedilmiş olur. Bu noktada değiştirim önemli bir unsurdur. Yapılan çalışmalarda değiştirimin az kullanılmış bağdaşıklık ögesi olması bir eksiklik olarak dikkat çekse de Subaşı ve Uzun'a (1995) göre isme ve fiile dayalı bağdaşıklığı sağlayan değiştirim Türkçede çok nadir kullanılmaktadır.

5, 6 ve 7.sınıf seviyelerinde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerde en az değiştirim unsurunun tümceye dayalı değiştirim olduğu en fazla değiştirim unsurunun isme dayalı değiştirim olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan farklı olarak yabancı öğrencilerle çalışan (Karakoç Öztürk ve Dağıstanlıoğlu, 2018; Yıldırım, 2016) ve ana dili Türkçe olan öğrencilerle çalışan (Coşkun, 2005) araştırmacılarca tümceye dayalı değiştirimin en fazla kullanılan değiştirim olduğu, eyleme dayalı değiştirimin en az kullanılan değiştirim olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Türkçe dersinde anlama becerilerinden olan okuma etkinlikleri yapılırken tümceye, ada, eyleme dayalı değiştirimin nitelikli metinler aracılığıyla hedef kitleye aktarılması öğretim sürecini olumlu etkiler. Okuduğunu anlayan öğrencilerde de yazma becerisinde gelişimler olacağı bilinmektedir (Cerit ve E. Ökten, 2019). Her ne kadar ana dili Türkçe olan bireylerin yazılı metinlerinde en az kullanılan bağdaşıklık unsurunun değiştirim olduğu belirtilse de değiştirimin metinlerin anlamsal bütünlüğüne katkı sağladığı bilinmektedir. Bu bakımdan özel yetenekli öğrencilerde tüm sınıf seviyelerinde üretmiş oldukları metinlerde değiştirimin daha çok kullanılması beklenmektedir. Bu çalışmadaki sonuç diğer çalışmalara benzerlik göstermektedir. Değiştirim, bu çalışmada da en az kullanılan bağdaşıklık ögesi olarak karşımıza çıkmaktadır. En az değiştirimin özel yetenekli 7.sınıf öğrencilerinde kullanılması bu öğrencilerin yazılı anlatımlarında değiştirim kullanmanın önemini fark ettirmenin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Türkçe dil becerilerinin ediniminde her kademedede okuma ve yazma etkinliklerinde metnin anlamsal bütünlüğüne destek olan bağdaşıklık araçlarından değiştirimin öğretilmesi öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerin tutarlılığı bağlamında nitelikli olmasını sağlamanın yanında yazılı anlatımı gerçekleştiren öğrencilerde bu anlamda bilişsel farkındalığın kazanılmasına etki ettiği belirtilmektedir

(Karatay, 2010: 38, aktaran; Karadeniz, 2015: 14). Değiştirim, yazılan metinde aynı kelimelerin tekrar tekrar kullanılmasının önüne geçilmesinde kullanılır. Yazarken değiştirim ögesi kullanmak ancak zengin bir kelime dağarcığı ile mümkündür (Karadeniz, 2015: 14). Hem mevcut çalışmada hem de yapılan diğer çalışmalarda incelenen metinlerde en az kullanılan bağdaşıklık ögesinin değiştirim olması öğrencilerin kelime dağarcığının geliştirilmesi sonucunu ortaya koymaktadır.

Çalışmada özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan bağıntı unsurlarına yer verildiği görölmektedir. Bağıntı unsurlarından en fazla ekleyici bağıntı unsuru tespit edilmiştir. En fazla bağıntı unsuruna 7.sınıfta rastlanmıştır. Bunu sırayla 6 ve 5.sınıf takip etmektedir. Alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığında (Coşkun, 2005; Çoban, 2012) farklı yaş seviyelerinde bulunan öğrencilerin ürettikleri yazılı metinlerde bağıntı unsurlarından en fazla ekleyici bağıntı unsurunun kullanıldığını bildirilmektedir. Bu sonuçlar çalışmamızda ulaşılan sonuçla örtüşmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin oluşturmuş oldukları hikâye edici metinlerde en fazla ekleyici bağıntı unsurunun 7.sınıfta görülmesi bunu sırayla 6 ve 5.sınıfın takip etmesi öğrencilerin söz varlıklarının zenginliğinin sınıf düzeyine göre pozitif yönde geliştiğini göstermektedir. Üretilen metinlerde ekleyici bağıntı unsuruna yer vermek, metnin akıcılığını sağlamasının yanında metni oluşturan kişinin Türkçenin dil yapılarına hakimiyetini göstermektedir. 7.sınıf (ÖYG 1) grubu öğrencilerin ekleyici bağıntı unsurlarını diğer sınıf düzeylerine göre daha sık kullanmaları yazılı ürün oluştururken bağlama uygun kelime dizimlerinde daha başarılı olduklarını ifade etmektedir.

Coşkun (2005) ilköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı metinlerinde bağıntı unsurlarından en fazla ekleyici bağıntı unsurunun kullanıldığını sonucuna ulaşmıştır. Keklik ve Yılmaz (2013)'ın 11.sınıf öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada öğrencilerin bağdaşıklığı sağlayan en fazla ekleyici bağıntı unsurlarını kullandıklarını belirtmiştir. Yine lise öğrencileri üzerine yapılan çalışmada öğrencilerin yazdıkları metinler metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık ve tutarlılık bağlamında incelenmesi yapılmıştır.

Ayaz (2007)'ın 9.sınıf öğrencileri üzerinden yaptığı bu tezinde öğrencilerin yazdıkları metinde en fazla ekleyici bağıntı unsurlarını kullanıldığını sonucuna ulaşılmıştır. Deniz ve Daşöz (2015)'ün yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 131 öğrencinin yazılı metinlerinde gerekçelendirme durumlarını incelemiş ve öğrencilerin metinlerde en çok ekleyici bağlantı unsurlarına yer verdiğini belirtmiştir. Erişilen çalışmalarda bağdaşıklığı sağlayan unsurlar arasında yer alan bağıntı unsurlarının içerisinde genel olarak ekleyici bağıntı unsurlarının en fazla kullanılan unsur olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum,

ekleyici bağıntı unsurlarının yazılı metinlerde sözcük, sözcük grubu ve tümceleri bağlarken anlatımın akıcı olmasına en fazla katkı yapan bağıntı unsurundan olması ile ilgili olduğu düşünülmektedir (Yıldırım,2016).

Bilim ve sanat merkezinde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin oluşturmuş oldukları hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan eksilteli yapılar öge, ek ve cümle eksiltisi başlıklarında incelenmiştir. Gönderim, işlevsel cümle yapısı, zaman, bağıntı unsurlarından sonra en fazla kullanılan bağdaşıklık ögesinin eksilteli yapı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin metinlerinde eksilti kullanımında eksilti türlerinden öge eksiltisinin en fazla kullanıldığı görülmektedir. Eklerin ve cümlelerin eksiltilmesi ise öge eksiltisine göre belirgin şekilde daha az kullanılmıştır. Bu noktada Yıldırım (2016) da çalışmasında benzer sonuca erişmiştir. Genel olarak yapılan çalışmalarda eksilteli anlatımın bağdaşıklık aracı olarak kullanımını gerilerde iken bu sonuçtan farklı olarak Coşkun (2005) ve Çoban'ın (2012) ortaokul öğrencilerinin üretmiş oldukları metinleri incelediklerinde öğrencilerin bağdaşıklığı sağlayan unsurlardan en fazla eksiltiyi kullandıklarını ifade etmişlerdir. Her ne kadar bu çalışmalarda durum bu şekilde olsa da öğrencilerin metinlerinde en fazla eksilteli unsurunun öge eksiltisi şeklinde bulunması benzer bir sonucun olduğunu göstermektedir.

Yazılı metinlerde bağdaşıklığın sağlanmasına yönelik başlıklar içerisinde kelime bağdaşıklığı da yer alır. Literatürde kelime bağdaşıklığı ile ilgili değişik alt başlıklar sunulsa da genel olarak yapılan çalışmalarda Halliday ve Hasan'ın başlıklandırılmaları kullanılır. Halliday ve Hasan (1976, s. 288), kelime bağdaşıklığını aynı kelimelerin tekrarı, eş ya da yakın anlamlı kelimelerin tekrarı, üst ya da alt anlamlı kelimelerin tekrarı ve aynı kavram alanlarına giren kelimelerin (eş dizimli kelimelerin) tekrarı şeklinde incelenmesini önermiştir. Hatta aynı kelimelerin tekrarını ayrı bir başlık olarak da kullanılmasının bazen gerekli olduğunu vurgulamıştır. Çalışmamızda özel yetenekli öğrencilerin yazmış oldukları hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan kelime bağdaşıklığı unsurları incelenmiştir. Bu bağlamda ulaşılan sonuçlarda incelenen öğrenci metinlerinde en fazla aynı kelimelerin tekrarı kullanılarak kelime bağdaşıklığının sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu hususta yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlara bakıldığında Karatay (2010), öğrencilerin en fazla aynı kavram alanında (eş dizimli) kelime kullandıkları (%65,9) sonucuna ulaşmıştır.

Can (2012), çalışmasında kelime bağdaşıklığının kullanımı ile ulaştığı sonuçlarda aynı kavram alanına giren kelimelerin (eş dizimli) kullanımının en fazla olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç, mevcut çalışmanın sonuçlarından farklılık göstermektedir. Özel

yetenekli öğrenciler hikâye edici metinlerinde en az kullandıkları kelime bağdaşıklığı unsuru eş ya da yakın anlamlı kelimelerin kullanılmasıdır. Eş dizimli kelime (aynı kavram alanına giren kelimeler) kullanımı incelenen metinlerde iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin hikâye edici metinlerinde eş dizimli kelimelere yer vermeleri sözcük hazinelerinin zenginliği ile ilgili yakından ilgilidir (Kurudayıoğlu, 2005, s. 16). Öğrenciler, yazdıkları metinlerde ne kadar çok eş dizimli kelime kullanırlarsa kelime dağarcıkları da o kadar geniş olabileceği söylenebilir.

Özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerde bağdaşıklığı sağlayan işlevsel cümle yapıları sonuçlarına bakıldığında en fazla işlevsel cümle yapısı unsuru 7.sınıfta tespit edilmiştir. Devrik cümle yapısı ise 6 ve 7.sınıfta eşit sayıda yer alırken 5.sınıfta en az olduğu gözlemlenmiştir. Kurallı cümlelerin en fazla 7.sınıfta yer alması öğrencilerin Türkçenin temel cümle kurulumuna daha hakim olduğunu gösterir. Devrik cümleyi yine büyük yaş grubunun yani 6 ve 7.sınıf öğrencilerinin kullanması yazdıkları metnin daha tonlu ve vurgulu olmasını sağlamada önemli görülmektedir.

Zaman unsuru metinde bağdaşıklığın sağlanmasına önemli görülmektedir. Yapılan çalışmalarda bu unsurun göz ardı edildiği görülmektedir. Erkman Akerson (2000), bir metnin metinsellik ölçütlerinin sağlanmasında zaman unsurunun metinlerdeki olayları mantıksal olarak sıralamada, metinde var olan şahıs kadrosunun işlevlerinin fark edilmesinde ve bağlamsal bütünlükte metindeki tümceler arasında belirli bir düzenin kurulmasında önemli bir yerinin olduğunu belirtmektedir. Araştırmada, özel yetenekli öğrencilerin hikâye edici metinlerinde zaman unsurunun yazılan tüm metinlerde yeterli düzeyde kullanıldığı görülmektedir.

Tutarlılık içerisinde özelleştirme, genelleştirme, neden sonuç, karşılaştırma ve karşıtlık bağlantısı başlıkları yönüyle inceleme yapılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık durumlarının analiz edildiği bu çalışmada, incelenen metinler neticesinde ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Araştırma kapsamında tutarlılığın sağlanmasında incelenen öğrenci metinlerinde en çok neden-sonuç bağlantısının kullanıldığı belirlenmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin oluşturduğu hikâye edici metinlerde toplamda 92 neden- sonuç bağlantısı kullanılmıştır. İncelenen metinlerde karşıtlık bağlantısının en az kullanıldığı görülmüştür. Bu bağlamda metinlerin daha tutarlı hâle gelmesi için karşıtlık bağlantılarının kurulması incelenen

metinlerin genelinde görülmemiştir. Öncel, (2023) yaptığı çalışmada 7.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinler incelemiş ve hikâye edici metinlerde tutarlılığın en fazla karşılaştırma bağlantısı kullanılarak sağlandığını ifade etmiştir. Bu sonuç ile araştırmanın sonucu örtüşmemektedir. Bozok (2019) da 8.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan bilgilendirici metinleri tutarlılık bağlamında incelemiş ve en çok karşılaştırma bağlantısı kurularak tutarlılığın sağlandığını belirtmiş, ulaşılan bu sonuç da araştırmanın sonucuyla örtüşmemektedir. Doğan (2018) da Türkçe ders kitaplarındaki metinleri tutarlılık yönüyle incelemiş şiir türündeki metinlerin tümünde tutarlılık öğelerinin tamamının yer almadığını belirtmiştir.

Çalışmada ele alınan özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık bağlamında incelemesi yapılmış. Metinlerde başvuru bağdaşıklık ve tutarlılık öğeleri ile metni oluşturan cümleler arasında sözcüksel ve dil bilgisel bağlamda ilişkiler kurulmuş, metinlerde bütünlük sağlanmaya çalışılmış. Metinlerde bulunan bağdaşıklık ve tutarlılık öğeleri ile metnin daha etkili olması, akıcılık kazanması hedeflenmiştir.

5.2. Öneriler

Çalışmanın sonuçları göz önüne alınarak; araştırmacılara, özel yetenekli öğrencilere ve bu öğrencilere dil eğitimi veren eğitimcilere yönelik birtakım önerilerde bulunulmuştur.

- Araştırmacılar İçin;

BİLSEM’lerde öğrenim gören farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerle çalışma tekrarlanabilir.

Metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık düzeylerini etkileyebileceği düşünülen değişkenler bağlamında çalışmalar yapılabilir.

Normal gelişim gösteren ve özel yetenekli öğrencilerin oluşturmuş oldukları yazılı metinler kıyaslanarak çalışmalar yapılabilir.

Deneysel bir çalışma yaparak kullanılan yöntem ya da materyallerin özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları metinlerin bağdaşıklık ve/veya tutarlılığına olan etkisine bakılabilir.

Türkiye’ye dışardan göç etmiş yabancı uyruklu özel yetenekli öğrencilerin yazdıkları metinler üzerinde metindilbilimsel bir çalışma yapılabilir.

Özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları hikâye edici metinler dışında başka türdeki metinler üzerinden bağdaşıklık ve tutarlılık incelemeleri yapılabilir.

Metinlerdeki bağdaşıklık ve tutarlılık düzeylerinin öğrencilerin özel yetenekli olmasına paralel olarak artış göstermemesi sonucunun neden kaynaklanabileceğini belirlemeye yönelik çalışmalar planlanabilir.

Bir metnin bağdaşıklık ve tutarlılık yönüyle başarılı olup olmadığını belirten ölçütler belirlenebilir, bu ölçütler çerçevesinde incelenen metinlerin niteliklerine dair çıkarımlar yapılabilir.

- Özel Yetenekli Öğrenciler İçin;

Metinlerin tutarlılığını artırmak için, planlı ve gereksiz ifadelerden kaçınan yazılar yazmaları için çaba sarf etmeleri sağlanabilir.

Yazmanın karmaşık ve zor bir süreç olduğunu düşünen özel yetenekli öğrencilerin incelenen metinlerde daha az düzeyde bağdaşıklık ögesi tespit edildiğinden bu öğrencilerin yazma motivasyonlarını arttırmak adına nasihatlar verilebilir.

- Bilim ve Sanat Merkezlerinde Türkçe Eğitimi Verenler İçin;

Bilim ve Sanat Merkezi Türkçe dersleri ve Bakanlık onayı ile açılan yazma atölyelerinde metinleri bağdaşık ve tutarlı kılacak öğelerin gerekliliği fark ettirilip bu öğelerin öğretimi üzerine daha çok etkinlik yapılabilir.

Mevcut çalışmada özel yetenekli öğrencilerin oluşturmuş olduğu hikâye edici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık görünümleri incelenmiştir. BİLSEM’de Türkçe derslerinde farklı yazma biçimleri kullanarak öğrencilerin tüm metin türlerinde daha bağdaşık ve tutarlı ürünler ortaya çıkarması sağlanabilir.

Öğrencilerin oluşturmuş oldukları metinler yeri geldiğinde incelenerek bu metinlerde var olan bağdaşıklık ve tutarlılık hatalarının çözümüne yönelik uygun yöntem ve materyaller devreye sokulabilir.

6. KAYNAKÇA

- Abasıyanık, S. (2012). *Alemdağ'da var bir yılan*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Abasıyanık, S. (2012). *Seçme hikâyeler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Akbayır, S. (2006). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akçataş, A. (2001). *Dokuzuncu hariciye koğuşu romanı üzerine bir metin dil bilim incelemesi*. (Yayımlanmış doktora tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Aksan, D. (2003). *En eski Türkçenin izlerinde*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Aksan, D. (1982). *Dilbilim seçkisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (1993). *Şiir dili ve Türk şiir dili*. Ankara: Be-Ta Basım Yayım A.Ş.
- Aksan, M. (1991). Metin kavramı ve tanımları. (Yeşim Aksan), *Dilbilim Araştırmaları* s.90-103. Ankara: Hitit Yayınevi.
- Aktaş, Ş. (2003). *Roman sanatı ve roman incelemesine giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktulum, K. (2018). *Metinlerarasılık görüngüsünde gerçeklik ya da metnin göndergeselliği*. Bilig, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi Sayı 85: 233-256.
- Akyol, H. (2007). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akyol, H. (2021). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alan Y. (1994). Lisan ve insan (İzmir, TÜV Yayınları).
- Alemin, H. (2021). *Hasan Ali Toptaş'ın "Kuşlar Yasına Gider" romanının metindilbilim açısından incelenmesi*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Alevli, O. (2019). *Özel yetenekli öğrencilere bilim ve sanat merkezlerinde uygulanan Türkçe eğitimi: bir durum çalışması*. (Yayımlanmış doktora tezi).
- Ali, S., 2019, *Kuyucaklı Yusuf*. Ankara: Elips Yayınları.
- Ali, S., 2016, *İçimizdeki Şeytan*. Ankara: Elips Yayınları.
- Altay, S. (2000). "Türkçe Eğitimi Uygulamaları", *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:147, Ankara.
- Ayaz, F. (2007). *Ankara ilinde lise birinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin iç yapı bakımından gelişimi üzerine bir inceleme*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın İ, Torusdağ, G. (2014). Türkçe öğretimi çerçevesinde yazınsal bir metin çözümlene örneği olarak Refik Halit Karay'ın Garip Bir Hediyesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 3(4): 109-134.
- Bae J (2001). Cohesion and coherence in children's written English: immersion and englishonly classes. *Issues in Applied Linguistics*, Regents of the University of California 12 (1): 51- 88.
- Balcı, AB. (2018). *Metindilbilimin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Balyemez, S. (2011). *Dede Korkut Hikâyeleri'nin metin dil bilimsel yapısı*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Balyemez, S. (2010) Bağdaşıklık ve Dede Korkut Hikâyelerinde bağdaşıklık görünümü. *Turkish Studies* 5(4): 133-173
- Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Barın, E. (2006). Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde dikte ve yazılı anlatımın önemi. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 2006-I, 21-32
- Başaran, M. ve Akyol, H. (2009). Okuduğunu anlama ve metne karşı geliştirilen tutum üzerinde metnin bilgi verici veya hikâye edici olmasının etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2(11), 11-23.
- Beaugrande R, Dressler W. (1981). *Introduction to Text linguistics* (Longman, London).
- Beaugrande, R. (1988). *Introduction to Textlinguistics*, Fourth edition, W.U. Dressler: Longman, London,
- Beverton, SL. (1988). *Some aspects of cohesion in school texts*. Doctoral Dissertation, Council For National Academic Awards, United Kingdom.
- Bilgili, A. E. (2000). Özel yetenekli çocukların eğitimi sorunu sosyal sorumluluk yaklaşımı. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* (12), 59-74.
- Bildiren, A. (2018). Özel Eğitimin Üstün Yetenekli Çocuklar Üzerinde Benlik Algısına Etkisi. *Kastamonu Education Journal*, 26(5), 1489-1498. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.397345>.
- Bulut, S. (2015). Görme Engellilere Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, *Kesit Akademi Dergisi*, 1(1), 138-173.
- Bozok, G. (2019). *Ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Bozok, L. (2019). *Ortaokul 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Brenker, K. (1991). *Aspekte der Textlinguistik* (Germanistische Linguistik (Olms, New York).
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (28.baskı). Ankara: Pegem.
- Can, R. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin yazılı anlatımlarında paragraf düzeyinde bağdaşıklık ve tutarlılık*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cemiloğlu, M. (2013). Türk dili ve edebiyatı öğretimi. Bursa: Alfa Akademi (Aktüel) Yayınları.
- Cerit, E., & Ökten, C. E. (2019). Okuma Parçalarının Anlaşılması Bağlamında Değişirimsel Unsurunun İşlevi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(1), 157-177.
- Clark, B. (2012). *Growing up gifted: Developing the potential of children at school and at home* (8th edition). Boston: Pearson.

- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çeşitli, İ. (2004). *Metin tahlillerine giriş II*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çoban, A ve Karadüz, A. (2016). Türkçe öğretmen adaylarının metinlerinde tutarlılık. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1(1), 131-141.
- Çoban, A. ve Karadüz, A. (2015). 7. Sınıf öğrencilerinin öyküleyici metinlerinin bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 1-30.
- Çoban, A. (2012). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin oluşturdukları öyküleyici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Çocuk, H. E. ve Kanatlı, F. (5-6 Temmuz 2012). Yazılı anlatım ürünlerinde Türkçe eğitimi lisans öğrencilerinin metinsellik ölçütlerini kullanabilme durumları: Mersin üniversitesi örneği. (Bildiri). V. *Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı*, Mersin.
- Demirci, K. (2014). *Zamirler dilbilimsel bir yaklaşım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demirgüneş S, Çelik, T. İşeri, K. (2015). Türkçe ders kitaplarında akrabalık kavramları. *Researcher* 3(2): 1-13.
- Deniz, K. ve Daşöz, T. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazma becerilerinde gerekçelendirme. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES 2015, 1515-1526.
- Dilidüzgün, Ş. (2008). *Türkçe öğretiminde metindilbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve türkçe öğretimi uygulamalı bir yaklaşım*. Ankara Anı Yayınları.
- Doğan, F.D. (2018). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin metinsellik ölçütleri bağlamında çözümlenmesi ve bu şiirlerin metinselliğine ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Edizkun, H. (1988). *Türk dilbilgisi*, 3.b., İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eken, E. (2018). Mirze Elekber Sabir'in "Hophopname" eserinde bağdaşıklık unsurları.
- Eken, NT. (2016). Eşdizimlerin saptanmasına ve betimlenmesine yönelik kuram ve yaklaşımlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13(33), 28-47.
- Enkvist, Nils Erik. (1978). "Stylistics and Textlinguistics", *Current Trends in Textlinguistics*, Haz.: Wolfgang U. Dressler, Walter de Gruyter, Berlin ve New York.
- Eraslan, K. (2012). *Eski Uygur Türkçesinin grameri*, 1.b., Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdoğan, T. (2020). *Türkçe ders kitaplarında yer alan öyküleyici metinlerin metinsellik özelliklerinin incelenmesi*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Erkman Akerson, F. (2000). *Dile genel bir bakış* (Birinci baskı). Multilingual.
- Erkuş, A. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. (Editör: Faruk Yıldırım ve Burak Tüfekçioğlu). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar*. Ankara: Pegem, 367-390.
- Eryılmaz, R. (2021). Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Dersi Öğretim Programının Özel Yetenekli Öğrencilerin Türkçe Dersi Yetkinliklerine göre İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 34-48.
- Esendal, M.Ş. (2014). *Mendil Altında*. İstanbul. Ötüken Yayınları.
- Gencan, TN. (1979). *Dilbilgisi*, 4.b., Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gencan, TN. (2001). *Dil bilgisi*. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Genç, Ş. (2019). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerinin okuma eğitimi yeterliği bağlamında metindilbilimsel analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Gözlet, D. (2018). *İlköğretim 6. sınıf türkçe ders kitabında yer alan metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık özellikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Göğüş, B. (1978), Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi, Gül Yayınevi, Ankara.
- Günay, D. (2007). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Günay, D. (2017). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 1(1): 1- 12.
- Güneş, F. (2021). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güntekin, R.N. (2012). *Anadolu Notları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gürgün, H. (2018). *Göktürk yazısıyla oluşturulmuş Uygur Kağanlığı Yazıtlarının metindilbilimsel incelemesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Güven, Ahmet Z. (2014b). 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin metinsellik ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 9 (8), 517-535.
- Gürpınar, H.R. (2015). *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hall, K. M., Sabey, B. L., & McClellan, M. (2005). Expository text comprehension: helping primary-grade teachers use expository texts to full advantage. *Reading Psychology* 26 (3), 211–234. <https://doi.org/10.1080/02702710590962550>.
- Halliday M, Hasan R (1976). *Cohesion in English* (Newyork, Longman).
- Harweg, R. (1979). *Pronomina und Textkonstitution* (Fink, München).
- Hatipoğlu, A. N. (2003). *Üniversitede Türk dili*. Ankara: Barış Yayınevi.
- Hatipoğlu, V. (1972). *Dil bilgisi terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

- Hengirmen, M. (2007). *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Hirik, S. (2017a). Öbek yapılarında yönetim. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10(1), 389-416
- Hirik, S. (2017b) İstemsel eşdizimlilik ve kiplik ilişkisi: tahmin kiplikleri örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 6(2), 719-733.
- Hirik, S. (2020). Türkçede bağdaşıklık ve bağdaşıklık unsurları: Kürk Mantolu Madonna incelemesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 10(1), 221-238.
- İmer K, Kocaman A. ve Özsoy A., S. (2019). *Dilbilim sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İşeri, K. (2011). “Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik özellikleri”. Editör: Hakan Ülper. *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeler* (s.91-113) (2. Basım). içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Jin, W. (1998). *Cohesion and the academic writing of chinese els students at the graduate level*. Unpublished Doctorate Thesis, Northern Illionis University, ABD.
- Kabağağaçlı, C.Ş. (2016). *Mavi Sürgün*. İstanbul. Ötüken Yayınları.
- Kaplan, C. (2023). *6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık ve bağdaşıklık bağlamında incelenmesi*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.
- Karadeniz, A. (2015). Metin dil bilimi temelli metin çözümlemesinin bağdaşıklık araçlarını kullanma ve tutarlı metin oluşturma becerilerine etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 1-17.
- Karahan, L. (2010). *Türkçede söz dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karakoç, Ö. Başak ve Dağistanlıoğlu, Bilal E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazdıkları öyküleyici metinlerin bağdaşıklık görünümünün incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 332-354.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi* (Otuzuncu baskı). Nobel.
- Karatay, H. (2010). Bağdaşıklık araçlarını kullanma düzeyi ile tutarlı metin yazma arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7(13): 373-385.
- Keklik S, Yılmaz, Ö. (2013). 11. sınıf öğrencilerine ait öyküleyici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık açısından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6(4): 139-157.
- Kıran Z. ve Kıran, A., E. (2007). *Yazınsal okuma süreçleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Koban Koç, D. (2015). Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretiminde beceri öğretimi. (Editör: Arif Sarıçoban). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Metodolojisi*. Ankara: Anı, 158-188.
- Korkmaz, Z. (2003). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Köçer, N. (2010). *Metin çözümlemesi milli eğitim bakanlığınca önerilen 6. sınıf türkçe ders kitabındaki metinlerin metinsellik ölçütleri bağlamında çözümlenmesi*.

- (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Kurudayıoğlu, M. ve Karadağ, Ö. (2005). Kelime hazinesi çalışmaları açısından kelime kavramı üzerine bir değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 293-307.
- Lüleci, M. (2010). *Yeni bir disiplin olarak metin dilbilim ve türk edebiyatına metin dilbilimsel bir yaklaşım*. (Yayımlanmış doktora tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mantı, Melda İ. (2017). *Türkçe öğrenen mısırlı öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında bağdaşıklık (Kahire örneği)*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Megep. (2007). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi çocuk gelişimi ve eğitimi*.
- Miles, M.B. ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook* (2nd Edition). SAGE.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021a). *Çerçeve programlar: Bilim ve sanat merkezleri Türkçe dersi öğretim programı*. Mebbis/Bİlsem Modülü: <https://bilsem.meb.gov.tr/BLS00002.aspx> adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1,2,3,4,5,6,7,8. Sınıflar)*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Oğuzkan, F. (1994). Türkiye’de ilk ve orta dereceli okullarda türk dili öğretmeninin amaç ve ilkeleri, *Tömer Dil Dergisi*, Sayı:25.
- Onursal, İ. (2003). Türkçe metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık. (Editör: Ayşe Eziler Kıran, Ece Korkut ve Suna Ağıldere). *Günümüz Dilbilim Çalışmaları*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 121-132.
- Oralış, M. ve Ozil Ş. (1992). *Metindilbilimsel Yaklaşımla Yazınsal Bir Metni Çözümleme Denemesi, Dil bilim Araştırmaları 3*, İstanbul: Hitit Yayınları,.
- Ozil Ş, Şenöz C. (1996) Türkçede “bu,” “şu” kelimeleri, *10. Dilbilim Kurultayı Bildirileri*. İzmir, Mayıs 27-39.
- Ögeyik, M. (2008). *Metinlerarasılık ve yazın eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2002). İlköğretim okulları Türkçe ders kitaplarındaki anlama sorularının öğrencilerin düşünme becerilerine katkısı, *Türk Dili Dergisi*, TDK, Sayı:609.
- Özdemir, E. (1980). *Türk ve dünya edebiyatı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Özdemir, E. (1998). *Eleştirel okuma*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Özkan, B. (2004). Metindilbilimi, metindilbilimsel bağdaşıklık ve Haldun Taner’in “Onikiye Bir Var “adlı öyküsünde metindilbilimsel bağdaşıklık görünümüleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 167-182.
- Özönlü, Ü (1987). Dilbilimi ve edebiyat konusu olarak yinelemeler. *Dilbilimin Dünü Bugünü Yarımları 1. Dilbilim Sempozyumu*. Ankara, Haziran 44.
- Parlak, H. (2009). *Kutadgu Bilig’in metindilbilimsel yapısı*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Ramadan, Saleh Mustafa S. (2003). *Cohesion in the Written Works of the Twelfth Grade Students of Literary and Scientific Streams at State Secondary Schools in Jordan*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Rasim, A. (2018). *Falaka*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Safa, P. (2020). *Dokuzuncu hariciye koğuşu*. (97.Basım) İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Safa, P. (2018). *Fatih harbiye*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Sak U. (2017). *Üstün zekâlılar*. Ankara: Vize.
- Seçkin, Pelin, Arslan, Nazmi ve Ergenç, Selma (2014). Bağdaşıklık ve tutarlılık bakımından lise ve üniversite öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(1), 340-353.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. (4. Basım) Ankara: Tudem.
- Sever, S. (2006). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. İstanbul: Morpa.
- Subaşı, U., L. (1995). *Orhon Yazıtları'nın metindilbilimsel yapısı*. Ankara: Simurg Yayıncılık.
- Şahin, İ. (2012). *İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin hikâye edici metinlerde özetleme ve ana fikir bulma becerileri üzerinde hikâye haritalarının etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akadeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Şenöz-Ayata, C. (2005). *Metindilbilim ve Türkçe*. İstanbul: Multilingual.
- Şimşek, R. (1987). *Örneklerle Türkçe söz dizimi*. Ankara: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık.
- TDK (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Toklu, M., O. (2013). *Dilbilime giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Torusdağ, G. ve Aydın, İ. (2020). *Metindilbilim ve örnek metin çözümlemeleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tunagür, M. (2020). Üstbilişsel stratejilere dayalı yazma etkinliklerinin 8.sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin yazma becerilerine, tutumlarına ve üstbilişsel yazma farkındalıklarına etkisi: karma yöntem çalışması. (Yayımlanmamış doktora tezi).
- Uzun, L., S. (1995). *Orhon Yazıtlarının Metindilbilimsel Yapısı* (SimurgYayınları, Ankara).
- Uzun, S., L. (2006). Öğrencilerin yazılı anlatım sürecindeki metinleştirme sorunları içinde. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*. Ankara, Ekim 693-701.
- Üstünova, K. (1999). Eksilti ya da sıfır tekrar. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1(1): 93-105.
- Vardar, B. (2002). *Anlam bilim*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Vargina, NS. (2003). *Teoriya Texta* (Moskva, Logos).
- Yıldırım, S. (2016). *B1 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancıların yazılı anlatımlarının bağdaşıklık düzeyleri (Gazi TÖMER örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, E. (2010). *Uygulamalı Metin Bilgisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık

Yılmaz, Ö. (2012). *11. sınıf öğrencilerine ait öyküleyici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık açısından incelenmesi*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Yıldırım Suna, Z., & Benzer, A. (2023). Türkçe Eğitiminde Üst Düzey Düşünme Becerileri ile İlgili Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*(15), 281-305. <https://doi.org/10.21733/ibad.1292882>

7. EKLER

Ek 1: Etik Kurul İzni

	<p>T.C. ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı</p>	
Sayı : E-72610418-605-182900		09.05.2024
Konu : Araştırma İzni (Tugay ŞAHİN)		
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE		
İlgi : a) 25.03.2024 tarih ve 32368283-605-E.177356 sayılı yazınız. b) Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 06.05.2024 tarih ve E-98057890-605.01-101683182 sayılı yazısı.		
İlgi (a) yazınız gereği Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğünün ilgi (b) yazısı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.		
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.		
Prof. Dr. Mehmet KILIÇ Rektör Yardımcısı		
Ek: 1- İlgi (b) Yazı 2- Olur Evrakı (3 Sayfa) 3- Dilekçe (1 Sayfa)		
<small>Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.</small>		
<small>Belge Doğrulama Kodu :BSA4N8NKEZ Pin Kodu :74492</small>	<small>Belge Takip Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/alaaddin-keykubat-uni-cbys</small>	<small>Bilgi için: Gönil Çetin Unvanı: İhçİ</small>
<small>Adres:Kestel Mahallesi Üniversite Caddesi No:86/2 Alanya/ANTALYA Telefon:(0242) 510 60 30 Faks:(0242) 510 60 34 e-Posta:oidb@alanya.edu.tr Web:https://oidb.alanya.edu.tr Kep Adresi:alanyaalaaddinkeykubat@hs01.kep.tr</small>		
<small>Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..</small>		

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98057890-605.01-101683182
Konu : Araştırma Uygulama İzni
Tugay ŞAHİN

Ek-1
06.05.2024

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 28/03/2024 tarih ve 177755 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tugay ŞAHİN'in "Özel Yetenekli Olan ve Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Oluşturdukları Hikaye Edici Metinlerin Bağdaşıklık ve Tutarlılık Bağlamında İncelenmesi" isimli araştırmasını İlimiz Alanya ilçesi Alanya Bilim Sanat Merkezi ve Ayşe Melahat Erkin Ortaokulu öğrencilerine yönelik uygulama isteği ile ilgili yazınız Müdürlüğümüz ARGE Birimi Değerlendirme ve İnceleme Komisyonunca incelenmiş; "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama 2020/2 Genelgesi" gereğince uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 02/05/2024 tarih ve 101439307 sayılı onayı ve uygulanacak veri toplama araçları onaylanarak ekte gönderilmiştir.

İlgili genelgenin 28. Maddesi gereğince, sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında (başvuru sahibinin ekte örneği bulunan dilekçe ile) Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi hususunda; Gereğini arz ederim.

Fatma Zeynep ŞERAN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER:

- 1- Onay ve ekleri (3 sayfa)
- 2- Dilekçe Örneği (1 sayfa)

Adres : Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. No:59
Muratpaşa / Antalya
Telefon No : 0 (242) 238 60 00
E-Posta: projeler07@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Mustafa KÜÇÜKKARA Dahili (132)
Unvan : Teknisyen
İnternet Adresi: antalyaarge.meb.gov.tr Faks:2422386001

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden **ba24-1943-3534-90f0-6abe** kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: MEB Araştırma İzni

	T.C. ANTALYA VALİLİĞİ İl Millî Eğitim Müdürlüğü	
		Ek-2
Sayı : E-98057890-20-101439307		02.05.2024
Konu : Araştırma Uygulama İzni Tugay ŞAHİN		
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE		
İlgi : 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi.		
<p>Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe Eğitimi Tezli-Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tugay ŞAHİN'in "Özel Yetenekli Olan ve Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Oluşturdukları Hikaye Edici Metinlerin Bağdaşıklık ve Tutarlılık Bağlamında İncelenmesi" isimli araştırmasını İlimiz Alanya ilçesi Alanya Bilim Sanat Merkezi ve Ayşe Melahat Erkin Ortaokulu öğrencilerine yönelik uygulama isteği ile ilgili Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesinin 28/03/2024 tarih ve 177755 sayılı yazısı Müdürlüğümüz Ar-Ge Birimi Değerlendirme ve İnceleme Komisyonunca incelenmiş olup;</p> <p>Adt geçenin ilgi Genelge kapsamında 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde olmak üzere, İlimiz Alanya ilçesi Alanya Bilim Sanat Merkezi ve Ayşe Melahat Erkin Ortaokulu öğrencilerine yönelik araştırmasını, Okul Müdürlüğünün sorumluluğunda Eğitim Öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapması,</p> <p>Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.</p> <p>Mağramlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 25/08/2020 tarih ve 2491 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.</p>		
		Fatma Zeynep ŞERAN Müdür a. Müdür Yardımcısı
		OLUR Salih KAYGUSUZ Vali a. İl Millî Eğitim Müdürü
Adres : Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. No:59 Muratpaşa / Antalya Telefon No : 0 (242) 238 60 00 E-Posta: projeler07@meh.gov.tr Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr	Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys Bilgi için: Mustafa KÜÇÜKKARA Dahili (132) Unvan : Teknisyen İnternet Adresi: antalyaarge.meb.gov.tr Faks:2422386001	
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 7f2a-f1ac-3a6b-904f-5456 kodu ile teyit edilebilir. Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..		

Ek 3: Hikâye Edici Metin Senaryoları

HİKÂYE EDİCİ METİN SENARYOLARI		PUANLAR									
1.	<p>Ormanda yaşayan hayvanlar üzerine belgesel film çekmek isteyen bir grup insanın bir haftada yaşadıklarını anlatan bir hikâye yazınız.</p> <p>Önerilen sınıf seviyesi : (5) (6) (7) (8)</p> <p>Açıklama :</p>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2.	<p>Bir okulda çevre bilinci geliştirme adına yapılacak tiyatro gösterimi gününde yaşananları hikâyenizde anlatınız.</p> <p>Önerilen sınıf seviyesi : (5) (6) (7) (8)</p> <p>Açıklama :</p>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3.	<p>Ankara’da ünlü bilim insanlarının tanıtılacağı sergiye katılacak olan bir okulun Antalya’dan yola çıkışı, Ankara’daki sergi gününü anlatan bir hikâye yazınız.</p> <p>Önerilen sınıf seviyesi : (5) (6) (7) (8)</p> <p>Açıklama :</p>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4.	<p>Arkadaşlarıyla izcilik kulübünün düzenlediği kampa gelen çocuğun başından geçen olayları anlatan bir hikâye yazınız.</p> <p>Önerilen sınıf seviyesi : (5) (6) (7) (8)</p> <p>Açıklama :</p>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5.	<p>Çok sevdiği kitabını kaybeden bir çocuğun onu ararken başından geçen olayları anlatan bir hikâye yazınız.</p> <p>Önerilen sınıf seviyesi : (5) (6) (7) (8)</p> <p>Açıklama:</p>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6.	<p>Ülkesinden çeşitli sebeplerle Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan Fatma ve ailesinin göç sürecini anlatan bir hikâye yazınız.</p>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

	Önerilen sınıf seviyesi: (5) (6) (7) (8) Açıklama :													
7.	Çocuklar üzerine kitap yazan yazarların bir okulda imza gününü ve o gün okulda yaşanan olayları anlatan bir hikâye yazınız. Önerilen sınıf seviyesi: (5) (6) (7) (8) Açıklama :	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
8.	Tatile gitmeyi çok seven Aslı'nın arkadaşları ile birlikte hiç bilmedikleri bir ülkeye tatile gittiklerinde yaşadığı olayları anlatan bir hikâye yazınız. Önerilen sınıf seviyesi : (5) (6) (7) (8) Açıklama:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
9.	İçinde “çocuk,yolculuk,bahar,bisiklet,yarışma” olan bir hikâye yazınız. Önerilen sınıf seviyesi : (5) (6) (7) (8) Açıklama:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			

Ek 4: Öğrencilerin Yazmış Oldukları Metinlerden Örnekler

--Aslı Ve Eda'nın-- (6.12)
--Rüyası--

Aslı ve arkadaşı Eda telefonda Almanya'ya bilet almışlardı. Tatil için hazırlıklara başlamışlardı. Bu akşam havaalanına gittiler ve çok erken geldiklerini fark ettiler. Biraz kestirmeye karar verdiler, çünkü çok erken gelmişlerdi. Uyandırlarında ise çok acele ettiler, yeni uyanıklarına için gözleri kımasıyordu. Bu nedenle saati çok göremeseler de uçağa bindiler. Yarım saat olmuştu ve hala uaktaydılar. Hostesin duyurusunda ağzından Almanya değil, Sihir ülkesi çıkmıştı. Aslı ve Eda çok korkmuştu. Uçak indiğinde ise her yerde sihir yapan cadılar, perçiler, elfler vardı. Bu manzara onbrı büyülemişti. Canlı cansız her şey hareket ediyordu hatta ve hatta sihir yapıyordu. Burada insan yoktu. Ayşe ve Eda bu nedenle buraya neden geldiklerini bilmiyordu. Bulutlar aracı olarak kullanılıyordu. Unicornlar üstlerine doğru geliyordu. Httic durmuyorlardı, aksine daha da hızlanıyorlardı. Son süratle üstlerine gelen atlardan kaçarken, atlar Aslı ve Eda'yı ezdiği sırada, kendilerini ağırınarak yataklarında buldular. Aslında her şeyin iki gün sonra olan Almanya gezisine gidecekleri için olan heyecanlarından kaynaklı olduğunu düşündüler ve Almanya gezisinden çok mutlu bir şekilde döndüler.

Emine Serra Uğur (Bilsen)

Zeynep'in Bisiklet Macerası (Ö.8)

Zeynep bir bahar günü ailesiyle birlikte bir yolculuğa çıkmışlar. Bu yolculuğun ne zaman biteceğini bilmiyorlarmış, nereye gideceklerini de. Bir gün yollarını kaybetmişler. Bir bakmışlar ormanın içindeler. Garip bir şekilde ormanın içinden yarışmanın başlamasına son 10 dakika" diye sesler geliyormuş. Zeynep ne yarışması olduğunu çok merak edip annesine "Anne! Lütfen gidip bakalım mı! Lütfeeeeeeen!" diyip bağırmış. Annesi dayanamayıp kabul etmiş. O çok merak ettikleri yere varmışlar. Zeynep çok şaşırmış çünkü bu bir bisiklet yarışmasıymış. Yarışmaya katılmayı çok istiyormuş. Dayanamayıp annesine "Anne bende yarışmaya katılabilir miyim? Bak zaten yarışmanın başlaması için daha çok zaman var." Annesi biraz düşünse de kızına kıyamamış ve kabul etmiş. Daha sonra onu yarışmaya kaydetmişler. Zeynep yarış için yerini almış ve yarış başlamış o çok iyi gidiyormuş fakat o kadar heyecanlanmış ki bisikletin gidonunu elinden bir anda kayar gibi almış ama sakin olup yarışa odaklanmış. Yarışı 1. olarak bitirmiş ve bütün aile Zeynep'i kutlamış.

Zeynep Aydemir

ASLI VE ARKADASLARININ MACERALARI (0.10)

O gün Aslı ve arkadaşları fatih gidecekleri yeri seçeceklerdi. Aslı'nın arkadaşlarının isimleri Con, Berk, Melis ve Damla idi. Melis Azerbaycan'a gitmek istedi. Damla Mısır'a, Con Yunanistan'a, Berk ise İngiltere'ye gitmek istedi. Aslı'na aklına bir fikir gelmişti Dünya Haritasına gözleri kapalı bir ok atacaklardı ve çıkan ülkeye gideceklerdi. Oku Aslı atmak istedi ve çıkan ülke Bulgaristan oldu. Artık nereye gideceklerine karar vermişlerdi. Uçak bileti aldılar. Bileti yarın almak istedikleri ama Berk'in yarın hastaneye gitmesi gerekiyordu bu yüzden bir sonraki güne almak zorunda kaldık.

Sonunda o gün geldi herkes Aslı'nın evinde toplandı. Gitmeye hazırдық fabat Con biletini evde unutmuştu. Con'un evine ugradık bileti aldık havaalanının yolunu tuttuk. Araba bindik Con, Melis, Berk ve Damla uyudu ben de kitap okudum. Yolculuk bitti Bulgaristan'a indik. Biz Türkçe insanlar ise Bulgarca konuşuyordu. Hiç bir şey anlamıyorduk. Otelimize yerleştik. Ben, Melis ve Damla bir ododa Con ve Berk ise başka bir ododa kaliyordu. Sabah kahvaltıya indik kahvaltıdan sonra dışarı çıktık markete girdik bir şeyler aldık ama nasıl markete den bir çikolata istedik anlamadık bir şey dedi bizde anlamadık. Sonra adam ingilizce konuşmaya başladı Melis ingilizce konuşabiliyordu. Biz o yüzden istediğimizi almayı başardık

Ela Vatansever

Pariste Gezi

(Ö-1)

Bahar çok heyecanlıydı çünkü ertesini gün arkadaşlarıyla Parise gidecektirdi. Baharin arkadaşlarının baharın Parise için sergisi vardı ve açılış için arkadaşının babası Bahar ve Baharin arkadaşlarından birkaç kişiyi getirecekti. Bahar valizini hazırlayıp hemen yatağa girdi. Ertesi gün Bahar hemen kahvaltısını yaptı Ceranların arabasını görünce de annesiyle valizini Ceranlar'la arabasına koydu. Arabada sınıftaki arkadaşlarından, Aleyna, Zeynep, Beren ve Nur vardı. Bahar Nur'u pek sevmezdi çünkü Nur sürekli en iyinin kendisi olduğunu düşünürdü. Yakutluk başladı. 19-20 saatin sonunda konaklayacakları oteldeydiler. neyseki öğesim yemeği zamanında varmışlardı. Örnekte salamlı tost ve zeytin yediler. Ve sonra ertesini gün sergiyi uygun bir şekilde görmek zorunda kalmamak için yataklarına girip uyudular. Ertesi gün Bahar kalktığında Aleyna da kalkmaya aynının önünde saçını tarıyormuş. Bahar gidip öbürleminde uyandırmış. Kahvaltılarını ettikten sonra sergiye gitmek için arabaya binmişler. Sergiye vardıklarında kapının önünde bir sürü insan varmış. İnsan gitmişler Yerindeki tablolar Bahari çok etkilemiş. Her tablonun teter teter fotoğraflarını almış. Ama Nur pek etkilenmiş gibi gözetmiyormuş. Sürekli kendi kendine ben daha iyi sizlerden diyip duruyormuş. Sonettta da pek iyi olmuyormuş aktarıcı Nur Resim sergisi geçeri bitince gelmişken ziyaret edelim diye Eyfel Kulesini de ziyaret etmişler. Eyfel Kulesi Baharin beklediğinden çok büyükmüş. Eyfel Kulesi gezileri de bitince ottele geri dönmüşler. Akşam yemeginde de Fransa Usulu kruvasan ve ciğdara yemişler ve uyumuşlar. Ertesi gün de Evde denemek için arabaya binip deniz yobukluğuna başlamışlar...

YARIŞMA (0-19)

Bir bahar günüydü. Ada çok heyecanlıydı. Çünkü az sonra Aydın'a bisiklet yarışmasını katılmak için gideceklerdi. Hemen valizini alıp havalimanına doğru yola çıktılar. Tabii yalnız değildi. Yanında annesi vardı. Havalimanına vardılar. Uçağı beklediler. Uçak biraz gecikmişti. Biletleri verip uçağı girdiler. Ada, cam kenarında oturduğunu için sevindi. Uçak kalktı. Aradan biraz zaman geçti. Adanın karnı acıkmıştı. Bir sandviç aldı ve afiyetle yedi. Uçaktan görünen o harika manzarayı izlemeye daldı. Aydın'a varmışlardı bile ama Ada uyuşmuştu. Annesi:

- Hadi kızım kalk artık. Aydın'a vardık bile.

Ada hemen uyandı:

- Geldik mi? Yaşasın! Hadi gidelim.

Ada hemen çıkışa doğru koştu. Oradan bir taksiye binip kalacakları otele gittiler. Otele vardılar ve kalacakları odaya yerleştiler. Aydın'da tam 4 gün kalacaklardı. Günün yorgunluğuyla uyuşmuşlardı.

Sabah kalktılar. Kahvaltıya gittiler. Kahvaltılarını yedikten sonra yarışmaya gitmek için hazırlandılar. Taksiye binip yarışmaya gittiler. Yarışma başlamak üzereydi. Ada çok heyecanlıydı. Eli ayağına dolanmıştı. Ve yarışma başladı! Ada önde ilerliyordu. Son anda bir çocuk onun önüne geçti. Ada vazgeçmeyecekti. Annesi tezahürat yapıyordu:

- Ada! Adal Adal!

Ada bu sesleri duyunca kendine güveni arttı. Ve hızlanarak o çocuğun önüne geçti. Bitiş çizgisine çok yaklaştı veeee...

Ada 1. olmuştu! Sevinçten havalara uçtu. Annesi ona sarılıp:

- Yapabileceğini biliyordum!

Madalya töreni yaptılar ve Ada'ya madalyasını verdiler. Otele gidip uyudular ve sabah Aydın'dan ayrılarak şehirlerine doğru yola çıktılar.

Sebahat Semiha BAYAR

Heyecan Dolu Bir Gün

(0.13)

O gün çok sıradan başlamıştı. ~~Yazar~~ öğretmenim, solum taradım, yemeyim yedim ve okula gittim. ~~Turhan~~ öğretmenimiz bize şöyle bir duyuru yaptı, "Bugün okulumuzda kitapları farklı dillere çevrilmiş ve çocuk kitapları yazan bir yazar olan 'Sermin Yazar' gelecek. Teneffüste sermin kata inip istediğini kitapları alabilirsiniz." Bütün arkadaşlarım çok sevinmiş gibi görünüyorklardı, fakat herkesin arasında sıraya uzanmı ve üşengeç arkadaşım "Fezâ" duruyordu. Bu sevincimi Fezâ'nın bozmasına izin veremedim. O yüzden onu dışladım ve aklıma "Hangi kitap olsam acaba" düşüncesi kapıldı. Ders boyu bunu düşünürüm ve zihin çalması ile aklıma bir fikir geldi: "CİNGÖ". Kapıdan çıkarken Fezâ'ya baktım. Ona tembellik yapıyordu. Sonra en alt kata indim ve Sermin Yazar'ın gitmiş olduğunu gördüm ve hayal kırıklığına uğradım. O teneffüs bahçede bas bas gezindim. Zil çalınca sınıfa gittim. Öğretmenimiz sınıfa geldi ve bize şu açıklama yaptı: "Çocuklar sizi özür dilerim. Sermin Yazar bugün okulumuza gelemedi fakat sizlere yarın gelebileceğini söyledi." Yarını heyecanla bekliyordum. O akşam heyecandan uyuyamadım. Sabah olunca Sermin Yazarı göremedim ve bir kez daha hayal kırıklığına uğradım ve moralim bozuldu fakat teneffüste Sermin Yazarı gördüğüm için moralim yerine geldi. Hemen Cingö'ya imzalatıp satın aldım. Akşam vakti nikene kitabı gösterdim ve "Bu ne raden çıktı" dediler. Bende dün ve bugün onlara anlattım. Ben sevdiğim için onlarda sevindi. O gün böyle son bulmuştu. Yarın acaba neler ile karşılaşacaktım.

Bir Belgesel Haftası (Ö.2)

Sonunda o gün gelmişti... Grupşa bir belgesel çekeceğimizi
gün. Buluşma yerimize gene ilk gelen bendim. Hh bir
lere de erken gelseler nolacak! Hemen whatsapp
grupumuza yazdım yazdıktan tam 5 dakika sonra
Zeynep geldi. Hemen sonrada Aylin ve Sena geldi.
Sonunda yolculuğumuza başlayabildik. Arabaya bindikten
bir kaç saat sonra belgesel filmi çekeceğimizi yere
geldik. Öğlen olmuştu, sahile gidip belgesellerini çekeceğimiz
karentaları kayıtlı alına aldık, tam tamına 4 saat
sürmüştü. Çekimlerini bitirdikten sonra akşam olmadan
ormanlık bir yere gidip cadırlarımızı kurmaya başladık.
Beni ve Aylin cadırları kurarken Zeyneplerde
yiyecekleri hazırlıyorlardı. Yemeklerimizi yiyip yatmadan
sonra sıra 2. güne gelmişti. Bu sefer koalaların
çekimlerini yapıyorduk gerçekten de fotoğraflarda birisi
güründüğü kadar tatlı hayvanlardı. Çekim yaparken
zaten Sena'nın üstüne arılar ama Sena koalaları
çok sevdiği için sorun değildi aksine bu onun için
çok mutlu edici bir şeydi. Diğer günleri de hemen
hemen aynı geçmişti. Son gün ise belgeselini
çektirip tüm hayvanların bilgilerini not ettirdik.
Tüm işlerimizi bitirdikten sonra herşeyimizi roplayıp
geri döndük. Bu gerçekten şu ana kadar en eğlenceli
geçen ilk haftamızdı.

!!
Onu
olan
haftalar?

Esra Çarlık

İMZA GÜNÜ HEYECANI (01)

Zeynep bir sabah uyandı. Çok heyecanlıydı çünkü bugün okulunda en sevdiği yazar gelecekti. Okul için hazırlandıktan sonra servise bindi. Okula vardı ve sınıfına çıktı. Arkadaşları da onun gibi heyecanlıydı. Yazarlar öğlen gelecekti. Dördüncü dersleri matemattir ve ders bitmiş öğlen olmuştu. Yazarlar gelmişti ve ilk önce kısa bir konuşma yaptılar. Daha sonra imza töreni başladı. Zeynep en sevdiği yazarı aradı ama bulamadı. Daha tören yeni başladı diyip umursamadı ve diğer yazarlara kitaplarını imzalatı. Sonra bir de baktı ki en sevdiği yazar en arkada duruyordu. Hemen koşarak yanına gitti fakat uzunca bir sıra vardı. Yazarı da bu yüzden görememişti demek ki. Sıraya girdi fakat sıra bitecek gibi değildi. İmza töreninin tam bitmesine yakın yetiştirdi imzalatmaya. Yanında iki kitabı vardı ve onları da imzalatıp yukarı çıktı çünkü ders başlayacaktı. Heyecan hala içindeydi Zeynep'in. Sonraki derslerde herkes imzalatmış, kitapları birbirlerine ve öğretmenlere gösterdiler. Okul bittiğinde Zeynep servise bindi. Servisteki diğer arkadaşlarına da kitaplarını gösterdi. Zeynep çok mutluydu. Eve gittiğinde annesine o gün olanları anlattı ve kitaplarını ona gösterdi. Annesi de çok mutlu oldu. Bugün yaşadıklarını gece uyanmadan önce günlüğüne yazdı. Sonra da uyudu.

Ayşe Hafsa Koçak 6/E

ORMANDA SÜRPRİZ BİR KAMP

(5-8)

Merhaba benim adım Ahmet isterseniz önce siz kendimden bahsedeyim Ben altıncı sınıf öğrencisiyim küçük ve çok tatlı bir kız kardesim var adı ise Nehir Ne kadar da güzel bir isim değil mi? Ben şahsen kız kardesimi çok seviyorum. Ama bugün siz anlatmak istediğim şey okulda ağesi olduğum izcilik kulübünün iki gün bir gecelik kamp düzenlemesi.

Hersey dün sabah başlamıştı biz tam da son ders geçerken nöbetçi öğrenci sınıfa girip tam da söyle dedi, "Dersinizi bildiysem özür dilerim ama bir duyuru yapabiliyor muyum? Okulumuzda izcilik kulübünün düzenlemiş olduğu bir kamp etkinliği vardır. Bu etkinliğe katılmak isteyenler ve daha fazla bilgi edinmek isteyenler müdür yardımcısı Nermin Hanımın yanına gidebilirler fakat sadece izcilik kulübüne kayıt olanlar bu etkinliğe katılabilir. Bu sözleri söyledikten sonra gitti ama ben hala bu sözlerin ekisi altında kalmıştım çünkü ben ve arkadaşım Ali sınıfta izcilik kulübünde kaydolmuşlardık. Ertesi gün müdür yardımcımız Nermin Hanımın yanına Ali ile birlikte gidip hem bu etkinlik hakkında bilgi edinmek istediğimizi hem de katılmak istediğimizi söylemek için gittik. Nermin Hanım bize kısaca neler olacağından bahsetti, iki gün bir gecelik kamp olacaktı ve akşam yemeği için mangal yapılacaktı. Biz mangalı duyunca sevincece havalara uştuk. Sonunda o gün gelmişti. Okulda gün boyunca Ali ile birlikte bu konudan bahsettik. Akşam doğru saat 4'te ormanda buluştuk. İki gün çok eğlenceli geçmedi. Görevli abiler mangalı hazırlarken biz de kurallardan bahsettik. Bir sadırda en fazla iki kişi kalabileceği için ben ve Ali geceyi birlikte uyuyacaktık. Akşam yemeklerimizi yedik ve sadırlarımıza geçtik. Harika bir akşamdı. Yanımıza gizlice aldığımız abur cuburları yedik. Ertesi gün ırmağa balık avlamaya gittik. Ben tam beş tane balık avladım. Ali ise atı tarafından avladı. Akşam mangal hazırlanırken biz de çok eğlenceli oyunlar oynadık. Artık kampın sonuna gelmiştik. Çok eğlenceli ve unutulamaz bir hafta sonu geçirmiştim. Yedigimiz yemekler gerçekten çok lezzetliydi. Akşamın saat 7'yi geçerken anneler geldiler. Eve varınca her şeyi anlattım. Gerçekten harika vakitler geçirdik. Ertesi gün okula girdince tüm gün bu konuştuk. Neşke bir daha böyle bir etkinlik olsa iyi ki izcilik kulübüne Ali ile birlikte katılmışız.

Anine Meryem BOLT
6/A

Belgi
2016
0-2-20

Tiyatroda Çevre Bilinci

(0.0)

O gün tiyatroya gösteriminde yer alacak herkes gibi Ayşe de çok heyecanlıydı. Bunun sebebi, birçok veli ve öğretmenin izleyeceği çevre bilinci geliştirme konusunda okul tiyatrosunda bir rolölü olmasıydı. Aslında bu heyecana biraz son dakika öğretmen tarafından seçilmesiyle oluşan sorumluluk heyecanı ve sahne korkusu katkısı bulunmuştu. Ama o kendine, iyi bir iş çıkaracağına inanıyordu. Seçildiği günden itibaren sıkı bir araştırmaya başladı. Onun için bu çok önemliydi. Çünkü iyi bir oyun çıkarabilmesi için bu konuda bilgi sahibi olup bunun bilinciyle hareket etmeli istiyordu. Araştırmaya başlayınca çevre bilincinde olmanın dünyaya kötü etki eden birçok duruma engel olduğunu gördü. En basit örneklerinden biri de arabalardan çıkan egzoz gazlarının küresel ısınmaya sebebiyet vermesi. Eğer çevre bilincimiz olupta elektrikli araba kullansak yada bireysel araçlar yerine otobüse binsek. Ayşe artık emindi. Birçok sorunun kaynağı çevre bilimsizliği ile başlıyordu. Birkaç gün sonra provalar oldu. Ayşe çok iyi bir iş çıkarmıştı. Tam provadan çıkacakken aklına bir fikir geldi. Hemen öğretmene danıştı. Öğretmeni de bu fikri beğenmiş, uygulamaya karar vermişti. O gün yani tiyatroya gösterimi günü gelip çatmıştı. Ayşe ve diğer öğrenciler çok güzel bir performans sergilediler. Tam herkes bittiğini sanıp alkışlamaya başlayacakken Ayşe sahnenin ortasına doğru yürümeye başladı. Herkes alkışlamayı kesti ve Ayşe'ye odaklandı. Ayşenin fikri tiyatroya sonunda çevre bilinci hakkında bir konuşma yapmaktı. Amacı bu konunun hakkında az da olsa zihinlerde kalmasıydı. Öyle de oldu. Konuşma bittince bütün herkes ayakta alkışladı. Ayşe konuşmasında; çevre sorunlarından, bunları çözmek için çevre bilincimizi geliştirmemiz gerektiğinden, eğer yaparsak kaç kursulağımız kötü sonuçlardan, yaparsak ise iyi sonuçlarla karşılaşacağımızdan bahsetti. Herkes geleceğimizi düşündüğünde, hepimizin yüreklerine dokundu. Ayşe'de hem öğretmeni hem arkadaşları tarafından büyük takdir gördü. Ayşe gibi daha birçok insan böyle düşünse dünyamız belli de daha farklı olabilirdi. DİŞ

TIYATRO MACERASI

012

Bir gün Türkiye'nin Antalya ilinde bir okul varmış. 2023 Kasımında bu okul çevre bilincini geliştirme adına bir tiyatro hazırlanmaya karar vermiş. Tiyatroya yapacak sınıfın belirlenmesi için bir kura çekilecektmiş. Bu kurayı okulun müdürü Eren Bey yapmış ve 71D sınıfı çıkmış.

71D sınıfı zaten bu tiyatroyu yapmayı çok istiyormuş. Eren öğretmen sınıfa gelip haberi verdi, sınıftaki öğrenciler çok sevindi ve hemen bir senaryo hazırladılar. Tiyatronun kısaca özetini şöyleydi: bir adam balık tutarken tüm çöplerini denize atıyordu ve diğer balıklar onu uyarıyordu, denize çöp atmasının balık tutamamasını sağlayacağını söylediler. Fakat bu bile adamın umurunda değildi. En sonunda başka bir adam gelip onu denize attı ve denize çöp atan adamın ayağı denize attığı çöplerden birine takılıyordu ve adam bir süre boşalduktan sonra onu denize atan adamı kurtarıyordu. Bu sahneyi yapmak için sahneye mavi paset yerleştirildi. bu sahneyi yapacak kişi Mehmet'ti. Tiyatro günü geldi ve sıra bu sahneye geldi Mehmet tam bu sahneyi yapacakken ayağı gerçekten pasete dolandı ve düştü. Herkes alkışladı, aynı zamanda güldü.

Aslında bu çok iyi olmuştu çünkü çevreyi kirlenmemeyi tiyatroyun yanı sıra yolla da olsa çevreyi kirlenmemenin önemini bir kez daha göstermişlerdi.

Arhan Horadimos

KARA GÖÇ

Dib

Fatma ve ailesi ilkesi Suriya'dan savaş nedeniyle Türkiye'ye göç etmek zorundaydı. Fatma ve ailesi ilk önce eşyalarını toplama işiyle, ama evleri sürekli askerler tarafından baskına uğruyordu bu yüzden bu saat oldu bu nedenle sadece kıyafetlerini alabildiler. Fatma ve ailesi gece kimsenin görünmediği anlaşılarak gitmek için yola koyuldu ama bir asker onları yakalar ve Fatma'nın kocası onlar için kendini feda edip askerle kavga eder ve Fatma çocukları ile sığınarak kaçmaya başlar ama bu sadece başlangıçtır. Asıl sorun sınıcı geçmektir çünkü sınırdan bir süre asker nöbet tutuyor. Fatma bu yüzden bir süre kamp kurmaya karar verir görünmek için atası yakmadılar ama hava çok soğuk olduğu için soğuktan neredeyse öleceklerdi, yakalarına aldıkları kıyafetleri battaniye niyetine kullanıp ısınmaya çalıştılar. Askerlerin nöbet değişimi vakti geldiğinde sabucak koşarak sınıcı geçtiler ama askerler onu fark edip yağlım atası açtılar. Bu atası sonucunda Fatma öğünü kaybetti, ışın zer tarafı bitmiştir ama şimdi ailelik ve soğuklu bir savaş vermeyeceği gerektiriyor. Fatma ve kızı acıttıkları için bar yediler. Bar sınıcı bar değil atası topuğu bağcıklarını parçalamıştı ama güzel göster onları belligerde iki hafta böyle sardı an. Sonunda Türkiye sınırlarına vardılar askerler onları fark edip onlara sıcak yemek ve su verdiler. Böylece Fatma ve ailesinin hikayesi böylece son buldu.

Peyraz Taha
CEYLAN

VAHŞİ YASAM

Ö2

"Son hazırlıklar tamam mıdır arkadaşlar?"
Bu 'Vahşi Yaşam Belgesel' grubunun bir ormana doğru yola çık-
tı. Altı kişiden oluşan sahada içi elibi plaj grubumuzla
beraber yaklaşık on dakika sonra karavanımıza bismillah, yolda
olacağız. Biz bir belgesel stüdyosunun sahada iken de
lezzetler yapan ve bunları stüdyoya aktaran kuzumuz. Bizim
topladığımız bilgiler montajlama gibi birde aşeradan geçtikten
sonra Sizlere görsel televizyonlara sunuyoruz.
Genel idareciniz olan Yusuf'a herkece olumlu cevaplar
verince yola ulaştık. Orman bizden yaklaşık 5-6 saat uzak-
lığında ve bir hafta boyunca biz bu ormanda çekimler
yapacağız. Daha önce de bu tür yolculuklara çıktığımız için
yolculuğun keyifli geçeceğinden hiç şüphelenmiştik. "Bil bol
anılı, eğlenmeli ve zorlu geçecekleri ve biz dağ vardığımız
da tüm bu yorgunluğumuzu dindirmek için mükemmel bir
yolcu çekeceğiz. Her ormana gidişimizde moralim yükselir ve el-
dukası, mutlu olurum, tabii, bu diğer ekip arkadaşları için de
geçerli. Her işimizi yapıp her de eğlenmek kadar güzel bir se-
yah olduğunu da düşünmüyoruz."
Karavanımız oldukça geniş ve rahat, yazın gittiğimiz yöre-
lerde bazen Barak için Talha karavanın en üstünde o o
olmuş kalır. Biz genelde o o pek tercih etmesek de on-
ları baygıtı baygıtı uzanır ve vahit geçirirler. Biz de bozan or-
tanın yataklarında bozan land yataklarımızda uzanır selamızı
Süreriz. Aramızda genelde arkadaşlıklar olmaz, dediğim gibi ge-
yer keyifli ve mutlu geçiririz görsel görsel.
Yusuf, Talha, Barak, Barak (Sedet), Yanlı ve Aslıdan oluşan eli-
bi ya güle güne çalışma sahamıza gelmiş ve güç-
bir uyku çekmişik. Sabah oldu, gün ağardı ve biz
Büyük bir kahvaltıda sonra kameralarımızı hazırlanmaya başla-

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı: Tugay ŞAHİN

Eğitim:

- 2024, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Programı
- 2015, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Mesleki Geçmişi:

- 2020-2023 Alanya Dimçayı Ortaokulu Türkçe Öğretmeni
- 2023-... Alanya Bilim ve Sanat Merkezi ve Alanya Fatih Sultan Mehmet Ortaokulu Türkçe Öğretmeni